

B
JCL 22

Tautas nodeweja atmiņas

Andreewa Needras

peedsihvojumi zihnā pret leelineezismu.

I.

Rigā, 1923.

„Straumēs“ izdevums.

Latv. PSR Valsts bibliotēka

~~56.643R~~

Latv. PSR Valsts bibliotēka
80-44.675

Drukāts Golta un Jurjana grahmatu drukatawā, Rīgā, Marštafu eelā Nr. 5.

Pirmā nodala.

Rā es Deetwu luhdsu par wezo waldbibu, bet wehl wairaf par jauno.

Tas bij 1917. gada marta mehnesča pirmā sestdeenā. Man nahzās pahrdomat, tā pasinot basnizā no kanzeles fawām draudsem par waldbibas mainu Kreewijā.

Man bij ap fir̄di tā zilwekam, tas laimigi tizis garām leelām breesmam. Wispirms tas sihmejas jau us mana pascha stahwofli. Mehš, Widsemes mahzitaji, amata stahdamees dodam ustizibas swehrastu ne tikai Kreewijas waldbibai, bet ari teeschi keisaram un trona mantineekam. Ja keisars buhtu no trona atzeltis revoluzionarā kahrtā, tad ari mums, mahzitajeem, neatlikās nekās zits, tā atkahptees no amata. Bet atstahst fawas draudses taisni tai brihdi, kur winām padoma un wadischanas wiswairaf wajadseja, man buhtu bijis lotti gruhti.

Tagad šchām gruhtibam es biju pahri. Alfazidamees no trona fawā un trona mantineeka wahrda, keisars Nikolajs II. bij muhs wisus atswabinajis no ustizibas swehrasta atteezibā us fewi un fawu namu. Palika tikai swehrasts walsitij un lkumam. Ar meerigu fir̄di es wareju turpinat fawu darbu un gaidit, tā Kreewijas fatwersmes sapulze isweidos turpmako walsis eekahrtu.

Wehl preezigats es biju atteezibā us draudsem.

No 1905. gada man wehl prahā bij wisš tas gruhtais, tam janah, ja tauta fashlekas diwās dalās: weent juht fewi fahstitus zaur swehrastu, otri grib winus peespeest, scho swehrastu laust. Nu latweescheem schi zihna wairš nebij jaiszihna. Bes nopeetnīs astns isleeschanas, tā pa meegam mehš bijām eeslshdejuschī zitā pollitikas dsihwes straumē. Ta pluhda meerigi un nonesis muhsu laiwu pee jauneem, auglgeem krassteem. Tā es to walar to tizeju.

Es eedomajõs, ka rewoluzijas gruhtakä un bihsta-
 makä krahze mums jau aif muguras. Keisars atteizäs no
 trona par labu sawam brahlim Michailam. Tas sawu
 fahrt atteizäs no waldibas par labu fatwerfmes fapulzei.
 Lihds ta buhs iswehleta — paliks spehtä walsts dome; ta
 eezels un usfraudsis pagaidu waldibu. Pagaidu waldiba
 pahrmainis wispirms tikai tos zilwekus, kuru rokäs stah-
 weja walsts dsihwes wadifchana, bet wifu zitu eerehdnu
 aparatu aistahs pagaidam neaiftiktu. Tikai maf pamafam
 wina tad atmainis ari mafaf swarigus eerehdnurs pret deri-
 gakeem, lihds fchahds birokratijas iihrtichanas darbs buhs
 iswests zauri lihds apafschai. Pee tam walsts domi pabal-
 stis Kreewijas pafchpahrwaldibas organifazijas — pilfehtu
 pafchwaldibas un semstwas, usnemdamäs arween
 leelatu daku no lihdsifchinejem birokratijas
 usdewumeem. Es toreif wehl tizeju, ka pilfehtas un semst-
 was uf fchahdu foli jau sistematiifti gatawojas. Wifas täs
 miltigäs organifazijas, kas strahdaja pretsch armijas un
 behgteem sem pilfehtu un semstwu faweenibu nosaufuma, es
 fapratu tä dihgli jaunam eerehdnu aparatam, kolihds, biro-
 kratijai fahruhtot, pafchpahrwaldiba nahftees usnemtees leelu
 daku no waldibas darba. Zara weetä stahsees walsts dome,
 birokratijas weetä — pafchpahrwaldiba... tä Kreewiju no-
 wadis bes leeleem trauzejumeem lihds fatwerfmes fapulzei..
 tä es meerinaju pats fewi un oträ deenä ari draudsi. Par
 strahdneeku un kareiwju padomem tai brihdi mehß uf lau-
 teem wehl neta netaiam.

Bet pafchä deewkalpofchanä man nahzäs tift ftaldribä
 ari wehl ar weenu zitu jautajeenu. Pehz basnizas lituma
 mums fatru fwehdeenu tä fauktä draudses luhgschanä ja-
 aifluhds ari par keisaru un wina namu. Sagad, firams,
 tahda aifluhgschana hij tikufe leeta; bet no manas teefchas
 preetschneeziabas, no konfistorijas, wehl nebij par to peenah-
 zis netahds rihlojumß, tahda weidä tagad aifluhggt par
 waldibu. Bes tam tani laika finama awifchneeziabas dala
 taifnti apreihinajäs, leedama hijufcham keisaram un wina
 peederigeem to wisneglihtako un wisneihrakto wirfü.
 Mani tas dsiki apbehdinaja un nospeeda un tä aifinat is-
 aifzinaja uf pretrunu, uf leezibas nodofchanu pret fcho ne-
 glihtibu. Tadehl pehz fpredika, pirms draudses luhgschanas,

fawam pafkaldrojumam par waldibas mainu es wehl pee-
fpraudu apmehram fchahdus wahrduſ:

„Bet tam firde mani ſpeech, teikt draudſei wehl kah-
dus wahrduſ. Waital ta aſtondeſmit gadus Ralſnawas
draudſe ſapulzejaſ uſ deewalpoſchanu ſchai ſawa deewnamâ.
Ir mainiufchâſ lauſchu paaudſeſ, ir mainiufcheeſ feji te
uſ lanzeleſ un tur draudſeſ ſoloſ, bet weena eeraſcha lihdi
ſchim nebli mainiufeſ: katru reiſ draudſeſ aiſluhgſchanâſ
meheſ peeminejam ſawu keiſaru un wina namu.

Schodeen pirmo reiſ ſchai deewanamâ muhſu drau-
dſeſ luhgſchanâ netikſ waitſ peemineſ keiſarſ un wina
namſ.

Ne tadehl meheſ groſſim ſawu luhgſchanu, ta tagad
wiſur par muhſu bliuſcho keiſaru dſird un laſa lahſtuſ un
ſaimuſ. Meheſ nepeederam pee ſcheem ſaimotajeem. Meheſ
newaram ſcho ſwehedeenu lahdet to, par furu pagahjuſcho
ſwehedeenu wehl luhdſam Deewu. Bet muhſu
bliuſchais keiſarſ ir nolziſ ſawu ſzepteri un kroni. Wiſch
newehlaſ waitſ, lai meheſ par wina ta par keiſaru aiſluh-
dſam.

Un tomehr meheſ peemineſim wina wehl ſawa luhg-
ſchanâ... ne waitſ ta keiſaru un waldneeku, bet ſtarp
wiſeem teem apbehdinateem un grubtſirdigeem, ſtarp wiſeem
teem nelaimigeem, furu azliſ raugaſ uſ teem kalneem, no
fureeneſ wina palihdſiba naht. Daudſ ir nelaimigu lauſchu
paſaulê; bet ſtarp teem wiſnelaimigakeem meheſ eeraugam
tagad ari to, kaſ wehl neſen neſa ſmago Kreewijaſ kroni.
Geſch ta paſtahw zilweka nelaima, ta wiſch newar ſa-
ſneegt to, to wehlaſ. Meheſ ſinam, ta Nikolajſ II. nih-
deja ſaru, ta wiſch puhlejaſ to iſſkauſt no paſauſe. Un
diwaſ reiſeſ winam paſcham bli jaatzina ſawaſ tautas uſ
wiſaſinainato ſaru. Meheſ dſirdejam, ta wiſch ſollijaſ ne-
flehgt meeru, pirms nebuheſ beidſamais eenaidneeka ſaldats
iſdſihtſ no Kreewijaſ robeſcham. Bij jaatſakaſ no ſcha
ſolijuma japanu ſarâ; bli jaatſakaſ ari tagad no zeribaſ, iſ-
dſiht eenaidneeku. Geſch ta paſtahw zilweka nelaima, ta
winam janokahpi pa muhſcha trepem no augſtuma dſilumâ
un jaaiſeet no plaſchuma ſchaurumâ. Naw augſtakaſ weetaſ
muhſu tehwu ſemê, ta ta, ſur ſtahweja Nikolajſ II.; un nu
wiſch buhtu laimigſ, ja winam peeſautu Jaltâ puliteſ kopt'

Es baldos: pat to winam nepeekaus. Gelsch ta pastahw zilwefa nelaima, ka winsch reds tos zeescham, kas winam mihli, un nespehji teem palihdset. Nespehja Nikolajs II. palihdset pats sawam wahrgulim — puisenam, nespehja weeglinat zeeschanas ari wiseem teem miljoneem jauneku, kas zihnas us kara lauka un ari wisi winam bij mihli . . . Slahpa firds pehz gaischas latmes Nikolajam II. tapat, ka tew un man, bet listens wiku aishwadija pa frehslaineem zeteem.

Un nu winsch stahw ka saimneeks pee sawas mahjas wahrteem, kura winam ir jaatstahj, ar baltu speeki rokâ. Warbuht winsch wainigs pats pee ta, ka naw pratiz labaf saimneefot; warbuht winam bij par dauds nelaimes. Waj tad mehš tahdâ brihdi eefim ismeklet, zif tur wainas, zif nelaimes? Waj mehš waram smeetees un sobotees par to, kursch beidsamo reis pahrlaisch skatu pahr tehwu tehwu lopteem laukeem? Ne, mehš eeflehgsim sawas aishuhgschanas nelaimigo aishgahjeju un luhgsim Deewu, lai Winsch dod Nikolajam II. spehtu, nest sawu nelaimi; bet wairaf laimes un wairaf swehtibas teem, kas turpmaf rikhos Kree-wijas listenti . . .“

Mahjas pahrbrauzis, eeminejos ari seewai par to, ka peeminejam aishuhgschanas bijuscho keisar. Wina noskuma. „To tew isliks par launu . . .“ wina teiza.

Es to nesapratu. „Ra tad to war islikt par launu, ja mehš luhdsam par nelaimigu zilwefu? Bet man buhtu fauns bijis, wiku nepeeminet, fur tif daudsi wiku atstahj . . .“

Trihs nedelas wehlat es seewas wahrduš jau sapratu labaf.

Bija ap 20. martu. Man patlaban bij sagatawojami us eefwehtischanu mahzibas puifchi, no kureem kahdi 20 dsihwoja no Kalsnawas mahzitaja muifchas par tahlu, lai wafaros waretu eet us mahju; tee palifa abas nedelas pee manis mahzittajmuifcha.

Bij dabifki, ka jauneku juhtam un prahtam newareja paeet garam nemanli wisi to deenu leelee notikumî. Schur, tur parahdijâs apafsch fwahrku stuhra pa farkanai len-titei.

Rahdu deenu mums isnahza faruna par pahrleezibu un tās apleezinaſhanu — arī zaur ſtr-bolu. Mehš weeno-jamees ar ſaweem jaunelleem par diwām leetam: pirmfahr̄t, ſa no ſawas pahrleezibas neweenam naw jakaunas, bet otrfahr̄t: ſa apleezinat war tikai ſawu pahrleezibu, tahdu, ſuru ſaprot un kurai tiz. . . Pehz tam daſchas lentas noſuda; zitas parahdijas uſ kruhtim redſamatā weetā.

Bet tad mehš tilām arweenu nopeetnaki. Nahza ſinas par ſaldateem, taš patwarigi atſtahja ſawas nobalaš un gahja apfahr̄t laupidami. Noſita turpat tuwumā ſchihdu puſfenu mejchā. Saſita ar dſelſſgabalu tahdu koloniſtu, taš baſkuš weda. Noſita netahl no paſchu mahjaš tahdu ſaimneeku, taš bij taiſiiješ uſ tirgu brauti. Eš paſtahſtiju ſaweem jaunelleem par 1905. gadu, tā toreiſ laudiš iſſuda atbildibas ſajuhta. Luhkojām iſpraſti no Moſuš liktena, kadehl winſch newareja eeſildit ſawu tautu uſ ſwabadibu, egipteeſchu uſraugu noſiſdamš un ſmilitiš aprakdamš. Bij winam ja-paleek par meſcha brahlt, bij iſchetredſmit gaduš jagana aitaš, lai emahzitoš zilweluš ganit. Un tad winſch nahza ta Runga wahrda, ne ſawā. Un weda ſawu tautu papreeſch pee hauſlibaš kalna un tikai tad uſ apſolito ſemt. Un tomehr wiſai wezai paaudſei bij japaleek tuſkneſi. . . Ari winſch patš tikai notahlem, no Nebo kalna, dabuja paſtatiteeš, tā tuſkneſi un ſem hauſlibaš uſauguſe paaudſe eegahja jaunā dſihwē. . .

Mehš jutām leelo laika nopeetnibu. Un noprata, ſa arī muhſu tauta ſtahw pee ſawa Sinai kalna. Raš doš winai jauno hauſlibu? Un taš wadiš jauno paaudſi lihdi Jordanei?

Tad tahdā pehzpušdeenā man pateiza, ſa ſeſchi ſaldati wehloteeš ar mani runat.

Eš paſtatijoš uſ ſeewu. . . „Seſchi uſreiſ?“ eš teizu. „See buhš hukigani. Panem rewolweri un paleez aiſ maniš uſ ſleegſchna.“

Eš iſgahju uſgaidamā iſtabā. Seewa ar rewolweri aiſ preeſchauta noſtahjaš aiſ maniš pee raſtamitaš durwim.

Seſchi kreewu ſaldati neweenadaš uniformaš druſ-mejaš pee ahra durwim. Wiku runataš, waleji uſmeſtu mehlt uſ plezeem, leelu ſarkanu lentu pee kruhtim, ſpeedaš

uf preefschu. Wina usbudinatais, faniknotais fejs man bij redseis, titali newareju atzeretees — tur?

„Ro laba teifat?“ jautaju pehz apweizinaschanas.

„Juhš teifat aresteti!“ saldatu runatajs man atbildeja tuwał nahłdamš.

„Ra wahrda?“ jautaju.

„Saldatu komitejas wahrda!“ winsch atbildeja.

„Parahdat pawehli ar komitejas parakstu . . .“ es usstahweju.

„Mums nekahdas pawehles naw wajadfigš. Mehš komitejas pašči eewehlejām!“ saldatš pastaidroja. „Šas tagad tahds jaunš likums.“

„Jaunos likumus es ari pašihstu,“ es winam meerigi atbildeju. „Pehz jaunā likuma saldati war eewehlet šawas komitejas preefsch saldatu leetam. Meerigee eedsihwotaji eewehl šawas komitejas preefsch šawām leetam. Uisejat papreefsch pee muhfu komitejas un isnemat no tās rakstu, ša wina jums atkauj mani apzeetināt.“

„Mums naw wajadfiga nekahda atkauja!“ saldatš eefskaitees atzirta. „Mehš te ešam augstakā wara. Nahkat mums lihds.“

„Ramehr juhš nebuhfat man usrahdijschi rakstītu pawehli par manu apzeetinaschanu, titali es jums neeefschu lihds. Šas ir pret jauno likumu.“

Pa to starpu bij šalastijuschees mani mahzibas pulšči blakus istabā. Wini šinkahrigi druhsmejas pee pušatwehrtām durwim un klaušjās muhfu šarunā.

Saldatš gribeja man nahkt tuwał. Bet tad neustizigi paštatijās us blakus istabu, paštatijās us mani un apstahjās.

„Nemat rolu no kabatas ahrā!“ winsch pawehleja.

Titali tagad es eewehroju, ša laba roka man netihšcham bij eebahsta šwahrku kabatā. Šapratu ša saldati domā, man tur ešot tahds šchaujams rihš. Nospreedu ismantot šcho wīnu maldišchanos.

„Atnefat juhš man šawus papirus, tad es willschu rolu no kabatas . . .“ es teizu un pašpehru šoll us wīnu puši.

Saldati steigšchus šakta druhsmeteš us durwju puši.

„Papirus mehš jums tuhli atnešim . . .“ bandas wadonis teiza atpałak wirsidamees un azis no manas kabatas nenowehršdamš. „Pehz zeturtdal štundaš mehš buhšim atpałak.“

„Bet pasteidsatees!“ es peebildu. „Es ari tuhlin pafinoſchu tuwakam karafpehka nodalam par juhſu apzeemojumu“.

Sildati ismetas pa durwim.

„Naw ko ſchaubitees, ka tee ir huligant. . .“ es uf feewu teizu. „Bet trehſla wini war atgreetees“. Wini laikam ſin, ka mums leelakas naudas ſumas mahja. . . tapat ari baſnizas ſudraba trauli. Luhdsu, leez aiſjuhgt ſirgu“.

Rahds mahzibas puiſis, kam paſcham bij wiſſahrtaka lenta pee kruhtim, ſajuhdſa man ſirgu. Apwilzis weeglu mehtelkti, eemetos kamanas un liku, lai jaunektis brauz uf Apſchurinki. Ta bij puſmuischa aiſ meſcha, werstes puſotras no mums. Tur ſtahweja jau wiſu ſeemu armijas weſumneeki. Ofizeeri man bij tuwu paſthtami, pee mums daudſfahrt bijuſchi weefos. Gribeju no tureenes paluhgt palthdſibu pret deſertereem=huliganeem.

Ofizeerus atradu mahjas bet ſtipri noſpeesta gara ſtahwolli. Aſtahſtiju winceem notikumu ar ſaldateem. Ari wini bij tanis domas, ka te darifchana ar huliganeem=lauptajeem, kas man ir gribejuſchi aiſweſt no mahjas, lai tad — itka mahjas iſkratiſchanas noluhka — iſlaupitu manu dſhwolli.

„Rungi“, es teizu, „atlausat man weenu jautajumu. Wiſs war buht, ka ſchi banda ſchowakar pee mums atkal eeradiſees. Mehſ luhloſim winus nowilzinat un padot jumſ ſinu. Waj jumſ buhtu eefpehjams tad atſteigtees mums palihga?“

Slaidri wareja redſet, zil nepathkams bij ſchis jautajeens ofizeereem. Wini ſahla wiſadi iſwairitees. Transporta komandeera neſot mahjas. Paſchi uf ſawu galwu ſchee newarot neko apſoliti. Warbuht, ka komandeeris atbrauzot un eerihkojot ka zitadi. . .

Taifni tai brihdi eeradas transporta komandeeris. Aſtahſtiju ari winam ſawu teetu un atfahrtoju ſawu jautajeenu.

„Ja. . . ſaldatu garaſtahwolliſ tagad tiſ uſtrauktis. . .“ winſch teiza uf man neſkatidamees; „newar ſinat, waj wini mums klaufa. Warbuht, ka wini ir ſafina ar to bandu. Wiſpahrigi, ſchis pirmais rihlojumſ armijat. . .“ un winſch ſahla ſteigſchus atſtahſtit ſaweem beedreem, ko bij dſtrdejis no kaimiku nodalam: ka katra nodala ſaldati eewehlejuſchi

fawas komitejas, ka peespeedufchi ofizeerus nonemt usple-
tschus, ka attelufchees godu parahdit. . . un ka ar tagadejo
momentu esot jarehlinas. . . no konfliktēem jaiswaitras. . .

Es klausijos un sapratu.

„Rungi“, es teizu, „es redju juhu gruhitibas. Ro
lai es jums bahschos wehl ar fawam gruhitibam wirsu?
Luhkofim titl ar tam paschi gala”.

Utwadijos, eesehdos kamanas un brauzu mahjas.
Biju dabujis pirmo eespaldu no ta, ka sabruhl Kreewijas
armija us rewoluzijas dwaschas puhteena.

Sirgs lehnām rikchoja us mahju. Manas domas itka
arween druhmakas. Wisz muhsu apgabals bij pilns ar kara
spehlu. Apmehram us diwdesmit werstu garas fronteš stah-
weja wesela armija.

Jaunās pagatdu waldbibas pirmas rikhojums armijai
bij ustahdijis wifu lihdschinejo armijas disziplinu us galwas.
Saldati wairs neklausija ofizeereem; wirus sahka rikhot
pashwehleias komitejas. — pa leelakai datai ar bijuscheem
zeetumneekēem un katordjneekēem preekschgalā. Ofizeeri bai-
dijas pawehlet saldateem, sahka wineem smeheretees klahi.
Ja, kas muhs tad fargas no saldatu patwalibam un no
deserteeru laupischanam?

Zelsh gahja pa meschinu. Ureis redsu: peekalnā jahj
man pretim daschi saldati. Man garam jahjot weens saldatš
well rewolweri no maksis ahrā. „Eku noschaws mani par
tukshu, par neeku!” man isgahja zaur prahtu. „Pat preti
schaut newaru bes eerotscheem”.

Diwi saldati pajahja man garam un apgreeja sirgus.
Ziti aptureja sirgus man preekschā.

„Kadehl juhs gribejat aismult?” weens jahtneeks ar
pazeltu rewolweri man usbrehza.

„Juhš taš redsat, ka es us mahju brauzu!” es winam
atbildeju. „Rursch tad us mahju behg?”

„Brauzat!” winsch man uskleedsa. Jachtneeki eenehma
manu pajuhgu fawā widū.

Isbraukuscham zaur meschinu, man eesahpejas firdš:
ap mahzitajmuischu juka la skudras sahjneeki un jahtneeki.
Ustrautia katgashana bij slaidri dsirdama. Man eenahza
prahtā, ka mans rewolwers palika manas seewas rolās.
Ja laupitaji gribes nemt basnizas naudu waj basnizas

traufus — mana feewa schaus. Un tad, sinams, wina dsihwa nepalits.

Tai pascha brhdi eeraudsiju, fa ari pa zelu no labas pufes, no Ralsnawas muischas, nahf saldatu bars uf mahzittajmuischu.

Starp meschinu un mahzittajmuischu krusstojas zeli. Krustzela nobraufscham, man nekahwa dotees uf mahju, bet lifa sirgu pagreest pa labl, uf Ralsnawas muischas puft, pretim tam saldatu puhlim, kas no tureenesh nahza. Es runaju pretim. Afrahdiju uf to, fa mahzittajmuischu patlaban, laitam, ir mahjas kratifchana un fa pehz jauna likuma fatm-neekam tur wajag buht klahf. Bet mani pawadoni neklausijäs neds uf wezo, neds uf jauno likumu: gan tur isdari-schot bes manis wifu, la peenahlas.

Safneedsam pretimnahzejus saldatus. See ar gawilem apstahja manas lamanas un uskleedsa man: „Rotas augschâ!“

Es pazehlu abas rotas. Saldati saklupa ap mani un sahla istichambdit mana mehtela kabatas.

„Atpogajat mehteli!“ kahds usfauza.

„Râ tad es waru atpogat mehteli, kad man rotas pazeltas uf augschu?“ es jautaju.

Tad atrahwa paschi manu mehteli un sahla ratnatees pa kabatam. Tur neatrada neta, atskaitot kahdu wezu priwatwehstuli.

„Aif peedurknes, aif peedurknes!“ weens dewa padomu.

„Winam tajhds gluschi masz rewolwers aif peedurknes“.

Nebij rewolwera ari aif peedurknes. Tad daschi no saldateem ar slintem sakahpa pee manis lamanas, ziti nahza kahjam lihdsi, man bij jabrauuz uf preefschu. Pahrejee aifsteidsas uf mahzittajmuischu. Papreetsch domaju, fa mani wed uf muischu, fur atradas armijas maifes zeptuwes. Ifweda muischot zauri, uf dselszela peestahni: mani suhtischot projam pa dselszeli. Es tifu meerigaks: redseju, fa naw dariichanas ar hullganu bandu, bet fa kaut kas organifazijat lihdsigs nomanams pee saldateem. Mahzibas puft ar sirgu atlaida uf mahju un es usdewu winam pateikt mahjeneekem, fa teefchas breefmas man nedraud, bet fa wehl nesinu, fur mani aifsuhtis.

Metas jau krehla. Stazija mani eeweda pirmas klases usgaldama istaba un peelika fargus klahf. Uzis ar

Irehsu drihs aprada: eeraugu jau preefshâ sawu kaimiku wirsmeschlungu Staaðu. Abi sahâm smeetees. Israhdijs, ka ari wiku bij apzeetinajufchi saldati maieses zepeji. Gan wiasch bij greefees pee atleezigo maisseptuwju preefshneefa, paltawneefa, kas daschu jautru wafaru pee wina bij pawadijis; bet tam waites nebijis nekahda eespaيدا us saldateem.

Somehr smeekli mums drihs pahrgahja. Sahâm aprehlinat, zif mums naudas lihdsi. Man bij tilai kahdi desmit rubli kabata; winam bij drufku waitat. Bet ja nu nedelam ilgi muhs wasa apfahrt? Sa wafaru eepreefsh kahdu no muhsu kaimineem, safirgufchu ar zukurflimibu, nowasaja no etapa us etapu, pa leelakai dalai kahjam, sefhas nedelas tadehl ween, ka kahds no wina sirahdneekem bij kaut kur karaspehtam sinojis, ka muhsu kaiminsch juhtot wahzeefsheem lihdsi un laikam speegojot wineem par labu.

Drehbju mums ari nebij nekahdu lihdsi, tapat ari wekas ne, par pahritku nerunajot. Weseliba mums abeem bij wahriga.

Bij jau stipri fatumfis, kad peenahza wilzeens. Diwu apbrukotu saldatu pawadiba muhs nosuhitja us Stukmaneem. Stukmani ir dselshzela stazija un mzeftinsch us Daugeawas krafa, kahdas 26 werstes no Ralsnawas.

Tur nonahzam ap pulksten desmiteem wafara. Peetus lija; wifs bij dublu pilns, tumfch. . . Laudis steidsas zits zaur zitu, lamajad un errojad. Weens saldats kaut kur nosuda, otrs palika pee mums.

Pehz brihtina atnahza otrs saldats, nemeerlgi fatschufstejad ar beedri. Bij redjams, ka wini abi atrodas leela nefaprafchana. Tad aifgahja pirmais saldats kaut kur un pehz brihtina atnahza tapat ustrauktis.

Beidsot wini greefas pee mums.

„Rungi. . .“ weens teiza, pakausi kasidams, „waj juhs nesinat, kur te atrodas tahda weeta?“

Mehs apstatijam wineem lihdsi doto rakstu. Tas bij adrefets Stukmanu ispildu komitejai. Israhdijs, ka Stukmanu garnisona saldati wehl tahdu komiteju nemas nebij iswehleufchi. Sa tad ari nebij neweena, kas muhs nemtu preti.

Mehs nu buhtu warejufchi pastahwet us te, lai wed muhs atpakal us Ralsnawu. Bet, pirmkohrt, wilzeens us Ralsnawu gahja tilai nahkamo rihtu un Stukmanos wifas

weetas bij pahrp'lditas. Mums, laikam, nahtos pahrlaist nakti nekurinata, dubleem peemihdita stazija, bes ehfchanas, bes guleschanas. Otrfahrt — Stufmanu saldateem mehš bijam sweschi; te ari nebij nekahdu rihdita ju pret mums. . . jo bij noprotams, ka saldatuš pret mums ir farihdijuschi daschi no weetejeem Kalsnawas eedsihwotajeem. Tadehl bij isdewigaki, ja mehš ittu no Kalsnawas saldatu usraudfibas wala un nonahktu pee watraf isglichtoteem laudim. Mans beedris pee tam atzerejas, ka Stufmanu etapa komendantis winam drusku pasihstams. Tadehl winsch muhsu pawadoneem dewa padomu, lai nodod muhs etapa komendantura.

So saldatini šaprata un tika preezigi. Weens no wineem manam beedrim atdewa šawu maises doniku. „Nemat, lungs, gan buhs wajadsigs!“ winsch teiza, kad wirsmeschlungs wilzinajas peenemi saldatina pahrtiku.

Tad muhs pa tumšu, leetu un dubleem aisweda uf komendanturu. Komendantis patš bij nogahjis jau gulet. Muhs šanehma kahds unterofizeers, isdewa muhsu šargeem atteezigu kwihiti, un tee ašgahja preezigi.

Bet nu izzehlas komendantura jautajums: kur lai muhs pa nakti leet? Peeprofija komendantam. Tas atbildeja, lai suhtot pee wina augscha, wina dšihwokli. Tam saldati bij preti. Šho brahleem, saldateem, jagulot aresta telpas, kad winus apzeetinot, bet „lungeem“ komendantis dodot weetas šawa dšihwokli! Wajagot west muhs uf aresta telpam pee ziteem aresteteem.

Tas komendantam nepatika. Tadehl winsch, nonahzis leja, uf reis šahla brehkt uf šaweem kanzelejas eeredneem, ta šhee drihtšiejuschi muhs peenemi, jo mehš nemas neefot uf komendanturu adrefeti! Komendanturai neefot nekahdas teesibas, eemaišitees Stufmanu ispildu komitejas leetas. Winsch ašzirta durwis un ašgahja, atstahdams šawus unterofizeerus un saldatuš nesaprašana.

Man nu ne pa galam nepatikas, ka saldati paschi uf šawu rolu šahl prahtot, šo ar mums darit. Tadehl es isleetoju mums par labu to leetu, ka blakam Stufmanu meestnam palahw ari Stufmanu šemneetu pagastis. Pagastnams bij šofšauts, tadehl pagastwalde pahrweetojas uf meestinu. Ur šho pagasta rakstwedi es eepafinos kahdas godibas. Es b ju tai apgabalā weenigais mahjitajs palizees

pahri, tadehl man daudskahrt nahzās apfalpot faiminu draudseš. Es gan sinaju, ka ari Stukmanu pagastis wehl naw few iswehlejis „ispildu komiteju“ senatās pagastwaldeš weetā, tā to prasija jaunā reschima preekschrafiti. Bet komendanturas saldati lalkam gan to nesinaja. Tadehl es eeminejos, ka mehš, warbuht, esam adrefeti newis Stukmanu meestina, bet Stukmanu pagasta ispildu komitejai.

Šhis domas, stiams, bij bes kahda pamata. Jo nedš Kalsnawas kara maizzepeji, nedš Kalsnawas pagastis nestahweja nekahdā fatarā ar Stukmanu pagastu; pehdejais peedereja pawisam pee zita aprinka. Bet komendanturas saldati bij preezigi par to, ka warbuht isdosees muhš nobihdit zitam us kalla, un tadehl nosuhtija muhš stingrā apfardstbā us Stukmanu pagastwaldi.

Samelejam pa tumsu atteezigo mahju, usklaudsinajām rakstwedi no meega, pahrstahstijām tam par muhsu leetu. Tas wisu ahtri apkehra, muhš peenehma un isdewa muhsu wedeseem kwihlt; tee steigšhus nosuda tumsā.

Rakstwedis bij wezpuišs. Bes tam armijas widū un ispostitā apgabala wispahri bij gruhita faimneekoshana. Tadehl tas bij preeksch wina deesgan fareschgits usdewums, muhš ap pušnakti peekemt un apguldit. Wišā mahjā bij tikai diwas gultas. Weenā guleja winsch patš, otrā wina kalpone. Tomehr beigās mehš bijam paehd:nati, un ari atfewischku gultu es dabuju. . . par ziteem nesinu, tā tee guleja. Tikai man gan bij janofolas, wezpuiši rakstwedi pee wajadsibas falaulat. Solijos pat us pirmām kristibam eerastees. Lihdschim wehl neesmu scho sawu paradu nomaktajis.

Tomehr rakstwedim bij ari sawas baschas. Raut gan winsch wisu muhsu leetu ar winas behrnišchkegem zehlonem un sekam pahrredseja, tad tomehr winsch ari apsinajās, kahdās nepatikschanās winsch war eekultees, ja atbildiba par mums beigās sagulstas us wiru. Wišmas formeli winsch scho atbildibu gribeja no fewis nobihdit. Tadehl otrā rihdā jau agri winsch alsmetās us komendantu, apspreestees par muhsu tahlato likteni. Šhās apspreechanās selas bij tās, ka tika fastahdits stingrs protokols. Mehš esot apwainoti (kā tas israhbijās no pawadralsta) par bijuschā zara peekritejeem, kas aglitejuschi preeksch wezā reschima, kas redsams it ihpashchi no ta, ka es par zaru esot Deewu luhdsis; ta

leeta esot stingri jaismeklè. Bet tà ka schis warbuhtejs no-seegums esot isdarits ne Stukmanu bet Ralsnawas pagasta robeschàs, tad ari pirmè ismekleschana peecrihtot Ralsnawas ispildu komitejai. Tadehl Stukmanu pagastu walde usftatot par sawu peenahkumu, arestetos sem stingras usfraudsibas nosuhiti us Ralsnawu un lihds ar wifu sarastitschanos pret parastu nodot Ralsnawas ispildu komitejai dehl tahkatas rihzibas, tà ari finot par scho sawu lehmumu gubernatoram.

Par gubernatoru toreis bij eezelts kahds no maneeem personigeem pasihstameem. Ralsnawas pagasta ispildu komiteja tobrihd sehdeja deesgan saprahitigi laudis. Tà tad no schàs pufes mums wairs nebija sagaidamas nekahdas nepatitschanas. Tadehl ar meerigu sirdi warejam fetot aizinajumam us brofasti, to bij sarihklojis mana zeeschanu beedra draugs, tirgotajs Wilzinsch, kursch pret pagastwaldi ari bij usnehmees, muhs sem stingras usfraudsibas nowest us Ralsnawu. Winam wehl bij no wezeem latkeem kaut tur aifehruschàs daschàs pudeles ihsta kreewu schnaba un likeeru (schnaba pahrdofschana karam schkotees Kreewija tila noleegta), un tadehl mehš weenbalsigi nahzam pee tàs atfinas, ka muhsu isbrautumš us Stukmaneem tr atmafajees. Pehz tam Wilzina lgs lika aijuhgt sawu balteni, peeteiza mums, lai mehš to pee isdewibas atsuhtot atpakal, isdewa mums wifus stingros protokolus noweschana i us Ralsnawu, un tad nosfatijas, tà mehš alshrauzam.

Mahjās atradu wifu pilnā kahrtiba. Gan mahju bij stingri pahrmellejuschi dehl slepeneem telefoneem un ziteem speegu eekahrtojumeem. Bet laupijusch i saldati neblij nefa. Sahdas leetas eesahtas druskfu wehlat.

Drihs isskaidrojās ari, tadehl maisseptuwu komiteja muhs bij likusi apzeetnat. Pagaidu waldbiba tuhlin, tà schla darbotees, eekahrtoja, ka saldatu nodalās iswehlamas, tà pretspars reakzionareem ofizeereem ispildu komitejas. Scho komiteju darbibas aplots neblij norobeschots. Jo wairat armija isjuka, jo wairat wisa wara pahrgahja saldatu padomju un komiteju rolās. Daudskahrt winas isspreeda, waj eet usbrukumā, waj ne?

Reise ar armijas pahrganiseschanu bij japahrwehl ari wifu paschpahrwaldibas eestahschu amata wihtri pagastos un pilsehtās us wispahreju wehleschanu pamata. Wisur bij

jarada padomes un ispildu komitejas. Dašči pagasti pa-
 steidzās to darti, ziti wilzinajās. Zara laifa birokratišās
 ušraudzības un pahrwaldības eestahdes, tā ari teefās, beidza
 darbotees; jaunās wehl nebij stahjuščās winu weetā. Tā
 armijā un tautā zehlās pilnigš apjukums: neweens nesinaja,
 pee kuras eestahdes greestees ar šawām wajadzibam; un
 daudzas ispildu komitejas eemaišjās leetās, gar kurām
 winām nebij ne tās masatās dalās. Tas nahza redsams
 it ihpašči tajos peefrontes apgabalos, kur pagastos atradās
 daudš karaspehka nodalu. Tur weetejee eedsihwotaji, žiwilām
 eestahdem darbibu pahrtrauzot, mehdsā greestees ar wišām
 šawām wajadzibam pee saldatu komitejam, kuras ar leelu
 preeku eejauzās winām pilnigi šweščajās weetejās leetās.
 Šchās jukās nu ušzihligi ismantoja wiši tee, kas šchahdā
 waj tahdā sinā gribeja šahdam atreebtees, waj isdarit nepa-
 tiščhanas, waj ari šahdu uš laiku aišgahdat projam. Wiš-
 netžamafās leetos tifa saldateem eestahlitās un tizetas.
 Tā šahdu no mušfu kalmineem saldati isputnaja tadehl, tā
 wina pušgraudneeki teem bij eestahstijuschi: winām šahbašos
 ešot bešdrahtš telegrafš, ar kuru winsch wahzeescheem dodot
 šinas. Žits purwā bij lizis taišit buhdu rubenu
 medibam. Šo nosuhdseja, ka winsch wafarā tur šagaidot
 wahžu aeroplanuš. Kur bij preešč laun-teniša eerhšots
 šahds laukums, to uškatija par pamatu preešč šmagajem
 wahžu leelgabaleem. Katru wišnewainigako wahrdu šagrosija
 un isleetoja par eemeslu denunziacijai.

Manam kaiminam, wiršmeščkungam, bij mušščigš
 karšč ar mešča šagleem; tadehl naidneeku winām netruhka.
 Beš tam winsch bij pilnwarneekš preešč daščām muščam.
 Uš winām bij nahzees mehginat, waj daščuš newehšlamuš
 žilwekuš newaretu no muščas isweetot. Ži fewiščēl Wez-
 Rulfnawā winām bij lihdsiga žihna ar daščām ne wišat
 tikumigām, šagligām šamilijām.

Lihdsigi tas šahweja ar mani. 1915. gadā šapluhda
 no Kurfemes milsumš behaku mušfu apgabalos. Lat ra-
 ditu wineem daudšmas eespehju nodarbotees un šautko
 nopelnit, eš 1916. g. pawafari nonomaju no apšahrtneš
 mušchneekšiem isčetras muščas ar daščām pušmuščam,
 kur noweetoju ap 80 šamilijas behgluš, tā pušgraudneekuš.
 Šeem wišeem wajadzēja telpu. Bet tara pirmajā gadā bij

ifdots no waldibas rihlojums, ka karā eefaukto referwistu
 familijas nedrihtst tikt no wīnu telpam israiditās. Zaur to
 nu isnahza, ka dauds semes bij jaastahj neapstrahdatas, jo
 karā eefaukto strahdneeku ffamilijas patureja dšihwolli, bet
 darbā wairš negahja; jaunpeenahkfufcheem strahdneekem
 turpretim truhka telpu. Tur tad luhlojām wišwifadi islih-
 dšinatees: pahrzehlām referwistu familijas us kungu dših-
 wolli, faweenojām pa diwam weenā dšihwolli... Bet
 karaspehks fawufahrt aisnehma ari dauds telpu, nerehkina-
 damees ar muifchas faimneezibu. Gahdat behgleem-strahd-
 neekeem dšihwolklus bij weens no grubtateem usdewumeem.
 Somehr ar dauds upureem un dauds peerunaschanas beidsot
 isdewās dauds mas leetu nofahrtot. Tikai pahra referwistu
 feewas eeteepās un pastahweja us to, ka winas grib
 paturet talfni to dšihwolli, kurā fenaf wīnu wihri dšihwoja,
 jeb kurā winas gadu eepreefch patwafigi bij eeweetojufchās.
 Gemefli bij sfaldri redsami — tās bij jaunālas referwistu
 feewas waj meitas, kuras uftureja plafchus kafarus ar sal-
 dateem un bij few isfraudfijufchas tahdus dšihwolklus, kas
 wīnu nakts ispreezai wišwaitraf nodereja. Ar fchām feewe-
 tem un wīnu draugeem man bij muifchigs karfch un naidš.
 Utteezigee dšihwolli man bij wajadfigi preefch pušgraud-
 neekeem tadehl, ka pee wineem peedereja stalla telpas, ka-
 mehr fchām feeweetem lopu nebij. Bet nebij neweenas tre-
 fas, nedš poltzijas eestahdes, kas waretu winas pahrzelt us
 zitu dšihwolli turpat muifchā. Uri komendants neufdrofchi-
 najās it nefa darit pret saldatu gribu. Saldati, sinams,
 stahweja us fawu draudfenu puš. Bes tam kahdām 13
 behglu familijam, kurām nebij lopu, es biju dewis leeto-
 fchanā fawas gowis us to laitu, kamehr wini buhš muifchā
 par pušgraudneekeem. Dafchi no fcheem behgleem-fahka prah-
 tot, tā iswaitritees no lopu atdoſchanas. Tā fa mums bij
 rafitts, nepahrprotams lihgums, tad wini bij nahkfufchi us
 tam domam, ka — warbuht — waretu gowis paturet, ja
 mani noteefatu par fpeegu waj zitadas wainas dehl. Ta-
 dehl no augfchā minetām feeweetem un wīnu draugeem, tā
 ari no dascheem behgleem-graudneekeem weenmehr par jaunu
 tifa eefneegtas par mani wiſadas denunziacijas katrai eestah-
 dei, kas ween atraddās tuwumā. Denunziacijas faturs tifa
 peemehrots katreifejeem apstahkleem. Kamehr pastahweja

wahzu wajaschana, tikam denunzeja mani la wahzu speegu waj la zara pretineeku. Rewoluzijai usnahkot mani eerindoja kontrrewoluzionaros. Wehlat, wahzeem Widssemi okupejot, mani nosuhdseja par wahzu naidneeku . . weenmehr tas paschas personas.

Sad ari choreis schas paschas seeweetes kopâ ar sinameem behgleem bij mani nosuhdsejuschas zaur faweem draugeem saldateem jauneewehletai saldatu komitejai, ka es basnizâ esot agitejis pret jauno waldbibu un luhdsis Deemu par nogahsto zaru. Un saldatu komiteja sawâ pirmâ dedsibâ bij pasteiguses, grahbt zeeti tik breefsmigu noseedsneeku.

Schoreis gan wisa schi leeta bij iswehrtufes par opereti. Bet man wina tomehr atwehra azis preeksch tam breefsmam, kas isaugs preeksch weetejeem eedsihwotajeem, ja saldatu komitejas fahks arween wairaf eejauktees weetejo eedsihwotaju sawstarpigâs atteezibâs. Bij skaidri paredsams, ka saldati pee tam swehrsees weenmehr wairaf us bessemneeku pusti, pret fainneekteem. Jo ar fainneekteem saldateem beeschi isnahza fadurmes dehl telpam, dehl produktu zenam, dehl nobradatas labibas un plawam, dehl fadedsinatam sehtam un schluhneem, dehl ispluzinateem junteem, dehl sagta seena, wistam, zuhtam. Surpretim ar bessemneekteem schahdas fadurmes saldateem nenahza preekschâ. Pawisam otradi: tee nereti bij tee, kas saldateem dewa wajadfigâs sinas, usrahdija fainneeku noslehptos produktus, ja, nereti pa naktim, gahja saldateem lihdsi.

Sobrihd schi saldatu komiteju uskundseshanâs pahr weetejeem eedsihwotajeem bij wehl tikai paschâ fahkumâ. Es nospreedu, ka wajag pee laika winai strahdat pretim un nelaut attihstitees.

Ur to noluhku es, mahjâs nonahzis, jau nahkamâ deenâ aisbrauzu pee saldatu ispidlu komitejas Ralsnawas muischâ. Sataisju nopeetnu gihmi un stahstiju, ka mana leeta laikam tiks nodota gubernatora ismelleshanai. Es faprotu, ka saldati pee wisa ta pahrapratuma naw wainigi. Wini nesinaja, ka pee mums naw brithw mahzitaju apzeetinat bes preekschneeziabas atkaujâs. Wini notizeja tam, to weetejee stahstija. Behz scheem stahsteem wineem bij japeenem, ka es esmu bhstams zilweks, kursch japadara nefaitigs. Bet es baidos no weena: la schi leeta nahks ismelleshanâ,

là weetejee eedsihwotaji atteiffees no faweem isteikumeem, un wisa waina sagulfees us newainigajeem saldateem un us winu ispildu komiteju. So es nefahdi newehletos. Jo es waru apleezinat, ka saldati pee manas mahjas iskratishanas naw itneka apskahdejusch, neds nosaudejusch, — là tad wini neko naw darijusch fawâ labâ, bet titat to, ko domaja par wjadstgu preefch jaunâs waldibas, kurai ari es klausu. Tadehl mans padoms buhtu tahds: lai saldatu ispildu komiteja fastahda protokolu par teem apwainojumeem, tahdus weetejee eedsihwotaji pret mani ir zehlushi, un lai apwainotaji sawus isteikumus paraksta. Tad komiteja buhs swabada no katras atbildibas, un weetejee eedsihwotaji newarâs wairs noleegt sawus isteikumus.

Otrâ deenâ komitejas preefchneeks atnahza pee manis gluschi issamifis: weetejee eedsihwotaji iswairotees un negribot protokoll parakstitt. Prasiju winam, là winsch domâ: waj wini iswairitos no parakstishanâs, ja winu isteikumi buhtu pareisi? Ja, komitejas preefchneeks atbildesa, schis par to leetu esot aplauschnajees ari pee ziteem zilwekeem, un israhdotees, ka esot gan pret mani samelots, laikam aif nalda. Esot israhdijees, ka es neesot wis runajis basnizâ pret jauno waldibu. Es esot teizis, lai luhdsot Deewu par wezo waldibu, bet wehl waira! lai luhdsot par jauno.

Schkihramees là tahdi, kas wehlè weens otram labu. Un teescham: no schâs karaspehka nodalas wifu wafaru wairs nepeedsihwojam nefahdas eemaisfichanâs weetejâs leetâs.

Bet deemschehl — bij pee mums ari zitas karaspehka nodalas, un rewoluzija gahja sawu gaitu tahlat . . .

Otrā nodala.

Osolinsch un R.

Pee mums Latwijā ņaimnezibas gads eefahkas ar 23. aprili pehz wezā; jeb ar 6. maiju pehz jaunā kalendara. Pa laikam ņchais deenās wiņi zeli ir pilni brauzejeem, kas wed daschadas ņaimnezibas mantas no mahjas us mahju. Tee ir pa leelafai dalai strahdneeki, kas pahzrelas no weenas darba weetas us otru, no weena ņaimneeka darba-deweja pee zita. Reti kur kahds strahdneeks paleet ilgal par gadu pee weena ņaimneeka. Gadu no gada strahdneziba Jurga deenā pluhst pa Latwijas zeleem.

„Siws mekle, kur dsilaks, zilweks kur labaks.“ Ne par wolti winus ņauza par „gahjejem,“ ņcha wahrda diwejadā nosihmē: wineem jaeet darbā, kur ņaimneeks winus ņuhra, bet wineem jaeet ari gadu no gada tadeht, la pascheem naw ņawas paleekamas weetas. Nekur wini neeefel, nekur neeefilst.

Scho gahjeju „bessenneeku“ listenis naw apņlauschams. Tas stahw ņakarā ar Latwijas klimatu un ar ņchejeenes agrareefahrtu.

Latwija ir ņemkopibas walsts. Bet ņemkopibu te agruhatina diwas leetas: wafaras ir pahrat ihfas, un seemat naw peeteelofcha darba.

Pehz jaunā kalendara rehklinot Widsemē arajs war eet tihrumā ne agraf par maija ņahlumu. Beidsamās nilnās pawafara ņalnas pee mums ir maija beigās, pirmās rudens ņalnas augusta beigās. Oktobra beigās darbs us lauka jau beidsas, seme nereti ņafalst, jeb ir no rudens leeteem jau par dauds ismirkuņe. Tā tad us wiņu augņchanu, plauschanu un breeschanu mums isnahk tikai trihs mehneschi, us wiņu lauka darbu tikai peezi mehneschi wafarā. Pee tam wehl ņchis ihfais laiks teet aishnems pa dalai ar mehflu weschanu, kas, pee muhsu dsilas kuhis eefahrtas, war notikt tikai wafarā; un ņeena laiks (julijs) pee mums ir nereti loti leetains, kas ņeena ņawahņchanu notawē nedelam.

Rur wiß lauſu darß fanahl kopå uß peezeem waſaras mehneſcheem, tur war eedomatees, ðå latrß ſaimneekß ðſenas ſcho ihſo, ſemkopibai derigo, laifu iſmantot.

Ur ſauleß lehſſchanu ſtrahdneeeem wajag jau buht tihrumå waj plawå, fur wineem ari noreet ſaule. Tikai paehſchanai teet uß brihtiau pahtrauktß darß un famehr atpuhtina un pabaro ſirguß. Garajåß waſaras deenåß teet ſtrahdatß ne maſat par 16 ſtundam.

Bet iſwairteeß no ſchåß pahrpuhleſchanåß nekahdi newar. Ja grib peenemt wairaf ſtrahdneeku pa waſaru, lai iſtiktu ar ihſalu darba laifu, tad iſzelåß otrß jautajumuß: fur winuß iſß pa ſeemu?

Jo pa ſeptineem ſeemaß mehneſcheem mumß lauſſaimneeziå ir tik maſ darba, ta war iſtiktu ar puß tik maſ ſtrahdneeku, ðå waſarå. Ðå tad — apakeem ſtaltkeem rehſinot — mehß waram teikt, ta puſe no lauſſaimneeziåß ſtrahdneeeem, pee mumß gada ſeptinuß mehneſchuß ir beſ darba.

Weeglt eedomatees, ta ſchi beſdarbiba gulſtaß ðå ſmagß ſlogß uß ſtrahdneeziåu un ari uß ſemkopibu.

No walſiß ſcheem beſdarbneeeem palihðſiba nenahl, tadehl ſemkopibai paſchal wini ir jaustur: jamatſå wineem par peezu mehneſchu darba ðå, ta lai wini no ta waretu iſtiktu diwpaðſmit mehneſchuß. Tadehl Latwijåß ſemkopiba ſtrahðå famehrå, loi dahrgi, un winai ir gruhti ſazenſteeß ar ſemem, fur waſara ir garaſa. Wina tik' tik' war ſpeeſteeß zauri; ja, leelſaimneeziåß, muichåß, pa leelalai ðalai ſemkopiba ſaimneeko ar iſiruhlumeem, robuß papildinadama no meſchu cenahlumeem, ðå ari no nomam par krogeem, ðſirnowam, tirgotawam u. 3. Tiklihdß iſnahlt Amerikå bagata raſcha, waj Latwijå raſchaß neiſdewiba, tad Latwijåß ſemkopibai jaſlaujaß ar „gruhteem laiſeem.“

Bet wehl ſmagat atſauzaß muhſu waſaras ihſumuß uß lauſſtrahdneeeem-beſſemneeeem. Saimneekt mehð peenemt ſtrahdneekuß tikai waſarai. Par ſewi ſaprotamß, tad wini nem teeſchi ſtrahdneeku waj ſtrahdneezi beſ peederigeem. Zilwekß ar gimini taðå ſinå nahlt leelåß gruhtibåß. Tadehl lauſſtrahdneekt wahrða pilmå noſihmè ir noſoditti uß beſlauliåß, beſgimeneß ðſihwi. Seemå wineem jamehtajaß apfahrt, waj jacet taðlumå darbu meklet. Tadehl energiſtatee zilwek

pa laitam aistliht waj nu uf pilsehtu, waj no Latwijas pa-wisam projam. Tas satams it ihpafchi par fainneeku jawnakeem behrneem, jo mahju war mantot tikai weenz. Tas ari isflaidro, kadehl Kreewija ir pilna latweefchu.

Bet ja strahdneeks ir apprezejees, tad winam wajag milfiga gribas spehka, lai noturetos wirs uhdenz, famehr paaug behrnt. Masaf stipri rasturi pee tam weegli padodas daschadam fahrdinaschanam un noeet no nopeetna darba zela.

No fcha launuma mehš redsejam tikai weenu isēju: mums wajadseja wisus kreetnašs laukstrahdneekus pamasam pahwest masgruntneeku fahrtā, tas ir — palihdset wineem eepirtt dšmtu semt un nodibinat paistahwigas fainneezibas. Kas strahdā pats preefch fewis, tas nekurn, ja winam wafarā isnahf ari 16 stundas deenā strahdat. Un seemā tas few famellē drihsaf darbu, waj nu pelnā braukdams, waj fcho to nahkamai wafarai fagatawodams, waj ari wairaf nododamees loptopibai, kas wafaras un seemas darbu wairaf islihdšina. Sahlaf fchee semeš ihpafchneeki buhtu pulzinami kooperatiwās beedribās, lai labaf waretu ismantot maschinas un tamlhdš wafarā aistaupit zilweka darba spehku. Bes jaunū paistahwigu fainneezibu dibinaschanas muhsu gruhitbas nebij masinamas.

Bet tam stahjās zelā muhsu agrareefahrtā un muhsu semeš paschpahrwaldiba. Behz Baltijas agraristikumeem seme-neeku mahja nedrihst tik dalita sem sinama leeluma. Puse no wisas Latwijas semeš peedereja muischneekem. Upstrahdata no tās bij tikai masafā dala. Bet muischneeki sistematiski iswairijās uf fawas semeš dibinat jaunās masgruntneezibas. Winai bij eenešigaki, tur audset meschu. Bes tam, plafchaka eefchejā kolonizazija prasitu walstis waj paschwaldibas pabalstu. Kreewijai preefch schahdeem usdewumeem nebij lihdsellu; wina newareja galā tikl pate ar fawu agrarjautajumu. Bet muhsu semeš paschpahrwaldiba atradās weenigi muischneeku rofās. Seem, leetu tuwredšigi apswerot, pat litās, ka strahdneeku jautajums muischās naw tik gruhit, kā pee masgruntneekem. Jo prezeteē kalpi newareja eefahrtotees pee masgruntneekem, fpeedās uf muischam. Un ari seemas darba muischam bij wairaf: wina ihpafchumā atradās gandrihš wisi meschi un laukfainneezifās industrijas usnehmumi. Tur darba spehku ari seemā wareja isleetot. Ratra sinā muisch-

neefus agrarjautajums nespeeda tà, tà semneefus. Tas neapmeerinatais spehls, tas isteizàs masgruntneeku jaunakos behnos un tais bessemneeku gimenès, tas us augschu dfinàs, tas muischneekeem bij swefchs un nesaprotams. Wini, muhsu semes paschpahrwaldibas neseji, nepazehla preefsch agrarjautajuma nokahrtofschanas ne pirfsu.

Leeta newareja labotees, kamehr nebij pahrgrosita muhsu semes paschpahrwaldiba tahdà sinà, ta tanì nemtu dalibu un pahrsvaru ari zitas schkiras, it ihpaschi masgruntneeki. Labprahitigi muischneeki negribeja islaist no rotam Latwijas pahrwaldibu. Tas bij tas eemefts, kadehl 1905. gadà ari daudsi masgruntneeku jaunakee dehlì aifrahwàs rewoluzijai lihdsi. Latwijà schi rewoluzija greesàs ne til dauds pret Kreewiju, tà pret leelgruntneezibu, tà Latwijas ollgarckiju sem paschpahrwaldibas masfas.

Ari mehš, mehrenakee laudis, tas rewoluziju apkarojàm, ari mehš tomehr stahwejam oposizija pret leelgruntneezibu, galwenà fahrta taifni agrarjautajuma dehl. Tikai mehš zerejam pahrgrosibas šasneegt demokratiska zelà.

Scho demokratisko likumdoschanas zeku mums likàs atnesam 1917. gada rewoluzija. Nu mehš, 1905. gada rewoluzijas apkarotaji — latweeschi, faradamees atkal kopà ar teem rewoluzionareem, tas tobrihd zihnijàs preefsch demokratiijas, tas ir — ar intelligenzi no masgruntneeku aprindam. Daudsi no wineem bij ilgus gadus pawadijuschi ahrsemès, — starp teem ari Umanis, — bij tur mahzijuschees us likumdoschanu skatitees no praktiskata stahwolla. Daudsi bij no sozjaldemokratiijas teorijam praktiska darba atgreesuschees pee demokratiijas. No wini toreis gribeja šasneegt rewoluzija: demokratisku likumdoschanu, tas wineem un mums nu bij eekritis klehpi, tà nogatawojees ahholš. Warejam preezigi un zeribu pilni eet pee darba. Tas ari man nostaidroja zeku us tuwakeem mehrkeem. Wajadseja organiset šaimneekus, šaimneeku peederigos un fretnakos bessemneekus; wajadseja wineem darit šajuhtamu un šaprotamu muhsu agrarjautajumu, wajadseja wineem nostaidrot, tahdà zelà tas atrifinamš, un tad wehleschanu brihdi usstahtees tà balsotajeem par teem, tas bij gatawi aifstahwet muhsu demokratiskos idealus. Leelgruntneezibat, winas neezigà skaita dehl wairs nebij eespehamš noturet paschpahrwaldibu šawàs rotàs. Pee

masgruntneezibas peebeedrotos wijsa labalà strahdneeziba, tura pati farsti wehlaß eelkuht masgruntneezibà, — un tà bes leelalàs maldifchanàs un fwahrstifchànàs mehß nonahßfim pee fawa politifkà mehrka: pafchpahrwaldibà eenemß galweno weetu masgruntneeziba. Ta armeen wairaf noftiprinafeeß un paplafchinafeeß, palihdsot strahdneeku iflafet tift par masgruntneeeem; un tà mehß Latwiju organifefim par demokratifku, autonomu femkopibas walfti atjaunotàs Kreewijas faftahwà.

Tà domajàm mehß, masgruntneeku dehli, lihds atjehdßameeß, ta muhßu melbija nefafkan ar to dseefmu, fo dfeed beffemneeku dehli.

Latweefchu masgruntneekß ir individualiftß. Par tahdu winu ir ifaudfinajufe wina dßihweß lahrtiba. Latweefchi itnekur nedßihwo fahdschàs, bet tiftai atßewifchkàs fehtàs. Tur winfch ir fpeeftß un mahjås ififtt tiftai ar fawu fpehtu un faprafchanu, ftahwet un krift weenß patß. Bet wehl wairaf winu ifaudfinaja par individualiftu dabifkà iflafe pa gadu fimtekeem. Latweefchu masgruntneezibu dßihwe ir fßajufe zaur fimts feeteem. Un itkai rupjatee graudi ir palikufchi pahri, ziti wißi ifbira zauri. Wißpirmß jau muifchneeziba fßajaja no paaudßeß uf paaudßi fawuß „faimneekuß“: taß nedereja, to ifßweeda no mahjås, eelika fpehjugafu wina weetà. Tad nahza nomas laiki. Utkañ tahds patß feetiß: taß nefpehja ifdßiht no faweem laukeem wißaugftato eenahkumu, jeb nefpehja to faturet kopà preefch muifchneeka — ifnomataja, taß nahkamà kontraktu mainà aifgahja. Bet nomas kontrakti mainijàs if par feßeem gadeem. Tad nahza dßimtiprifchana — wehl ftingrata iflafe: tiftai wißftahdigatee un wißtaupigatee notureja fawas tehwu tehwu mahjås. Un tad beidsot „gruhtee laiki“, laufßaimneezibas frihße. Raß tai ifgahja fweikà zauri, taß bij ifpelnijeß fawu gatawibas apleezibu.

Un fchàs iflafes felas bij rokam taufstamas. Tuhftofcheem Latwijås masgruntneeku dehli un meitas bij ftudejufchi, defmittuhftofcheem beigufchi daschadaß widuß un aroda fkolas, iflihdufchi par wißu Kreewiju lihds Wladiwoftofai, fpeedàs eelfchà tirdßneezibà un ruhpnenezibà, pahrpil-dija eerehdnu kanzlejas, eenehma ofizeeru weetas. Wißas daudßàs femkopibas beedribas, kooperatiwi un lthdfigi uf-

nehmumi un wīnu apweenošāna leelajās zentralbeedribās guleja uš wīnu plezeem. Pee tam beidsamos desmit gados masgruntneeziba ahreem soleem taišjās aiseet rāzonelā šaimneefošānā leelgruntneezibat garam. Un šas šas galwenais: trišu gadu karšch bij isputinajis, iskafijis, nowahjinajis Latwijā wīšas šchīras, tikai masgruntneeziba nebij isputinata un taišjās pazeltees tā senilšs no fara leefmam.

Mehš warešām lepni buht uš šawu masgruntneezibu. Mehš tizešām winai. Mehš redsešām, ka wina ir preefšch Latwijās wišwairaf peemehrotais šaimneezibas weids.

Šho zentibu un neatlaidibu mehš redsešām — lai ar' masaf islasitu un šakopotu — tāpat ari bessemneefoš. Mehš šinajām, ka wairums no šcheem bessemneefoš neuswarēs, peetruhlšs špehta. Bet kur mehš redsešām weenu, otu uš augšchu lauschamees, tur mehš wīnu šapratām, jutām winam lihdsi, gribejās tam roku pretim sneegt, wilkt wīnu masgruntneefoš eefšchā. Ne tadehl, ka mehš masgruntneezibu zeenijām, tā šadsihwes weidu, bet tadehl, ka masgruntneeziba bij latweefšchu zentibas simbols.

Tā jutām un domajām mehš, masgruntneeku dehli, šas bijām ušaugušchi masgruntneezibas indiwiđualis mā. Zitadi domaja un juta bessemneeku dehli.

Šo ari no bessemneeku behrneem bij weens, otš ar neifšatamām gruhtibam pazehlees pahri par šawu aplahrti. Šas weenlahrščakais zekšch uš šchahdu pazelščanos pee Kreewijas apštahleem bij — škola. Dšihwe pee mums bij wehl tik lehta, ka ari masturigu wezaku behrneem bij eefšchjams eeguht šinafšanas un tamlihds pazeltees uš augštaka šadsihwes patahpeena. Manu wezaku mahja peedereja pee mafakām; un tomehr no winas mehš reiše isgahjām trihs puifeni: muhfu kalpa dehls, mans brahlens — amatneeka rolpelna dehls, un es — šaimneezes atraitnes dehls. Wiš trihs mehš gandrihs bes kahdas wezaku palihdsibas — no beidsjām augštškolu. Daudseem bessemneeku behrneem nu neifšdewās tik tahl' tift, bet šarp školotajeem un eerehdneem bij no wineem loti daudsi.

Raut nu ar' šche bessemneeku dehli šawukahrt' bij islase no šawas šchīras, tad tomehr wīnu pšichologija bij zītada, tā muhšejā. Uš to šchīru, no kuras mehš bijām zehluščees, mehš štatijamees tā uš ušwaretaju dšihwes

zihnâ kamehr bessemneeka dehlis us sawu wezato schkiru flatijâs kâ us uswareto, kâ us apspeesto, dsihwes atbihdito. Râ winsch pahr sawejeem pazehlees, lai preezatos tikai par sawu jauno stahwolli, kamehr wina tehws, mahte, brahli un mahfas us wesuma sehdedami mehrija Jurga deendâ Latwijâs zelus? Saifni tee kreetnakee stary wineem nespehja atgreest fowai schkirai muguru. Jaunibas sawuhsmâ wini — paschi zeldamees — gribeja zelt wisu sawu schkiru few lihdsi, aifwadit to us labaku dsihwi.

Sa ir ta pate muhschigâ sawuhsta jauneku firdis, kuras dsihis ari Mosus labat gribeja ar tautas brahleem keegelneekem ruhgtumu baudit, nekâ sawuktees par karakmeitas dehlu. Sai paschâ sawuhstâ dseedaja ari ihru dsesneeks par sawu tehwasemi, ka taifni no winas rehtam winas dehli dser sawu mihlestibu us wina kâ pelikana behrni no sawas mah-tes asinojofchâm kruhtim.. Sai paschâ sawuhstâ dega ari pirmee latweeschu studete wihri, kad wehl wisa semneeku schkira bij kâ bes teefibam un bes aistahwa: Waldemars, Beesbahrdis, Spahgis, Alunans, Barons, kaut paschi pa leelakai datai saimneeku dehli buhdami, wehl nedomaja ne par kahdu iflasti, bet tikai par to, kâ pazelt wisu saimneeku schkiru, sawahdat winai wairat teefibu, un nostahdit to labalos apstah-los. Sinams, ari Mosus idealismam apzirpa spahrnus dsihwes teeschamiba. Winam bij jabehg no tautas brahlu nodewibas. Winam bij jafadedsina winu selta telsh. Winam bij Jaredi, ka Egiptes galas podi winus wairat wilinaja, kâ apsolitâ seme. Winam bij jaatsihst, ka tikai diwi no wifas tautas bij zeenigi eet par Jordani, kamehr ziteem wifsem bij jaifnihst tufnescha smiltis, atstahjot weetu jaunai, iflastitai paaudfei.

Peedodat, ka es jums atgahdinu schos wezos, muhschigos simbolus. Sapat apzirpa dsihwe ari pirmo latwju tautas wadonu idealus un fastaldija to schkiru, preeksch kuras, kâ nedalitas weenibas, wini bij strahdajusch. Sa ir dsihwes ihsteniba, kas iposta jaunibas romantiskos sawnus.

Sa atmodinâs reis ari bessemneeku dehlus, kâ wina ir muhs, saimneekdehlus, modinajufe. Bet mums tomehr jaatsihstas: ta tiziba, kas pildija bessemneeku jauneku firdis, bij dedsigaka, bij aifraujofchala, nekâ muhsu peedsihwojumi un nowehrojumi. Skan zitadi, kad teiz: „Nahlat pee ma-

nis wiſi iuhs apbehdinatee un apgruhtnatee“, ne ta kad mehſ paſtaidrojam diwdeſmit ſlinneekeem, taſ guſ pee Betefdaſ dihla: „Weenſ no jumſ tiſ wefelſ, — taſ, kuſſch pirmaiſ eelapſ uhdeni.“

Beſſemneeku dehli gribeja pazelt wiſu beſſemneeku ſahrtu, mehſ tiſai iſlaſi no taſ, ſkaidri ſinadami, ſa wairaf ſollt buhſ paſchpeewiſſchandaſ. Schahdſ beſſemneeku dehliſ Raſnawâ bij Auguſtſ Oſolinhſch.

Winhſch bij zehleeſ no pareiſtiziſgeem wezateem. Pareiſtiziſba Wiſſemê eeweefâſ ap 1845. gadu. Toreiſ zaur muſſchneeziſbaſ egoiſtiſſto agrarpolitiſku un zaur neaugliſgeem gadeem iſzehlaſ badſ un nemeeri Wiſſemê. Toſ muſſchneeſi gribeja apſpeeſt ar waru. Tad daudſi ſemneeſi pahrgahja pareiſtiziſbâ, ta zeredami kreewu biſſapâ atraſt aiſbildni un aiſſargu pee ſeiſara pret muſſchneekeem. Ta tad ta bij opoſitiſziſjaſ iſlaſe, taſ ſapluhda pareiſtiziſtigo draudſêſ. Ratra latweeſſchu rewoluziſjâ pehſ tam ir pareiſtiziſgeewuſſchi pehſ ſawa ſkatta leelaku prozentu rewoluziſjaſ darbineeku, neſa luterani.

Oſolina tehwiſ bij maſſ nomneeſſ, nomadamaſ no ſahda turiga ſaimneeſa neleelu mahju. Nomat mahju no leelgruntneeſa, teel pee mumſ uſſtatitiſ par daudſ iſdewigaku, neſa nomat no maſgruntneeſa, kuſſch maht no nomneeſa wairaf iſdſiht, neſa leelgruntneeſſ. Ratra ſinâ Oſolina wezati ſaimneeziſſkâ ſinâ bij deeſgan welabwehligi noſtahditi. Winku darba leela dala aiſgahja pehſ winku uſſkateem — preeſſch zita, kuſſch to ſanehma, patſ neko nedaridamaſ. Ra Oſolina wezati tomehr ari ſchaiſ deeſgan gruhtoſ apſtahloſ ſpehja tureteeſ, bij peeteeloſſchſ peerahdijumſ, ſa wini ir uſ augſchu ejoſſcha ſamillija. Taſ bij redſamaſ ari pee winku dehla: taſ bij pratiſ iſſiſteeſ zauri un eeguht ſkolotaja diplomu. Ta tad beſſemneeku gryhtibaſ winſch paſina no behrna deenam. Bet iſgſihtibaſ winam darija ſinamu, ta zittâſ ſemêſ un pee zittam tautam domâ par ſtrahdneeſa liſſtena uſlaboſſchanu. Râ leelata dala no muhſu jaunajeem ſkolotajeem, taſ zelaſ no beſſemneekeem, ari Oſolinhſch bij tapſiſ par pahrlleezinatu ſozialdemokratu.

Eihdſ marta rewoluziſjai 1917. gada, ſozialdemokrateem un ſozialrewoluzionareem nahzâſ darboteeſ ſlepeni, weenmehr no poliſziſjaſ un ſchandarmeriſjaſ wajateem. Rewoluziſja

wineem atnesa wahrda, sapultschu un beedroschands teeßibu. Nu wisur nahza atklastiba sozialdemokratu „schuhninass“ un sahka dsicht propogandu preeßsch sawas programass, ta ari laßt beedrus.

Ralsnawâ jau no 1905. gada wißi rewoluzionaru elementi bij kopojuschees ap parestizigass skolas skolotajeem. Sur ari tagad attihstijass sozialdemokratijass zentrß. Kur Osolinsch par seemu bija un ta winsch bij iswairijees no fara deenesta, to es nefinu; bet pawasari winsch eeradass Ralsnawâ un drihs spehleja wadona lomu pee bessemneekem.

Ralsnawa ir no dabass nabadsigß, smilschains, meschains apgabals. Us to jau norahda winass nosaufums, lihdsigi ta tas bij ar Saufneju manâ otrâ draudße Weetalwâ. Laudis bij no seneem laikeem saimneezißli un tadeht ari skolu sind palikuschji atpakal; dserschana bij sitpri isplatita, daudßas famillijass iswirtuschas. Bes tam — semes maswehrtibas deht — daudß bij Ralsnawas pagastâ masmahjiru, kur dsihwoja schahdi, tahdi eebuhweeschi, amatneeki, roßpelni, algadschi, schâ un ta ar pusßbadu laudamees. Suwumâ atradass wairaki meestiini, kur sapluhda daudß sadshwes atkritumu; tas nepalita bes eespaida ari us Ralsnawu.

Bes tam 1845. gada gandrihs puse no wisas Ralsnawas bij pahrgahjuse parestiziba, tadeht ari skolas te tikal beidsamâ laika sahka usplautt. Klahi nahza wehl daudsee behgti, kas te, Kursemes robeschas tuwumâ, bij apmetuschees un nu schâ un ta zauri sisdamees un krona pabalstus sanemdami gaidija us Kursemes atswabinaschanu.

Ur weenu wahrdu: Ralsnawa bij pahrbagata ar dsihwes pabechrneem, bij ari daudß ruhgtuma pret turigakam schkiram un nemeers ar pagasta rihzibu. Naudass wehrtibai krihtotees saudeja sawu ihsto nosihmi wißi lihgumi, kas bij flehgti samehrâ ar naudass senato wehrtibu.

Se Osoltnam darßs nebij gruhtß. • Bessemneeku pagastâ bij trihs waj ischetras reises wairak nekâ masgruntneeku, ja ari pee pehdejeem skaitija wisus winu peederigos. Sur weenkahrschi ar skaitkeem wareja peerahdit, ta bessemneeki katru deenu war sanemt sawas rotass pagastia paschpahrwaldibu, ja wini tikal turas kopâ. Bet ja pagastia paschpahrwaldiba ir bessemneeku rotass, tad ta paschi bessemneeki war nospreest, sahdaß lai ir pahrtikas zenass, sahda sirahd-

neeku alga, kahdš darba laiks, zif jamafš par dšhwofli, zif
jadabun pabalsta darba nespehjtgeem, zif lai maksš nodotku
faimneeki un zif bessenneeki.

To bessenneeki ahtri apfehra. Ofolinsch nodibinaja
bessenneeku padomi. Kad nahza kahdas wehleschanas —
ta usstahdija fawus kandidatus un isweda tos zauri. Tas
pazehla bessenneeku apsinu. Pee tam ari masgruntneeki par
to neusbudinajšs. Jo pirmee amata whri pagastš, kas nahza
no bessenneeku pufes, bij teescham tee kreetnakee un fapra-
tigafee no wineem . . . laudis, kas zenlšs us augšchu. Sitai
weens isputejis faimneeks bij winu widu. Bet ari tam
taisnibas juhtas bij tiktahl attihstittas, ka gluschi labi ar
winu wareja fatikt. Un kur bessenneeku preekschstahwji
gahja par tahlu weenš waj otrš weetš, tur nenahzšs gruhti,
winu nodomus foriget ar teescho dšhw. Šš atminos, ka
wini usbudinajšs par to, ka dauds semeš pawafari paliksot
neapstrahdatas; bet faimneeki to neisnomajot bessenneekeem,
kuri labraht gribetu semi strahdat. Islaidam usajzinajumu,
lai katrs faimneeks usdod, zif winam paliks neapstrahdatas,
fehjat derigas, semeš us nahkamo wafaru? Peeteiktas tilka
wairaf ka trihsšimtis puhrweetas, jo strahdneeku un firgu, kš
ari fehklas truhkums bij leels. Šad islaidam otu usfautumu,
lai peeteizšs bessenneeki, kas gribetu nomat semi par lehtu
maksu? Sehlu un darba rihtus gahdatu pahrtikas komi-
teja. Peeteizšs weens weenigs zilweks us fehšam puhr-
weetam. Gatawu auglu kahrotaju bij dauds, bet darba
kahrotaju nebij. Jo ari fchis weenigais nepanehma pee-
prasito gabalu. Ar to pee mums isbeidsšs brehta pehz semeš.
Zitureis atkal manijam pahrtikas komitejš, ka bessenneeku
preekschstahwji lahgš neustizšs masgruntneeku preekschstahweem
Šikam winus atbildigšs weetšs. Bet paschš pirmš gadljumš
bessenneeku preekschstahwis bij nopirzis preeksch sewis millus,
tas bij pehrtami preeksch pagasta. Šas tuhlin isnahza gaismš,
un bessenneeku domas daschš sinš grosijšs.

Mums bij ap firdi kš faimneekam, kas jauno firgu
pirmo relš juhds ragawšs. Gan winsch skreen par ahtri,
gan zehrtas no zela nost. Bet ja naw nekur tuwumš gahwju,
fehlu, atmenu waj zitu bihstamu weetu — lai skreen! Gan
nogurs un drihs fapratis, ka pa eebraukto zelu weeglafa
tezeschana.

Jo wijs, us to Osolinsch skubinaja bessemneekus, bij labi domats, apdwests no firfnigas mihlestibas „masakeem brahleem“, un bes willus, tikai jau gan daudsfahrt wehl nepraktisks, waj daschfahrt neiswedams. Bet tas bij kuhdas, to praktiska dsihwe pamagam nogludinat. Meh3 bijam pahleezinati, ta war3 ar bessemneekem gluschi labi sapra- stees, un ta pagasta dsihwe zaur wispahrej3m wehlechanam neko nopeetnu naw saudejusi.

Deemschehl, ta tas ilgi nepalika. Augustam Osolinam blakus nostahj3s Mikelis R.

Ralsnawas pagasta politik3 Mikelis R. nahza re- dsams ap wasaras widu tad bij jawehl pagasta „mili- zis“. Zara laika pagasta polizijas wara bij pagastwezak3 rot3s; wispahrej3s waldibas polizijas semafais preetsch- stahwis bij ta fauktais polizijas fahrtibneeks. Peh3 rewoluzijas waldibas poliziju atzehla; atzehla ari lihds- schinejo pagasta waldi. Turpmat polizijat wajadseja tikt wehletai, pee lam wehl nebij nofkaidrots, kahdas buhs ihsti winas darba robeschas un ziktahl wina buhs padota pagasta ispidlu komitejai, ziktahl atbildiga weenigi augstaku, ari wehletu polizijas aprinka eestahschu preetsch3. Zeesu mums gandrihs nekahdu nebij, tadehl dauds kas pee fahrtibas usturechanas atkaraid3 no ta, kahds buhs pagasta polizijas eerednis.

No masgruntneeku pufes tika usstahdit3 par kandidatu kahda fainneeka brahlis, kar3 eewainots, no godigas fa- milijas. Bessemneeku padome usstahdija ka kandidatu Mikeli R.

Wahrda pehz schis zilweks mums bija pasihlams. Winsch bij zehlees turpat no Ralsnawas apfahrtnees, bet ilgi bijis fweeschum3, tad atkal eeradees te. Bet neweens lahga nesinaja, no ta winsch ihsti pahrtteek. Jo tas masuminsch, to winsch schad un tad nopelnija, jumta skaidas ehweledams, nestahweja nekahda samehra ar wina familijas isdewumeem. Wajadseja nofkaidrot, kas winsch ihsti par zilweku un kadehl bessemneeki taikni winu usstahda par sawu kandidatu?

Drihs isstinaja, ta winsch schad un tad fanem pa postu fuhittas leelatas naudas sumas. Papreetsch man zehlas aisdomas, ka winsch laikam stahw kahdas kontrewoluzionaras organisazijas deenest3. Schis aisdomas lit3s apstiprinom tas faktis, ka winsch zara laik3 bij eenehmis schandarma weetu, waj wismas apmeklejis schandarmu skolu. Schandarmeem

tolait pee mums bij galwenâ kahrtâ japilda politiskâs polizijas ufdewumt.

Bet drihfi leeta noskaidrojâs pawisam zitadi. R. bij kahds draugs waj radneeks par pasta nodakas preekschneeku toreisefjâ Witebskas gubernâ. Tas bij ar R. norunajis pasta afsagŝhanu tahdâ zelâ, ka pasta eerehdnis issuhtija no ŝawa kantora sem ŝweŝcha wahrda naudas pahrwedumus uŝ R. adreŝi. Kalsnawas waj Madonas pasta nodaka tad uŝ ŝcha pahrweduma pamata ismaksaja R. atteezigâs ŝumas, laut gan ŝchis ŝumas pastâ nemas nebij eemaksatas. Nokert ŝcho wiltŝchanu waretu meerigos laikos titai uŝ gada beigam, kad daschadee norehġini ŝanahktu kopâ pasta galwenâ waldê. Bet tagadejos rewoluzijas laikos wareja notikt, ka ŝajuhġ wiŝa rehġinu weŝchana. Un titam ir eerehdnis — wiltotajŝ kopâ ar R. jau ŝen wareja buht pahr kalneem.

Sahds zilweks nu nekahdi nedrihġsteja nahkt par eewehletu polizijas eerehdni Kalsnawâ. Bet winsch bij pratis bessemneeku padomei tâ peelabinatees, ka ta no wina landidaturas ne par ko neatlaidâs. Mums nu ari tika ŝaprotams eemesks, kadehl winsch tâ dŝinâs pehz ŝcha amata. Pagasta ispildu komitejâ jau bija eenahzis rakkis, kas pagasta milizim ufdewa, nopratinat R. pasta apkrahpschanas leetâ. Tâ tad R. gribeja tikt patis par ŝawu nopratinataju isdaritâ ŝahdsitbâ un wiltŝchanâ!

Buhtu mums jau organiseta, kahrtiga aprinkâ polizija, tad leeta bij weenkahrŝcha; pasinotu aprinkâ milizijai R. ŝakarus ar pasta apkrahpschanu, un winu amata neapsilprinatu. Bet mehŝ jau atradamees wehl tai administratiwâs attihstibas palahpeenâ, ka papreeksch organisefjâs wiŝas semakâs „padomes“ ar ŝawâm ispildu komitejam; tad tâm nahzâs apweenotees augstakâs „padomês“, kas aptwehra jau leelatus apgabalus. Ja nu apakŝhejâs padomês ŝalatda eekŝchâ ŝchaubigus laudis, tad tee ŝawu „preekschneezibu“, tas ir — augstaku padomi un ispildu komiteju, iswehletu pehz ŝawa prahta.

Ne tadehl es stahstu par Dŝoltnu un R., ka wini buhtu ŝewiŝġi eewehrojami zilwekt, bet tadehl, ka wini ir derigi peemehri wiŝai muhŝu rewoluzijai; tâ wina noriŝnajâs gandrihŝ wiŝos pagastos. Blakam idealistam Dŝoltnam gandrihŝ wiŝur jau pehz pahra mehnescheem rodâs ŝchahds

Mikelis R. Ja, idealistu dascham pagastam peetruhka, bet R. bij wisur deefgan. Wehlat es šalafiju wefelu buketti no fšahdeem rewoluzijas seedeem.

Rur walsts tifa organifeta no apafšas, tur mums nahzās buht nomodā par to, lai par pagastu uftizibas wihtreem nenahf fšaubigi laudis. Leja ifdaritas kluhdas wilftos zauri lihds augfšai. Tadehl — lai zil ari tas bij nedatihkami — man wajadseja pagosta wifseem fpehkeem ufstahtees pret R. eewehleschanu.

Bet to lai mehš ifdaritu pret diw- un trihšfahртеju bessemneeku pahrswaru pagasta fapulzē? Bessemneeku padome wina bij apfihmejuse par bessemneeku weenigo landidatu, un nebij eemesla fšaubitees, fa winsch dabūs gandrihj wifas bessemneeku balfis.

Tad mehš kehramees pee aplinkus lihdsfelleem. Mehš peeprafijam fapulzei pahrbaudit, waj fapulzes dalibneeki ir teefcham pagasta balfs teefigi? Glahbta muhsu leeta nebuhtu ari zaur fšahdu kontroli. Bet bessemneeki atteizās to peelaift. To masgruntneeku grupa ifleetoja fa formelu eemeslu, lai atstahtu wehleschanu fapulzi. Wina notureja fewisfeku fapulzi un tai ifwehleja fawu landidatu par millji.

Tā pagastis bij fashkehlees diwās dalās; bessemneekos un faimneekos — masgruntneekos, un fatrai dalai bij fawa polizija. Bet isplidu komiteja eenahkluschos papirus par R. nopratinafchanu gan R. bij paguwis peefawinatees. Tee nosuda.

Rā tas nahzās, fa R. tifa Ofolinam blakam? Wifa wina pagahjiba, wifš wina raksturs un wina teeksmes tatschu nekahdi nefafstaneja ar Ofolina idealeem,

R. tomehr bij Ofolina papildinajums puhli, waretu teift: wina magnetifkais pretpols. Ofolinfch mahzija bessemneekus, apfinatees fawu jauno teefibu; R. wirus mahzija — apfinatees fawu jauno waru.

Birmā nodalā es jau eeminejos, kahds posts mums bij ar dšihwolkeem: tos aifnehma faldati, walineeki, behgii, faldatu feewas, kuri pee darba negahja, bet mums nebij kur list strahdneekus. Zerejam, fa uf pawafari tas labosees. Bet uf Jurgeem leeta tifa wehl launafa. Strahdneeki bij falihgii, tee pee fawa fenatā faimneeka palift wairs newa-

reja, jo wiku weetâ jau bij farunati ziti. Bet kad nu bij jafuhtha jauna strahdneeka mantam sirgi pakal, tad israhdijs, ka warbuht tawš bijuschais strahdneeks ir nodomajis, ņch-waņar palikt par wakeneeku, jeb wiņņch nebij warejis waj gribejis ņew farunat zitu darbu, un nu weenņahrschi neeet no tawâm telpam ahrâ. Tu newari pahwest ņchurp jauno strahdneeku, tam japaleeņ ar mantam pee wezâ ņaimneeka; taš ņawuņahrt newar uņnemt ņawu jauno strahdneeku, kuram nu atkal uņ ņahdu laiku japaleeņ wezâ weetâ... Tâ weens weenigš eeteepigš un neņaunigš zilwekš wareja ņajaukt un teeņham ari ņajauza weņelu rindu ņaimnezibu. ņchahdos gadijumos nu R. bij iņstais padoma deweiš. „Kaš tew ņo peeņahptees pret ņaimneeku! Lai ņuhds!“ Bet ņaprata R.; ņaprata beņsemneekš, ka ņaimneekš nekur ņuhdsset newareja: neweena teeņa nedarbojâš. Ja ari pagastteeņa, pa wezam paradumam, ņchahdos beņtaunibas gadijumos dewa ņahdu ņpreedumu, nebij neweena, kaš toš ispilda. Ja milizija buhtu bijuņe pagasta teeņat paņlausiĶa, tad leeta bij weegla: eeteepigo beņsemneeku iņliktu no dņihwoņka, un tad winam nebuhtu kur ņuhdsset (taš ir — ja neeemaiņtoš ņahda ņaldatu komiteja). Tadehl beņsemneeki ari ņaprata, ka par milizi wineem jadabun tahdš zilwekš, kaš stahwès katrâ gadijumâ uņ wiku puņi. Un tur tad R. bij taš wišderigakaikš.

Utkal zitads negals bij ar darba lihgumeem. Daņchi no teem bij ņenat noņlehgti, kad naudas wehrtiba wehl bij augstaka. Tagad, pawaņari, ta nokritâš wehl wairak, tadehl deenas alĶa ita maņkata tahdâ augstumâ, ka taš wairš neņņahweja neņahdâ ņamehrâ ar ņenat lihgto gada alĶu. ņaimneeki turpretim neņinaja, ka buhš ar raņchu, zil no tâš panems karaspehlš un zil palikt paņņeem. Tadehl tee ari neuņdroņņinajâš, waj ari aif ņinamas tuwredņibas negribeja labprahtigi paaugņinat reiņ nolihgto alĶu. Tur atkal R. bij iņstais padomneekš. „Tadehl tew jaņtrahdâ pee wina? Strahdâ uņ deenam, kur tew labak maņkâ. No dņihwoņka wiņņch tewi iņlikt newar.“ Un tâ teeņham daudņi strahdneeki gahja strahdat, kurp gribeja; bet aiņnehma nolihgiâš telpaš beņ aiņhdsibas preeņņch atteezigâš ņaimnezibas neņa nedaridami. Ullkâš wehl pahrtikas jautajums: waņarâ to gan labaki wareja nopelnit, bet ka buhš ņeemâ ar pahrtiku? Waj ta neņazellņeeš pahrak dahrga? Utkal R. apmeerinaja:

„Bessenneekeem ta! pascheem wara rofa. See eewehlës pahrtifaš tomiteju, un fahdaš zenaš ta nolikš, tahdaš buhš. Ja fainneeki negribëš bessenneekeem par tahdu zenu pahrdot, waj flehps šawus krahjumus, preeksch kam tad bessenneekeem milizija?! Beidjamo graudu usmeklesim!“ Utal bessenneeki šaprata, žif nepeezeešchams wineem R. ta milizis.

Daschi fainneeki domajäs buht tahkredsigaki un nolihga darba algu ar šaweem strahdneekeem ne nauda, kuras wehrtiba ahtri kritäs, bet raschojumos, atdodami strahdneekeem par darbu puš no rasčas. Raschojumu zenas zehläs; un ja täs pahrehkinatu nauda, tad strahdneekam isnahza milfiga alga. Bet R. nehma leetu no otras pufes. „Su strahda semi, bet fainneekš par to šanem no tewiš puš rasčas. Isrehkini, žif tas tagad mafsä! Waj jel kur ir dširdeta til augsta noma par semi? Su mafsä fainneekam desmitkahrtigu nomu. Kadehl tas wajadšigs? Kur tur prahtš? Ušmafsä fainneekam peenahzigu nomu nauda, mafsä winam kaut wairaf, nekä te ir parastš. Bet raschu paturi wišu patš. Šitpat bes teefas, bes polizijas wišch no no tawäm rokam laulä dabut newar. Un miliziju taf bessenneeki war eewehlet tahdu, kas aištahw tawus ašinsšweedrus.“ Un teefcham, pa wišu Widsemi ta šauktee pušgraudneeki, tas ir — laulstrahdneeki, kuri ta algu dabu puš no rasčas, šazehläs ta špahrnos un wišur peeprašija, lai winus usštata ne par strahdneekeem, bet par šemes nomneekeem, un nomu lai pahrwehersch nauda, lai wini nebuhtu špeesti fainneekam atdot puš rasčas.

Šos masgruntneekus, kas strahdaja ar pušgraudneekeem, šchi lihguma weenpušiga grošichana nostahdija pawišam neešpehjamos apstohklos. Ar puš no rasčas masgruntneekam bij jaustur šawa gimene un lopi, jamafsä wiš nodolki un šemes špirkšchanas mafsä, jazel waj jalabo ehlas, japehrf mafsä, jaegahdajas un jalabo labaki darba rihki. Šagad šchi pušrascha winam suda; par to wišch dabuja drufstu naudaš, ar kuru winam bij no šawa pascha strahdneekta japehrf šawas šemes rascha atpakal. Pee tam wišch par šanemto naidu pehž tirgus zenas wareja nopirki labi ja weenu peekto dalu no pušrasčas.

Pabalšitja šcho kufstibu, šcho peepešcho, weenpušigo lihguma grošichanu wafaras widu, ne tilai tahdi R. ween pa

pagasteem. So pabalstija pat muhsu „politiski“ no pilsoniskām partijām, advokāti, žurnalisti, mašīntecē agronomi, agitatori. Saimnieciskā zehļona te nebij itnetahda. Jo pušrasča pār darbu pušgraudneekam bij sen parasta strahdneeka alga. Produktu zenam zelotees, ari šči alga — ja to nauda pahrrehlinatu — bij automatiski zehļusēs lihdsi. Bet muhsu politiski, ja ari weens waj otrš no wineem kaut to no laustrahdneezibas šaprata, mantija jau nahlam bessemneeku „waru“, un lozijās jau preeskš Reem, eerihlodami wifadas „šchliheju teefas“ un zitu humbugu.

Wišajatais agitazijas lihdselks R. bij pahrtikas jau-tajums. Zenam us pahrtikas produkteem zelotees, pilsehtneeki nonahza gruhtā stahwofli. Tur tad jau zara laikā eejauzās waldiba un pilsehtu pašpahrwaldiba un eeweda obligatoriskas zenas us pahrtikas produkteem, tā ari sinamas pahrtikas normas, zil katrs nerashotajš wareja par noteiktu zenu few eeguht pahrtikas.

Bet tā jau Kreewijā wifs eet mechaniski, tā ari šcho, preeskš pilsehtas eekahrtoto sistemu, mechaniski pahrzehla us laukeem, nerashotaju weetā nostahdidami bessemneekus. Frontes tuwumā rospelneem isnahza daudš pelnas pee eeratumu šagatawoschanas, materialu weschanas u. t. t. Šagad, tur wiseem teem rospelneem bij nodroschinata lehta pahrtika, laustrahdneeki bareem ween atstahja semeš darbu un aigahja trona darbos. Semkopji palika bes strahdneekem. Lauku leela dala netika apstrahdata, daudš šeena palika neplautš, isbira daudš labibas us lauka. Bet bessemneeki pašahweja us šawu teefibu, ta šaimneekam wajag pahrdot wifu atlikumu par noliktu zenu. Saimneeki, sinams, šlehpā fewus trahjumus, it ihpafši, kur ari winu gimenes pahrtikas normas bij šamasiatas. Tur tad bessemneekem wajadšija militiša R, kursch lai mekletu šchos apšlehtos trahjumus rokā. Tā isauga R. klike blafus Osolina partijat; un bij škaidri redšams, ta drihs wina to pahraugs.

Treſchà nodata.

Semneeku ſaweeniba un ſenturu padome.

Dsolinsch, weda ſawu agitaziju atklahti un wku ſozialdemokratiflà programa mums bij ſklaidra un pahrſtinama. Mehš bijàm pahrleezinati, ta ilgaš, paleekamaš peekriſchanaš ſozialifmš pee mums uš laukeem eeguht newarəš. Pirmkahrt ſau ſozialifmš ir iſaudfiš no ruhpnēezibas un tirdſnēezibas; wina pamatdomaš nebuht neſakriht ar ſemtiſibas teekſmem. Otrkahrt — latweetiš, ari beſſemneekš, ir tomehr ſawà dabà indiwiſualifmš, uš laukeem „ſawa ſaktina, ſawa ſemeš ſtuhriſchà“ kahrotajš. Ugri waj wehlu ſchim indiwiſualifmam tomehr wajadſeja lausteš uš ahru.

Muſhu wehleſchanaš nu bij, lai taš notiktoš jə driht. Wajadſeja beſſemneekem un maſgruntneekem tilai darit ſaprotamuš atteeziguš tauſſaimnēezibas jautajumuš. Gan tad latweeſchà praktiſkaiš prahtš wina paſargəš no politiſkām pahrſtetdiſibam uš ſozialifma puſi. Galwenà kahrtà wajadſeja latweeti modinat wina ilgoſchanoš pehž diſtintəš ſemeš. Sinamš, wajadſeja weenmehr paturet ažiš ari muſhu lihdiſchinejəš ſadſihweš truhtumuš un launumuš, pər wiſàm leetam nolahrtot agraro un ſtrahdneeku jautajumu. Təš bij təš wadoſchəš doməš, ar kurām ſemnēezibas intelektuəlee wadoni kehərəš pee ſemneeku apweenoſchanaš politiſlà partijà: ſemneeku ſaweenibà.

Semneeku ſaweenibu ſahla organiſet 1917. gada pa-waſari, tà pretſwaru ſozialdemokratiflai partijai, kura, galwenà kahrtà, aptwehra ruhpnēezibas ſtrahdneekuš. Patlaban wina taiſijəš pahrſweeſteš ari uš lauſſaimnēezifto ſtrahdneezibu. Tur tad ſemneeku ſaweeniba gribeja winaſ aiſſteigteš peekriſchà un kreetnakoš un zentigakoš beſſemneekuš pahr-wilt uš maſgruntnēezibas puſi, toš padarot par diſimithpa-ſchuma peekritejeem. Beſ tam jaunà wehleſchanu kahrtiba bij tahda, ta wehleſchanu wadiſchanaſ un organiſeſchanaſ bij nepeezeeſchamaš politiſlàš partiijaš.

Semneetu saweenibas organiseschana isgahja no latweeschu lauffaimneetu zentrales un konsumu pufes. Sās hij diwas zentralbeedribas, kurās apweenojās gandrībs wišas latweeschu lauffaimneetu beedribas un lauku kooperatīwi Wiidsemē. Beidsamos gadoš zara waldiba lauffaimneetu zentrali pabalstīja ar eewehrojāmām sumām. Zaur to winai hij eefpehjamš eerihkot un ušturet latwišku lauffaimneezibas skolu, wišadas ismehginaschanas un kontroles stazijas, sarihkot wišadus kursus un birojus lauffaimneezīšku sinaschanu isplatischanai un daschadu teoretīšku un tehnīšku darbu wadišchanai. Sahdā sīnā ap zentrali pulzejās leela dala no jaunajem latweeschu agronomem, inšeneereem un ziteem isglīhtoteem spēheem, it ihpaschi, kamehr wini no augstskolas nahkdami, few wehl nebij zitur atradīšchi patstahwīgu nodarboschanos. Zaur to gan wiša zentrales darbiba dabuja wairat teoretīšku nofrahsu, hij wišzaur manamš praktīšku peedsihwojumu truhkums, eefahzeiu ismehginaschanās. Bet mehš bijām pahrlēezinati, ka pamasam ūchee jaunēki eestrahdasees un buhs par neatsweramu spēhtību wišat masgruntneezībai. Eirdsneezīsteē un kooperatīweē spēhti pulzejās wairat ap patehretāju beedribu zentrali „konsumu“. Uri ta apgrošījumi auga ar latru gadu. Ubas schis eestahdes weenmehr wairat eeguwa wadoschu nosihmti pee masgruntneeeem.

Karšch pa dalai pahrtuauza wīnu darbību. Daudseem darbineeteem hij jaestahjas kara deenestā. Tomehr wairums no wineem prata eegrošitees aismugures deenestā pee pilsehtu un semstwu saweenibam, taš strahdaja armijas un hehaku apgahdaschanā. Daudsi no wineem tika nodarbinati tepat aī Baltijas frontēs; tee palika ar Latwijas leetam zeeschā fakarā.

Starp zentrales un konsumu darbineeteem atradās ari Uimanis. Wīnšch hij eematīšs 1905. gada rewoluzijā un aīšbehga, reakzijai nahkot, uš ahrsemem. Tur wīnšch hij studejis semkopību, eepasīnees ar Danijas un Amerikas lauffaimneezību, hij strahdajis tā zelojoschš propagandīšis. Rad wīnšch atgreesās dsimtenē, wina ušstati stipri jau hij grošījūshees uš labo puši, hij tapuschī demokratiški. Bet wina ahrsemju peedsihwojumi, it ihpaschi propagandā, wīnu darja par loti derīgu strahdneeku un organizatoru zentralē.

Rohids kahds no zentrales propagandeteem jaunewedumeem israhdijs par nepraktisku waj nepeemehrojamu muhsu apstahkleem (atgahdinu pahrsphileto fatnu audseschanu, fekljs kuhjis un weenpušibu lopu fugjs), Almanis allasch prata organiset kaut ko jaunu, fajuhfminat masgruntneekus us ko zitu un tā paglahbt zentralti no masgruntneeku kritikas un ihgnuma. Uri tad Kreewijas pilsehtu un semstwu faweenibas sahla likwidet sawu darbibu un daubseem latweeschu jauneeem buhtu no tureenes jaestahjas fronte, Almanis prata organiset famoso „telu audsinaschanu preeksch ispostiteem apgabaleem“, kur atrada minetee jaunekli darbu, pelnu un atswabinaschanu no kara deenesta.

Un tad nu 1917. gada pawafari israhdijs par waja-dsigu, organiset lauzeneekeem politisku partiju, tad Almanis bij tā radits scha darba wadischanai. Rā lihdsstrahdneekus winsch peewilka wifus tos zentrales un konsuma šenakos darbneekus, schurnalistus un propagandistus, tani starpā ari Dr. Mikeli Walteri, kuri zits pehz zita schahdā waj tahdā zelā wareja tikt walā no kara deenesta.

Drihs darbs kuhseja, un semneeku faweenibas nodalas nodibinajās wifos Widsemes stuhros. Us Kursemi schis organiseshanas darbs newareja atteektees, jo tur wehl pastahweja wahzu ofupazija.

Nodibinajām ari mehš Ralsnawā sawu semneeku faweenibas nodaku. Peedalischanās no masgruntneeku un wimu peederigo pufes bij dsihwa, kaut gan daudsus peewilka tilai ta zeriba, tā nodala apšargās wklus pret kara spehla un bessemneeku pahrmehribam un patwalkbam.

Nodala greeša sawu noslaidrojofcho darbibu wiswalrat pret Osolina agitaziju. Tita beeschi noturetas šapulzes ar preekschlasijumeem un jautajumu isflaidroschanu. Kritisejam sozialistu agrarprogramu, astoru stundu darba deenu, kura muhsu semneekam isleekas fewischki smeekliga, pahrrunajām semneeku faweenibas programu, uswehrām, tā latweetis ilgojas pehz d s i m t a s semes un tā muhsu agrarās gruh-tibas naw zitadi pahrwaramas, tā tilai -- jaunās masgruntneezibas nodibinot. Šapat ari pahrrunajām pagastu jaunekahrtu. Saimneekem wifš tas isklās tā par fewi šaprotams un dabists. Bet bessemneeki pee mums nerahdijs. Gan us šapulzem wehl atnahza, paklausjās, daschu

reļš iszehlās arī debates, bet par beedreem neestahjās. Wehlat wini eeraddās muhfu šapulžēs jau ar flatoru noluhku: muhs trauzet, pahrleegt, isllihdinat. Wehma lihdsi pat freewu saldatuš, kuri latwiški nemas nefaprata. Eeraddās šahdreļš arī Osoltāšch, lai isleetotu muhfu šapulžēs šawai agitazijai.

Mehš palikām tā diwas pašaulēs, weena no otras šchēirtas: mašgruntneeki weenā pušē, bessemneeki otrā. Neds wini wareja muhs pahrleezinat, neds mehš winuš.

Tāpat tas gahja arī žitās semneeku šaweentibaš nodalās. Reti kur eestahjās šahds no ihštajeem bessemneekteem winās par beedri. Ratrā šinā nebij šo domat par to, ka semneeku šaweentibai isdofees pahrwilkt šawā pušē til daudš bessemneekuš, ka tas uš wehlešchanam atštahtu manamu ešpaidu.

Bet ja tas mums neldewās, tad tatschu pagastu un arī wišas semš pašchpahrwaldibai bti japahreēt štrahdneeku rokās! Tad janahk bij pee waldišchanas R. usštateem!

Wišpahrejš wehlešchanu teešibaš Watar-Štropa teel usštattas par demokratijaš wišdrošchako pamatu. Un tur winām, laikam, šahda nošihme arī ir. Pee mums winas draudeja iswehrstees par apšpeeschanas eerozi. Senal apšpeeda muišchneeki semneekuš, teem usšraudamī pehz šawa prahta nodokluš, bet pašchi palikdami no teem atšwabinati. Šagad taišijās bessemneeki eenemt šcho šeno muišchneeku stahwolli. Ar šawu matematiško majoritati wini wareja pagastoš, aprinkoš un wišā Latwišā noteikt nodoklu šahrtibu. Uš laukeem wini to darija tā, ka nowehla gandrihš wišus nodokluš uš semš ihpašchneekteem; zaur to bessemneeki pašchi no teem tika atšwabinati. Tāpat par šcho nodoklu isleetošchanu noteiza wini weeni pašchi, jo atteezigos amata wihrus eewehleja wini. Nebij wehl nekahda likuma, pehz šura waretu nodokluš eerobeschot. Bet šcho gaidamo likumu bessemneeki ar šawu majoritati atkal wareja šastahdit pehz šawa prahta.

Lai leetu grošija, tā gribeja: mehš neredšejām nekahdas išejaš. Wišpahrejš wehlešchanu teešibaš nodewa wišas pilšonu šchēiraš bessemneeku, wišpahr proletariata pašwalibai.

Bij jaatroed zeki, ta schàs breefmas nowehrst. Wispirms es liku few preetschà to jautajumu: tadehl Osolinam un R. bij eespehjams, til ihjà laikà sadabut ap fewi bessemneekus til eeschà organisazijà? Newareja taf buht, ta tàs buhtu sozjaldemokratijas polittiskàs idejas, tas winus tà fajuhfminaja.

Man fatru gadu bij pa mahzibas laiku lott tuwa fatiffchandàs un ifrunaschandàs ar wiseem manu draudschu jaunekkeem un jaunawam, tà no falmneeku, tà no bessemneeku aprindam. Tadehl winu gara apwahrkni es pahrsinaju deefgan labi. Reti kur gadijàs tahds, tas laut to sakarigu wareja pateift par sozjalifma galwenàm domam. Wehl masaf tas bij sagaidams no winu wezakeem, tas daudf masaf bij baidihuschu fkolas isgiltibu.

Winus pulzinaja nemeers ar sawu falmneezifto stahwollt un rotam taustamee labumi, to bessemneeki wareja fafneegt, ja pagasta paschpahrwaldiba nahza winu rotàs. Tàs nebij polittiskàs idejas, tàs bij bessemneeku schkiras interesef, tas winus sakauseja par paklausigu polittiskàs zihnàs pulku. Sinams, reis wini bij organiseti, tad pamafam wareja attihstitt un padfiliinat ari winu polittifto domaschanu. Bet pirmats dsineklis us organisefchanos bij sagatdamee praktifkee labumi, bij schkiras interesefes.

Waj mehš no ta newarejan mahzitees? Gin jau newareja teift, ta masgruntneeki nebuhtu interesefuschees par femneeku faweenibu. Upmehram puse no wiseem falmneekteem eestahjàs winà. Bet famehrà ar bessemneekteem schi interese tomehr bij par wahju.

Waj mehš sawu mehrēt nebijàm sprauduschu par augstu? Newareja prafit no pawezakeem wihreem, tas wifu muhschu ar polittiku nebij nodarbojuschees, ja, pat newareja zara laikà nodarbotees, lai tee tagad eefiltu preetsch polittifkàm programam, kuras wini pat aptwert newareja. Turpretim pagasta dsihwi wini saprata. To wini aptwehra lott labi, tas wineem nahza par labu waj launu. Sawas schkiras interesef wini saprata us reis. To wini apsinajàs wif, tahdi saudejumi un tahdas gruhthibas jafagaida falmneeku schkirai, ja pagasta paschpahrwaldibu fanem bessemneeki fawàs rotàs.

Waj tad nebij paretsat, ja mehs gahjam foli atpafal un fahlam fainneetus organiset netil dauds ap abstraktam politiskam programam, bet ap fainneeku labuma aistahweſchanu?

Tad jau zelsch uf politiku mums wehl weenmehr palta wala. Sainneeki mahztos aistahwet fawas ſchiras intereſes pagasta; no turenes wiu zihna paplaſchriatos, pahreedama uf aprinka un wehlat wiſas Latwijas weetneeku wehleschanam, un lihds ar to peenentos wiu politiska domaschana; zihnas starp fainneeteem un beſſemneeteem nowestu pee kompromiſeem, un ta pamafam ſchiru politiska iſangtu par walſis politiku.

Alpmehram tahdas bij tas domas, kas mani nowadija pee mehginajuma: apweenot Raljuawas fainneetus uf fainneeku ſchiras intereſchu aistahweſchanu. Ra beſſemneeki bij nodibinajuschi fawu beſſemneeku padomi un iſpildu komiteju, ta ari mehs nodibinajam fainneeku padomi un iſpildu komiteju. Ja beſſemneeki, ta ſchira, peeteiza fainneeteem taru, tad fainneeki ari, ta ſchira, gribeja ſcho zihnu uſnemtees, — gan ar to zeeſchu nodomu, tahda ſina nonahlt pee iſlihguma pagasta dſihwe un ar beſſemneeteem iſlihguma weenotees, zit no wtneem nahls paſchpahrwaldibas amatos un zit no fainneeteem, zit maſſas nodoktu beſſemneeki, zit fainneeki, zit buhs weetneeku pulka preeſchſtahwju beſſemneeteem, zit fainneeteem. Tad nebuhtu wairs runa par weenfahrschu maſakuma pahrbalſoſchanu, bet tad zaur iſlihgumu buhtu radits pamats demokratiſſat topdſihwei.

Ra pamatu fawat fainneeku ſchiras organifaizijai mehs nehmam ſemneeku likumos paredseto ta ſaukto „fainneeku ſapulzi“. Pagastos jau ſen bij domats par to, ta fainneeki jaapweeno uf teem darbeem pagasta, las atteeszas uf fainneeteem ween, ne uf wiſeem pagasta eedſihwo-tajeem. Preeſch tam bij pagasta ſatwerſne paredseta, blakam pagasta wiſpahrejai ſapulzei, ari fainneeku ſapulze. Bet praktika lihds ſchim bij waretis beſ ſchahdas fainneeku noſchkirſchandas iſtikt. Sagad, tur beſſemneeki bij noſchkirſchees no pagasta fawas beſſemneeku ſapulzes un organifaizjuschi fawas beſſemneeku padomes, mums iſtikas derigi, atjaunot ari fainneeku ſapulzes un iſwehlet fainneeku padomes.

Uf to paschu aifrahdija art pagaidu waldibas rihlo-
jums par „padomem“. Blakam strahdneeku un saldatu pa-
domem tur bij paredsetas ari „semneeku padomes“. Kree-
wijâ semneeki tâ nefadalaš diwâš ņĥĥrâš, bešsemneekoš
un mašgruntneekoš, tâ pee mums. Tadehl bij jajautâ,
kaš pee mums lai iņwehlê semneeku padomes? Ja sem-
neeki bij domati tâ kaħrta, tad semneeku padomes pee mums
buhtu jawehl lopigi ņaimneekeem un laufstrahdneekeem.
Ja semneeki te bij domati tâ ņinama rašĥotaju ņĥĥira, tad
semneeku padomes buhtu wehlašaš Latwijâ tilai no ņaim-
neekeem, kaħehr bešsemneeki wehletu strahdneeku padomes.
Bet neħahdi newareja apmeerinatêš ar to, ka semneeku
padomju weetu eeneħma bešsemneeku padomes, pee kaħ
iħņee semneeki-ņaimneeki palika beš kaħdaš preekņĥ-
ņtaħwibaš.

Ur ņaimneeku padomes nodibinaņĥanu Rašnawâ tu-
reeneš semneeku ņaweenibaš nodala nebuht netika leeka.
Muħfu noluhkš jau bij: ņaimneekuš papreekņĥ organieet
tâ ņĥĥiru, uņ ņawaš ņĥĥiraš intereņĥu aifņtaħweņĥanu, lai
tad pamaņam padņikinu un paplaņĥinu winu poliitiko
domaņĥanu un toš eeaudņinatu semneeku ņawe-
nibaš tâ poliitiko partija, taš ir — tâ organiaziija, ĥura
domâ ne tilai par weenu ņĥĥiru ween; beħ par to, tâ wiņaš
ņĥĥiraš apweenot par walņti.

Ķa bij ta pate atteeziba ņtary ņĥĥiru un poliitiku par-
tiju, tâ pee bešsemneekeem, ari tur organieeħanaš notika
papreekņĥ bešsemneeku padomeš, beħ ar noluhku, bešsem-
neekuš pamaņam eeaudņinat ņozialdemoħratija.

Bet kolihdi meħ tâ bijâm notweħruņĥi ņĥaħbigo
punktu semneezibaš organieeħana: ka taš ĥaita eet no
ņĥĥiraš uņ poliitiku partiju, tâ mums ari atweħrâš azi-
preekņĥ ĥalwendaš ĥuħdaš semneeku ņaweenibaš pro-
ĥramâ. Semneeku ņaweeniba uņneħma ņawa ĥrogramâ
wiņpaħreijaš wehleņĥanu teeņibaš. Prakņê meħ redņeĥâm,
ka ņĥâš wehleņĥanu teeņibaš atneħma mašgruntneeku ņĥĥi-
rai ĥatru eeņpeħju, aifņtaħwet ņawaš intereņeš un ņaħĥateeš
no bešsemneeku patwalĥgaš maħoriteņĥanaš. Ķur bij ĥaat-
rod semneeku ņaweenibaš ĥrogramâ ĥaut kaħdš paħrlabo-
jums. Kaħdš lai wiņņĥ buhtu, taš mums bij weenaldņigi;
tilai winam waħadņeja mašgruntneekuš nodroņĥinat no beš-

semneeku patwaaltbam. Zitadi bij paredsams, ta masgru - neeti fahs no semneetu saweeniba atscheltees un organisees us ziteem pamateem.

Saimneeku padome israhdijs par lott derigu. Bagasta paschpahrwaldibas jautajumos nahza eelscha jauna dsihwiba. Saimneeku padomes sehdes mehsh noturejam allasch topa ar semneeku saweenibas nodalas sehdem, jo tee paschi laudis bij ta weena, ta otra.

Semneeku saweeniba fasaufa wasara kongresu Walfu. Tur tad mani domu beedri gribeja speestees us to, lai saweeniba sawu programu wairat peemehrotu masgruntneezibas praktistam wajadsibam, ziteem wahrdeem: lai wina isweidotos par masgruntneeku partiju, ta sozialdemokratija prafse isweidojds par strahdneeku partiju. Mehsh zerejam, fa ta wina drihsaf tiktu lauka no sawam teorijam un abstraktizam pee praktistkas politikas.

Pee politiskeem kongreseem wispahr ir nereti no ischliroscha swara, kas un ta winus sagatawo. Tomehr Wafareitopa, tur partijas darbineeki jau gadeem ir eedstinajuschees pahrspreeschamos jautajumos un prafse winus wisadi pahrbaudijuschi, tur tomehr naw eespehjams, kongresa dalibneekus wadit ta pee deega.

Pee mums ta leeta bij zitada. Pate saweeniba pastahweja wehl tikat kahdus trihs mehneschus. Daschas nodalas bij tikko ta nodibinatais. Seoretiski ustahdita programa wehl nekur nebij dsihwe pahrbaudita. Neweens no lauzineekeem nebij ar politiskeem jautajumeem fewischli nodarbojees. Pirmo reij muhscha winsch redseja politisku kongresu.

Tur tad kongresa organisetajeem bij weegla leeta, isdabut kairu eepreelsch sagatawotu spreedumu pee nobalschšanas zauri. Oposizijat nebij ne tds masafas isredses us kahdu eespaidu. Kongresu sarihktoja semneeku saweenibas organisetaji. Ra jau israhdiju — tee bij pa leekakai dakat teoretiki. Paschpahrwaldibas jautajumi, komunala dsihwe wineem bij gandrihs pilnigi swescha. Winus intereseja augstaka politika, it fewischli preetscha stahwoschas wehleschanas us Kreewijas fatwerfmes sapulzi.

Bes tam pret mani fewischli wehl no kongresa organisetaju pufes tita mahksiligi sarihkota oposizija. Lauzineeki

mani eeweheleja kongresa presidijā. Bet kongresa rihtotaju usqizinatee lektori atteizās zelt šawus'istrahdaikumus preefšā, ja es palekot presidijā. Par fewi šaprotams — es no presidijas labprahst istahjos. Bet lihds šai deenai es neefmu staidrihā par to, kas bij šhās opozitās ihstee zehloni. Ra es uf kongresu brauzu ar šawām patstahwigām domām no praktiskeem ismehginajumeem, to kongresa rihtotaji wehl newareja sinat. Weenigais, to es waretu eedomatees tā eemešlu, waretu buht tas, ka 1905. gadā mehš stahwešām neweenados lehgeros: es biju pret revoluziju, Umanis, Walters un ziti — preefš winas. Bet waj tad wint teešham neta nesinaja no manas īarbības 1906. gadā, kas greešās tāpat pret realziju, tā wina bij 1905. gadā greešu-šeš pret revoluzijas pahrm:hribam?

Ratrā sinā maneem domu beebreem un man neisbewās šai kongresā iswest zauri tās domas, ka mums patlaban ir darisšana ar šķiru zihna, ka usbruzeti ir bessemneeki, sozjaldemokratu wadibā, un ka tadehl semneeku šaweenibai wjadsetu mašgruntneekuš organiset tā šķiru un us-
emtees tās wadibu. Walitiskā politika lai nahlu wehlat; ta lai isaugtu tā kompromiis no šķiru zihnas.

Kongresa rihtotajeem nebij preefš šahdas taktikas ne tās masatās šajegās. Bessemneekuš wini zereja ee-
guht preefš pilsoniskas polititas ar šolijumeem, ka gahdās wineem dšimtu semi.

Tahdā garā isnahza ari wišas kongresa resoluzijas, kuras usstwehra semneeku šaweenibas tā politiskas par-
tijas raksturu. Šķiru zihna tika ignoreta.

Jums tas gan bij garlaizigi, lasit par tīt neezigām, jums tahli stahwošām leetam, tā par latweešhu sem-
neeku šaweenibu. Weedodat, ka juhs apgrubitinaju. Bet man gribejās neezigā, konkretā peemehrā rahdit, tadehl leelneezismam nahzās tīt weegli, afganght Kreewijas pagaidu waldibu un šatwerfmes šapuzi. Semneeku šaweenibā atšpogulojās wiša Kreewijas pilsonisko partiju politika ar wišām winas kluhdam un nespehku. Tāpat weenā, tā atrā ir liktas par politiskas dšihweš pamatu wispahrejš wehle-
šhanu teesibas, kaut gan naw šchaubu par to, ka pilso-
niskas grupas štaita sinā ir leelā minoritalē. Tā te, tā tur walda naiwa tiziba, ka puhli war ar pahrunaschanu, ar

propagandu pahriwilt pilsonu puse, preti puhla paschreffe-
jain interesem. Ta pee Kreewijas pilsoniskam partijam,
ta pee semneeku saweenibas nebij ne tas masalas fajuht-
tas preehtsch tam, ta mehß pallaban stahwam asa schkiru
zihna, ta sozialdemokratija puhli fajuhtsmina ne zaur poli-
tiskam idejam, bet zaur to, ta aistahw sinamas schkiras in-
tereses, un ta pilsonibas glahbtisch pastaw ne eefsch poli-
tiskam programam, bet eefsch tam: apweenotees wisam pil-
sonu grupam, ta pilsonu schkirai, us zihnu pret usbruhkscho
proletariatu. Politiskas partijas tad isaugß wehlaß no
schas schkiru zihnass, ta winaß isauga Anglija; walßis is-
augß no schkiru kompromissa.

Mans R. instinktiwi sinaja, tahds spehtß ir apweeno-
tai schkirai, kura zihnass preehtsch sawam interesem. Wehl
labat to sinaja Leninß.

Semneeku saweenibas un zitu pilsonisko „politisko
partiju“ nespehtß tad ari parahdijass wehleschanass us
fatwerfmes sapulzi. Ur diwofahrschu majoritati uswareja
sozialisti.

Mehß, praktiskas dsihwes laudis, jutamees no sem-
neeku saweenibas wadonu teorijam weenmehr wairaf at-
bithditi. Muhßu wehleschanass, organiset masgruntneekus, ta
schkiru, us sawu intereschu aistahweschanu, tapa arween
dsihwaka. Tadehl mehß faaizinaßam faimneeku Delegatu
kongressu. Kaira pagasta faimneeku sapulze iswehlesja weenu
waj diwus delegatus us kongressu. Tur nospreedam, ta
pa wiseem pagasteem jadvrganise faimneeku padomes. Tass
apweenotes aprinku faimneeku padomes, kuras, sawukahrt
buhtu padotas paschu wehletai gubernass faimneeku pado-
mei. Lai nefawetu laiku, tad tuhlin kongressa tifa isweh-
letas ta aprinku, ta ari gubernass semturu padomes (ta
aifina par parehsaku winaß faukt; kreewiski winaß tifa deh-
wetas par semneeku padomem). Pagastu semturu pado-
mes usdewa organiset us weetam, par pamatu nemot faim-
neeku sapulzes. Kongress eerihtkoja ari juridisku biroju ta
eestahdi, kas lai aistahwetu masgruntneeku schkirass intereses
ar juridiskeem lihdselkeem.

Up to paschu laiku Kreewija sapulzeßas wisu Kree-
wijass gubernu semneeku padomsu delegati. Semneeku sa-
weeniba ari no sawass puses bij aifuhhtijusi delegatu, us-

dodamàs par semneeku preekschshawi. Tas tomehr tur tifa atraidits, tà politiskas partijas sühiltš. Tad mehš pilnwarojàm delegatu no semturu padomes pušes.

Schlihramees ar to fajuhthu, ka atrodamees uf pareisa zela un ka tifa, tà schkira, apweenodamees, mehš warešim pastahwet schkiru zihnà.

Nekad, nedš agraf, nedš wehlat, es wairš neesmu bijis šapulzè, kura til weenprahitgi, beš pahrsphilejumeem un beš leekas fajuhfminaschanàs, apšinas šawa mehrka un zelu uf to.

Rongrefa nedalità uštiziba šalaufeja toš, kas tifa eewehleli wadošchàs weetàs, ar neezigu isnehmumu par kaut šo organišku, domàs, juhtàs un pahrlleziba neschkiramu.

Šagad schis wadošchais pulzinsch ir isklaidets. Daschus leellineeki isputinaja šaimneeziflâ šinâ. Žiti mira mozeklu nahwè no wiku rofas. Žiti, šalausti, ir preekschlaikus aišgahjušchi kapâ. Nedaudsi ir lozijušchi muguru, warbuht ari pahrllezibu, šcha brihscha uswaretaju preekschâ. Daschi pališchi klufi un weentuki. Utkitufchee ir isdšihiti šweschumâ.

Bet nefatotees uf wišu šcho ahrejo neišdošchanos, man tomehr jaatšihstas, ka semturu delegatu kongreš man weenmehr wehl blašmo atminâ tà seemelšwaigšne, pehz kura fuge-neekš war nowehrot šawu zelu, ja žita zela rahditaja wairš naw. Wišâ šchai pahrmatku pilnâ laikâ neweenu azumirlli man uaw usnahlušchas šchaubas par to, ka latweeschu mašgrunte-neežiba wišštaidrat apšinajàs šawu mehrku un zelu semturu delegatu kongrefâ 1917. gada augustâ.

Zeturtà nodala.

Revoluzionarà komiteja.

Mostahjotees us šķētras stahwolla, apweenoščanàs starp šaimneekem tika zeekšaka. Wareja weenà otrà weetà isgahdat preešš šaimneekem šahduš praktikus labumus, wareja pazelt rekwišizijas zenas us pehrtikas preeššmeteem, feena un ausam, to nehma karaspehts. Išdewàs šahdreif — kaut ari neezigeem špehteem — aišbaidit no kalsnaweešcheem laupitaju bandu, kas eedruka muhsu draudšē kreewu fara špehtam no Rigas atlahpjotees. Išdewàs mums ari pagasta dšihwi noturet mehrenibas robesčās, kaut gan dšihwe tika daudš gruhtaka, jaunām karaspehta nodalam un mišigeem behglu bareem eeronotees manàs draudšēs.

Ka bessemneeki šajuht jau šahdu preispehtu, to wišlabat wareja nowehrot no ta, ka wini nebij meerà ar pagastu pa=domi un ispidu komiteju: tās par maš aišstahwot bessemneekuš.

Armijà dišziplina grima arween semat. Somehr, ari tur išdewàs išfargatees no leelalām šadurfmem. Ja, šhur, tur šahra jau nodibinatees labakas atteezibas ari starp šaldatu un pagastu ispidu komitejam. Dašchà weetà šamatšaja par šaudejumeem, to fara špehts bij nodarijis šaimneekem.

War ari buht, ka šchis bessemneeku padomeš atšlahbums bij wedams šakarà ar to, ka leellneekem neišdewàs šazelsčanàs julija mehnesi.

R. wehl weenmeh: pubhejās buht par mišizi. Bet winaam blakam wareja arween wairak paplašchinat šawu darbibu ari šaimneeku mišizis, it ihpašchi atteezibà us deser=teereem, kas eeradàs no juhkošchās armijas mahjā. Par R. nosuhitja jaunu pašinojumu ismeklesčanas teefnešim un ap=riņka mišizijai, kura pa tam jau bij organizējusēs.

Dšibri leellneeki šarehna Kreewijā waru šawàs rotās. Drihs jaunals revoluzijas wilnis atšitās ari lihds mums.

Ja nemaldos — 6. nowembri bij pagasta namâ ſaw-
ſtarpejās ugunšapdroſſinaſchanaš beedribai ſapulze. Turpat
atradaš ari pagasta iſpildu komitejaš preeſſchneekš un
daſchi komitejaš lozekli. Tad pagastnamâ eenahza
daſchi apbrunojuſcheeš zilweki, ſtattâ ſahdi aſtoni, pa da-
lai no beſſemneeku padomeš, pa da-
lai no deſerteereem, dehl
kureem bij eenahziš ſtingrš peepraſijums no kara ſpehka
nodalam. Klahi bij ari R., dehl kura noprati-
naſchanaš pat-
laban var jaunu preeſſchneeziba atgahdinaja.

Šhee laudiš, noſauldami ſewi par rewoluzionaru ko-
mitēju, paſkaidroja, ka pagasta iſpildu komiteja ir apzeetinata,
atnehma preeſſchſchdetajam atſlehgāš no naudaš ſlapja un
ſehgeluš, kâ ari no rakſweſcha arkhu. Naudâ un wehrts-
papiroš tobrihd atradaš pagasta kaſe ap 18,000 rubleem.
Sawu iſſtahſchanoš „rewoluzionarâ komiteja“ pamatoja ar
to, ka pagasta iſpildu komiteja (kurâ wairumš bij beſſemneeku)
darbojoteeš beš energijaš un peeteekofchi neeewehrojot beš-
ſemneeku intereſeš, kadehl pagasta dſihwei draudot ſabrukumš.
Raš ſcho „rewoluzionaro komiteju“ bij eezehlš, palika neiſ-
ſinats. Japeenem, ka wina pate bij ſaſtahdijufeš no wiſeem
pagasta „rewoluzionareem,“ taš ir — no aſtoneem zilwekeem.
Pagasta bij eedſihwotaju ſtattš ap 3000.

Pagastnamâ ſanahluſchee laudiš, buhdami neapbrunoti,
pret rewoluzionaro komiteju neſa newareja iſdarit un iſklihda.

Eš par to wiſu dabuju ſinat tikai wehl wehlu wafarâ,
kad leeta jau bij zauri. Noſpreedam ar daſcheem
ſaimneeku padomeš beedreem, apſinot pa pagastu, lai
ſaimneeki neweenš neklaufa rewoluzionarai komitejai demo-
kratijaš wahrdâ, taš ir — tadehl, ka pagastiš ſcho komiteju
nebij wehlejiš. Ra beſſemneeki winat klaufiš, taš bij pare-
dſamš. Beſſemneeku padomeš preeſſchneeziba pa da-
lai peedereja pee komitejaš. Bet, warbuht, wini neuſdroſſi-
naſeeš ſaimneeku ar waru peeſpeest pee paſklaufibaš komitejai.
Pee tam iſſinojam uš nahſamu ſwehtdeenu ſaimneeku ſapulzi.

Nahkamâ waj aiſnahkamâ deenâ rewoluzionarâ komiteja
ſuhlija pa pagastu aptahrt zirlularu, kurâ wina paſinoja, ka
ſchi eſot ſanehmufi pagasta pahrwaldibu ſawāš rotāš. Eaš
biſtiš wajadſiğš tadehl, ka lihdiſchinejâ pagasta padome un
iſpildu komiteja neſtrahdajuſe deeſgan energiſki un deeſgan

progresiivâ garâ. Pagastis teefot usaizinatš, rewoluzionarâš komitejas rihkojumus bes kaweschandš ispidit.

Bes tam tai pašâ reisê tika fuhtitš apfahrt ari otrs zirkularš, isdots wehl no gahitâš ispidu komitejas. Tur — starp ziteem rihkojumeem — bij usdots, par katru sahdsibu un laupišchanu tuhliâ pasinot ispidu komitejai.

Šhos zirkularus šinotajs peeneja ari man. Us pirmâ zirkulara, furâ rewoluzionarâ komiteja usaizinjaja pagasta eedšihwotajus winas rihkojumeem klaufit, es usrakštiju ar šawu parakstu: „Brihdinu šowus draudšes lozeklus, ščaj rewoluzionarai komitejai klaufit. Wina ir nelikumiga, now pagasta wehleta un ir ari nolaupijuse pagasta naudu.“ Us otra zirkulara, furâ bij rihkojums, šinot par laupišchanam, es usrakštiju: „Ispildot ščaj rihkojuma peekto punktu, es pasinoju ispidu komitejai, ka 6. nowembri banda, fastahwofcha no (teem un teem zilwekeem), ir Ralsnawas pagasta namâ nolaupijuse Ralsnawas pagasta naudu un wehrtšpapiirus.“

Manš aprehšins pee tam bij, ka zirkulari ar šchahdu usrakštu neitiks wairš tahlal fuhtiti. Ramehr rewoluzionarâ komiteja apšpreedišees, šo darit, titam muhsu laudiš jau buhš apstaigajufchi pagastu un šaimneekem stahwolli nošklaidrojufchi. Bet šinotajs bij tahdš Deewa dots: neta neapferdams, winšch bij nehšajis zirkularus pa šawu eezirkni apfahrt ar wišu peesihmi un titai pehž ispidita peenahkuma toš ašnefš atpatal rewoluzionarai komitejai.

Komitejas atbilde us to bij, ka 10. nowembri wina mani, lihds ar 12 dedšigateem šaimneeku padomes lozekleem, noštahdlija ahrpus škuma, un mani nolehma apzeetinot un nodot tautas teefat.

Pa tam mehš noturejam šaimneeku padomes fehdi un nošpreedam, šo darit tahlal. Šas weenkahrschakais nu buhtu bijis — atnemt no rewoluzionarâš komitejas arkiwu, sehgelus un naudu atpatal un to atdot pagasta wehletai likumigai komitejai.

Bet ispidu komitejas preelšchneekš, šahdš šaimneekš, bij laipotajs un pee tam bailigs zilwekš. Šas isškaidroja, ka winam tehws nelaujot atkal peenemt amatu. Gan mehš winam isškaidrojâm, ka winšch no amata wehl nemas naw atzeltš, nedš atlaistš. Bet winšch pastahweja us to, ka re-

woluzionarà komiteja schim esot amatu atnehmuse un atpa-
kal schis wina negribot.

Mums neatlitàs nekās zits, tā sarihkot jaunās pa-
gasta padomes un ispildu komitejas wehlešchanas. Tadehl
luhdsām bijušcho ispildu komitejas preekschneeku, lai winsch
wismas šafauz pagasta eedsihwotaju wehlešchanu šapulzi.
Uri no ta winsch atteizās.

Tad domajām, lai to dara pagasta teefas preekschfeh-
detajs. Tam ari bij bailes. Tad šafaulschana bij jaus-
nemas šaimneeku padomē preekschneezibal.

Bij jajautā, waj bessemneeki schim aizinajumam klausis?
Bet mehš ar' jau bij m tittahl' eedsihwojuschees rewoluzijā,
ka atistahwetu šawas wehlešchanu šapulzes špredumus ne-
štatotees us to, zil šanahl wehletaju.

To šaprata ari rewoluzionarà komiteja. Bes tam wina
jutās ari drusku neomuliga dehl tam, ka nebij no pagasta
wehleta. Šaimneeki teefšam winai neklausija, lai gan wina
teem uslita šmagus šodus. Uri wina wehlejšs isdarit pa-
gastā wehlešchanas. Pee tam wina wareja buht drošča, ka
balsu wairakums buhs bess mneeku pušē. Tadehl tad isnahza
tahds klusš kompromišs, ka wehlešchanu šapulzi us to pašču
štrundu un to pašču weetu šafauza rewoluzionarà komiteja,
tā ari šaimneeku padome. Šerminsch wehlešchanam bij no-
litts us 3. dezembri.

Šefahlās no abām pušem dšihwa agitazija. Šaimneeki
nu jau bij šazehluschees tā špahrnos, un ari dala bessem-
neeku baidijs no wahrda „rewoluzionarà komiteja“. Mums
bij pagastis šadalitts tahdos 15 eezirknos, kura katrā bij
šaws propagandas un agitazijas šahršinatajšs. Šee apštai-
gaja deenu no deenas šawa eezirkna mahjšs, nošlaidro-
dami štahwolli pagasta paššwaldibā un isdalidami šaim-
neeku padomes wehlešchanas šihmes.

Mums nebij zeribas eeguht balsu wairakumu.

Preeksch tam bessemneekem bij štaita šinā pašral leels
šahršwarš. Un ja pee wehlešchanam wehl peedalitos kreewu
šaldati, tas atradās pagasta robeschās (ap diwi lithds trihs
tuhštoschi), kuri šahweja bessemneeku pušē, tad muhs pa-
wisam nomahktu. Nebij ari šinamā, us kuru puši šwehrfees
šurfemes behglt, apmehram tahds tuhšstots. Šee šawā
dšimtenē pa leelakai dalai gan peedereja pee šaimneeku

ſchikras. Bet te winu intereſes pilnigi ſapluhda kopâ ar beſsemneeku intereſem. Saimneeku par wiſu pagastu bij wiſaugſtakais diwi ſimti. Ja rehlinaja lihdi wiſu peede-
rigos un radus, tã ari daſchus beſsemneekus, kas turejãs ſaimneeku puſe, tad mehs warejam zeret wiſlabatã gad-
jumã uſ 800—900 balſim.

Beſsemneekteem, ari beſ karaspehka, bij droſchas apmeh-
ram 1200 balſis.

Somehr gluſchi beſ noſihmes nebij ari preekſch mums nodomatãs wehleſchanas. Nodibinajãm wehleſchanu komi-
ſiju, ſaſtahwoſchu no ſaimneekteem, beſsemneekteem un amat-
neekteem, pee kureem peekaitijãm ari ſkolotajuſ. Ta wee-
nojãs iſweſt proporzionalas wehleſchanas. Tã tad ſumehrã
ar balſu ſkaitu, kas buhtu nodotas preekſch ſaimneeku liſtes,
weena data no pagasta padomes buhtu ari ſaimneeki. No
pagasta padomes widus pee tam bij jaiſwehl ſewiſchlas
komitejas pagasta paſchpahrwaldibas daſchadãm noſarem.
Weenojamees ar beſsemneekteem, ka ari tãs wehleſim pro-
porzionali, taſ ir — ſamehrã ar beſsemneeku un ſaimneeku
preekſchtaſweem padomẽ. Tã tad mums bij zeriba, jel pa
weenam ſaimneeku preekſchtaſwim eedabut katrã komitejã
jel ſinaſchonas dehl. Beſ tam weenojamees, ka wehleſcha-
nas nedrihſt tilt iſdaritas mihtinã, bet ka eepreekſch jaſa-
ſtahda wehletaju ſarakſis. Tam wajadſeja buht galgi no-
ſlehgtam ſinamã deenã. Tur mums bij ta wahid zeriba, ka
pa ſtarpam karaspehlã wareja nohlt kaħda pahrgroſiba, —
Ralknawã ſtaħwoſchee ſaldati aiſeet uſ poſizijãm, ziti nohlt
weetã, kuruſ beſsemneeki wairs newareja eedabut ſarakſtoſ.
Ka ſaldati pawisam peedalijãs pagasta paſchpahrwaldibas weh-
leſchanãs, bij pilnigſ neprãhtſ. Jo pagosta dihwẽ un
paſchpahrwaldibã wini nenehna ne io maſako dolibu. Beſ
tam wineem paſcheem bij ſawas padomes un iſpildu komi-
tejas. Bet ka ſchãhdi praħta eemeſli winuſ attureſ no
wehleſchanam, nebij ko zeret.

P ſchpahrwaldibãm wehleſchanu liſums toreis wehl
nebij iſſirãhdats, paſtaħweja tiltã wehleſchanu liſums ſa-
twerſmes ſapulzei. Tur bij aſſihmeiſ, ka karaspehtſ wehlẽ
uſ ſatwerſmes ſapulzi taiſ pilſehtãſ waj pagastoſ, tur
wãſch patlaban uſturaſ. Eħo noteikumumu beſsemneeki un
ſaldati patwaligi atteeſinaja ari uſ komunalãm wehleſcha-

nam. Nebij neweenas eestahdes, kas ſchai patwalibat liktu robeschu. Bet muhsu wehleschanu komiteja ſkolotaji ſitās uſ beſſemneeku puſi un pahrbalſoja ſaimneeku preeſſchſtahwjus, kuri aſſrahdija uſ ſaldatu peedaliſchanās neprahtu.

Somehr ari tā mehſ negribejām gallgi ſchkirtees no beſſemneekem. Labat kaut ari wiſnetaiſnaſās wehleschanas, neſā rewoluzionaras komitejas diktatura.

Un beſ tam ſchām wehleschanam bij noſihme tilai lihds gada beigam, taſ ir -- weenu mehneſi. Tad pagasta padome bij atkal japahrwehl. Mehſ zerejām, ka pa to ſtarpu mums iſdoſees iſdabut kaut kur kahdu paſtaldrojumu, ka ſaldati newar peedallitees pagastu paſchpahrwaldibas wehleschanās. Ugitazijai atliſtās wakigais ſwehtku lais; waretu beeſchati ſapulzetees. Gan jau mehſ dabutu druſku wairaf eeſpada.

Tad „rewoluzionarā komiteja“ kehraſ pee ziteem lihdsſekem. See winai jo ſewiſchi bij wajadſiqi tadehl, ka wina ſaprata, ziktahl man ir paſihstama ſaraſtiſchanās par deſerteerem un R. nopratiſchanu. Patlaban ſcho ſaraſtiſchanas „rewoluzionarā komiteja“ gan bij apturejuſe. Bet kolihds pagasta preeſſchgalā nahl wehletas perſonas, tā wina tomehr reiſ bij ſaturpina.

Trihſdeſmitā nowembri man bij wahrda deena. Nakti eeſpreeſch ilgi biju ſtrahdajis. Rihā, pamodees, wehl brihtinu gribeju gultā paſtalpitees un p. laſitees. Se uſreiſ atweraſ gulamiſtabas durwis un pa tām eenah ſ diwi apbrunoti ſaldati. Uſ wineem eeleen ari R., ſtipri nobijees. Sawu ſlinti wiſch tahlu tureja no ſewis, it ka par ſargu ſtarp mani un ſewi.

Saldats man paſtaldroja, ka ſcheem eſot uſdots mani areſtet un nowest uſ pagastnamu. Eſ apwaizajos, kaſ wineem to uſdewis, un wai ſcheem ir lihdsi rakſtita pawehle? Uſdewuſe to eſot weſumneeku komiteja uſ rewoluzionarās komitejas peepraſijumu; bet rakſta weeta ſcheem eſot pagasta milizis lihdsi. Attetzu, ka ſchee maldas, uſſkatidami ſcho zilweka te par pagasta milizi. Pagasta wehleschanās wiſch bij gan uſſtahd is par land datu, bet ſapulze atteizās winu wehlet, jo iſrahdtjās, ka wiſch ir peedallijees organiſetā paſta apſagſchanā. Un otrfahrt: uſ kahda pamata tad ſaldatu komiteja wareja klaufit, tā ſauktās, rewoluzionarās

komitejas rihkojumam? Waj tad saldati nestin, ka ſchi komiteja pa leelakai dalai pastahtw no deferteereem un dokumentariſki ſihmeteem krona ſagleem? No kura laika tad deferteeri un ſagki ir ſahkuſchi rihkot godiguš frontes ſaldatus, kas nes wiſas frontes gruhtibaš un uſtizami kalpo tautai un tehwu ſemei?

Saldati tika domtgi. Labi, ſchee to leetu iſſpreest newarot; tadehl ſchee mani ari newediſchot uš pagastmahju un nenodoſchot rewoluzionarai komitejai. Bet reiſ nu ſchoš ſchurp eſot ſuhtijufe ſaldatu komiteja, tad lai eš eſot tik labš, lai atnahkot ſcheem lihdi uš Apſchurinki, lai iſſtaidrot tur leetas ſtahwotli.

Redſeju, ka rewoluzionarà komiteja wairš nebij waruſe dabut pabalstu no matzepeju komitejaš, kura mani apzeetinaja pawafari. Bet ka iſdewàš to pahrlleezinat — warbuht iſdoſeš ari kara weſumneekuš ſalaiſt domu ſtarpibà ar beſſemneekeem. Elikti bij tikai taš, ka ari R. diſhwoja Apſchurinki un laikam gan jau bij pratiš noſlehgt draudſibu ar tureeneš komiteju.

Lai ſaldatoš raditu daudš maš atbildibaš ſajuhtu un lai dabutu ſahdu peeturàš punktu par to, kaš iſhti mani aiſwed, eš ſaldatam liku paraſtiit papiru, ka wini mani aiſwed uš weſumneeku komitejaš rihkojumu, kaut gan eš eſmu paſſaidrojtiš R. ſlahbuhtnè, ka manà glabaſchanà atrodàš draudſeš un baſnižaš manta, kura tagad paleet neapſargata.

R. gan pretojaš, lai tahdu paraſtu neiſdodot. Saldati tomehr paraſtiija preeſchà likto rakſtu.

Tad eš ſagehrboš un liku aiſjuhgt ſirgu. Utal eemaiſijaš R., lai leetot man eet ſahjam, ka wiſeem areſtanteem. Bet ſaldats atbildeja, ka wehl jau eš neeſot areſteitš, un tad man paſcham eſot ſawš ſirgš, tadehl lai eš nebrauktu?

Panehmu droſchibaš dehl ari rewolweri lihdi un liku, lai ari diwi no maneem dehleem eebahſch eerotſchuš kabatà un lai pawada mani.

Uſbrauzàm uš Apſchurinki. Tureeneš oſizeeri gan redſeia mani apzeetinatu, bet noſuda ſantkur. Saldati mani eeweda leelakà ſemeš buhdà, kur atraddš wiku komitejaš preeſchneekš, bahrdatiſš ſibreetiš, bijiš katorđſneekš. Tur man paſiwoja, ka eš eſot apwainotš ka kontrewoluzi-

onars un teefot apzeetinats uf Ralsnawas rewoluzionaràs komitejas peeprafjumu. Waizaju, waj tad karaspehks tagad ir noliktis nekareiwju rihzibà? Ja, scheem esot dots preekschrafts, wifur pabalstt rewoluzionaràs komitejas winu rihzibà. Tad es pastaidroju, ka kontrrewoluzionars nekad neefmu bijis, ka atsihtu fatwersmes sapulzi un winas nah'amo waru, ka klaufu muhsu pagastà likumigi eewehletai padomei un ispildu komitejai un tadehl newaru klaufit desertereem un saglu bandai, kas grib pahrtraukt likumigas komitejas darbibu. Preekschrafts saldatu komitejai taf laitam ir domats tà, ka japabalsta ir likumigas rewoluzionaràs komitejas, newis deserteru bandas, furas patwaligi sewi nosauz par rewoluzionaru komiteju. Tad jau tikpat labi war pagastà rastees otra un trescha rewoluzionara komiteja, furai tad schee beigàs klaufis un furu pabalstis? Sibireetis man atbildeja, ka schis tur neta newarot darit: rewoluzionaràs komitejas rasts esot kahribà ar wiseem sehgeleem. Es gan aifrahdiu, ka sehgelis uf winas rasta ir ne winas, bet pagastu ispildu komitejas sehgelis, furu schee laudis 6. nowembri nolaupija. Bet sibireetis neklaufjās. To ismekleshot teefa.

Gan es wehlreis usfwehru, ka pagasts naw wehlejis rewoluzionaro komiteju un tadehl newar winas atsiht par likumigu. Tapat ari mehš newaram saprast, uf kahda pamata saldatu komiteja klaufa scheem usurpatoreem („самозванцы“) pee tam manas apzeetinaschanas eemesks nebuht naw tas, it tà es buhtu kahds kontrrewoluzionars. Bet pirmkahrt, es sadabuju dokumentariskus peerahdijumus, ka tas wihrs kursch te usstahjas tà millzis, ir nupat schowafar peedaliiees pasta afsagschanà, tapat ari to, ka leelafà data no tà faultàs rewoluzionaràs komitejas ir no sawam tara spehta nodakam aifbehguschì deserterei. See tagad grib mani dabut pee malas, lai manis sakrahtee peerahdijumi pret wineem nenahktu klajà. Un otrkahrt: nupat uf 3. dezembri mums ir noliktas pagasta wehlešanas. Es esmu usskatams par winu pret partijas darbineeku, un tadehl wini par wehlešanu laiku grib mani aifgahdat projam.

Bet bij skaidri redsams, ka mani pastaidrojumi preeksch katordfneeka bij weenaldfigi. Peetika, ka es biju „burschujš“.

Millzis pa to laiku bij stalgajis ahrpus semes buhdas

stary saldateem un rihdijis pret mani: es esot breefmigs burschujs, afins fuhzejs un kontrrewoluzionars. Mani wajagot noschant, ne tad wehl wofatees apfahrt ar tahdu.

Somehr daschi no komitejas lozekkeem peekrita tam, lai fastahda par wisu notikumumu un ari par maneem apgalwojumeem protokolu. Tas ari tika isdarits, tomehr bef praktiskas nosihmes, jo fastahdito protokolu, weena pascha effemplara, nodewa miltzim, lai aifwed rewoluzionarai komitejai.

Man un maneem dehleem atnehma eerotschus; naudu tomehr atstahja pee manis. Wehlafos laikos kehra pehz naudas wispirms. Tad manus dehlu atlaida tahjam us mahju, bet mani eefehdinaja mana pascha kamanas un weda ar leelu lihumu ap mahzitaja muishu us pagastmahju. Taisnais zelsch westu garam gar manu dsihwofli. Bet milizis un abi saldati, kas mani pawadija, baidijs, ka wineem zela neushruhtot. Es aifrahdiju us to, ka man mugura tifai plahns mehteltis — gar manu dsihwofli brauzot waretu panemt preeksch manis kaschoku. Bet milizis negribeja no tam ne dsirdet.

Pagastmahja mani nodewa rewoluzionaras komitejas find. Ta bija jau sagatawojufe wisus wajasfigos papirus un pasludinoja man, ka mani fuhltichot pee rewoluzionara tribunala us Zehsim.

Sagahdaja ari wedeju. Samu sirgu es paguwu ar saldateem aifshitt us mahju.

Aifrahdiju us to, ka es bef kaschoka tif aufsta laik tafschu newaru dotees zela. Tas jau buhtu preeksch manis nahwes fods un nahwes fodu rewoluzija ir atzehlufe. Weens no klastefoscheem peekrita tam; tas patis drufku wehlat peekrita ari, ka wajagot man preeksch ehfchanas dot maifi lihdsi. Bet milizis un ziti komitejas lozekli usstahja to par newajasfigu, gahdat man kaschoku un pahrtiku. Par laimi mana keewa wehl paguwa man atwest kaschoku us pagastmahju. Bes tam, redsedama, ka esmu atstahis bef ehfchanas, wehl tai pascha nakti wina ar dehlu aifbrauza man palat us Madonu, 20 werhis tahlat, fur eedewa man pahrtiku etapa komandantura.

Pee isbraufchanas no Kalsnawas pagastmahjas wehl notika mas gadlumis. Par wedeju bij pagasta sinnesis,

par fargu — R. Es negribeju millzim blakam fehdet un apsehdoš preeſchâ, pee brauzeja. Tas atkal nepeelahwa, ta es, ta mahzitajs, nesehdu lamanâš, goda weeta, un atteizâš brauft. Tad R. apsehdaš preeſchâ un es wareju eenemt pakalejo fehdeſli.

Madonâ mani nodewa etapa komandantam, kurfch ſawufahrt otrâ rihâ pa dselſſzêlu, ſaldatu apſardſibâ, mani ſuhtija tahtaf.

Es biju ſagaidijis, ta mani pa dselſſzêlu aiſſuhtis uſ Walku un no tureenes uſ Zehſim. Bet iſrahbijâš, ta ſuhtamâ ſahrtiba bij zitada: man wajadſeja eet no etapa uſ etapu. Ratrâ etapâ mainijâš fargi. Tâ mani, kopâ ar kahtu ſagli, aiſweda uſ Wez-Gulbeni. Tur man wajadſeja atſiaht wilzeenu un eet kahtam. Sitdaudſ es nopratu, ta mani wed uſ etapu. Bet kur ſchis etapš atronaš, to neſtinaju.

Iſweda muiſchai zauri. Man bij mugurâ mehtelis un ſmags brauzamais kaſchols. Pee tam mana weſeliba jau wairaf ta peeſpadſmit gaduš bij tiſtaht dilona nomakhta, ta ſpehju labi ja diwas waj trihš werſtes noet kahtam weeglâ apgehrbâ. Sagad es biju pahrlêezinatš, ta jau nahlamâš deenâš buhš plauſchu karſoniš klaht. Lihdſ muiſchai wehl gadijâš ſaldati miltu wedeji. Par maſſu tee mani uſnehma uſ weſuma. Aiſ muiſchaš bij jaeet atkal kahtam. Bet tad weenš no ſaldateem-pawadoneem panehma neſt manu ſmagd kaſchoku. Druſtu wehlaſ gadijâš tuſſchâ brauzeji ſaldati, kaš muhš paweda. Tad atkal bij jaeet kahtam, lihds beidsot pa tumſu nonahzâm pee kahtâš paleelataš mahjaš, kurâ atradâš komandantura. Mani un ſagli eeweda leelâ iſtabâ, kur, noguriš, apsehdoš uſ kahtâš kaſteš. Lihdſſchinejee fargi aiſgahja. Par mani nelilâš neweenš tahtaf ſnam, neſt ko ehdiſchu, neſt kur guleſchu.

Upwaiſajoš tâpat ſinkahribâš deht, ta buhš ar ehſchanu? Eſot jau par wehlu. Kur lai es gulu? Lai gulot tepat uſ grihdâš ſeenmali.

Iſgi fehdeju ſalithziš un domaju.

Man bij tahda ſajuhta, it ta es buhtu eegrubſtiš tumſchâš, aukſtâš, mitrâš dſirnawâš. War dſirdet, ta rati iſchihſtedami greeſchaš, kaut kur ruhž akmeni un ſchlaſſt uhdenš. Rahdš rats man aiſker un pamet tahtaf; tad aiſkers otrš rats, treſchais. . . wilkš mani tahtaf beſ lihds-

juhtibaš, pat nemanidami, ka wina aiskehruschi dšihwu zilwefu. Wilks mani tahtaf, lihds beidsot kaut kur noslihdeschu gar malu, falaustis, famalts, nepasihstams.

Ram tas bij wajadfigs? Rapehz mani ta wasaja us preekschu schis neprahtigas dširnewas? Ihsieni nemot, te neweens newehlejas manu nahwi. Neweens no scheem saldatineem mani neds mihleja, neds nihdeja. Neweens no wineem nelad nebij dširdejis, ka us Andreewu Needru kahdreis roses bahrsitija, ka wina dseefmas gahja no firds us firdi wina tautâ. Un ne tadehl winam jaet bojâ, ka winsch bij individualists un tizeja gara speklam. Bet tadehl, ka wina lozekli tik wahrgi, ka winsch nespehl panest sawa kaschoka, ka winsch newar istilt bes peena, ka winsch nedrihst faaufstetees. . . ar weenu wahrdu: ka winsch ilgu gadu darbâ ir upurejis sawu meefu, lai wina gars tiktu plaschatš un tahtu raudsitos.

Schis gars rewoluzijai ir leeks. Kreewijai gars naw wajadfigs. Tifat stipri lozekli tur glahbi. Semneeks paliks dšihws, tas isteel ar pelawu maifi un stahbeem kahposteem, tas laustim fitot brauz meschâ failâm kruhtim. Bet tew jaet bojâ, jafabruhl kaut kur etapa zetmalâ, tu, leekais, newajas dšigais gara bruneneeks. . .

Un tomehr, zaur wifu nogurumu, firdi dega dšihwes spihitiba. . . Ne dšihwes tiziba, bet dšihwes spihitiba. Lai famal mani schis aufstas, mitras, tumschas rewoluzijas dširnewas. Es tomehr neschaubischos, ka gars ir stipraks, stipraks un wajadfigaks, netâ wifas schis siulbas dširnewas.

Mans aresta beedris, tas saglis, eerihlojas neehdis un no aufstuma drebedams kaut kur laktina us dufu. Rahds saldatinsch wina paschehloja un pasneedas kruhtiti karstas tehjas bes zutura. Mans kaschoks bij par labu un es wehl neguleju falihzis feenmali, tadehl saldata lihdsjeetiba lihds manim nesneedjas.

Se, ureis, durwis atweras un pa tam eenahf mans amata brahlis — Gulbenes mahzitajs Adolfs Rundfinsch. Pahrsteigts winsch pastatas us mani un eesauzas: „Mihlats, waj tu tas efi!“ un apfampj mani. Irahdljas, ka koman-dontura eerihlota taifni Gulbenes mahzitaja muischâ. No deeneestneezeš Rundfinsch dširdejis, ka esot atwests kahds apzeetnats mahzitajs, bet nesinajis, kursch. Nahzis apsta-

titees. Nu es winam ihsumâ pahrstahstiju fawu likteni. Wînsch tuhlin fahka puhletees, lai sagahdatu man wakarinas un labaku gulas weetu. Pats komandants nebij fastopams. Bet mahzitajs Rundsinſch fahka kamandanturas rakstweſcheem ſkaidrot, ka ſchita zilwela newarot ta mozit... latweeſcheem weens ween tahds efot. Winam par patiku tad beidsot tikka peekauts, lai es gulu wina istabâ. Bet ſaldatinam ſargam, ſinams, bija japaleel fehdam pee manas gultas.

Rundſina kundse nebij mahjâs. Tagad ari wina ir jau fawas zeeſchanas beigufe. Wina mira ſahdu gadu wehlat leelineeku zeeumâ.

Mahzitaja dſihwoellis bij ſtipri eerobeshots. Bij patuſſchas wakarinas, bij maſ gaismas. Bet es tomehr biju atſpirdſis no apſpeesto mahjeneeku lihdsjuhtibas.

Nakti ſarunajos ar ſaweem ſargeem. Weens, tas inteligentalais, bija iſchuwaſs, laſija ſawu iſchuwaſu lairakſtu un ſtahstija par ſawas dſimtenes dſihwi kaut kur tur Wologdas waj Permas gubernâ. Man wina dſihwe bij tikpat ſweſcha, ta winam muhſejâ. Bet tomehr mums waja dſejâ ſpreest weenam par otra likteni. So ta gribeja rewoluzija.

Otrâ deenâ mana tahlatſuhtſchana druſku nolawejas. So brihtinu es gribeju ismantot, lai zeltu proteſtu par manu nellikumigu aptahrtwaſſchanu. Bet kam lai eefneeds ſcho proteſtu? Komandants to attejas peenemt. Nejauſchi dabuju ſinat, ka Wez-Gulbenê efot ſahda tur armijas komiteja. Waj ta ſtahw ar Kalknawas ſaldatu komitejam kaut ſahdâ ſafarâ, to neſinaju. Pats pee winas tift newareju. Bet proteſtu uſraſtiju, ſawu leetu ihſumâ iſlikdams, un ſahds kandidats, ſas atradâs pee Rundſina, to aiſweda uſ muſſchu.

Peenahza brihtinſch, kur mums bij jaſahl eet uſ ſtaziju. No muſſchas wehl netahdas ſinas. Tad mahzitajs paluhdsfa, lai komandants puſtundas uſlawè manu aiſſuhtſchanu. Wînsch laika uſ wilzeenu mani aiſwedſchot ar ſirgu. Sirgs ſtahw aiſjuhgtis pee durwim; ſaldati nepazeetigi ſkubina uſ brauſſchanu. Bet es wehl ſtatos uſ pullſtena rahditaju un gauſi gehrbjos.

Beidsot, pehdejâ azumirkli, ſino pa teleſonu, lai mani neaiſſuhta. Pullſten peezos pehz puſdeenas man jateefot

us ismekleschanu pee armijas komitejas. Ušweda manu beedri sagli weenu paschu. Es winam atdewu sawu pahrtikas paleeku. Nu jau es wairs nebiju atstahs.

Ishrahdijs, ka ari armijas komiteja ihsti neapfinajās sawu teesibu un peenahlumu. Tikai to wini redseja, ka ar mani rihtojas patwarigi. Bes tam sčhi komiteja bij tikai sozjalistiska, bet ne leelineeziska. Wina redseja, ka leelineezisms nem pahrsvaru un nobihdis warbuht ari winus drihs pee malas. Tas sčhobrihd wišs wehl bij tikai tā kustibā, zihnā un mehginaschanā: ja isdodas, ir labi, ja neisdodas — nu, neso darit. It ihpāschi wini bij neslaidribā par sawām atteezibām pret rewoluzionarām komitejam, kuras tiklo tā bij iszehlufschās us leelineeku eerosinajuma.

Komitejas sčhdē peedaltijs ari tahds sčihds, wehl jauns zilwešs, kurfch gan nebij komitejas lozeklis. Tas eestahjās ar tik weiklu logitu un ar tahdu taisnibas sajuhtu preesčh manas atswabinaschanas, ka komiteja drihs ween tila pahrlleezinata. Bet lai atkal nefazeltu kaut tahdus kompetenzes konfliktus, tad nospreests tika tā: us lihdsdoto materialu pamata Needra newarot tikt usskatits par kontrrewoluzionaru, tadehl wiasch pagaldam atswabinams, tomehr, ar to noteikumumu, ka us 6. dezembrt winam atkal jaerodas pee komitejas, kura leetu par jaunu ismeklēs. Us to paschu deenu ataizinami ari Ralsnawas rewoluzionarās komitejas preesčhstahwi, kas lai stahda preesčhā pilnigaku materialu par Needras wainu.

Drihs wajadstgee papiri bij isgatawotti, ari usaizinajums rewoluzionarat komitejai, ko lai es patš nog hdatu us Ralsnawu. Etapas komandantam pasinoja pa telefonu, ka es esmu atswabinats. Bet komitejas lozekli man tomehr eeteiza, lai es patš us Ralsnawu nebrauzot; sčhe, Gulbenē, sčhe mani warot sargat, bet nesinot, tā tas buhschot Ralsnawā.

Somehr nahlamā deenā, 3. dezembrī bij Ralsnawā pagasta wehleschanas. Zaur manu aiswešchanu saimneeku partija bija sitpri ustraukta un sčhslutuse, tamehr bessenneeku duhscha bij pazelta. Tadehl man katrā sinā wajadsēja pa nakti tikt us Ralsnawu, lai no rihta waretu peedalitees wehleschanās, sadroschinat sawus laudis un sabaidit bessemneekus ar to, ka komiteja teel aizinata us Gulbeni. No

Wez-Gulbenes lihds Ralsnawai ir kahdas feschdesmit werftis; wilzeens us to pusi wairs neweens negahja. Somehr es fewi liku ašwest us staziju. Tur farunaju kahdu lokomotives waditaju, kas mani us lokomotives ašweda lihds Mahrzeenai, werstes 7 no Ralsnawas. Mahrzeenâ nakti šadabuju firgu un ap pulksten peczeem no rihta biju jau mahjâ. Druftu nošnaudees, liku šajuhgt firgu ragawâš, jo kamanas bij panehmufchi saldati, un gribeju braukt us pagastmahju, Šai brihdi eebrauza weens no maneem uštizamafeem lihdsdarbineešem pee šaimneeku organifešanas, apwazatees. waj par mani naw atnahlfufčas nekahdas finas. Šili eepreezinats winfch mani panehma šawâ pajuhgâ un ašweda us pagastmahju. Ušjuhgtu firgu atšahju ziteem mahje-neešem, lai brauz balsot.

Bij preezigi ari ziti muhfu beedri, ka es tomehr wehl laikâ tizis pee wehleschanam, tur bešemneeki jau bij gawilejufchi, ka nu es uš Ralsnawu wairs atpafal netifshot. Somehr wifam ņhim preekam leelu praktifku panahktumu nebij: bešemneeki, kopâ ar saldateem un behgleem, muhs pahrbalfoja, tâ ka tilai weena trefchâ dala pagasta padomes lozefku nahza no muhfu listes. Bet, redšedami, ka wineem diwtahrfchs pahrfwarš padomê, bešemneeki laufa wahrdu: eepreefch wini bij folijufchees, ka ari atšewifchlâš pagasta padomes komitejâš lozefkus nems ņamehrâ no abâm listem; bet tagad wini nobalfoja, ka komitejas tilš ņastahditas pehz padomes wairafuma ušfateem. Ur to ņaimneeki bij galigi iņbihditi ahra no pagasta paņchwaldibas.

Es wehl negribeju padotees. Wišpirms gribejâm bešemneeku wadonus un padomes lozefkus 6. dezembri dabut us Wez-Gulbenti, un man bij folits, wifus deserterus apzeeknat. Bet to wini noprata un nemas pee armijas komitejas nebrauza: aifufhtija turp ar Keiri tilai rafstu, ka rewoluzionarâ komiteja nemas neefot padota armijas komitejai. Šahlat gribejâm peedabut armijas komiteju us to, lai noleedš saldatu komitejam eemaiņtees weetejâš pagasta darifchanâš un peedalitees pagasta wehleschanâš.

3. dezembra wehleschanas dereja tilai lihds jaunam gadam. Pehz jauna gada mums bij attal iņdewiba, par

jaunu ismebginat wehleschanu zihnu. Ja bessemneekeem peetruhta saldatu balsu, tad muhfu isredses bij nefalihdsi-nami labakas.

Saimneeki iswehleja delegatus, kas lai kopā ar mani brauktu 6. dezembri pee armijas komitejas. Bet daschi zeld no teem tila schaubigi un isskaidroja, ka negribot ar bessemneekeem fanihstees. Weens no teem ari wehla wifur bij flahit, kur tila nodota saimneeku leeta. Armijas komiteja, tahlafus apwainojumus pret mani nefanemdama, man idewa apleezibu, ka esmu attaisnots no apwainojumeem kontrwoluzionara darbiba. Zeizās ari rakstīt saldatu komitejai, lai atstahj muhs meera. Un, laikam, tas ari bij darits. Jo tas pulks, pee kura peedereja Apschurinka komiteja, turpma muhs leetas wairs neemaalijās. Bet par to Ralsnawā stahweja ari wehl otrs pulks, pee kura bessemneeki greesās turpma kāš wajasibās.

No Wez-Gulbenes naw tahlu lihds marai dšimtenet Tirsai, kur dšihwoja mana wezā mahte un brahliš. Uisbrauzu winus apzeemot us lahdu deenu. Bet Ralsnawas bessemneeki tublin peh3 30. nowembra bij sinojufchi sawam proletareeschu laikrakstam, ka nu Weedra esot apzeetinats un nodots droščā weeta. Šchi sina bij, sinams, nonahkuse ari Tirsā Tirsas bessemneeku komiteja, pamantijuse mani Tirsā, newareja few to lectu zitadi isskaidrot, ka weenigi: es esot no zeetuma išbehdsis. Tadehl wina steigšus mani fahka guhstit.

Bet tā ka man isnahza apzeemot wairakus radus un pasihstamus, tad guhstitajeem mekleschana neblij gluschi weegla: wifur wini bij nonahkufchi lahdu pusstundu par wehlu.

Uttal Ralsnawā atgreesees es apspreedos ar saimneeku preekstahweem, ko darit tahlal? Weena zeriba mums wehl bija — jaunās wehleschanas peh3 jauna gada. U ttam bij jaturpina sagatawotees. Bet otra leeta bij: mums wajasēja saimneekus arween zeeschaki organiset. Kas pasihst latweeschu semneeka dabu, tas sapratis, ka organise-scha at wajaga stahwet sakara ar laut ko tauktamu, ar laut ko daramu. Tahds derigs organisechanas motiws man likās buht paschaisfardšiba. Augustā jau laupitaju breesmas bij peenahkufchas manam draudjem gluschi flahit. Tagad

winas ar latru mehnesi tika wispahrigatas, ta fakot — kroniskas. Jo saldats-deserteeri, ta ari ziti nolihduschi laudis arween beeschat sarihkloja sahdsibas un laupischana. Jo leelaks tika truhkums, jo wairat bij paredsama scha launuma peeaugschana. Teefas un polizijas apfardsibas mums wairs nebij. Tadehl atlikas tikai — sarihlot pasch-aifsardsibu.

Treschais jautajums mums bij: ta atswabinatees no rewoluzionaras komitejas? Ra jau mineju: wina bes lahdam wehleschanam, warbuht weenigi fasinā ar bessemneeku padomi, bij usmetufes par fakla lungu pagastam, pee tam panemdama sawa rihziba ap 18.000 rbl. pagasta naudas. Dezembra 3. deena bij iswehleta jauna pagasta padome, bet rewoluzionara komiteja palika tomehr it ta par usraudsitaju un rihkotaju.

Mehs zerejam — uswehrdami wehleschanu prinzipu, nobihdit pee malas usurpatorisko rewoluzionaro komiteju. Ja, tika eekustinatš ari jautajums, waj neatnemt rewoluzionarai komitejai waru un panemto naudu tapat warmahzigā zelā? Jo palihdsibas un apjardsibas no ahreenes nefur newareja gaidit.

Nolikām fainneeku un wina peederigo sapulzi us 20. dezembri Gribanu skolā, kur wisas schas leetas lai tiktu pahrrunatas paschaki un beedri eesilditi us sinameem mehrkeem.

Bessemneeku wadoni, it ihpachi rewoluzionara komiteja, pa tam darbojas arween straujat. Ur waru sanehma pahrtikas komitejas darbibu un krahjumus sawas rolas, tapat ari driwatmuischu meschu pahrwaldischanu un pahrdošanu. Noleedsa nomneekem, maffat nomu muischneekem waj mahzitajam; ta bij jaeemafā pagasta komitejai. Utzehla no amata tos skolotajus, kas neturejas rewoluzionaras komitejas pusē un peenehma wina weeta zitus, sawus domu beedrus. Peedina no fainneekem pahrtikas produktus, kuras tad par lehtu zenu isdalija teem bessemneekem, kas newareja waj negribeja eet pee lauffainneeztibas darba.

Par fewi saprotams: ari muhsu us 20. dezembri nodomata sapulze rewoluzionarai komitejai newareja palikt paslehyta. Paschi bessemneeki muhs neusdroshinajas trauzet; tadehl wini apflatijas pehz karaspehla palihdsibas. Sa

saldatu komiteja, kura palihdseja mani apzeetinat 30. no-
wembri, tagad us lihdsigam leetam nebij peedabujama. Bet
pagasta robeschās stahweja ari Graiwaronas pulstš; ar ta
komiteju bessemneeku wadoni bij eedraudsesufchees, ņhnaba
pudelei palihdsot. Šchaj komitejai par mums bij fastahstitas
breesmu leetas: mehš wišf esot kontrewoluzionari; es ap-
brunojot ņaimneekus un esot nodomajis drihsunā naktš
laikā usbrukt saldatu komitejam un tās atbrunot un atzelt.
Tadehl par wišam leetam mani wajagot apzeetināt un ņaim-
neekem eerotšchus atnemt.

Siktahl ņchām runam bij masa ehna no taisnibas, ņa
par ņaimneeku apbrunoschanu bij gan domatis un runatis.
Bet tas ņhmejās us paschaisfardsibu no laupitajeem, kuri
gan galwenā kahrtā zehlās no saldатеem. Un tā ņa saldatu
komitejās daudskahrt tila ņaweleti wišnosedsigatee elementi,
tad indirekti jau wareja gan isnahkt, ņa mums nahktoš ņawus
beedrus aissargat no saldatu patwaribam.

Warbuht tas bij nokawejums no manas pufes, ņa es
nebiju deefgan nopeetni mehginajis stahtees sakarā ari ar
ņcho saldatu komiteju. Pahra reises es to biju darijis, bet
allasch tikai tahdos gadijumos, kur man nahzās ņuhdsoteles
par saldatu laupischanam, it ihpaschi par patwarigu ņeena
aisswešchanu. Bet us tahdām leetam komiteja jau ņen ņa-
tijās zur pirksteem. Bes tam es zereju, ņa peetis ar tam
atteezibam, ņahdas bij nodibinajis Gribanu ņkolas ņkolotajis
ar ņcho komiteju, ta uštorejās Gribanu ņkolā. Ur to ari
isskaidrojās, tadehl komiteja tik weegli bij notizejuse, ņa
muhsu ņapulze Gribanu ņkolā greeņschotees pret winu.

Šapulze bij loti kupli apmekleta. Uzinatī gan bij
tikai ņemneeku ņaweenibas beedri un ņaimneeku ņapulzes
lozekti ar ņaweem peederigeem. Somehr eeeja netika leegta
ari ziteem, jo mehš puhlesamees taisit preeksch ņawām pah-
leezibam propagandu. Tadehl ņapulzē es maniju ari daschu
bessemneeku un behglu ņejas, kuras wehlat eeraudstiju pee
rewoluzionarā tribunala Zehsis, tā leezeneekus pret mani.

Šapulzes deenas kahrtibā stahweja diwi galwenee
jautajumi: pirmais — tā atswabinatees no usurpatoristās
rewoluzionarās komitejas, otrs: tā ņarihlot paschaisfardsibu?

Atteezibā us pirmo jautajumu weenojās, ņa minetai
komitejai naw ne tās masatās teeņibas, rihtoteles pagasta

wahrda, jo pagasta wina naw wehlejts; un ka ir nepeezeeschami nodot pagasta paschwaldibu atkal pagasta padomes un ispidbu komitejas rokās: Rā tas isdarams, par to atflahti nerunat, bet leetas isweščhanu atstocht fainneeku padomes finā.

Nospreests mums bij šafaukt jaunas wehleščhanas, iswehlet tuhlin pehz jaungada jaunu pagasta padomi. Bet par ščam nodomaiām wehleščhanam, uš kurām bessemneeki nemas negatawojās, mehs šapulzē atflahti nerunajām. Raht-efoschee bessemneeku špeegi, turpretim bij leetu šapratusčhi tā, ka mehs esot nodomojušchi rewoluzionaro komiteju gahst ar waru. Šahds preesčhlkums tika gan šapulzē no šahda leetas nesinataja talsits, bet tuhlin noklufeis ar ašrahdijumlah, ka naw tagad eeteizams, runat par zeleem, pa šahdeem mehs zeram šawu mehrki šafneegt.

Otru jautajumu, par paschaisfardšibu pahrrunajot, es — šarp zitu — peemineju ari to, ka laupitaji ir loti glehwi. Rā peerahdijumlah ščim apgalwojumam es atstohstiju notikumum augustā, kur laupitaji ašbehga no masas šaujinas, gandrihs neapbrunotu, manis waditu lauschu.

Šafni šcho jautajumu apšpreesčot, šapulze tika pahrraucta. Štolu eelenza šaldati. Šenahza apmehram 20 apbrunoti šaldati šapulzes telpās, tāpat ari dasčhi no rewoluzionorās komitejas, patwehleja mums pahrroukt debates un isšaidroja, ka es teefot apzeetinats. Mehs atšaujamees uš to, ka rewoluzija mums ir atnefufe wahrda un šapulščhu brihwibu, ka politiška dšihwe bes politiščam šapulzem nemas naw domajama, ka te ir likumiga beedribu šapulze, ka šaldateem naw nekahdas teesibas eejauktees muhsu dariščanās. Šaldati atbildēja, ka wini esot nahfuschhi rewoluzionarās komitejas usdewumā . . . pee tam wini usrahdiija šaut šahdu tur preesčhrakstu, nahkt weetejām rewoluzionarām komitejam pallhgā pee šahrtibas uštureščhanas. Mehs, šawukahrt atšaujamees uš to, ka tā šauktā rewoluzionarā komiteja naw nekahda paschpahrwaldibas eestahde, ka wina ir pagastā uskundsejušes patwalgti, ka wina šawā wairumā pastahw no šagleem un deserteereem, šo mehs esam gatawi peerahdit . . . tas wis neso nellhdseja; mehs bijām burschuji — ar to peetika Nelihdseja ari atteezibā uš mani armijas isdotā apleeziba, ka es no apwainojumeem kontrewoluzionarā darbībā esmu attaisnots; warbuht es pehz 6. dezembra esot

isdarijäs tahdus jaunus noseegumus, to armijas komiteja wehl nestinajufe. Es jautaju: kas tad to ismekles? „Rewoluzionara komiteja!“ bij atbilde.

Ufbudinajums tika arween leelaks. Beigās saldatu komitejas preekschneeks dewa godawahrdu, ka winsch litschot leetu ismeklet, nenodoschot mani rewoluzionari komitejai, bet litschot saldteem mani apfargat mahzitaja muischā. Ur to es apmeerinajos, jo newehlejos, ka usbudinajums fapulzē wehl peeaug.

No skolās isnahot redseju, zil tahlu saldati jau faniknoti. Gruhstija ar schitkeem us manu pusi . . . wajagot pazelt us schitkeem gaisā. Wiswairat wint usbudinajās par manu kaschoku: scheem esot jafalst neehduschteem, bet es tahds refsns braufajot kaschoka fainees.

Zelā tomehr pagreesa manu sirgu us pagastmahjas pusi, kur rewoluzionarās komitejas lozskli jau bij aisteiguschees pa taifnatu zeku. Sapulzes dalibneekus saldati bij iskrattjuschi dehl eerotscheem, bet neka neatraduschi un atlaiduschi. Rewoluzionarās komitejas lozskli nepazeetiba mani nebij warejuschi fagaidit pagastmahjā un brauzā preti mani meklet. Mani wedeji saldati, wikus eeraudstijuschi, peedahwajās, par simtu rublu us galwas, litt komitejas lozskteem pasust. Es, sinams, ar tahdeem lihdselkeem negribeju zihnitees.

Pagastmahjā mani apfargaja ischetri saldati, kureem saldatu komitejas preekschneeks man dsirdot peetetza, lai mani neweenam neisdod. Somehr wakarā es dabuju no labwehltigas puses si miti, ka ir nospreests, mani fuhit rihl' us Zehsim pa semes zeku, ne wairš pa dsellsz zeku gar Gulbeni, kur armijas komiteja waretu eemalstitees, un ka ir jau isgahdata no pulka komitejas pawehle, lai fargi mani isdod rewoluzionari komitejai. Tapat man tika isgahdata eespehja, fasinattees ar fawejeem. Ussuhitiju sinu feewat par to, kas man fagaidams, lihds ar rastsu, to lai whl schonakt luhlo nodot pulka komitejas preekschsehdetojam, jo rihtojums fargeem bij parafstis no wina weetas ispilditaja. Tapat sinoju feewat, lai wina tuhltā fuhita sinu us Wez Gulbeni armijas komitejai dehl eejufschonā. Isdarits ita wiss, bet bes panahumeem. Pulka komitejas preekschsehdetojš ta fni wakarū eepreeksch bij dabujš atwakinojumu us mahjam un darischanas jau nodewis jawam weetneekam; tagad winsch

wairs negribeja eemalštees, kur ofizjala atbildiba us wīnu wairs newareja krist. Dotais goda wahrds tais aprindās neko nenofihmeja. Rahds no šaimneekem pa nakti un puteni bij ašbrauzis us Gulbeni un ašwedis manu rakstu, bet atbildeš nedabujām. Rewoluzionarās komitejas pa tam jau bij eefaknojuschās, tā leelneeku zihnas lihdsellis, un armijas sozjaldemokrati laikam wairs netureja par eefpehjamu waj majadstīgu, pret wīnam zihnitees.

Nahza jau wehls wafarš. Pagastnamā man seewa atweda wafarināš. Pagasta sinnešis apgahdaja tehju. Pagasta rakstwedis tai pašā wafarā bij prezejees; es wina seewu usnehmū ew. luteranu tizibā (senal wina bij pareišti- ziga) un isdaruju laulafchanu. Tagad wīnai tas nošpeeda firdi, ka man naktš japawada wīnāš pajumtē beš gultaš. Tadehl wina bij usaišijufe glihtu gultu un lika to eenest šapulzeš istabā preeksch maniš. Bet pirms es isgehrboš, jau weens no šaldateem nometa wīrsdrehbeš un ahtri eelstās gultā. Baltos palagos šatpidamees wīnsch preezajāš, ka nu pehz trim gadeem atkal reiš dabujot isgu- letees šahrtigā gultā.

Kedsedams, ka man gultā wairs guleščana nebuhs, es šahlu gehrbtees atkal zeeti un apštatitees, kur noliktees. Šaldats isbrihnejees man jautaja, tadehl es negribot nakt gultā? Buhšot abeem weetas deesgan. Atbildeju, ka neesmu paradis diwatā gulet. Sinnešis pa tam bij pastah- stijis rakstwedim par gultaš likenti. Tas eenahza bahrdamees, isdšina šaldatu no gultaš un ašnesa kopā ar sinneši gultu projam. Šaldatinšch apmeerinajāš sem beedra apšmeekla.

Bahra mehneschus wehlat šahhdš šolis rakstwedim buhtu mašfajis dšihwibu.

Es šatinos šašholā un apgulos šanzelešā us galda. Šoreiš tahda gulas weeta man wehl islikās zeeta un neehrtā. Otrā rihtā šaldati šatašijāš us ašseefchanu, mani aštah- dami rewoluzionarās komitejas warā.

Man bij druktu neomuligi ap firdi. Ja rewoluzionarā komiteja mani tagad ašfuhltja šawu lauschu pawadibā un wehlat pašlaidroja, ka esmu nobodis wajadstīgā weetā, kaš tad wareja šinat, waj es. šmoku kaut kur Petrogradāš zee- tofšni, waj gulu aukstis Peebalgas mešchos? Jēb atkal — wareja šchee laudis pahrbraukti un šahstīt, ka es behgot

noschauts. Tadehl es biju jau seewai laidis sinu, lai luhlo ta eefahrtot, ka no muhsejeem man kahds brauz nopafalksch. Mans brahliis un mans dehlis to ari bij darijufchi; bet nakti, sneega puteni mums frogâ guiot, pabraukufchi garâm. Tad atkal fahlas wilada wilzinaschanas, lai nokawetu laiku. Warbuht ka no Wez-Gulbenes, no armijas komitejas atfuhhta palhdstibu. Sawu zepuri un zimduis tihscham aismetu aif flapja. Railu galwu un fallam rotam es tatschu newareju braukt. Meksleja wifa rewoluzionara komiteja, bet beidsot atrada.

Ra wedeji bij no pagasta issinoti diwi pawezakti zilweli. Es apmeerinajos. See nelahdi newareja buht fainâ ar rewoluzionaro komiteju. Tadehl wareju buht meerigs, ka ir teescham nodomats, mani nodot rewoluzionaram tribunalam Zehsis. Jabrauz mums bij pa semes zelu kahdas 94 werstis. Wehl noftatijos pa logu, waj nebrauz kahds ar sinu no Wez-Gulbenes. Bet tad bij jafehstas ragawâs uf kthpas un jabrauz. Par fargeem man bij peelikti diwi jaunekli-deserteeri, ja nemaldos — abi rewoluzionaras komitejas lojekt. Ra wehlat irahdisas, teem ari bij usdots, zelt un turet pret mani fuhdsstibu pee rewoluzionara tribunala. Ubi bij apbrunosufchees ar jachtneeku karabinem; weenam tarajâs pee fahneem ari kawalerijas ofizeera sobens. Netahlu no Kalsnawas pagastmahjas, bet jau Behrjones dalâ, pagasta strahdneeki, kas tihrija sneega kupenas no zela, mani pasina un fahka gawilet: „Andreews aifbrauz:“ Es zeetu kufu.

Zelsh bij loti fliktis, aifputinats un wehl nenofpraudits: Putenis greefa tatsni mums fejâ. No fahkuma wehl ftatijos uf apfahrti: zil dauds reischu biju pa scho zelu brauzis uf Behrsoni, uf Rufu, par behglu nometinaschanu gahdadams. Rahdi tahli nodomi, sen jauniba firdi eenemti, te tatsijâs peepilditees . . . lilâs, nupat tik roka jaissteepj, un fapnis fahls pahrwehrstees par teeschamibu, wareschu sawai tauiai dshwâ peemehra to dot, to ftatiju gara sawu „Semi“ faze-redams. Nu tas wifs bij fatreektis, fadragats, iswasats behrnischla neprahta un puhla wissematos instinktios no-flhzis. Bet mani paschu weda ta noseedsneeku, apfargatu, pa sneega kupenam, arweenu tahlat pret asu puteni, un lehnam krahjâs sneega mastla man preefsch fejas, lihds beidsot wairaf newareju faskattit, ta sawa wedeja muguru. Lehnam

fastingums pahrnehma lozellus Mani pawadoni reisi no reises nolehza no ragawam un gahja fahjam, lai fasiliditos. Man nebij preeksch tam spehka. Jutu itai, ta ragawas lehnem lihgojas us preekschu puteni un tumsa arween dsilat eefsha.

Be dhot zelsch ita it gruhts un braukschana gahja it gauft us preekschu, ta wedeji sahka ustrauktees. Scheem neefot it dauds baribas preeksch sirgeem lihdsi, uu schitada zela schee ari negribot sawus kustonius nobendet. Uri manneem fargeem zelsch litas nepatihkams. Reises diwas wini gandrih; jau bij gatawi greestees atpafal. Bet zelsch bij ta aisputinat, ta teefcham newareja sirgu apgreest. Bij jabrauz tahlaf lihd; weetai, kur weeglafa apgreeschana.

Da nokuhlamees lihd; Wehjawas frogam. Tur wedeji atteizds tahlaf braukt. Nofpreeda pahrgulet par nakti, un ja zelsch un laits riht nebhufshot labojees, tad braukt atpafal.

Se brahlis un dehlis nakti man bij pabraukufchi garam, taujadami pehz manis tuweja pagastnamd.

Nakti pawadijam frogd pee Rursemes behgleem, kas tur masa istabina bij eemeinajufchees. Man atahwa gulesch mal masu gultinu, kurd bij famestas daschas drehbes. Gahmas nebij nekahdas. Sehdeja kurfemneeki pee degofchds plihis un stahstija par sawu likteni un par to, ta nesen atpafal zits pehz zita bij wahrgufchi afins fehrgd. Daschus no sawejeem bij apglabajufchi fwefcha pufe.

Lihds tam es biju klufejis wifu zeku. Bet taqad nofpreedu, tomehr eelastees ar saweem fargeem walodds. Wismaf es wareju zeret issinat, us to wint leet wisleelako fwar, mani apwainodami. Ifruajamees labi ilgi par rewoluziju un winas nofihmi. Man bij eefpehjam, peewest praktikus peemehrus no 1905. gada rewoluzijas, kuru mani fargt itai tumschi atzerejas. Wareju aifrahdit ari us dascham gruhtibam un newehlamdm fetam, kas izelfees, ja strahdneeki turpinas rewoluziju, ta strahdneeku dittaturu.

Daschs kas nofkaidrojds. Man isdewds darit wineem faprotamu manas poliikas kodolu: masgruntneezibas stiprinafchanai eewelfot masgruntneeziba wifus kreetmafes laulstrahdneelus. Ifaalsa winas aifdomas, it ta es dsihios atgreest atpafal bijufchos laikus. Weens no fargeem teiza:

„Buhtu mehš agraf sinajufchi ſchoš juhſu uſſtatus un mehrukš, mehš buhtu rihkojuſchees žitadi. Bet tagad ir jau par wehlu“.

Ur to winſch neteeſchi apſtiprinaja to ſinu, kaš man peenahja dezembra widû: ka ſpreedums par mani rewolu- zionaram tribunalam bijis jau gataws pirms manas pir- mās apzeetinaſchanaš (30 nowembri) uſ to peeſihmju pa- mata, kuraš eš uſrakſtiju uſ rewoluzionarās komitejaš žirkulara.

Nahkamā rihā wehl ſtipri putinaja, bet tad wehſch ſahka peerimt, un ap pulkſten deſmiteem taiſijās jau ſkald- rotees. Tad dewamees zela — uſ Zehſim. Peebalgas Sila frogā ehdam puſdeenu. Tur eš ſahku domat par behgſchanu. Apſtatijos wiſapſahrt — krehſlā to waretu iſdarit zaur tuwejam mahjam, bet deenā leeta bij par daudſ riſkanta. Beſ tam ſmagā kaſchokā un dſilās, leelās kalo- ſchās briſchana pa tiſko ſaputinatu ſneegu preeſch manis buhtu par gruhtu.

Nahkamo nakti gulejam Ruhlaš frogā, werſtis 25 no Zehſim. Tur bij krodſneeze-atraitne ar ſawu meittu, ſnotš bij kara deeneſtā. Man ſarihkoja guleſchanu krodſneeku iſtabās. No eeſahkuma krodſneeze gan uſmanijās ar ſawu walodu, bet wehlat ſika atlahtaka un pahriſtahſtija man ſawas behdaš, ko „jaunā waldiba“ winat nodarijuſe. Žil daudſ dſila ruhgtuma tomehr bij tautā pret leelineeſteem! Tee bij jauni laudiš, dſihweš dſilumos neeſſtatijufchees. Wini pat eedomatees newareja, ka wini neſaudſigi bradaja pahr ſirdim.

Netah! no Preekulmuſchaš, werſtis 7 no Zehſim, ir dſilā Waiwas leja. Tur uſ Zehſu puſi zehſch gandrihš wāj pušwerſti eet kalnā, abās puſeš apaudſis ar kruhmeem. Wedeju ſirdſineem gahja gruhti, tadehl eš nokahpu no we- ſuma un luſhoju eet ſahjam pret kalnu. Ubi ſargi bij ſa- fehduſchees preeſchejā brauzejā un laida ahtraſ uſ preeſchu. Manš brauzejš ſkubinajās wineem paſal, un tā mani at- ſtahja weenu paſchu uſ zela. Wehl eš nebiju puſkalnā, tad abi brauzeji jau noſuda augſchā meſchinā uſ Preekulu puſi. Eš apſtatijos: te waretu netrauzetš noſuſt kruhmoš; bet ko tad tahlak? Naudaš man lihdi nebij. Uſ Raſnawu atpaſal greeſtees newareju. Ur dſilām kaloſcham pa ſneegu

nekur neaisbristu. Un tuwumâ nesinaju neweena pasihstama, kas mani labprahst pee fewis buhtu flehpiš. Bes tam us maneem peederigeem Ralsnawâ gultos wisaš wajaschanaš. Un wehl tatschu nebij paredsams, ka man Zehsiš draudetu fewischkas breefmas.

Šči apžeetinato pšichologija ir ralsuriga. Šikai wehlat es mahzišos nenowehriet leelineeku breefmas par semu. Tad ari es nekad nepalatschu garam isdewibu — behgt. Bet šchitâ aishgahja šimteem zllweku boja, buhdami tais domâš, ka nekahdas teeschas breefmas wineem nedraud.

Man tâ lehni us preekschu kutees mani panahza brauzeji un aizinaja kamanâš. Dee mani pasina un bij zela ari jau dsirdejusch, kury mani wed. Peedahwaja man aishdot naudu, ja esot wajasšigs. Šaikam ari wini bli tais domâš, ka man dereiu nojust. Šmu pahrleezinats, ka wini buhtu greesusch, sirgu atpakal, ja es to buhtu luhdiš, un aishwedusch, mani kaut kur šahusch. Bet tâ ka es jau biju nošpreediš nebehgt un bes tam Zehsiš es nauda wareju dabut, žif wajasšesja, tad es pateizos par winu lapnibu, bet to neisleetoju. Es buhtu preezigš, ja dšihwê kahdreif wehl dabutu dsirdet, ka šchee nepasihstamee labwehil, kuru wahrdus pat esmu peemiršis, ir šchos gruhstos laikus pahrlaidusch, neschalausti un neisputinati.

Peektà nodala.

Revoluzionarais tribunals.

Zehsis mani peeweda teeschi pee meerteefneschu sapulzes nama, kur revoluzionarais tribunals notureja fawas sehdes. Tur mani sagaldija brahtis un dehts, kuri mani melledami pee Wehjawas bij pabraufuschi garam.

Bij patlaban tribunala sehde. Sehdes bij atlahtas, publikai peeeetamas. Tadeht ari es apsehdoos stary publiku, lamehr mani fargi nostahjäs pee feenas, ittä wehledamees greest us fewi tribunala preefschsehdetaja usmanibu.

Isteeafschana patlaban bij Ligates papiru fabrikas direktoru leeta. Upwatnojums pastahweja eefsch tam, ka schee direktori 1905, gadä, tä tad tahdus 13 gadus atpakai, esot pabalstijuschi föda ekspediziju, kas tobrihd apspeeda revoluziju; daudjus strahdneekus wini esot nodewuschi föda ekspedizijat, ja, daschi paschi peedalijuschees ekspedizijas darbä un bijuschi klahht pee spthdsinaschanam. Somehr ihstais eemesls schai fuhdsibai — tä driht wareja ismanit — pastahweja eefsch tam: dabut direktorus no fabrikas projam un fanemt fabriku ar winas trahjumeem strahdneeku komitejas rotäs. Jo papira zenas toreis strauji zehläs.

Es biju preezigs par scho gadijumu, ka dabuju eefstitees revoluzionarä tribunala darbä, pirms ta wehl atteezäs us mani paschu. Tä es wareju daudis maj jau nofsahrt, tä eefahrtot manu aistahweschanos.

Weena fabrikas direktora, von Irmera, leeta patlaban gahja us beigam. Winu attaisnoja. Tad taisija pahrtaufumu. Mani fargi mani peeteizä tribunala preefschneefam. Tas lita mani pagaidam aifwest us zeetumu; pehz beigtas sehdes watarä tribunals fanemschot mani galigi.

Mani aifweda us to paschu zeetumu, no kura von Irmers pehz peezu nedeku nosehdeschanas, patlaban tika aifwabinais. Schis zeetums atrodäs Pils eelä, sehstas mahjä, kur senal esot bijuschi sirgu stalli, jeb warbuht ari

pagrabš. Telpas bij pagrabā, pee tam eedalltas apm. desmit pehdu garāš un 6—8 pehdu, platās nodalās ar maseem slhpeem lodsineem pašā augšā. Bij pawisam lahdas iſchetras waj peežas nodalas, kurām wišam durwis iſgahja uš toridoru. Pee ſchi pašā toridora bij ari atejaš weeta; ta neganti ſmirdeja.

Mani eeweda tai nodalā, kur patlaban krawajās v. Jrmers uš aiseeſhanu. Turpat palika wehl trihs no fabritas direktoreem un Siguldas mahzitajš v. Braunschweigš, kureš bija apfuhdsets tai pašā leetā. Ur v. Braunschweigu eš biju paſištams.

Rahdas pušotras ſtundas wehlaſ ſaldati aizinaja muhju nodalas zeetumneekuš uš tribunalu. Man negribejās palikt tumschā, auſtā zeetumā; beš tam gribēju wehl wairaf noſtatitees tribunala darbībā un ari dširdet, ko par mani noteikš ſehdei beidsotees. Tadehl eš gahju teefajameem lihdsi. Saldatt, redsedami, ka eš ſehdu tai pašā zeetuma nodalā, tam nepretojās. Wehlaſ teefas ſahlē tribunala preeſchneekš gan eestatljās, ka eš ſehdot publika; lai wedot mani projam uš zeetumu. Bet eš luhdsu, lai lauj man apšilditees.

Šchāi ſehde iſbeidša otra direktora* leetu. To noteefaja — ja nemaldšš — ar lahdem 1000 rbl. ſoda un 7 mehneſcheem ſpaibu darbu. Ari wiſch aſtaha tribunala ſehdi deefgan apmeerinats. Mahzitaja Braunschweiga un zitu direktoru leetu atlika; bij jaiſſauz wehl lahdi leezneeki.

Tad, publikai ſchitrotees, tribunala preeſchſehdetajš paſinoja, ka Raſnawas rewoluzionarā komiteja eſot aſuhtijuſi pilſoni Andreewu Needru tribunala teefaschanai dehl kontrrewoluzionarās darbibaš; tadehl tribunalaš nolehmiš man paturet apzeetinajumā lihdsi manas leetas iſteefaschanai, kuru wiſch nolizis uš 13. janwari nahkamā gada. Eš iſteizu ſawu protestu pret ſchahdu apzeetinahanu, kamehr naw preeſchā likti ne maſakee peerahdijumi par manu kontrrewoluzionaru darbibu.

Tribunala preeſchſehdetajš man praſija, iſbrihnejees, waj tad eš to gribot noleegt, ka eš atteizees klaufit Kreewijas padomju republikas rihojumeem? Atbildeju, ka no padomju republikas wehl neſmu ſanehmiš nefur un nefad

nekahdu rihkojumu, tadehl ari wehl neefmu warehts tam klaufit waj neklaufit. Bet Ralsnawas rewoluzionara komiteja tatschu rihkojotees padomju republikas wahrda. „Ne, wina rihkojas pate sawa wahrda“ . . . es atbildeju. „Neds pagasts wina ir eewehlejis, neds ari es tizu, sa padomju republika winus ir eezehlufe. Sidauds ustizibas us padomju republiku mums wiseem wajadsetu buht, sa wina neees likt sawa wahrda darbotees komitejam, kuru wairakums pastahw no peekerteem sagteem un desertereem, ta tas ir ar Ralsnawas rewoluzionaro komiteju.“ Waj es finot ar, to es runajot? Par komitejas apwainoschanu man buhschot jadod fewischka atbildiba. Utbildeju, sa to talkni es gribu panahki, lai ismelle, ta schi komiteja zehlfes un no kahdeem laudim wina pastahw. Ja, tas tiksot ismelleits. Un ja es newareschot sawus apwainojumus peerahdit, tad mani sagaidot bargs rewoluzionars fods. — „Bet ja man isdodas to peerahdit, tad us sagku un deserteru rihkojumu es buhschu jau diwdesmit deenas noschdejis zeetuma,“ es eebildu. Ne, es sehdeschot zeetuma us tribunala rihkojumu. Tagad lai mani aiswedot . . . Aisweda ari. Sikai drusku dabuju ar brahli un dehlu parunates un dot wineem daschus aisrahdiyumus ta par manu pahrtiku, ta ari par siku sagaidischanu un peegahdaschanu.

Sai pascha wafara aisgahja no zeetuma ari otres Ligates direktors. Ziur to muhsu nodala bij drusku ehrtal. Bet pirms manas atnahkschanas wineem tur wajadseja dschwot peezeem. Ur wisleelako spatdischanos wareja tai telpa falsti trihs zeetumneeku lahwinas; zeturtajam tad atlika masz stuhritis pee durwim, kur nolikt sawu salmu maifinu. Bet peektajam bij jagul sem otra gultas. Tur few weetu bij israudstis mahzitajs Braunschweigs. Peezas nedelas katru nakti winsch ta noguleja.

Tagad v. Irmerim aisejot, nu winam wajadseja eenemt pehz wiseem ischina likumeem v. Irmera lahwinu. Man, ta wispehdejam zeetumneekam, bij jaenem pagulte. Bet v. Braunschweigs isskaidroja, sa schis pee pagultes jau esot peeradis, kamehr man us to nule buhtu jaewingrinas. Tadehl schis patureschot sawu parasto weetu.

Drihs tomehr baronam Schillingam un mahzitajam v. Braunschweigam atahwa pret galweneekem usturetees pri-

watdšihwołki. Zaur to mehš palldam uj brihtinu tifa diwi fawo nodala. Pehz tam peenahza klast Jaun-Lubaneš nom-neeš Augustinš. Upgreestees zeetumâ jau drufku wareja.

Jr tomehr tâ fawadi, kad japeeradináš, istikt ar desmit lihds peežpadšmit kwadrat pehdam telpáš. Turpat jausglabâ ari wišas nedaudšas zeetumneeka mantinas, ehdamaiš, ehdamee traufi un rihki, turpat jamašgajas... Bet mums bij diwi labwehligt apstahki. Wišpirms Vigates fabrikas tehniskais direktors von Bulowstis — bij taišni gentals telpu eedallitáš. Pee tam wišsch prata wišu isleetot tâ lihdsjekt fawa nodoma fašneegšchanai. Zita isleetojama materiala mums nebij, tâ papiris un autlas, kas ita eenest muhsu zeetumâ katru deenu ar aišfatneem un tâ ehdeena eettinamš. Bet tad wareja nopreezatees, noškatotees, to wišu no papira un autlam war istaišit. Techniskâ direktora špezialitate bij — papira šahrbu waj maišinu taišišhana. Preešsch mums wišeem wišsch isgatawoja maišinuš, katrai wajadšibai peemehrotâ formâ, kuri tad ita ušlahrti pee autlam wišas eefpehjamáš un neešpehjamáš weeláš. Bij šawi maišini traufkeem, glahsem, našcheem, dafšchinam, karo- tei, maišei, seepem, dweelim, kemmem, grahmatam, paštpapir- reem, šihmuleem, tintei, mutautineem, šekem. Kad nepee- ita wairš pee feenam telpu, tad ušžehlâm weenu lahwinu šahwuš un šahrâm fawuš maišinuš pee tâš.

Otrš labums mums bij taš, ka zeetumšfarga šewa katru deenu ušmašgaja muhsu nodalaš grihdu. Zaur to mehš tiftam pašfargati no šufatneem.

Kâ šewišchš labums japeemin ari taš, ka no šahkuma zeetumâ wehl netruhka maštas, un ušrauga šewa to ari ne- taupija. Zaur to mums bij eefpehjamš muhsu nodalu ar- weenu wehdinat un gaišu ušturet peeteekofši šaušu.

Pehz likuma mums bij jagul uš kailas lahwinas un jašedšas ar šawu mehteli. Bei tomehr netika leegts, ja ee- gašdejáš ari patš fawaš gultaš drehbeš. Mums muhsu uodala tâš wišeem peefuhtija draugi. Zeetuma preešschneekš, pa reišei zeetumu rewidemáš, gan lamajáš par šchahdu bur- ūšuju dšihwi, bei tomehr gultaš drehbeš atnemtas mums netika.

Zit mums pehz likuma nahžáš pahrtikas, to nešinu. Mums pahrtiku eefuhtija draugi, waj nopirka zeetumšfarga

seewa. Tas gan bij aisseegts. Bet tà ka fargš dabuja par katru no mums usturas naudu, kura tahdà sind winam nebij jaisdod, un wina seewa bes tam šanehma no mums dseram=naudu un datu no eepirkteem waj eenesteem produkteem, tad šchi ehdeena eeneschana tila no farga familijas taifnu weizlnata. Bij, šinams, žilàs nodalàs ari tahdi zeetumneefi, fureem bij jaissteel no likumà paredsetas porzijas. See gan tad tà nowahrga, ka newareja wairš eet pagalmà pastaigatees: gahšàs no kahjam nost, reiboneem usnahkot.

No šaktuma muhš nemas nelaida pastaigatees. Bet es nemitigi bombardeju tribunalu, ar peeprafijumeem dehl atkaujās, atleekt muguru taifnu un isštaiwit kahjas. Utminos, ka panahkumi bij šchahdat wehstulei: „Man te zeetumà gan naw espehjamš isrehkinat, žil tubilpehdu flaidra gaisa isnahl us katru žilweku, ja to isdala pehž weenlihdšibas un brahlibas prinzipeem. Bet es buhtu ar meeru, ja rewoluzionarais tribunals man no wifai žilwezei peenahžigà gaisa nowehletu tilai til dauds, žil es to waretu plauschās eewillt zeetuma pagalmà par weenu no tam diwdesmit ischetram štundam deenà un nakti, kur šcho gaisu netrauzeti hauda žiti mirštige. Es domaju, ka neweens „masais brahlis“ žaur to aplaupits netktu“.

Pagalmà tad mehš warejam šaredsetees — lai ari ne isrunaiees — ar žiteem zeetuma beedreem. Poltitisko noseedsneeku tobrihd nebij pahraf dauds, tilai diwàs nodalàs un treschajà, pee kriminalajeem, wehl kahdi diwi waj trihs. Wairaf bij kriminalo. Bet tee beeschi mainijàs. Daschu nakti šadšina kriminalo nodalàs til dauds wihreeschu un seeweeschu, ka nebij kameràs telpu un leela dala guleja koridorà. Reis kahda meita wifu wakarū gauschi raudaja koridorà, faktinà pee muhsu durwim. Bet tad šahla winu meerinat kahš žitš zeetumneeks no kriminalajeem. Somehr pee ihšta meera mehš netktam. Jo ap pušnakti šahlās turpat pee durwim mihlestibas orgļas, kuras rihtà, mums pamostotees, wehl nebija galigi isbeigtas.

Žitu reis šarp žiteem bij eewesiš zeetumà plahnprah-tigš žilweks, par kuru neweens neruhpejās. Žlgi winsch, tà kašis, klusi sehdeja pee muhsu durwim. Bet reis, durwim pawerotees, winsch bij eeraudšijs trauku ar ehdeenu us dehta, kuru mehš, ar paptru aplahtu, ehdamoš brihschoš isleetojam

tà galbu. Ur weenu lehzeenu winſch bij eefſchâ muhſu nodalâ, pakheera ehdeena trauku, iſlehzâ atpakal koridorâ un aprija ehdeenu, trauku patš ar ſawu meefu ſegdamš, lai lahdš winam to neatnemtu.

Senat ſchâiſ paſchâš nodalâš bijuſchi ſalitti lahdi 30 latweeſchu ofiſzeeri no 12. armijaš, kuri naw gribejuſchi lihdiſi balſot leellneekeem. See katru rihtu turejuſchi luhgſchanu un dſeedajuſchi „Deewš, ſargi leiſaru“. So bij eeklauſſjeeš zeeumſarga maſaiš meitens, kurſch mahtei nahza lihdiſ, tad ta uſkopa poliitiſko kameraš. Kamehr mahte maſgaja muhſu nodalâ grihdu, meitens ſtafgaja pa koridoru un dſeedaja „Deewš, ſargi leiſaru“.

Par leelu ſwehtibu mums bij Ligateš techniſkâ direktora von Bukowſka ſtingriba, eeturet deenaš uu nahtš lahrtibu. Taš nahza tà patš no ſewiſ, ka winſch muhſu nodalâ peeſawinojâš diktaturu. Wiſeem reiſê bij jazelaš, wiſeem ſinamâ laiſkâ janomaſgajaš, gulama weeta jauſtaifa, tehja japadſer, trauki janomaſgâ un tad jawehdina kamera. Sitai tad uſ brihtiau bij atlautš, nodoteeš ſaweem atſewiſchkeem darbeem. Eš biju nodomajiš daudš rakſitt; bet deenâ nebij gaiſmaš. Mana lahwina ſtahweja gan pret logu, bet lodſinſch bij tiſ augſtu un tiſ maſš, ka no wina titai kameraš widâ krita krehſtatiš gaiſmaš plantumš. Natti turpretim nebij eefpehjamš ſtrahdat, jo gaiſma trauzeja zituš, un beſ tam tad iſſuktu wiſa deenaš lahrtiba. Tomehr titai zaur ſchahdu ſtingribu telpu un laiſka eedalſchana, bij eefpehjamš, trim un iſchetreem zilwekeem tiſ maſâš telpâš kopâ dſihwot, netopot weenam par zitu naſtu. Uri wefeltbaš ſinâ ſtingra lahrtibâš eetureſchana bij neatſwerama. Bukowſtiš un eš — abi bijâm dilona laudiš. Winſch wehl titai neſen atpakal bij pahnahziš no ahrſteſchanaš Kaulaſâ. Paredjamš bij, ka mums abeem peeſpreediš gadeem ilgu zeeuma fodu. Raut gan mehš abi bijâm pahrlleezinati, ka lihdiſ pawafarim leellneeku wara ſabruſš, tad tomehr uſ to bij jaſagatawojaš, ka lihdiſ pawafarim dabuſim noſehdet tai paſchâ zaurumâ. Tur tad wajadſeja taupit katru ſpehta maſumitu.

Tomehr man taš neiſdewaš. Mani no Raſnawaš wedot, eš biju ſaauſſjeeš. Beſ tam ehdeenš zeeumâ newareja tiſt peemehrotš manâm ſamaitatâm eekſcham. Raht wehl nahza peeſpeſiâ nekufteſchanaš. Zitt gan iſlihdiſejaš

ar wingroschanu; bet man truhfa jau spehta preeksch tam. Gestohjäs pee manis eeteepiga eelschu aifzeetinaschanäs, kas willäs desmit deenas. Ismehgnajos ar daschadäm sahlem. Nepalhdseja. Luhdsu, lai atkauj atnahft ahrstam. Zeetuma preekschneekš Wihfsna (students) bij atbildejts, lai sprahgstot nojt, tahdeem tumfoneem ahrsta newajagot. Man spehti suda arween wairaf. Wairš nespehju zeltees no gultas. Uri palika wišs jau weenaldsigš. Titai jutu, ka stundas lehnäm pluhst pah mant, fä rudens pelekš uhdens pah: no-flhtušo.

Bet tad zeetumfarga seewa sahla taifit skandalu, ka zil-welam tihschu prahtu leekot aiseet bojä. Winaš wihrš zee-tumfargš, bij to leetu zehliš preekschä kahdä sapulžē, tur bij wišeem Zehsu leelinceeem jafaeet topä. Tur tad bij no-spr-educat, ka wajag laist pee manis ahrstu. Kad atkauja bij isdabuta, tad mani draugi tuhlin pagahdaja ahrstu. Uri zeetumfargš bij aizinajts aprinka waj pilsehtas ahrstu, kuras bij padota zretuma pahraudsiba. Tas gan bij bailiga dwehsekte. Nedabujts rakstitu atkaju no rewoluzionärä tribunala, winsch zeetumä eenahza ar to eemešlu, ka gribot rewidet zeetuma telpas; bet tad klufam prakstija preeksch manis rezepit. Baldees winam ari to!

Zetu pilsoniskä sabeedriba muhs nealsmirfa. Ligates direktoreem latru deenu suhtija ehshanu kahds buhwufneh-mejš, kursch senaf preeksch Ligates fabrikas bij strahdajts. Drusku wehlat wiku par to gan aifweda lihdsi us Kreewiju fä khlneeku. Uri mani apgahdaja draugi un pasibstami ar wifu nepeezeeschamo. Seemasfwehtkos pee Zehsu pilsehtas latweeschu mahzitaja bijušchi weefi. Jaunekli, jaunawas pee tam — pehž wakaritam — sahlušchi starp žiläm dseefmam dseedat ari manu — „Dschu staltu seedu. . .“ Mahzitajš lohwis isoseedat dseefminu lihdsi aalam un tad peefihmejš: „An autors sehđ zeetumä. . .“ Wiši palikuschi klufi. Bet taifit ari no jaunektu pufes wehlat man peenahza dachš aifrahbijums us breefmam, kas man draud, waj ari us zitu to, kas manai leetai nahza par labu.

Pehž fwehtkeem sahla nahli mums jaunt zeeshanu beedri. Jaun-Lubanes Augustinu jau mineju. Tas bij schweizeetis, bet Widsemē usaudstis, praktikskä dšihwē noruh-dia, apkehrigs zilwets. Winsch jau bij fatatijees pahzel-

tees ar wifu sawu darbu (winsch bij mahzijeess feerneeks) us Sibiriju; tilai atkal laut sa leeta bij nowilzinajusees. Tagad winau bij apzeetinajusch i laikam wiswairaf tadehl, lai komiteja dabutu roka naudu, to winsch bij eerehmis par pahrdoteem produkteem. Lihdsigs eemeels bij lahda muischas pahrwaldneeka Dahrsneeka apzeetinaschanai. Sur bij lihdsi apzeetinats weetejas bessemneeku komitejas preekschneeks, jo tas bij aistahwejis Dahrsneeku. Rahdu muischas ihpafschneeku apzeetinaja, kopā ar wina krosneeku, tadehl, sa winau bij slehguschi nomas lthgumu sawā starpā, laut gan bessemneeki bij isfludinajusch, sa wifas muischas un muischu eenahkumus nem wina sawā noteitschanā.

Rahds uradniks Osolinsch bij apzeetinats tadehl, sa bijis deenesta 1905. gada. Wina dehl, stolneeks, jau reis bij zihna no leelineekeem satschauts; lode bij isgahuse zaur plauscham. Bet tas isweselosas un dewas atkal zihna. Winsch laikam wehlat trita Ehrlos, kur winsch ar trim waj ischetreem beedreem bij mehginajusch aistawet waj isjaukt leelneeku behgoschos pulkus. Sur tila apschauti wisi peezi pahrdroschee jauneki . . . Krona Mahrsnenu muischas nomneeku Balodi, to paschu, to wehlat nosita pee Plestawas, bij apzeetinajuse weeteja komiteja us wina pusgraudneeku stubinaschanu, lai pehdejee waretu paturet muischas labibu. Bij shtimigi, sa ap scho laiku jau gandrihs waj katra bessemneeku waj rewoluzionara komiteja wadoscho lomu spehlesa bijuschee tatordsneeki un ziti teesibas saudejusch kriminalnosedsneeki.

Apzeetinato uspluhdums pehz seemas swehtkeem stahweja sakara ar to, sa 18. dezembri bessemneekeem bij kongress, kurā tila nospreests wiszaur peereemt leelineeku programu un isfludināt bessemneeku (strahdneeku) diktaturu. Wisi pilsonislee elementi zaur to bij isflehgiti no katras lihdsdalibas paschpahrwaldiba un waldiba; bij radusees jauna primiligeta waldneeku un fungu schkura — proletariats. Ras scho proletariata diktaturu negribeja atsiht, to nodewa rewoluzionareem tribunaleem, kuri tagad radas jau wifos stubros.

Wisgruhats likenis tomehr bij sagaidams manam politiskam domu beedrim, swehrinatam adwofatam Wolde-maram Seimantim. Wina politiska usstahschanas bij deesgan asa un pilna nizinashanas pret teem, kas leelus wahr-

duš mutê nendami puhlejã. Klufam ifflaukt fawã masãð gottmã. Zaur to winsch few bij sakrahjis deefgan dauds perfonigũ nelabwehluẽ un bij pee leelineeteem ne mafaf eenihdets fã eẽ. Bet winam nahza wehl flaht ta nelaimẽ, fa beffemneeki pee wina bij gribejuſchl ifdarit mahjaẽ kra- tiſchanu un bij laufufchees pa durwim eelſchã. Winsch bij uſfauziẽ fawam fwainim, freewu armijaẽ ofizeerim, lai ſchauj. Taẽ papreeſch bij iſſchahwiẽ gaifã, bet tad weena beffemneeka ſtilbã. Par to winsch tagad bij apzeetinats lihds ar fawu fwaini, wezo tehwu un brahli. Lihds ſchim rewoluzionaraĩ tribunalaẽ nahwes ſpreedumuẽ wehl nebij ſpreediẽ. Bet tagad bij dſirdamaẽ, fa efot nodomats, Teil- mana leetã rahdit atbaidofchu peemehru. Gan tifa iſgah- dats, fa winsch, warbuht, waretu iſbehg; bet winsch to ne- gribeja. Uri winu noſita pee Pleſtawã, kopã ar Balodi un mahzitaju Jendi.

No ſlimibaẽ atſpirgſtot, mani atkal atgreefãẽ zih- naẽ preekẽ. Sachtu gatawotees uſ fawu teefãẽ deenu.

Tur man bij no leela ſwara, fa bliju dabujis druſku eefſtatiteẽ rewoluzionarã tribunala faſtahwã un darba weidã.

Strahdneeku dikturali iſjelotees wiſa teefu darbiba apſtahjãẽ pate no fewiẽ. No ſahkuma rihtlojãẽ katra rewo- luzionarã komiteja par fewi, pehz fawãẽ gribãẽ un patikãẽ, gan ſodidama, gan ſchehlodama. Bet tad ſahla nodihinat, pehz frantſchu rewoluzijaẽ parauga, tã fauktoẽ „rewoluziona- roẽ tribunalaẽ“.

Mehẽ, pilſoni, no ſahkuma domajã, fa taẽ buhẽ ſautkãẽ lihdsigẽ tautãẽ teefã, kur it fã pehz ſwehrinato teefu parauga ahtri iſſpreediẽ uſ ſirdſapſiku atſauzotees, wiſuẽ toẽ ſareſchgijumuẽ, to dſihwẽ eenefa rewoluzija; jo jaunẽ, jaunã dſihwei peemehroti l i k u m i til ahtri newareja tiſt iſdoti; bet uſ burſchuju dſihwes ſahrtibaẽ iſaugufchee likumi taſſchu nebij wairẽ derigi un peemehrojami proletariata waldbibã. Bet drihẽ mehẽ ſahfãẽ ſapraſt, fa rewoluzionaro tribunalu ihſtaĩ uſdewumuẽ ir — eebeedet, terorizeet pilſo- nuẽ un kontrrewoluzionaruẽ. Rewoluzionaroẽ tribunaloẽ proletariats- gribeja pilſoneem rahdit, no fa lai wini baidãẽ un ſargãẽ.

Pſichologiſti taẽ bij deefgan labi apſwehriẽ un lih- dſekli noluhkam peemehroti. Rewoluzionaram tribunalam

nebij no swara, noteefat weenu waj otu firgu sagli. Jo, ka firgu sagschana ir alsleegta un sodama leeta, to tauta ia ia ia jau sin. Bet tribunalam bij no swara, rahdit, ka teel moztis, fatreefts un isputnats tas, kas nellausa proletaria-tam, waj pat wehl ir wina gribai waj labumam kahdreit strahdajis pretim.

Lotti sihmiigi reis isteizās Zehsu rewoluzionarā tribu-nala preekschsehdetajis Namneeks, kad es winam atgahdi-naju, ka neweend teesā teefnesis naw ari suhdsetajis.

„Juhš maldatees“, winsch katli pastaidroja, „ja juhš domajat, ka rewoluzionarais tribunals ir teesa. Winsch naw teesa, bet schkiru zihnas lihdselkis“.

Rā schkiru zihnas lihdselkis Zehsu tribunals tika islee-tots deesgan weikli. Par preekschsehdetaju winam bij minetais Namneeks, kahda buhwusnehmeja rakstwedis, gcreem mateem, faufu, dseltenu, garu seju, ja nemaldos — poreistizigs. Tas ir sihmiigi preeksch wifas leelneezifma kustibas Latwijā, ka winā peedalijs nefamehriigi leelis pareistizigo latweeschu prozents. Tas istaidrojams ar to, ka 1845. gadā wifā re-woluzionaree elementi mehginaja no muischneeku un mahzi-taju bahrdsiibas glahbtees pareistizibā.

Sagadejee rewoluzionari bij winu pehznahzeji. Nam-neeka isglitiba nebij leela; ar sweschwahrdeem winam daschloahrt isnahza joziga zihna. Rā runatojs winsch bij puslthds faufs. Bet ar wifu sawu domu schaurumu winsch instinktiwi kataustija to zeku, pa kahdu wadit apwainotā waj leezineeku nopratinaschanu, lat isnahktu wehlamais eespaids: apwainojoscho leezineeku istekumu usswehrschana, attafno-joscho leezineeku samulfinaschana. Zinistā kabriā winsch ari nemas nepuhleids slehpi, ka winsch grib samulfinat waj eebeedet toš leezineekuš, kas runatu pilsonibai par labu.

Rā tribunals ir proletariska eestahde, tas tika — ar nodomu, waj netihscham — rahdits kotrā sehde. Sefneschi, ari pats Namneeks, sehdeja pee teefas galda nereti ar zepuri galwā, mehteli mugurā, krenslā schuhpodamees, papi-rosu subos. Nahza un gahja, kad eedowajās, farunajās sawā starpā, gahja pee telefona. Teefas sahle bij netihra un neustekpta. Teefneschu pawkam esot bijs kahdu 40, starp teem ari seeweefchi. Iswehleti wini bij no daschadām strahdneeku organsazijam un no armijas. Bet reisa ia

teefneſchi uſſtahjäs tikai kahdi aſtoni lhdſ defmit. Starp teem, taſ teefaja Ligateſ direktoruſ, bij ari weenſ no ma- neem Weetalwaſ ſkolotajeem, Judinſch, no miniſtrijaſ ſko- laſ, pareiſtizigſ. Taſ bij eewehletſ no armijaſ un bij — warbuht — no wiſeem taſ mehrenataiſ un objektivataiſ. Bet par to atkal zitſ armijaſ preekſchſtahwiſ, jaunſ ſehnſ, ſaldatu bluhſê, taiſni pileja no naida uſ burſchuafſiju. Ratru teikumumu wiſch teiza kaiſlâ, ſaruhſtiinata waloda un pawa- dija to duhreſ ſiteeneem gaiſâ, it ka eeniſhtaiſ burſchuſ guletu turpat uſ galda un rauſtituſ ſem ſawa teefneſcha ſiteeneem. Rad mani teefaja, tad Judinſch ſehdeja publika un pat wehl mehginaja mani aiſſtahwet. Wiſch krita weh- laſ ta leelineezigſtaſ diwiſijaſ komandeeſ kautur Geliſch- Kreewija.

Prokurora pee tribunala nebij. Suhdſibu uſtureja patſ Namneekſ, pabalſtitſ it ihpaſchi no jaunâ ſehna ſal- data bluhſê. To rewoluzinaro komiteju lozeki, taſ bij at- ſuhſtijuſchi ſawu kaujamo jehru, uſſtahjäs ta leezineeki. Ratrſ jaunſ faktſ tuhſta tika iſweidotiſ par jaunu apſuhdſibu. Rad bij nopraſiti iſſauktee leezineeki, tad wehl uſaijnaja brihwprahtigſ leezineekuſ no publikatſ. Uri aiſſtahwiſ wa- reja raſteekſ no publikatſ. Tikai jau gan Namneekſ zentâſ ſajaukt un eebedet ratru, taſ kaut ko waretu teikt apſuh- dſetam par labu. Eſ wehlaſ, tad man bij atkautſ, ſtaigat apſahrt ahrpuſ zeeutama, pahra reiſeſ iſdariju to joku, ka browozeju apſuhdſeto aiſſtahweſchanu no publikatſ puſeſ. Uſſtahjoſ ari patſ kahdaſ reiſeſ ta brihwprahtigſ aiſſtah- wiſ no „tautaſ widuſ“. Tikai tribunalu taſ ta noſaitinaja, ka bij noſpreeduſchi, mani bahſt atpaſat zeeutama, ja wehl reiſ eemaiſſchoteekſ noſratinaſchanâ. To man pee laika pa- ſinoja kahdaſ labwehliſ, kadehl turpmaſ aprobeſchojoſ tikai ar klauſſchanoſ.

Apſuhdſetam bij prinzipâ atkautſ, iſſaukt ari attaiſno- joſchuſ leezineekuſ. Bet ta ka wiſch eepreekſch daudſſahrt neſinaja, par ko teek apwainotiſ un ko par winu iſ- teikſ apſuhdſetaja leezineeki, jeb kahdi jauni apwainojumi pret winu tikſ uſſtahditi turpat teefatſ telpâſ, tad faktiſki wiſch — pee tam wehl buhdamaſ apzeekinajumâ — newa- reja ſew nekahduſ leezineekuſ ſagahdat. Ta par peem. pret baronu Schillingu kahdaſ leezineekſ iſteiza apwainojumu, ka

wirsch kahdos kapu fwehtkos ap 1905. gadu noschahwis kahdu rewoluzionaru. Rura kappchta tas bijs, ta schis neatzerotees; bet schim stahstijis azu leezineefsch, kirsch — ta ar neatzerotees. Barons Schilings issauza ka leezineefsch wisus sawas draudses pehrminderus; neweens nefad par tahdu nottkumu nebij nefa dsirdeits. Nu, tad Schilings to buhschot isdarijis kahda zita, attahlaka draudse . . . Namneefsch noteiza,

Ra schahda ischkeru zihnas eestahde par kaut kahdu talfnibu, waj objektiwitati newareja buht ne runas, tas man bij schaidrs jau pirmah wakarâ. Bet tribunala wahriga weeta bij — eespaids tautâ. Tribunal sch radits proletariatam par godu un ka wina waras isbasunetajs. Tadehl wina sehdes bij attlahtas un par wina darbibu tika issinots wifos laikrakstos. Bet tikpat labi wareja tribunala sehde isnahkt proletariatam ari par kaunu, ja isdewas parahdit rewoluzionaro komiteju fastahwu un darbus ihsta gaisma. Tadehl es tomehr netureju par leeku — alstahweteez, kaut gan sagaidamais spreedums man eepreefsch bij sinams. Alstahweschanos es domaju west usbrukuma weida, tas ir — usbrukt Ralsnawas rewoluzionari komitejai un peerahdit, kas par wihreem sehda ta wina, ka ari zitas lihdsigâs komitejas. Tribunalu zaur schahdu taktiku es gribeju nowest tahda stahwolli, ka winam buhtu jaaisstahw sagli un deserteeri, ja gribetu mani noteefat.

Bet man ari bij joissin, kahds plans ir tribunalam padomâ pee manas teefaschanas. Tadehl es rakstikli dsinos tribunalam wirsâ, lai issneeds man apwainoschanas aktu. Alsfauzos us to, ka pehz modernu walstu parafscham neweenu nedrihst paturet apzeetinajumâ ilgal par 24 stundam, ja neteef winam telts, par to wirsch ir apzeetinats. Un otrfahrt: sagatawot sawu alstahweschanos es waru tikai tad, ja man ir sinams, ko man pahmet, it ihpach, kur man leezineefsch jaisfauz ap 100 werstim tahlumâ. Alsradhiju ari us to, ka es alstahweschos tika tais apwainojumos, kuri buhs mineti apwainoschanas raksta. Ja tribunalam nahk klahst kahds jauns apwainojoschs materials, tad luhdsu ari to man darit pee laika sinamu un issaukt us teefas deenu manis ufodamos leezineefsch.

Es biju nowehrojis, ka atfaukschanas us modernu

walstu parascham atstahja wisleelako eespaidu us muhsu proletareescheem. Tã ari man diwu deenu laikã apfuhdsibas raksts bij rokã.

Wisß apfuhdsibas raksts istaisija apmehram peezdesmit rindinas us burtņizas lapas. Pilsonis Andreews Needra tika apwainots par to, ka neklausijis revoluzionarai wal-dibai un sflubinajis ari zitus us nepaklausibu, apwainojis revoluzionaro komiteju, organizejis brunotu sazelschans pret wïnu, lasijis preeksch tam naudu un gahdajis eerotischus.

No schãß apfuhdsibas es wareju apmehram eedomatees, sahds apwainojoschs materials pret mani tribunalam ir peesuhitits.

Wasarã es teescham biju lasijis naudu preeksch — Latwijas aisstahweschanas meera konferenzẽ, tã tas bij dru-kats semneeku saweenibas zirkularos uu dahwanu listis. Domats bij suhtit daschus latweeschu preekschstahwjus us Parisi, tas lai aisstahwetu latweeschu intereseß. Besseneeki, kaut to par „aisstahweschanos“ dsirdedami, bij eedomajuschees, ka saimneeki grib pret wineem aisstahwetees ar eerotischeem rokã. Scho pahpratumu issfraidrot nenahzãß gruhiti. Man mahja wehl bij liste ar usdrukato tekstu, no fura sfaidri bij redsams, preeksch ka nauda tika wahita.

Tãpat newajadseja nahktees gruhiti ar leezineekeem peerahdit, ka saimneeku apbrunoschana bij domata pret laupitajem.

Ra es neklausiju pats Ralsnawas revoluzionarai komitejai un sflubinoju ari zitus us nepaklausibu, tas bij taisniba un to nokluset es ari newehlejos. Es gribeju aissahwetees peerahdidams, ka schãß komitejas lozekleem nebij nekahdas teesibas prasit no mums paklausibu, ka wina nebij nedß „tautas wehleta“, nedß padomju woldibas eezelta. Es gribeju leetu west itkahl, ka lai pascham tribunalam itku fauns, atklahti atsiht Ralsnawas komiteju par saweem domu un darba beedreem. Preeksch schãß tattifas man bij sakrahtis un peeeetams jau peeteekoschs materials; bes tam es zentos to paplaschinat.

Par R. pasta sahdsibu senal jau stahstiju. Man bij sagahdati wiss dokumenti, no kureem sfaidri nahja redsams, ka kaira pahgrõsiba Ralsnawas pogastã notika tuhlin pehz tam, tã pagastã bij eenahzits peeprasahjums par R. noprati-

naschanu. Tapat tas bij ar weetejeem deserteereem. Toreis Kreewijas armija jau stipri juka; bet sinama kahrtiba pee atwalinajumeem tomehr wehl tika eetureta. Mehš brihni-jamees par to, ta wefela rinda bessemneeku jauneku ta atnahza no kara pulka zeemotees, ta wairs atpakal neaisgahja, bet eestahjäs bessemneeku padomes deenesta. Te fahja nahkt no kara spehka nodalam peeprafijumi pehz scheem jaunekleem, ta pehz deserteereem. Pagasta ispildu komitejas preekschneeks usdewa milizim R. leetu ismeklet, bet wisš apklusa. Nahza peeprafijumi par jaunu. Nu ispildu komitejas preekschneeks usdewa nopratinaschanu ziteem. Bet deserteeri toš bij ar eerotscheem rokä isdsinuschti no saweem dschwolkeem. Pagasta preekschneekam nu buhtu jäfino par leetas stahwohlti preekschneezibai. Bet pirms tas wareja notikt, jau schee paschi deserteeri, kopä ar R. un wehl kahdeem draugeem, isfludinajäs par rewoluzionaro komiteju un fanehma wisu waru, tamlihdš ari wisus rakstus un rihsokumus pagastwaldei, sawäs rokäs. Sarakstischanäs par deserteereem nosuda.

Es nu usdewu par saweem leezineekeem ne tikai bijuschö pagastwaldi un toš pagasta eerednus, kuri pasta sahdsibu bij ismeklejuschti un no kureem man bij dokumentu noraksti rokä; bet es litu issaukt ari R. un atteezigos deserteerus. — Ja tad wini tur tribunala preekschä fahktu leegtees, tad es zeltu preekschä wisus atteezigos dokumentus. Tur tad tribunalam gruhiti nahktos leetu nollufet un Ralsnawäs rewoluzionaro komiteju aistahwet. Bet kolihds winu atsina par nelikumigu, ta ari mani wairs newareja sodit par nepaklausibu winai.

Pehz apfuhdsibas raksta fanemshanas es usdewu — ta to prafija tribunala kahrtiba — to leezineeku adreses, kuri bij issauzami preeksch manas attaisnoschanas. Es rehkinaju us to, ta deserteeri laikam nenahks us Zehsim, baiddamees no armijas preekschstahweem. Bet ja wini tomehr nahktu, tad es zereju, ta Judinsch ar ziteem nopeetneem ofizeereem fanems winus stingrat. Jautajums pastahweja tikai eeksch tam, waj usdotee leezineeki waräs tilt laikä issaukti lihds teefas deenai; jo pasts strahdaja lott nekahrtigi, un attahlums bij leels.

Ralsnawä pa tam rewoluzionarä komiteja seemas

fiwehtkoš bij iskrattijuse manu dšihwołli dehl eerotscheem. Tahdi nebij atrasti. Bij gribejuschi jau toreis uskrastit manu mantibu, it ihpaschi laufšaimneeziabas rihtus. Bet toš es jau eepreefsch aissuhtiju projam us sawu dšimtent. Sad bij rakstijuschi Siršas komitejai, lai apkihlā manas mašhinas, bet ta nepaguwa to isdarit, tad jau eenahza wahzeefchi. Tapat šahla wajat ari toš šaimneekuš, kuri stahweja muhsu organizacijās pirmajās rindās. Uslita nau- das šodus, atnehma labibu, wahrdšinaja ar ščuhtim. To- mehr weena dala šaimneeku neatlaidās. Istinajuschi, us kuru deenu nolikta mana teefasšana, un ša tur alkauts ari neaiznateem leezineekeem nodot sawu leezibu, daschi no wineem, šarp teem ari šeeweefchi, bij labprahtigi mehrojusch apmehram 100 werstes garo zelu us Žehšim pa seemas pu- teneem, lai mani aissstahwetu.

Beenahza teefas deena. No manis issfaukteem leezi- neekeem — ša jau to paredšuju — nebij eeradees neweens. Man tur nefas nebij pretim. Lai apwainojoschee leezineeki šhoreis istelku, šas wineem šafams, un tad es peeprastu leetas atlikšanu. Ja israhditoš par wjadšigu, waretu lihds nahlamam terminam wehl šagahdat wjadšigos pee- rahdijumus.

Sawus šagatawotoš materialus turpretim es gribeju pataupit us nahtamo reift, lai tad toš šabehrtu šalsnawee- šcheem un tribunalam ša šneegu aif aplalles.

Pee tribunala isnahza wairat til tahdas eepreefschejas šadursmes. Par wainigu es neatšinos, šaut gan neleedsu, ša šalsnawas rewoluzionarat komitejai neklausiju un škubi- naju ari zitus to darit, jo neusskattiju šho komiteju par šaut šahdu waldbibas eestahdi, bet par šaglu un deserteru bandu, šas šagrahbuse waru šawās rošās, lai šlehptu sawu nose- gumu pehdas.

Rā es ša drihtstot apwainot šalsnawas komiteju? Man nahšhotees par to atbildet. Un Namneeks ška protokolet, ša es apwainojot šalsnawas komiteju. Jautaju, waj tad tribunals, bes eepreefschejas ismeklesšanas un pahr- leezinasšanas, ir gataws šegt ar sawu wahrdu šatru šalsna- was komitejas darbu un lozelli? Us to man neatbildeja.

Sad Namneeks man luhkoja peetišt no zitas pušes. Mana pahrleeziba tatschu efot wišpahr pašhtama, ša es

efot padoimju walidibaš pretineekš. Utbildeju, ka jaunlatku teefāš dehl pahrleezibaš neweenu neteefā, bet titai dehl wahrdeem un darbeem. Kamehr eš wahrdoš waj darboš neefmu israhdijs sawu nepaklausibu padoimju walidibai, titām mani wehl newar šodit. Pat wahrdoš isteiktas pahrleezibaš wehl naw šodamaš, kamehr pastahw wahrda brihwiba. Širdšapsinaš un wahrda brihwibu eš usfkatu par rewoluzijaš eeguwwumu. Ja tribunals grib teefat tahdu dehl wina pahrleezibaš, tad winam jaet atpakal uš Spanijaš inkwiſazijaš panehmeeneem. Taš atkal tribunalam pee-laida tā uguni.

Eš apwainojot tribunalu par ſpaneefču inkwiſiziju. Par to buhſhot jauna prozeſe. Noprotofoleja ari ſcho apwainojumu. Tad eejauzāš taš duhres jaunekliš ſaldatu bluhſē. Šhjs ſagaidot no manis, ka eš neslapſtiſhoteeš aif adwokata ſehreeneem, bet atklahti iſteikſhot un aifſtahweſhot ſawuš uſfkatus. Lai eš tadehl ſalot atklahti, nemaš nerunajot par Kalfnawaš komiteju: ja padoimju walidiba mani tagad uš kaut ko riſhotu, taš nefaetas ar manu poliitiſku pahrleezibu, waj eš klaufitu padoimju republikai, waj ne? Eš atbildeju, ka lihdiſgi jautaja augſtaiš preeſteriš Jeſum, lai winſch apſwehrot, waj eſot Deewa dehlš, waj ne. Tā turpat teefāš preeſtſhā tika raditiš taš noſeegumš, dehl kura Jeſu noteefaja uš nahwi. Saweem mahzibaš behrneem eš ſcho panehmeenu allaſch eſmu iſfkaidrojis un apſihmejis par prowokaziju no teefāš puſeš. Mōdernaš teefāš luhfo no tahdeem jautajumeem iſſargateeš.

Nu niſkumš tika wehl leelakš. Utkał noprotofoleja, ka eš tribunalu apwainojis par prowokatoru. Bet tad pee-greeſāš leezineeku nopratiſaſhanai.

No apwainotaju puſeš bij uſdotti diwi leezineeki. Weenu eš nepaſinu, bet man palita tahdš eepaidš, ka taš ari peedereja pee deſerteereem, jo winſch titai neſen bij pahrradeeš Kalfnawā un eeſtahjeeš beſſemneeku padomeš deeneſtā par rakſtwedi. Wareja ſkaidri redjet, 20. dezembra ſapulžē winſch bij bijis klaht ſpeegoſchanaš noluhkā. Otrš leezineekš bij kaħdš laſit un rakſit nepratejš leitiš Lauſtſhinſtiš. Gadu eepreeſch winſch bij tā behgliš pee maniš par pušgraudneeku.

Pee tam winſch, warbuht, jutāš druſku apbehdinataš

zaur to, ka preefſch wina man neisnahza gows, ko dot ſlauffſchanâ, kâ tâs dewu zitâm behglu familljam. So paſchu waſaru, t. i. 1917. gadâ, es palihdſeju wina eerihlot par puſgraundneeku zitâ weetâ, pee tam winam aiſdodams ſawu arllu. Sſho arllu winſch wilzinajâs man atdot, un warbuht ka wina maſ ſareſchgità dwehſeleſ dſihwê taiſni ſchis arlls ſpehleja wiſleelaſo lomu: ja es neatnahſſchu uſ Kalfnawu, tad nebuhs, kaſ arllu atrafa. Urllu zenâs jau toreif ſazehlâs pahri ſimtu rubleem.

Somehr atkal newaru apgalwot, it kâ leezineeki tiſſchu prahtu buhtu ſagroſijufſchi manuſ 20. dezembri teiktos wahrduſ. Wina leezibaſ ſaſlaneja tai apaalwojumâ, ka es aizinajis ſaimneekuſ brunoteeſ, lai gaſſtu rewoluzionaro komiteju; eerotſchuſ apgahdat ſolijeſ es. Pee tam wini wahrdiſti atlahtloja daſchuſ manuſ iſteizeenuſ. Wiſſ warbuht, ka wina atminâ teeſſham daſchadôſ gadijumuſ un jautajumuſ teiktet wahrdi bij ſapluhdufſchi par weenu weenigu notikuma ſakaru. Gan es iſpuhlejoſ ar ſtarpjautajumeem iſdabut, waj leezineeki neatzerâs, ka aizinajumuſ brunoteeſ ſthmejâs uſ laupitaju apkarôſchanu, un ka par to, ka hâ zelâ warêſ atſwabinateeſ no rewoluzionarâſ komitejaſ, es pawſkam nepeelaſwu ſapulzê runat. Bet wini uſ wiſeem maneem ſtarpjautajumeem atbildeja tiſkai, ka to neatzeroteeſ.

Tâ ka mana aiſſtahweſchanâſ man bij nodomata uſ ziteem pamateem, tad ari pahraſ nepuhlejoſ ar leezineeku atminâſ ſtiſprinâſchanu. Tribunalâ lozekli tiſkai ſmihneja, ka nu peeteekofſchi peerahdijumi pret mani rolâ.

Tad praſija, waj wehl ka hdam ir kaſ ko leezinat manâ leetâ? Peeteizâſ tee kalfnaweefſchi, kaſ bij atrauſufſchi neaizinati. Starp teem bij pagalſta wiſzeentijamakee un ari wiſderigakee zilweki. Bet Namneekam un beedreem ne nahzâſ gruhti, toſ ahtri ſamulſinat. Tâ par peemehru, lehnam, klufam ſaimneekam uſreif iſka preefſchâ jautajumuſ ko winſch warot iſteikt manâ leetâ? Uſ tiſ nenoteiktu jautajumuſ ſirmgalwiſ neatguwâſ ko atbildet. Nu, ja neta neſinot, ka dehl tad eſot brauziſ? Sirmgalwiſ apjuziſ eeminejaſ, ka mahzitajis eſot labſ zilwekſ. Waj preefſch ſaimneekem? winam ironiſti jautaja. „Preefſch ſaimneekem ar' . . .“ ſirmgalwiſ weenteefigi atbildeja. Ur to wina

simtu werstu braukums bij nodarīšs. Rahda fainneeze tu-
 rejās deefgan drofchi. Winat jautaja starp zitu, waj mah-
 zitajs neefot ūtubinajis, lai nellauſa komitejai. Ne, mah-
 zitajs weenmehr eſot teizis, lai klaufa waldibai. Kurai?
 Nu tai, kura katreſ ir. Waj rewoluzionarai komitejai ar?
 Ja, komitejai ar' . . . Wina domaja, ka runa eet par va-
 gaſta iſpildu komiteju. Namneeks ſahka ſmeetees. „Nu
 juhs paſcht redſat,“ wiſch teiza uſ tribunala beedreem, „ka
 zilweks grib wiſu apleezinat . . . ari to, ko patš Needra
 iſteiza pawiſam otradi.“ Wezo Gribanu ſkolas ſkolotaju
 noratdija wehl ihsat. Tas iſteiza, ka mahzitajs ſapulzē ne-
 eſot aizinajis brunotees pret rewoluzionaro komiteju. Waj
 leezineeks wiſu laiku ſapulzē eſot klat bijis? Rahdreis iſ-
 gahjis ari ahrā. Rā tad wiſch to ſinot, ko Needra tai
 brihdi runajis? Debatēs tomehr wehl man gadijās nokai-
 tinat ſahdu ta laika loti ſwarigu wihru. Tas bij 12. ar-
 mijas ſaldatu iſpildu komitejas preekſchfehdetajs, ſahds
 praporschſchiks ſſcharinſch, brutalš tips. Wiſch ſehdeja
 publika aiſ manis un manami errojās par manem ironiſki
 domateem ſtarpjautajumeem. Beidsot wiſch nenozetās un
 eemaiſijās iſmekleſchanā, pee tam wehl uſſwehrdams, ka
 man neefot ihſtas zeenibas pret tribunalu, kas eſot redſams
 no manas ſmihneſchanas. Es aiſbildinajos, ka neſinaju,
 ka tribunals ſehſch ne tikai man preekſchā, bet ari aiſ mu-
 guras; tad pahrwilku ar roku pahr pakaufi un teizu iſbrih-
 nejees: „Bes tam es wehl nemaſ neſinaju, ka es ar pa-
 kauſi ar' waru ſmihnet.“ ſſcharinſch ar ſehdās ſchnahkdams.

Es neliku nekahda ſwara uſ ſchām leezibam, jo tāš
 manam nodomam neto dauds nedereja. Tadehl aiſrahdiju
 tikai uſ to, ka no manis uſdoteem leezineekeem neweens
 naw eeradees, tadehl es luhdsu, leetu atlikt un iſſaukt ma-
 nuš leezineekuš uſ nahkamo terminu. Un tā ka apwaino-
 joſchas leezibas jau ir nodotās un wairs newar tikt ap-
 tumſchotas, tad es luhdsu ari, mani lihds nahlamam ter-
 minam atſtaht neapzeetinatu.

Tribunalš aiſgahja apſpreestees. Leetu atlika lihds 8.
 februarim (toreis laika rehlinš wehl gahja pehz wezā ſilla;
 tikai ar 1. februari to mainija). Uri neapzeetinatu mant
 warot atſtaht, ja iſchetri pilſoni ar wiſu ſawu mantu
 un brihwibu galwoſot, ka es no Zehſim nekur neiſbrauſchot

un fehdes deenâ eeradischotees preelſch tribunala. Tuhlin atſauzâs no publikas wefels bars zehſineeku, gan paſhſtami, gan ſweſchi, kaſ bij gatami par mani galwot. No teem tribunals iſtraudſija iſchetruſ, lika teem parafſiit galwojamo ſihmi, — un eſ wareju lihds 8. februarim atpuhſtees un ſagatawotees uſ galweno zihnu.

Upmetos pee kahdas firſnigâs Zehſu familijas. Deewtalpoſchana Zehſu baſnizâ ap to laiku bij pahrraukta. Leelineeki bij baſnizu nehmuſchi ſawâ leetofchana un ſahluſchi tur turet mihtinuſ. Tadehl draudſes preelſchſtahwji bija nolehmuſchi pahrraukt deewtalpoſchanaſ baſnizâ, lihds leelineeki to atdos draudſes netrauzetâ leetofchana. Pa ſwehtideenam deewtalpoſchanaſ notureja mahzitaja dſihwoſli. Tur eſ ari pahra reiſes ſpredikoju un tâ nahzu atkal tuwakâ ſafarâ ar baſnizaſ un draudſes leetam.

Proletareeſchu diſtatura taiſni tobrihd' eefahka pahrfahrtot ari ſchâs eeſtahdes. Baſnizu un draudſchu manta pehz wiku uſſtateem peedereja walſtij. Bet paſchâs baſnizaſ ehlaſ, baſnizaſ traukuſ un ehrges leelineeki bij ar meeru atſtaht lihds tahlatam rihtojumam draudſes leetofchana. Wini tikai neaſfina lihdsſchinejo draudſi. Wajadſeja ſaſtahditees jaunai, uſ brihwprahtigâs peeteiſchanaſ pamata, un tad greeſtees pee proletariata waldibaſ ar luhgumu, atſtaht minetâs leetaſ jaunâs draudſes leetofchana. Ja ſchahdi luhgumi eenahktu no wairat grupam, tad proletariata iſſchêrtu, kuraſ luhgumu eewehrot.

Weetejaiſ mahzitajſ jau ſahka pulzinat jaundibnamo draudſi. Eſ aiſſtahweju to uſſlatu, ka pirms ſatwerkmes ſapulzes ſchahdi jautajumi newar tilt teeſſli nofahrtoti un ka tadehl naw pareiſi, eelaſtees kompromiſoſ ar nelikumigo rewoluzionaro tribunalu.

Bes tizibaſ leetu kopſchanaſ u uſſu mahzitajeem ir ari wehl zits uſdewumſ. Tâ ka mums nebija kahrtâs eeſtaſchchu (Standesamt), tad wiſa dſimurſcho, laulato un mirurſcho regiſtrazija bija uſlikta par peenahkumu draudſchu mahzitajeem.

Leelineeki, neiſpraſdami eelſch lam paſtahw baſnizaſ ſchêrſchana no walſiſ (pehz ka wini teizâs dſenamees), bij ſcho ſchêrſchana eedomajuſchees tâ, ka atnem mahzitajeem minetâs regiſtrazijaſ peenahkumuſ, kuruſ wini pildija tâ eelſchleetu miniſtrijai padoti eeredni. Reiſê ar to tilka mah-

zitajeem atnemti wiſi arkiwi, tamlihdſ ari dſimuscho, laulato un miruſcho ſarakſti, pee tam neaiſrahdot, kaſ turpmaſ wediſ ſchoſ ſarakſtuſ.

Leeta bij bihſtama tai ſinâ, ka ſchee ſarakſti wareja eet ſudibâ. Tâ taſ notika 1905. gadâ daſchâſ draudſeſ, tur ari rewoluzionari baſniſu no walſtiſ ſchkihra tahdâ ſinâ, ka ſade- dſinaja baſniſaſ arkiwuſ, zaur to draudſem ſagahbdami miſſum daudſ leeku zelu un iſdewumu, kad wehlaſ bij jaſadabû roſâ lahdi dokumenti. Taſ wareja notikt ari tagad. Tadehl, wehledameeſ arkiwuſ paſargat no iſnihzinaſchanaſ, eſ no- lehmu aiſeet pee atteeziga waraſ wihra un ar winu iſru- nateeſ.

Baſniſu un draudſchu leetaſ Zehſu aprinki bij nodotaſ pahſſinat lahdam ſchanawſta „augſtikolaſ“ ſtudentam. Eſ winam to leetu luhkoju darit no tâſ puſeſ peenemamu un ſaprotamu, ka aiſrahdiſu uſ pahrejaſ laika neehrtibam, tur jaunee eeredni, ſam uſdoſ weſt ſarakſtuſ, wehl naw apradi- najuſcheeſ ar ſawu uſdewumu un tadehl war netiſſcham peelaiſt lahdâſ kluhdâſ. Waj tadehl nebuhtu praktiſti, ja uſ weenu gadu liktu ſchoſ ſarakſtuſ weſt diwkaſhſchi: paraſtâ weetâ, pee mahzitaja un zita, jaunâ weetâ, kâ to noteikſ waldbiba. Pihdiſ ſchim mahzitaji ſchoſ ſarakſtuſ weda beſ atlihdſibâſ un daritu to ari wehl weenu gadu. Tâ tad walſtij tur neraſtoſ leeki iſdewumi. Beſ tam jau waretu eerihlot ari wehl tâ, ka wiſi mahzitaja iſſneediſamee kaſhrtâſ un gimeneſ ſtahwokka dokumenti buhtu leekami preekſchâ laiſzigâſ waldbibaſ eeſtaſſchu apſtiſprinaſchanaſ. Tad ari walſtiſ waraſ zeena te neka neſaudetu.

Uſ to mums attihſtijâſ ar baſniſaſ leetu pahſſini ſchahda ſaruna:

„Kadehl tad juhſ ſchâi regiſtrazijai peeſchkirat tik leelu noſihmi, ka tur buhtu jaiſſargajaſ no latraſ kluhdâſ?“ wiſch man jautaja.

Eſ atbildeju, ka lihdiſ ſchim taſ tâ bij paraſtiſ, turet atteezigoſ ſarakſtuſ nepeſamâ kaſhrtibâ, jo uſ wineem dibi- naſ wiſaſ perſonaſ un kaſhrtâſ apleezibaſ.

„Daudſ kaſ lihdiſ ſchim bij paraſtiſ, kaſ tagad tikſ nokaſhrtotſ zitadi!“ wiſch teiza. „Kahdaſ apleezibaſ tad juhſ domajat, kaſ buhtu iſrakſtamaſ uſ ſcho ſarakſtu pamata?“

„Mantojuma gadījumā jāpeerahda radneezība...“ es eeminejos.

„Bet mantošchanas talschu nekahdas wairs nebuhs!“ wintsch isbrihnejees eesauzās.

„Daschreis nahkas peerahdit, ka ir noslehgta laulība...“ es turpinaju.

„Radehl tad tas jāperrahda? Ja paschi laulatee to ir peemirfusch, kas tad ziteem tur dalas? Bet ja weens no wineem wairs negrib scho laulibu atsiht, tad mehš tat neeesim, us leezibu pamata, wina speest, laulibu turpinat“.

„Zitreif behrneem jāpeerahda, kas wina wezaki...“

„Radehl? Un kā tad behrns šawu tehwu war ar papiru peerahdit? Bes tam: wif behrni turpmaš peederēs walsstij, ne wezakeem“.

„Un tad wehl jāpeerahda wezums, waj war jau peedalitees wehleschandas!“ es preezigs eesauzoš, atradis ari jaunā kahrtibā weetkau, kur us dšimschanas datumu greesch wehribu.

„Nu, to war tāpat ar azim noslatitees!“ wintsch nizigi peesihmeja.

Pehz tit gentalas weentahrschibas man teescham wairs nebij to peebilst. Upkaunots isgahju no scho Schanawsta augstikolas audsekna biroja. Šilai wina wahrds man dšiki eespeedās atminā: *N i k o l a j s K a l n i n s c h*.

Wehlat, kad mani lihds ar ziteem khlneekem šuhitja us Kreewiju, wintsch tomehr eeweda šarakstā ari mani, kaut gan es wifadi luhkoju no ta iswaritees.

Ka schi šaruna nebij domata itlai kā ironija, bet bij Nikolaja Kalnina sistemas auglis, par to es pahrleezinajos drusku wehlat. Laudis mahzās jaunai waldibai wifā dehl laulaschanas. Tad par laulataju eezehla kahdu senaku pagasta rakstwedi Kroderi. Kā wintsch šaprata šawu amatu, par to šekojošs peemehrs.

Pee weetejā mahzitaja nonahza jaunš pahris, kas wehlejš, lai wina šalaulā. Mahzitajs ašrahdija us to, ka tagad pastahw tahds preefschrafts, ka papreefsch šalaulajas pee waldibas eestahdem. Jaunais pahris atšauzās, ka wintsch tur jau blišs. Mahzitajs, šinkahribas dšihš, jautaja, kā tad winaš tur laulajusch?

„Nu, weens kungs, ar leelu, baltu bahrdu, paprašija

man wahrdu, tehwa wahrdu un uswahrdu un eerakstija grah-
matâ. Tad winsch noprasija manai lihgawai wahrdu, tehwa
wahrdu un uswahrdu un ari eerakstija. Tad winsch noteiza,
fa nu mehš esot falaulati un warot eet“.

„Un fo tad juhs darijat?“ mahzltajs jautaja.

„Mehš nesapraschanâ fastatijamees un nahzâm pee
jums pahrlauletees...“ lihgawainis nofaunejeeš atfinâš.

Schim pascham Kroderim bij ari ziti amati.

Seiza, fa winsch pa sawu neilgo amata laiku eefasejis
no pagasteem leelas sumas, no kurâm 200.000 rbl. behg-
dams panehmis lihdsi. Wina dehli isgahja zauri ihfâ laika
loti daudspusigu politisku skolu: no leelineekeem pee sozjal-
rewoluzionareem, lihdsi nokluwa Ulmana nazionalistos par
Ulmana un wina godibas heroldeem un „Latwijas Sarga“
redaktoreem.

Tagad wini gan jau laikam buhs paspehjuschi sawus
eefstaus tagadejeem apstahkeem peemehrot.

Ur zeetuma beedreem tika ustureti dsihwi fakari un
gahdats materialis un leezineeki ari preeksch wiku teefas
deenâš. Wissawadaki bij tas, fa daschas wisjauanâš
sinas mehš dabujâm taisni no zeetuma. Dascheem apzeeti-
nateem peederigeem dsihwoja pee paschas fronteš. Tur pahr
fronti pee wineem nonahza no wahzu karaspehta daschas
sinâš, kas tahlak wehl nebij sinamas; tâš tad tika tahlak
laistas ari peederigeem us zeetumu.

Tâ starp zitu mehš gandrihs mehneš eepreeksch jau
sinajâm, fa gatawojas wahzu karaspehta usbrutumš leeli-
neekeem. Ur scho usbrukumu stahweja fakarâ klusa, bet stipra
agitazija, pret kuru mums, latweeſchu inteligenzei, nahzâš
eenemt stahwolki.

Wahzeeschi tobrihd weda farunas ar leelineekeem.
Bet tomehr weena wiku partija laikam gribeja pirms meera
noslehgſchanâš eenemt wisu Widsemi. Lai us ahreeni ne-
isſtatitos, it fâ wini bes eemeſla dſenâš dsikal Kreemijâ,
tad leetai wajadseja tikt nostahditai tâ, it fâ Baltijas eedſih-
wotaji wikus buhtu aizinajuschi fâ glahbejus no leelnee-
keem. War ar buht, fâ ſchi aizinaschana notikâš teeschi us
Baltijas wahzeeschu eerosinajuma. Tifat us ahru tam wa-
jadseja isſtatitees tâ, it fâ aizina ne tikai wahzeeschi, bet jo
ſewiſchki latweeſchi. Ratra sinâ mums zeetumâ jau ap jan-

wara widu (peh; we;à stila) bij sinams, ka wahzeefchi nahks
dsilat Widsemè, ja winus aizinàs. Un fchi aizinafhana
tab nu tika no Zehsim farihkota.

Leetas waditajs bij tahds balteetis, kura wahrdu te
aif wairateem eemeleem negribu minet.

Sa wadibà tika israudstti ustizibas wihri, kureem wa-
jabseja wahli parafstus preefch wahzeefchu aizinafchanas.
Parafsti, zif atzeros, tika wahli diwejadam tekstam. Weenà
wahzu armija tika aizrata, glahbt Widsemes eedfihwota-
jus no leelineekeem; otrà wina tika usajinata, okupet Wid-
semi. Japarafstas bij tahdà fahrtà, ka peh; parafsttaja
pahreezibas ta ir tàs eestahdes wai beedribas wehlescha-
nàs, kuras preefchstahwis winsch ir. Jo atklahti nobalsot
par fcho jautajumu leelineeku dehl newareja. Tomehr da-
fchos pagastos tas bij tizis isdaritiz deefgan atklahti.

Pee mums, latweefchu studeteem, nu laudis dauds-
fahrt greefàs dehl padoma, kà isturetees fchai leetà. Mums
bij sinams, to nosihmeja wahzu okupazija Kursemè. Wehlet
fawat tautai tahdu likteni meh; negribesam. Bes tam es
biju pahreezinat, ka wisa fchi aizinafchava ir tika ahreja
forma. Uri ja wina nenotiks, wahzeefchi tomehr nahks
dsilat Widsemè, ja tas faskanès ar wina nodomeem. Sadehl
es wisur eeteizu, iswairitees no aizinajuma parafstifchanas.
No tam iswairijàs pat Seikmanis zeetumà, kaut gan winam
draudeja no leelineekeem nahwes fods.

Februara fahlumà jau ftaidri wareja nosfahrst, ka
leelineeki teef it kà ustraukti. Augschà mineto parafstu wah-
zejs, Baltijas wahzeetis, dsihwoja un statgaja gluschi ne-
aifstahrtis Zehsis, kaut gan nebij tizams, ka leelineeki par
parafstu wahlfchanu neka nesinaja. Meh; to ta istul'ojàm,
ka wini baidas fcho wihru aistikt, kuram laikam latru brihdi
breesmàs eefpehjams padot wahzu fronte; sinu. Bes tam
tika runats, ka Zehsu wahzeefchi efot nodiblnajufchi paschais-
fardfibu, kuras zentr; atrodotees turpat muhsu zeetumam
gluschi pretim. Tur wini latrà sinà warefshot turetees un
aifstahwetees, lihds no wahzu frontes peefsteigfshotees palhgà.

Gestà nodala.

Rihlās.

Peenahza 6. februara nakts (peh3 wezà stila). Isplattijās jau deenā walodas, ka wah3u fronte šahluše kustetees us preekschu. Tapat wareja wisur nowehrot 12. kreewu armijas iswahlschanos. Sawus shtabus un zitas eestahdes wina gan jau šenaf pahrweda us Walku. Us šahdu brihtiku man gan eenahza prahtā, ka nu buhtu laifs us šahdu deenu noslehptees. Bet šchām domam es newareju dot weetas tadehl, ka par mani bij tšhetri zilweft ar mantu un dšhwibu galwojuschi. Somehr prahtā paturedams to, tas man manos — šenatos apžetinajumos israhdijs par wisnepeezeschamako, es šakrahwu jau rolas šominā šahdu druftu meefas wefas, seles, zimdus, mutautinūs, šwezes, špišchtas, seepeš, dweeli, tehju, zufuru, mašš, šweestu, špefi, šahli, masu emaljetu dšeramtrauzinu. Somehr nastina attal nedrihtsteja tift tift leela, ka ta mani kawetu eet šahjam. Jo mani meefas špehki no žetuma dšihwes wehl wairaf bij mašinajuschees.

Wafarā šahds zilwefs mani kott steidšigi bij diwas reifes nomellejis, bet neatradis mahjās. Man lifās, ka tas, laikam, buhs bijis tas patš, kurfch ari šenaf mani bij brihdinajis, kad leelineeki pret mani kaut ko bij nodomajuschi. Nopratu, ka šchonakt war notift leelineeku atšahpschandš, un muhs, laikam, nems šihlam lihdsi. Bet manu galwojaju dehl man bij meerigi jašagaida mans liktenis.

Peh3 pušnakts blakus istabā šahka šlanet telefonš. Pee ta peegahja mahjas kundse, bet nelā nebij warejuse isprast, ko tur wehlaš. Es wairš ašmigt newareju; gaidiju drihs nahkam peh3 manis.

Up pulstien tšhetreem šahka pee durwim daušitees. Rahds no mahjineekeem atšlehdsja durwis. Peh3 ihfas šarunas koridori, dauds šolu greesās us tās istabas puši, kura es guleju. Es peežehlos un uštaišiju gaismu.

Bij atsuhtitt man pakal kahdi 10 lihdſ 12 millitſchi jeb „ſarkanee gwardi“, tã wini paſchi ſewi mehdsã fautt. Lai taiſoteeſ lihdſi.

Sagehrboſ, panehmu ſawu ſomiku, apmeerinaju, tã praſdamſ, mahjaſ mahiti (mahjaſ tehwoſ tonakt mahjã ne-
uſturejaſ), un gahju lihdſi.

Uſiweda mant uſ kahdu namu, furã atradaſ tã ſauſtã Iſkowenda (Jeſhu iſpildu komitejaſ) telpaſ. Tur wiſſ mu-
dſcheja no ſarkanaſeem gwardeem un guhſtelneem, furuſ
weda ſopã no wiſã malam.

Geweda mani kahdã iſtabã, fur atradaſ ap 20 lihdſ 30
zilweku, ſtarp teem ari taſ, furu bijãm turejuſchi par wahzu
paſchãlſfordſibas organifetaju un kurſch wiſu laiku netrauſetti
bij wahziſ paraſtuſ preekſch wahzeekſchu aizinaſchanaſ Wi-
dſemẽ. Tagad winſch pat newareja ſew iſſklaidrot, kadehl
apzeetinatſ. Tikpat maſ to ſinaja ziti. Daudſi bij iſnah-
kuſchi plahnãſ drehbẽſ, beſ pahrtikaſ, beſ naudaſ, beſ wiſ-
neveezeekſchamaſãm leetam. Man tiſa winu ſchehl. Eſ ap-
runajoſ ar wineem, ſaſ, muſ laikam ſuhliſ uſ Kreewiju,
kadehl wajaga wehl kaut to no mahjaſ panemt lihdſi.
Daudſi to tureja par netizamu; pahrklaufſchinaſchot, atfal at-
laiblichot. Bet eſ neatlaidoſ, ja ne watrak, lai leek wiſ-
wajadſigã atneſt. Ja nebuſſ wajadſigſ — aiſneſiſ at-
pakal. Bet tã lai padod uſ mahju ſinu? Gaſtahdiju paſi-
nojumu mahjineekem, ſa apakſchã paraſtluſcheekſ atrodaſ
Iſkowenda apzeetinati un ſa war notitt, ſa winuſ aiſfuhta.
Kadehl wini lihdſ wineem atſuhtit ſche minetãſ leetaſ. Pa-
raſtuſ lihdſ ar adreſem ſakahrtojam tã, ſa ſinotajam iſnahza
pa zelam. Tad aiſmaſfaju kahdam ſaldatam, lai apſiaigã
uſdoitãſ weetaſ un lai iſſino, taſ rakſtiſ.

Pa tam ari daudſi mahjineeki bij apkehruſcheekſ un
ſakha ſuhtit pahrtiku un zitaſ mantãſ uſ Iſkowendu. Wehlaſ
atlahwa pat mums paſcheem, ſargu pawadibã, aiſeet uſ diſh-
woſti un panemt, taſ wajadſigſ. To iſleetoju ari eſ, lai
apghadatoſ ar ilteem krekleem. Jo tagad, tur galwineeki
par mani wairſ neatbildeja (daſchi gan no wineem ari bij
apzeetinati), eſ ſtingri biju nodomajoſ iſbehg. Bet wareja
gaditeekſ, ſa pee tam man bij japamet leelaiſ, brouzamaſ
taſchokſ. Tad mani wareja glahbt tikai ſiltaſ apakſchdrehbeſ.

Atkal Jftowendâ atgreesees, fahku apfstatitees, waj naw eespebjams te fur isbehgt. Mans nodoms pastahweja eesfch tam, ja ne wairaf, tad nowilzinat aiseefchanu uf paschu beidsamo. Jo bij jazer, fa beidsamai partijai wareja aptruhlt wagonu, tadehl tai buhtu jaeet fahjam, bet tad atkal to drihsal wareja aiskert wahzeesfchi. Apfstatijos pa istabu, waj newar fur aifrautees aif stuhra, waj sem galda, tad faguhstitos wedis ahrâ; jo wareja gaditees (fâ tas wehlat daschfahrt isnahza), fa fargi stahw pee durwim un aizina guhsteknus ahrâ, Bet istaba bij tik tuffcha no istableetam un tik lhdhsenâm feenam, fa no flehpschânâs nebij fâ domat. Apfstatiju ari logus. See isgahja uf fehtas pufi. Raut gan wini bij paagusti, tomehr es buhtu mehginajis pa wineem laistees uf leju. Bet fehtas laukums bij aptaisits ar augstu dsels fehtu un pilns militfchu. Tur beidsamo reis redseju statgajam ari revoluzionarâ tribunala preefchfehdetaju Namneeku ar flinti pah muguru.

Tad bij jaeet zitâ nodalâ peerastitees. Sarakstu fahstahdija Nikolajs Kalninsch. Pehz tam isplatijâs walodas, fa pirmais guhsteknu fuhtijums aiseefshot ar wilzeenu ap pulstien 12 deenâ. Drihs eeradâs pee durwim Nikolajs Kalninsch ar listi rokâ un fahka usfaukt toz, kam tuhln jaeet projam. Mans wahrds litâs buht zitâ listê, jo faraksts bij issfaukts, bei mehš, fahdi 15 zilweki, wehl atradamees fchai istabâ neissfaukti. Ziti aissfuhtamee bij no zitâm istabam. Pawisam bij issfaukti 47, bet Kalninsch gribeja dabut pilnu flaitu peezezfmit. Tadehl winsch tapat bes listes ismekleja wehl trihs no palikuschajeem, pee tam toz, kuruš winsch sinaja wahrdâ faukt. Tâ ari es eetiku pirmâ eschalonâ, faut gan fchai farakstâ mana wahrda nebij un faut gan es wisfadi bliju puhlejees, palikt atpatal uf beidsamo eschalonu. Ja man fchi wehlefschânâs buhtu ispildijufes, tad es buhtu — fâ wehlat issfaldrojâs — tizis kopâ weenâ wagonâ ar teem faweem nelaimigeem draugeem, fo nofita pee Plefkawas.

Tad muhs, wisus peezezfmit, isdsina pagalmâ; militfchi muhs eeslehdsâ no wisam pufem un dsina uf staziju, lauschu baram swilpnot un sobojotees.

Netahl man papreefchu gahja Zehsu draudjes preefchneeks, Jahna muifchas ihpafchneeks Rampe, weens no muhsu dedsigakeem un flaidrakeem atflahtibas darbinee^{peem}.

Wina kundsei taifni tai laikâ bij gaidams masz behrnisch; bet wina wezakâ meilina, gadus 14 weza, bij atnahfufe wehl no tehwa atwaditees. Millitschi nelahwa winai peenahkt pee tehwa; to aifdfina garam un meitenite palika raudam eelas malâ.

Lehnam un ar kaweschanos, bet tomehr tâ ap pullsten fchetreem, muhs noweda ar wilzeenu Wallâ. Sahfa jau tumst. Bet israhbijâs, ka neweens par to nebij domajis, fur muhs Wallâ pa nakti lits. Nu steidsjâs kahds no fargeem uf pilsehtu, sagahdat preelsch mums telpas; bet mums bij japaleef turpat uf platformas, millitschu apfardjibâ.

Sahfa lasitees ap mums laudis, gan weetejee, gan ari saldati. Papreelsch wini raudsijâs uf mums tikai ar finkahribu. Bet tad kahds bij isfinajis, ka mehş esot faguhstitti baroni, wahzu draugi un speegi . . . Zitş eeminejâs, ka mehş wiş esot burschujî. Nu eesahfâs wisadas soboschanâs, istejâs ihgnums un naidş un wareja nowehrot, ka kauschu laiflibas usleefmo ar latru minuti wairaf. It ihpafchi par teem saldati usbudinajâs wiswairaf, fureem bij fittati kaschoki waj pilnigats stahws: „Et', mehş falfstam neehduschî, bet redş' tâ winsch nobarojeeş no wahzu naudas . . . afins fuhzejs tahds!“ Taifni ap manu kaschoku atfal mihlinajâs kahds saldatş, tapat tâ toreis Kalfnawâ. Es domaju, ka warêş, warbuht, scho usbudinaschanos nowehrst ar joleem, wismaf nahkt ar apkahrstahwofscheem meerigâş farundş. Tadeht es peedahwaju tam saldatam, furam mans kaschoks patika, lai nahf mainitees: es eeschu ahrâ, wina mehteli, lai winsch nahf schurp eefschâ, manâ kaschokâ. Tas sahfa atjokot pretim un tita meerigats. Bet tad peenahza tuwal zitş kahds saldatş, kursch rewolweri ziladamş kleeđsa, ka muhs wisus wajagot noşchaut . . . schim esot lodeş ar nozirstu galu, tad laidschot wehderâ, tad palitschot zaurums duhres leelumâ. Es eebildu, fat' ja grib schaut, tad lai mani nem uf grauda tas, kas flittaki schauj, jo man gruhtaf noşchaut garam. Bet saldatş laikam to bij ustwehriş tâ, ka es winu gribu nostahdit par flittu schahweju un nu usbudinajâş pawisam nezilwezigi, aifraudamş zitş few lihđfi. Man tita baileş par muhsu wisu litteni. Bet tanî pašchâ brihtinâ atnahza no Wallas fina,

ka mums telpas ņagahdatas; ņargi atbihdija publiku un ņahla muhs dņiht ņeidņigi uņ preekņchu. Swilpodams, ņleeg-dams, lamadamees lauņchu bars mums gahņas paņal. Dņir-deja, ka weenai, oņrai dahmai eņot eeņiņs. Te ņahds no publikas eerunajds, luht, tas eņot Needra, ņņiņs winu paņiņstot. Dirs atņauzds, tas 1905. gadā daudsus eņot nōde-wis, ņahda ņeewina to ņinot — nupat wina to teikuņi. Bet ņamehr ņahla meņlet ņņo manu noņeegumu leezineezi, tiņam mehs bijam eegahjuņchi jau tumsā; muhsu rinda ņa-groņiņds zitadi, un biņtamais azumirklis man pagahja ga-ram. ņitai ņad mehs patlaban jau gahjam zeetumā eeņņā, tad aiņelņees man wehl peesteidsds ņahds zilweks un eeņita pa galwu. Domehr ņiteens nogahja druku greiņt un ņehra wairai ņaflu, turu ņargaja leelā ņaņņoka aplalle.

Pa naņti mums bij japaleek Waltas aprinkā waj pil-ņehtas polizijas telpds. Pawiņam tur bij trihs iņtabas: preekņchā eeweetojds ņargi, widejā wihrefņchi, treņchā ņeewe-ņchi un ņlimneeki, jo bij muhsu widā ari ņlimneeki ar augņtu drudņi. Weens bij tiņko ņā peezehlees no plaufņchu ņarņona. Bij 80 gadus wezi firmgalwi, wezas dahmas, ņehrni. Widus iņtabā gar ņeenu bij ņakrauts leels blaņklis ņaņihpotu drufajamā papira paņu. Es noņlatiņos, ka aug-ņchā uņ tām, gandrihs pee paņņeem greesteem, buhs wiņ-neņtrauzetakā guleņhana un uņlahpu tur. Bet jau pehz ņah-das puņņtundas gais ņur augņchā tiņa tiņ ņliņis, ka es ne-wareju wairs iņturet: ņlahpu taiņni noņt. Lejā, uņ grihdas, pa tam ziti bij eerihlojuņchees, ņā nu praņdami. Tur telpu wairs nebij. Tadehl es iņgahju ņargu iņtabā, eetinos ņaņņokā, paliku malkas pagali pagalwi un apguhlos ņeenmali uņ dublainds grihdas.

ņargi no preekņhejds iņtabas bij aiņgahjuņchi un muhsu apņardsibu atņahjuņchi ņahdam pamezam wiņram, pehz iņņlata ņahdam kanzelistam, kurņch ņehdeja pee galda un ņahrtoja daņņadus papirus. Es tā uņ grihdas guledams noņlatiņos, ka tas ņawā ņirdi neņahds ihņis leelineeks newar buht un ņahku ar winu ņarunatees, iņteidams domas, ka winam, ņā peedņihwojuņņam zilwekam un leetpratejam, gan laiņam daņņlahrt naņtas darbā pamahzti jaunellus, kureem ņlolas mahzibas war buht ir, bet truhņt peedņihwojumu un wingrinaņņhanās darbā. Biju uņņehris ihņto ņihgu. Uņraugs

man drihs ween atsinàs, ka schis jau neefot nekahds leelineefs, un to tee lungi te ar' sinoi; bet bes scha tomehr iftikt newarot, Schis te jau wairak tà diwdesmit gadus strahdajot kanzelejã un smalki pahrsinot wifu aprinã. . . arween no scha prafot padoma.

Tad fahãm pahrspreest tà pamatigi wifu dshwi un polittiku. Winsch man eedewa sawu pledu, fo palikt pagalwi. Ustizeja man ari, ka ari walzeneeschi esot nodomajuschi schonakt guhstit sawus burschujus. . . drihs jau fahlschot west kopã. Titai daschi gan, par Zeshu notikumeem padstrdejeschi, buhschot aisslaiduschees lapãs. Genahza art kahds maleneetis, kas bij wedis us Walku faguhsituu sagli, un pahrstahstija sawu nelatmi, tà saglis winam ismuzis. Schis winu eelaidis atejas weetà, bet winsch usrelt atpafak, schim garam un pa durwim laukã. Isskrehjis schis ar' us eelas, bet sagla wairs itnekur eeraudst. . . ka semê eelthdis. Titai wehlat schis fapratiz, ka winsch nemas nebijis isskrehjis us eelas, bet aifrahwees als atwehrtãm durwim un palaidis scho few garam.

Ramehr schis straidijis pa eelu, tikam winsch pa fehtas pusi projam. „Wer nu dunduru purwã“!

Wallas kanzelejas wezais inwentars apmeerinaja us-traukto maleeneeti, lai nebehdajotees. . . tahdas mantas, tà saglu, tagad neefot truhfums. Pasuhdot weens — fakerot drihs zitu. Es turpretim patureju maleneescha stahstu prahã: schi behgschanas rezepte wareja fahdreis noderet.

Behz pusnaktis teescham fahla walzeneeschus west kopã. Rã pirmo eeweda fahdu pahrfreewotu igauni, teefas ismekletaju waj fo tam lihdsigu, wahrda Samm. Tas bij plahnã mehteli, tikai ar speekiti rokã, stipri usbudinats un apwainots. Schis pats tà students esot peedalljees brihwibas kustiba. Un polittiklãs leetãs zil dauds latweeschus schis neefot atfwabinajis, waj wineem weeglinajis winu likteni. Un schitta nu esot ta pateiziba. Bes fahda apwainojuma, bes apfuhdsibas raksta, bes nopratinaschanas, bes passkaidrojumeem: nemot tik zilwefu no gultas ahra un wedot projam. Zara laikã tas tà nebijis Bet schis protesteschot. Schis peeteifschot bada streiku, ramehr scho laidischot laukã. Es tà nodomaju, ka pee ta bada streika gan war tikt ari bes peeteifschanas, jo wifu deenu, nu jau gandrihs diwdesmit diwas

stundas, neweens mums nebij waizajis, waj mums ir las to ehst, waj ne, nemaj jau nerunajot par to, la neweens mums neta nedewa pahrtikal.

Bet kad lihdata ir peekehrušes welzê, tad pareisaki ir, ja lauj winai isschauditees us weenu, us otru pusi, samehr nogurft; un tilai tad wehl well pee laiwas tuwal. Tã ari es lahwu Sammam lahdu pusstundu protestet pee atdisuschas krahfns, un tilai tad wehl sahlu lehnã garã pahrrunat, la labal gan buhtu, ja winsch waretu few list atnest beesaku mehtelt, filtas seles un kaloschas. . . Nelaitetu ari gabalinsch maises; tad weeglat peeteift bada streiku.

Sad atwehrã durwis un gluschi meerigs eenahza mans studiju beedrs, swehrinats adwokats Samuels, — it la tas buhtu par fewi saprotams, la schonakt winam jagul te zेतumã. Mani eeraudsijis feenmalã gulam, winsch jautaja, to es te mellejot? Ubbildeju, la apstatu pasauli no lahjminu stahwokka. Sad winsch pomasam sahla pahrstahstii par saweem beidsameem deenas peedsihwojumeem. Winu bij gribejuschi apzeetinat jau agral, bet winsch eemaksjis daschus tuhstoschus rublu sologa un atstahis us brihwam lahjam. Winsch ari protestejis un gribejis juridiski peerahdit, la leelneekeem naw bijis ihstas teesibas winu apzeetinat. Bet schonakt winu apzeetnajaschi par jaunu. Prasiju, waj wismas to sologu winam ir atmaksajuschi atpafal. Bet winsch nerehma manu jautajumu nopeetni. Sad es winam waizaju, waj winam ir schacha figuras lihdsi. Ja, tã winam bij. Maises, sweesta nebij, bet schacha figuras bij. Es pazehlos un sahãm spehlet. Winsch, sinams, mani pee-tawa la nabagu.

Pa tam tuwojãs rihts, un zेतuma telpas pamasam pildijãs. Somehr no Wallas to guhsteknu sanahza deesgan mas. Par to rihta agrumã peenahza no Alufnes lahdi 17, stary teem lahds laulats pahris, kuram feschu masi behrnini, weens sihdainitis, bij palikuschi mahjã. Rundse raudaja gauschi, pee tam asihdamã, la schi ar sawu aso mehli esot tos leelneekus wiswatraf sakaitinajufe. Wihrs esot lehnigas dabas un nealstizis neweena.

Peenahza rihts, peenohza deena. Wisas trihs istabas nu jau bij pahrpilditas. Bet par guhsteknu pahdinafchanu neruhpejãs neweens. Pee tam mehš sinajãm, la daudseem

na w unekahdas pahritas ihdft. Weens otram iflugdseja; bet kas bija kaunigs un bef draugeem, tas zeeta badu jau wifu wakarejo deenu. Guhsteki fahla usbudinatees. Gewehleja Kampi, knasu Niewenu, ja nemaldos, prof. Sokolowfki un mani komiteja, kas lai aifstahwetu guhsteku teefibas. Greesamees pee fargeem ar peeprafijumu dehl pahritas; tee nesinaja nefa atbildet. Greesamees pa telefonu pee Walkas ifpildu komitejas; atdildeja, ka neefot winu dari- fchana. Prafijam, lai atlaisch daschus no mums fargu wadiba uf pilsehtu; eepirkfim pahritku par fawu naudu. Nelaida. Luhdsam, lai eet kahds no fargeem eepirkt. Negahja, jo nebij tahda rikhojuma. Tad pahr Kampi nahja Tamma protefta gars: neefchot no zeetuma lauka ne foli, ja nepaehdinafchot issalkufchos; lai tad labal fchaujot uf weetas nost. Bet neweens muhs neschahwa; eht ar gan nedewa.

Beidsot walzeneefchi kaut ka bij pratuschi eefuhtit fitu firu supu zeetuma. Kam nebij fagahda, tee wareja at- fptrdinatees.

Tad drihs pehz pusdeenas muhs atweda uf basnizu. Saweda wehl no zitureenes ari behglus. Sastapam tahdus, kas no Zehfim bija iswesti wehlat par mums. Ko ar mums basniza daris — nesinajam. Drihs tas tomehr ifskaidrojās. Sadabuja galdinu, fadabuja krehsu, tos nolika pee altara. Tur tad bij jaet wifem guhstekneem peerakfitees. Pa- preefch wifus fadsina kreifas pufes folinos. No tureenes rinda wineem bij jaet uf peerakfifchanos, tad janahf at- pakal un jaapfehstas labas pufes folinos.

Un gahja ar! Es nostatijos winu fejas. Itka buhtu kaut kur uf isbraukumu sakumos japeerakstas — gluschi me- chaniski, bef pahrlifchanas, uf weenfahrschu fargu rikhojumu wif gahja un fatis ufdewa fawu ihsto wahrdu. Dokumenti nekahdi netika noprasiti.

Uri es eestahjos tai rinda, kas stuhmas uf preefchu. Bet nowehrojis brihtinu, kur fargu usmaniba bij atflahbuse, es pahrgahju tai rinda, kura lehnam stuhmas atpakal, un atnahzu ar to uf labas pufes folineem, itka es jau buhtu peerakfittis.

Kad rinda bij zauri, tad leelineekt wehl noprasija, waj wif efot peerakfijufchees? Neweens neatfauzās ka nepe- rakfittis.

Sas jau bij masš panahkums. Mana wahrda schai listè nebij, un guhsteknu kopstaità es ari nebiju eerehkinats. Ja man isdewàs laut tur nosust, tad peh3 faraksta neweens us tam domam newareja nahkt, ta manis truhkt.

Rahdu laizinu nogaidijis, kamehr fargi fahk nodarbotees paschi ar fawam domam waj farunam, es klufam fanehnu fawas mantinas un fahku stalgat apkahrt pa basnizu, itlà man saltu lahjas. Peenahzu pee durwim. Useja pee ehrgelēm un us basnizas augschu bij starp eefschejam un ahrejām durwim, bet fargi stahweja pee eefschejām. Ufsgahju lihds kanzelim. Sai buhtu laba aptupschanas. Bet useja kanzeli pilnigi atflahita un fargeem redsama. Peegahju pee gehrbklambara durwim. Sas ir eebuhwets basniza eefschā aif altara. Bet durwis bij aifflahgtas. Otrā pusē altarim mani wilinaja kahds katafalks, salgon-silganu drehbi pihrlahits. Ja waretu sem schās drehbes aif katafalka nolihst? Turpat blakam bij leela weegla bilde, toka rahmi. Ja to weefleetu pee katafalka sem drehbes, tad ahrejās konturas buhtu schlautnainas; neweens newaretu eedomatees, ta aif weefleetas bildeš fleppjas zilwets. Bet fargi stalgaja pa basnizu, un katafalks stahweja wisu azu preefshā. Ja minutes trihs aifstahtos zilweku grupa katafalkam preefshā, tad to waretu isdarit. Bet tā to norunat ar leelatu lauschu pulztnu? Kamehr wehl tā schaubijos, Zehsu mahzitajš Maldons eefahla turpat netahl no katafalka kurinat krahsni. Sanahza filditees guhstekni, bet ari daschi fargi. Nu katafalka domas bij jaleek pee malas.

Sad nu wehl aiflitas diwas eefpehjas. Warbuht mums bij japaleek basniza lihds krehslai. Sad tomehr kautur folos wareja nogultees, tad guhsteknus jauza projam. Un tā ta peerakfittais flaits bes manis buhtu pilns, tad fargeem nebuhtu wairš eemesla, starp soleem mellet. Deenā to isdarit newareja, jo foll bij pahraf schauri un apakfhas wineem walejas. Ja isdotos palikt basniza atpakal un tikt tur eeflehgtam, tad wareja nakli isdewigā brihdi islahpt pa logu; logi nebij augsti. Jeb wehl labat: ja nebuhtu basnizas augscha noslehgta, tad wareja tur uf pahra deenam noslehptees. Ehdeens man bij lihdsi; us jumteem bij sneegs, tā ta dakstinu pazelot pee ta wareja tikt, lai nenoflahptu. Un peh3 pahra deenam wahzeeschi tā ta tā buhtu Walkā flahit.

Olra eespehja wareja isnahkt tà, ta laukâ ejot es aif-
rautoš aif basnizas eeschejam durwim, kuras bij plaschi
atwehrias, un tur stahwedams palaisu wisu rindu garam.
No tureenes tiftu us basnizas augfschu.

Somehr isnahza zitadi. Wehl faulite bij gabalâ un
spihdeja pa logeem eescha, tad jau sargi fauza, lai mehs
stahjotees pa trim rindâ us aiseefchanu. Es eestahjos rindai
widâ, bet gar labo malu. Tur bij diwejadš aprehkins.
Tikai no malas bij eespehjams noschirtees un aifrautees
aif basnizas durwim. Un ja pee ahra durwim noprasija,
warbuht, katram wahrdu, tad es nedrihsteju palikt us rindas
beigam. Pret widu es wareju isheet us swescha wahrda, jo
no dascham familijam bij wairat lozelli. Ja tad ar weens
no teem beigâš palika pahri, tad pahrsstatifchanos neweens
nefahdi nemahzetu isfraidrot; un rindu par jaunu kontrolet
(ap 150 zilweku) nebuhtu fargeem neds laika, neds patikas.
Tilbauds jau bij noprotams, ta wisš eet loti sumarifki.

Ufsaufschana pa wahrdeem tomehr nenotika. Kad bijam
rindâ fastahditi, it pa trim katrâ lozelli, tad fahla muhs
staitit. Isnahza weens wairat, nekâ pehz farafsta wajadsja.
Staittja otrreis; atkal ta pate nelalme. Sargi apjuka. No-
prasija, kursch te esot eekihdis kahrt? Neweens neatfauzâš.
Tad teiza, ta labal weens par dauds, nekâ weens par maj;
lai nahktot ween tas leekais ar lihdsi.

Tu atlikâš wehl aifdurwe. Bet man taifni blakam
nostahjâš kahds milizis, tà ta nebij to domat no iseefchanas
ahrpus rindas.

Pa zekam us staziju, gar meitenu gimnasiju ejot, mehs
eeraudfijam, ta no gimnasijas nahf laukâ zits guhsteknu
pulkš, ar furu muhfejais fapluhda kopâ. Seeraudfiju tur
dauds pasihstamus, it ihpaschi no Walmeeras un tureenes
apfahrineš. Tâ tad lihneeku nemfchana bij notifuse tahlos
apmehos.

Pawifam fanahza bars no kahdeem 250—300 zilwekeem.
Pee stazijas preefsch mums bij eerihlott tikai kahdi fefchi
lopu wagoni. Tâ tad us katru wagonu isnahza 40—50 guh-
steknu ar fargeem. Tai wagonâ, furâ es kopâ ar daudseem
zehfineekeem eelahpu, bij bes tam wehl eelahdetas abos galos
munizijas kastes, bet pahahpenifki, tà ta wareja us wtnam
fehdet. Es usraufos atkal paschâ augfcheja pahahpeenâ.

Bliju nodomajis ſawus ſpehtus wiſadi taupit behgſchanai. Tur, ſakina, man liſas buht wiſehrtakā noſnaufchands.

Bet wagonu peedſina tiſ pilnu ar zilwekeem, ſa nebij wairſ weetas, ſur apgreesteſ. Man taiſni pee kaſjam, palahpeni ſemaſ, apſehdās kaſhdſ wezſ kungs ar ſawu kundſi; teiza, ſa taſ eſot Glujeneſ waj zitaſ kaſhdas lihdsiga noſautuma mulſchaſ ihpaſchneekſ von Helmerſenſ. Nu man nebij wairſ eeſpehjamſ kaſjaſ laiſt uſ leju, jo tad taſ bij jaleeſ wezajam kungam taiſni uſ galwaſ waj plezeem. Bij uſ munizijaſ kaſtem jatup ſa ſwirbulim ar noleektu galwu; jo lai aſtsteptu kaſlu, preeſch tam kaſteſ bij par augſtu, waj wagona jumtſ par ſemu.

Stahſta, ſa kſhneeſchu noſeedſneekus mehdsot pa reiſei ari ta ſodit, ſa eeleeſot winuſ neleelā kaſtē ar zaurumeem un kaſti aiſnaglojot; tad noſeedſneekſ newar aſtstepteeſ. Eſ gan paliku apmehram aſtonaſ ſtundaſ ſchahdā ſtahwolli, pee tam ar daſchām pahrmakam. Bet eeſch tam ſchahda kſhneeſchu ſoda noſihme paſtahw, to eſ druſku waru eedomateeſ.

Deenā bij ſtipriſ aſkuſniſ. Nakti turpretim atmetāſ loti auſtiſ. Teem, kaſ ſtahweja uſ wagona grihdaſ, kaſjaſ ſtipri ſaltu. Bet daſchi ſargi un guhſteſni ſaut ſur tuwumā atrada dehtuſ, jau tai garumā ſagreesteuſ, ſa toſ wareja wagona ſeenāſ eeſpreeſt uſ peenaglotām latem un tā improwiſet ſehdektuſ. Beſ tam pahrpilditāſ telpāſ gaiſſ ſaſila no zilweku meeſaſ un dwaſchaſ. Tikai jau gan dwaſchaſ twaktſ ahtri ſabeeſeja pee auſſtajeem greesteem par uhdenſ lahſem un pileja ſa paretiſ leellahſainſ leetuſ uſ zilwekeem.

No Walkaſ nobrauzām ap pulſten peezeem peh3 puſdeenaſ. Bet kaſweſchanaſ pee aſfewiſchſām ſtazijam bij tiſ leelaſ, ſa lihds pulſten 11 wakara, taſ ir par ſeſcham ſtundam, mehſ bijām nobraukuſchi tikai 60 werſteſ no Walkaſ. Tā tad wareja iſnahkti, ſa tiſ ſaſpeeſteem mums buhtu japawada wairakaſ deenaſ un naktiſ.

Eſ ſapratu, ſa man taſ nebuſ iſturamſ. Rurp muhſ wediſ, nebij ſinamſ; runaja, ſa brauzot uſ Petrogradu. Tur eſot gan jau telegrafetſ, lai gaſhdā telpaſ. Bet attah-lumi Petrogradā eſot tiſ leeli, ſa mums buhſchot jaeet kaſjam kaſhdas deſmit werſteſ, Tāſ mani loti beedeja; jo Walkā mums bij jaeet tikai apmehram weena werſtſ, un tomehr ta mani ſtipri nogurdinaja.

Sahju atkal sawas behgſchanas domas. Nonehmōs iſleetot pirmo gadijumu, kurā iſbehgſchanas warbuhtiba ſtahwetu pret noſchauſchanu ka 3 pret 2. Eſmu atradiš, ka taš uſtur aſiniš auſtaš, ja ſwarigoš brihſhoš iſſchirſchandaš neteel ekſtemporeta, bet jau eeprēſch ir pahrdomatiš, ka- deem apſtahſkeem eeſtahjoteeš ir jadara ſinamš darbš.

Noſtatihoš ſarkano gwardu neuſmanibā. Tam wago- nam, kurā mehš atradameeš, bij katrā puſē plataš uſ ſah- neem atbihdamaš durwiš. Mums eenahkot pa weenām durwim, pretejaš bij aiſbihditaš, bet ne aiſſlehgtāš. Rad mehš wiſi bijām eeſchā, tad eenahza ari ſargi, aiſbihdija aļ ſewiš durwiš un apſehdāš pee tām; neweenam no wineem neeenahza prahā apſkatiſteeš, waj pretejaš durwiš ir aiſſlehgtāš waj nē. Ja, tad wehlaſ kaħdš no guhſte- neem, ſpirgta gaiſa kaħrodamaš, ſchāš durwiš plaukſtaš pla- tumā atbihdija, tad ſargi no otrām durwim gan winam uſ- brehza, lai taiſot durwiš zeeti, bet paſchi palika wiſi ſargajam otrajaš durwiš. No tām wagonam pahri zaur zeeſchi ſa- ſpeeſtajeem zilwekeem nebij weegli tiſi. Uſ to eš dibinaju kaħdu no ſawas behgſchanas nodomeem. Rad ſargi jau ſaħtu kauteeš ar ſnaudeenu, tad eš wareju pahrmaintteeš weetam ar weenu no teem, kaš ſehdeja pee neapſargatām durwim. Pehz pušnaktiš, kad wilzeenš patlaban no kaħdaš ſtažijaš noetu, man nenahktoš gruhti, durwiš klufa- m atbihdit un iſlehkt no wagona. Ja tad ar ſargi to manitu, ka mehr wini iſſprauktoš zaur guhſtelneem liħdš ſchim durwim, tiſām wilzeenš jau buhtu attahlinajeēš un wina gaita tiuſi aħrata.

Weidſot, kad bijām ſtundaš peezaš jau braukuſchi, ſargi tomehr tiħdaudj ſaprata, ka ſtažijaš jalaiſch no wagona uſ brihtinu tee guhſtelni aħrā, kaš to wehlaš. No muhſu wa- gona kaħdā ſtažijā iſtaħpa ſargu pawadibā apmeħram 10 zilweſi. Bet pirmš wini wehl bij atpakaļ, jau wilzeenš, beſ ſignala ſwilpeena, ſaħta doteeš projam. Daſchuš beidſamā azumirkli wehl rauſchuš eerahwa wagonā, bet kaħdi ſeſchi palika at- pakaļ. Eitai kaħdu werſti taħlaļ iſdewaš wilzeenu apturet, un tur tad peħz ilgakaš gaidiſchanaš ſargi atnahza ar muhſu beedreem. Rā beidſamatiš, gluſchi beſ ſargeem, pee- nahza un eeſaħpa wagonā Rampe.

„Radehl tad juhš, Rampeš kungš, nahzat atpakaļ,

fad reis efat tikufchi swabadibâ?“ es jokodams jautaju.
„Rad es eefchu laufa, es gan nenahfchu atpafal.“

Rahds no fargeem usfehra manu joku.

Nefin, waj tà buhſchot . . . fo tad ſchee lai darot, fad newareschot atdot pilna ſkaila. Es wiku meerinaju apgalwodams, fa es jau tà tà tà farakſtà neefmu atrodams . . . brauzu lihdsi fà leefs ekſemplars. Mahzitajs Maldonis peefihmeja, fa ſchis wehl tagad nedomajot behgt. Schis behgſchot apmehram tur uf Gatschinas puſi, netahl no Petrogradas.

Bet ſawam blakus fehdetajam adwofatam Samuelim es gan klufam teizu, ja es kahda ſtazija iſlahpu un neatgreeschos atpafal, tad lai manis dehl nezel trofni.

Aptureja atkal pee kahdas ſtazijas. Daschi no muhſejeem taifijàs iſlahpt. Durwis atbihdot es pamaniju, fa pa peronu eet uf wifam pufem dauds laufchu. „Te buhs ihſià weeta!“ es nodomaju, eegrühdu maifes gabalu faſchota eefſchejà kabatà, pateizu ſawam kaiminam von Kreuſcham, lot manas leetas iſdala, tam tàs wairaf der, un ſteidsos uf durwim. Pallaban bij iſlahpufchi kahdi iſchetri guhſtefni, aif teem diwi fargi; tad iſlahpa wehl kahdi diwi guhſtefni, aif teem weens fargſ. Es redſeju, fa fargu wagonà paleef maf. Tadehl es iſlahpu no wagona zeefchi aif treschà farga, lai paliktu atlikufchajeem fargeem tas eefpaidſ, fa es atrodos ſem ta uſraudſibas. Treschats fargſ turprelim lahga manis nemanija, jo biju winam aif muguras. Pagahjis folus feſchus fargam palaf, es ihſcham fagrühdos ar kahdu pretimnahzeju ſweſchu ſaldatu. Tas gribeja iſwairitees uf labo puſi, es ar. Winſch greeſàs uf kreifo, es ar. Tà pahra reiſes weltigt iſmehgnajufchees pahrmihthees, mehſ abi apſtahjamees. Tifam fargſ jau bij pagahjis tahlaf. Tad es palaidu ſweſcho ſaldatu few garam, bet tuhlin, aif wina apgreesos un ſeloju winam. Iſſtatijàs it fà es buhtu ar wiku kopà. Tas man bij wajadſigs, jo bij jaeet garam gar muhſu wagonu. Nodomaju, ja praſitu, kurp es eju, atbildet, fa fargſ mani folija aifweſt, fur warot defas nopirkt. Par defam wagonà nefen atpafal bij runa. Ja mani daritu uſmanigu, fa tas nemaf naw mans fargſ, tad es atwainotos ar ſawu tuwredſibu un naktſ trehflu, un eetu meklet ihſià farga, jeb kahptu wagonà atpafal, ja fargi buhtu tikufchi

neustizigi. Bet nogahjâm garam muhsu wagonam, nogahjâm gar otro — neweens neta neebilda. Es nu rehfinaju, ta saldats, warbuht, ir no zita wilzeena, las stahw aif muhfejâ un brauz us Walfas pusi. Es buhtu saldatam gahjis lihdsi un meklejts weetu tai wilzeenâ. Jeb attal — ja saldats ees no stazijas projam — eeschu winam kahdu gabaliku lihdsi, arween tahlat palikdams winam eepatalsch.

Saldats gresjâs ap stazijas stuhri. es winam lihdsi. Winsch gan pastatijâs atpatai, bet laifam notureja mani par kahdu zelineeku, lam zelsch us to paschu pusi, ta winam. Tizis aif stazijas apstatijos, waj te newareiu tur nogreestees no zela. Laukums tomehr bij klajs. Gahju pa zelu tahlat. Pagahjis kahdu simtu folu, nonahzu pret kahdu dsellszetneeku mahjina pa labo rotu no zela, turp weda kahju zelinsch. Ap pagalminu starp dsihwofli un kuhinu waj wahgusti bij sehta, bet wahrri bij walâ un tâpat ari otrâ puse pretim. Nogreesoš pa kahju zellku, pahrgahju pahr pagalminu un ifgahju pa otreem wahrineem laufâ. Bet isnahza nepatihkams pahrsieigums: preekschâ bij plaschs, lihdsens, sneega aplahis laufs, mehnesnizas apspihdets.

Paflausijos: no stazijas puses nedsirdeja nelahda aisdomiga trofchna. Pee tam eestatijos, ta us lauka bij schur, tur leeli, tumfschi atment. Domaju, ja dsirdeschu, ta nahf us scho pusi mani meklet, tad fatihfchos kaschokâ un apgulfchos us lauka, lai ifkatos ta atmens. Tat jau wisa plaschâ lauka nenomekles.

No fahkuma bij wehl ta ta zelinsch us lauka pusi. Bet waj nu tas isbeidsjâs, waj nekaidrajâ mehnescha gaismâ to biju nosaudejis, drihs nemaniju wairs nelahdu pehdu. Bet par to attal nahza patihkams pahrsieigums: nikrais fals bij deenâ atwilgufcho sneegu ta fahaldejis par kahveni, ta tagad gahji ta pa grihdu: itnefur kahjas negrima eelschâ, itnefur nepalika pehdu. Gahju un flausijos, gataws, katru azumirkli faritinatees us sneega.

Beidsot eeswilpâs wilzeens un fahka lehni ripot us preekschu.

Sani brithdi man usnahza fawads reibonis. Tikai reis muhschâ es laut to lihdsigu esmu jutis: toreis, tad isnahzu no Jelgawas gimnasijas (nupat winu nodedstinaja) ar gatawibas apleezibu rokâ. Toreis es nesapratu gimnasijas pa-

galmâ, kur atrodos, kury man jaet. Tâ ari tagad newareju apfert, to daru, kur esmu. Rautko jutu fejâ no wehsuma, kaut kur spihdeja mehnesis aif schlidreem mahkonischeem. . . Tâ kâ gahju kaut kur, kâ nefa mani kaut kas pahr sneega lautu. . . un leels meers wisaplahrt un ari paschajuhdâ. Bet tad fanehmu gribas spehku un nofratiju scho reiboni. Sapratu, ka no leelineeku gubsta esmu swabads.

Nodomaju: "See manis wairs rokâ nedabuhš."

Apstatijs wisaplahrt. Stazija wehl drufku bij manama; bet zitadi wisaplahrt ne gala, ne malas. Tomehr tas man bij weenalbsigi. Se man wajadseja buht jau igaunos. See no manas apzeetinaschanas nefa newareja sinat. Bes tam leelineeki man nefad neatnehma manus dokumentus, ari zeetumâ ne. Tadehl bij pilnigi weenalga, kury es par nakti aifgahju, ja titai maldidamees neishahzu atpafat us staziju. Lai tas nenotiktu, tad nostatijs, ka mehnesis lai man weenmehr paleet pa kreifai rotai, un gahju lehnam us preefschu pahr klajumu.

Ahtri eet man nebija aprehkina. Spehki bij jataupa wifas naktis gahjeenam, tâ tad us stundam feschâm, septinâm. Jo nakti nefin waj mani kur laistu eefschâ, ari ja usdurtos us kahdâm mahjam. Daschâm masâm mahjelem pat tihscham apgahju aplahrt. Bij wehl pee stazijas par tuwu. Nodos maju, fal, ja useefchu kahdu feena kaudsi waj schluhni, tad eeraufischos feenâ un gulefchu lihds rihtam. Ja useefchu us kahda zela, kas wed no stazijas pufes projam, tad eefchu pa winu, lihds atradifchu kahdu muifchu waj mahju, kur zilweki jau pamoduschees. Sur atpuhtifchos un luhgfschu winus, lai mani aifwed us sawu mahzitaju. Râ mahzitaju sawz pa igaunifki, tik atzerejos no saweem studiju gadeem.

Tad wareja nomanit, ka esu pa kahdu nograhwotu purwu, sihkeem krumineem apaugufchu. Rahjas nefur negahja sneegam zauri. Sahlatu kaut kur atspihdeja wairakas ugunis. Sai wajadseja buht kahdai muifschai.

Atplaitfnijâs ari leelakas ehkas, it kâ kahda fabrika. Ufahju us kahda plataka zela, gahju pa to us labo pufi un nofratu, ka tuwojos kahdai pillsehtai. Sa wareja buht titai Werowa.

Drihs fatiku naktisfargu. Sas drufku saprata kreewifki un isstahstija man, kur atrodas mahzitaja dsihwolliis. Wareja

bucht tã ap pusuakti. Rahdã weefnizã wehl skaneja musika un estipoiſchi rahwa wakã ar danzofchanu. No tureenes nebij tahlu lihds mahzitaja muifchai. Sadabuju to, usrahwu spitschu un lastju uf mifina tafelites mahzitaja wahrdu: „Jaan Martensen.“ Sã tad mahzitajam wjadseja buht igaunim.

Swans bij norauts. Bet kahdã logã no zitãs tahlafãs istabas atplaitfnijãs lampãs spihdums. Nolausu saru no atãzju krukma un dauſiju pee loga. Neweens neatfauzãs. Sadeht gahju atpaal uf jautro weefnizu, zeribã, ka warẽs tur dabut kahdu istabu. Sas ari isdewãs. Titai ar dokumenteem bij tã nedroſchi. Somehr wareja gaditees, ka no stãzijas pa telefonu bij pafinots par manu isbehgchanu. Gan es sinaju, ka ſchãhdos atkãhpſchanãs brihſchos telegrafa un telefona sinãs nomehtajaã; neweens winãs nenes tahlaf. Bet tã ka es gribeju buht pehz eefpehjaã apdomigã un usmanigã, tad bij jaluhko issfargatees no tam, ka polizitai nenãht mant mahzitaja dokumenti redsami. Jo mahzitaji ſchãt laikmetã bij aifdomiga tauta.

Par laimi man bij lihds apleeziba, ka es esmu Wi-dfemes gubernãs femneeku padomes lozellis. Sas sawã laikã bij deefgan augstis tſchinã. Veelineekt gan wiku jau bij atzehluſchi. Bet weefnizneekã, warbuht, ta wehl nesinaja. Bes tam ari stempela uf dokumenta bij ſkãista: spihku arllis tai weetã, tur fenãt stãhweja zara ehrglis. Sedewu ſcho dokumentu weefnizneekã un peetodinaju, lai man dod kãseju jau ap ſeptineem un dokumentu ar, jo man jãsteidsãs projam. Palãhwoã uf to, ka preeſch ſeptineem neweens nefuhitã dokumentus uf poliziju peerãftiſchanai. Un tã tad es ar' titu pamaſam pee meera. Upãtſchã wehl ilgt danzõja igãuru jauniba; bet pa eelu, weefnizai garam, iſchihſteja ragawãs un rati: tur atkãhpãs fabrukufẽ, eelſchẽigi ſãehstã freewu armija. Un man gar azim flihdeja garam wiſa ta zihnas gaita, tura bij noriſinãjuſes preeſch Latwijãs nahkamibãã, man peedalotees. Un gribejãã jo drihã atkal tikt atpaal dſimtenẽ, apmeerinat peederigoã, bet par wiſãm leetam, iſmantot organſãzijas darbam to brihtinu, tur eenãidneekã-leelneekã iſbailẽs behga.

Jo ka ne wahzu armija buhã ta, kãã nodroſchinãã muhfu dſimtenes nahkamibu, bet paſchu neatlaidigã darbãã, par to man nebij ne maſãko ſchãubu.

Dirâ rihâ pirms pullsten astoneem jau klaudfinaju pee mahzitaja muischas.

Mahzitajs pats wehl guleja. Mani fanehma wina brahlis, pehz tam lahds kandidats Sommers. Upstahklus nepahreddedams, es tomehr neusdroshinajos wehl teikt pilnu pateesibu. Iswairijos schâ un tâ, ka man ar mahzitaju paschu darischanas.

Beidsot isnahza pats mahzitajs. Tam es dewos pasihstams un pastahstiju sawu likstu. Israhdijs, ta mehš bijâm Terbatâ reisê studejuschi, lai gan nebijâm eepasinschees. Bes tam winsch bij lasijis wisus manus rakstus, kas tulkoti igaanu walodâ, un loti preezajâs, ar autoru eepasihtees perfontgi. Tas wina atminu nowadija us to gadljumu, kur winsch bij klah gadijees pee Tolstoja mirschanas lahda masâ Kreewijas stazijâ un warejis wehl palalpot tâ mirejam, tâ ari wina peederigeem. Nu schis warot palalpot ari latwu rakineelam. Par to winsch bij loti preezigs. Wissahr winsch atstahja tahda zilweta eespaidu, tam ir preeks, ja war zitam palalpot.

Man bij jasehstas pee brokasta galda. Geradâs pat schnabis, kas tolait' bij reta manta. Wisas raises aismirsas. Te es eestatos, ka atnahk weens zilwets, pastahsta mahzitajam kaut ko pa igaaniski un aismetas projam, atnahk otrâ, pastahsta un aiseet. Bet mahzitajs top armeen domigats. Aiseet kandidats kaut kur, atnahk, parunajas armahzitaju pa igaaniski un abi ir usbudinati. Beidsot mahzitajs fala, silpat mani no ta ustraukuma issfargat newareschot, tadehl schis pastahstisshot, kas Werowâ tagad noteekot. Preeksch pahra nedelam farkanee gwardi apzeetinajuschi kahdus 17 wahzeeschus, muischneekus un mahzitajus ar gimenem, un tos fallkufchi zeetumâ. Bet tad fatatsijuses baltâ gwardija, schonakt atswabinajuse apzeetinos, saguhstijusi leelineeku wadoni, schejeenes aprinka ispildu komitejas preekschneeku Leegenu, un atnehmuse kahdu 100,000 rbl. naudas. Titai nupat igaanu saldati situschees us farkandâ gwardijas pusi, atswabinajuschi Leegenu, eelenkufchi wisas isejas no Werowas, un nu guhstot atfal par jaunu atswabinatos wahzeeschus.

Ramehr mehš wehl runajâm, eeskreen prahwestis von Falks ar sawu kundsi: waj newarot schoš kur paslehpt ?

Mahzitajš lika ſawest ſahribā behnku iſtabinu. Utnahza ari prahweſta meitenite.

Gribeja mani peerunat, lai ari eš apſlehpjoteeš lihđi ar wineem augſhā. Bet eš domaju, ka purwa kruhmoš ir droſhaſ, nekā mahzitaja behnmoš. Mahzitaja muiſha atradāš paſhā pilſheſtaš malā. Suhlin aiš wināš eeſahhāš taš purwš, pa kuru eš laiſkam eeprēeſſhejo nakti biju blan- dijeeš. Warbuht pahr pagalmu, gar ſaimneeziſbaš ehtam eš wehl waretu tiht kruhmoš. Apwilku ſaſchofu un kałoſhaš, bet redſu pa logu, ka pilna eela peejuht ar zilweeem: wihreeſheem, ſeeweefheem, ſehneem. . . wiſeem ſlinter pahr muguru un ſarkanaš lentāš pee kruhtim. Wiſi kaut kur ſfreen, kaut to ker; bet daka apſtahjaš pee durwim un nahl eeſhā. Prahweſtš ſalkš ar gimeni noſuda pa durwim uš ehdamiſtabu, eš wehl paguwu noraut ſaſchofu un kałoſhaš. Utgreesoš ſahlē, ſabahu rokaš biſſhu kabatā, ſoloju pa ſahli un ſwilpoju.

Senahza ſarkanee gwardi. Waizā man ſautlo pa igauniſki. „Ei moſta eeſit kehle!“ atbildu, atzerebameeš no ſaweem ſtudenta gadeem, ka apmehram tā teiza pa igauniſki, ka neſaprot igaunu malodaš. Wini man praſa pa kreemiſki, kaš eš tahđš eſot? Atbildu, ka eſmu latweeſchu mahzitajš no Žehfu aprinka. Ko eš te mehlejot? Paſkaidroju, ka pee mumš wahzu armija pallaban nahl eeſhā, bet latweeſchu ſarkana gwardija noſpreeduſe, pretim netureteeš. Mehš, latweeſchu inteligenze, nu eſam neſinaſhanā, tā wahzeefchi, pret mumš iſturejeeš. Pirms taš naw noſkaidrojeeš, mehš gribejam palikt notahlem noſkatiteeš. Mehš dſirdejām, ka igaunu ſarkana gwardija tureſhoteeš wahzeefheem pretim. Tadehl mumš liſāš, ka nogaidiſhanai te wiſlabakā weeta, aiš igaunu muguraš. — Waj man papiri ar' eſot? — Rā nu beſ papireem! . . . Un eš iſkrahmeju ſawuš daſchadoš dokumentuš. Sarkanee gwardi apmeerinajāš; leeta eſot ſahribā. Bet waj te mahzitaja muiſhā neeſot kađu ſweſchu zilweku? Atbildeju, ka man jau ſhejeeneš zilwekt wiſi ſweſchi; paſiſtu tihtai mahzitaju paſchu. Beſ tam, zil wa- reju nopraſti, te ir mahzitaja brahliš, kađš tandidatš, deeneſtneeki . . . Bet ſkaidri ar' neſinu, kaš wini katriš.

Gwardi iſſtrehja zaur wiſām iſtabam, paſkattjāš aiſ- krahnē, ſem ſoſaja . . . bet neeedomajāš uſeet augſhā,

behninos. Aisgahja. Somehr sinas laikam bij pahrat no-
teiktas, ta prahwests Faltš šchurp atbehđsis; jo pehz sahđas
puštundas bij atkal bars militšchu flaht, šchoreis ar sawu
preešchneeku preešchgalá, brutalu, baku rehtainu igauni.
Atkal usgruhđas man wirsú. Sahta palat manus papirus.
Semneeku deputatu padome taf jau esot atzelta. Peekritu,
ta proletariats winu atzehla; bet waj wahzeeschi muhs
tomehr nenems zeet, ta esam pee schis padomes peedere-
juschi, to deretu nogaidit. Beigás tomehr nesaprata, to ar
mani eesahlt; sahla meklet pehz Faltš, bet atkal neugahja
behninos. Pehz puštundas bij flaht atkal treschais bars,
šchoreis pascha Leegena wadibá. Tas bij neleela auguma
zilweks, inteligentu, glihtu indogermana feju, runaja deesgan
labi wahzifst, bij peeklahjigs sawás maneerés. Tas drihs
apmeerinajás ar maneem papireem, apstatijs wehl pa dsh-
wokli un aisgahja.

Leegens us mani atstahja simpatifka zilweka eespaidu.
Par wina darbeem waj nedarbeem es nesinu neka; bet wina
liktenis man eespeedás prahtá. Dafu no wahzeescheem sa-
guhstijis, winsch tos bij nosuhstijis lautkur us juhrmalas
puft, kur tee bij no saweem wedejeem atpirkuschees par pu-
delt schnaba. Pats Leegens bij nolizees gulet un tika pahr-
steigts un fanemts no wahzu saldteem. Mahzitajs Mal-
donis, tas isbehga no guhsta pee Plestawas, bij gadijees
Werawá, tad Leegenu teesaja. Winsch par wainigu neat-
sinees. Schis esot rihkojees likumigas waldibas wahrđá,
weenalga, lai ar' wina bijuse leelineezifka. Zitás waldibas
te pawifam nebijis. Schis neefot neweená weetá pahr-
lahpis sawas waldibas noteitumus; un ari apzeetinajis
sinamos wahzeeschus schis esot ne us sawu galwu, bet us
sawas preešchneeziabas rihkoschanu. Tad kara teesa prafti-
juse publikai, waj war lahđs leezinat par Leegenu labu waj
lauuu. Weens igaunis leezinajis, ta winsch esot leels
funis. Otrs, jaunaks, sahzis winu aisstahwet tá treetnu,
ideali domajoschu zilweku. Tad teesas preešchsehđetajs
eewaizajees, tá leezineeku fauzot? Tas minejis sawu
wahrđu. Teefnesis pasfatiijees lahđá sarakstá un peesihmejis,
ta taifni pehz wina jau schee ari esot meklejuschi. Sublin
leezineeku apzeetinajuschí un, ja nemaldos — wehl tai paschá
deená noteefajuschí us nahwi. Somehr naw tas bes sawa

flaistuma, ka draugs draugu glahbdams saudē dšhwibu. Raš tahdu draugu mahf eemantot, taš newar buht bijis art bes labām ihpašhibam. Leegenu un wina draugu pašahra. Bet tad eš wairš nebiju Werawā. Eš winu redseju dšhwu un meerigi darbigu.

Rolihdš Leegens ar šaweem laudim bij ašgahjis, eš greešoš pee namatehwa. „Weraweeschu weesmihliba jau gan ir loti širfniga“, eš teizu, „bet preešch manām parašcham tomehr druflu par nemeerigu. Tadeht eš luhgtu mani meerā atlaist uš tahlašu zetu.“

Mahzitaš gan wehlejšs, lai eš paleefot wehl pašra deenas, lai atpuhšchotees. Eš isrehlnaju, šaf, ja par katru pušstundu nahf weena kratišchana, tad par diwām deenam taš istaišis dewindešmit šešas. Tas tomehr druflu par daudš. Bes tam eš nopeetnibā ašrahdišchu uš to, ka muhšu laudis tagad dšimtenē ir isflaideti un ašwesti. Rursch ir tizis šwabads, tam jasteidsas mahjšs un jalasa kopā atli-kušchee špehti. Weenojamees, ka paehdišim pušdeenu un tad wiņsch mani atlaidis. Uš dšimteni eš wareju dotees diwejadi: no Werawas taišni pahr Mušni uš Ralsnawu pee šawejeem un šawām draudsem, waj ari pahr Walku gar Walmeeru uš Zehšim un no tureenēš uš Ralsnawu. Otraiš zelšch gan bij eewehrojami garaš; bet par to winā eš aiš-šehru dašchas Widšemes pilšehtas un wareju apšlatitees, tā tur atjaunos darbuš. Bes tam man Zehšis bij nogla-bata leelala šuma naudas, šura drihs wareja tiht wajadšiga. Pee tam uš Walku ejot eš wišdrihsaš wareju šafneegt wahžu fronteš lniju un zaur to isfluht no breešmam.

Tad mahzitaš mani isrihloja art ar drehbem šahjam eefchanai. No wagona aišejot, man nebij eespehšams šawas dominas nemt lihdsi; tilai paguwu eetšchukštet blalam šeh-detajam, lai manas māntas isdala štarp teem, kam taš buhtu derigaš. Mahzitaš Martenšens man eedewa šiltas šešes, šiltu šamsoli. Šawu leelo šašchoku atštahju tur un aišnehmoš no wina — uš drihsu aidošchanu! — masu ejamo šašchoziau. Bes tam eš paluhdsu no wina šahdu šwešchu paši. Winam bij dašchas pašes no mirušcheem behgleem, taš Werawā aprakti. No tām israudšijoš šahda šuršemneeka-behglā paši, taš bij miris gadu atpašal. Wiš-beidšot wiņsch man eedewa šehšehrites, ar šo nozirpt bahrdu.

Mana bahrda bij tautâ pasihstama. Sa gresnoja manu feju uf wisâm manâm tautâ atronamâm ghmetnem un karikaturam, to bij apdseedajis Fallijs un Blaumanis, to peemineja katrâ sobgala kalendarâ. Kas no manis wairal nefa nepasina, tas pasina manu bahrdu. Uri toreis, kad es atstahju wagonu, farga pirmais jautajums bijis: kur esot tas kungs ar garo bahrdu? Utbildejuschi winam, ka winsch bijis drusku flims un laikam aiskawejees, bet tuhlin nahks hot. Sargs wehl apfraidijis wilzeena tuwumu un atgreesees: ta funga ar bahrdu nekur neesot. Nu tad winsch buhschot eekahpis pee draugeem zitâ wagonâ. Apfraidijis fargs ari zitus wagonus; wilzeens fahzis jau kustetees. Sargs tilko wairs warejis eeleht wagonâ. Bet tad slinti kratidams sirdijeis: „Wehs jums ustizamees ka brahleem, un juhs muhs schitâ krahpjat! Un taifni tas kungs ar garo bahrdu!“

Tâ tad bahrdat bij japasuhd. To prasija wehsturistâ stunda. Es winu gribeju nozirpt turpat mahzitajmuischâ, bet mahzitajs tam pretojas. Eik daudsi laudis mani mahzitajmuischâ tagad esot redsejuschi ar bahrdu, un ja nu uf eelas kahds mani eesihmejot bes bahrdas, tad tuhlin zelschotees aisdomas. Winam bij taifniba. Bet no ta juhs ari redsat, ka es neesmu weenigais no teem mahzitajeem, kureem war pahrmest, ka wini ir luhlojuschi mahzitees ari pirmo pusti no ta wahrda: „Esat gudri ka tschuhstas un bes wiltus ka baloschi . . .“

Nu atlitâs nokahrtot wehl weenu jautajumu: ka itti no Werawas lauka? Jo wisas isejas bij eelentkas. Jsdabut mani no Werawas usnehmâs kandidats Sommers. Pawadischot mani uf stazijas pusti, itkâ es taifitos projam zelot. Bet schaipus stazijas (ta bij pahra werstes no pilfehlas aistatu) nogreesschotees no zela un noeeschot pilsehatai garam pahr eseru.

Schis kandidats bij weens no teem gruhdeeneem, kurus es sapratu. Masturigu wezaku behrns buhdams, winsch bij lausees uf augschu ar milligam gruhitbam laudamees. Ja nemaldos, winsch fenal bij bijis skolotajs, jeb usturejees no priwastundu doschanas. Uri tagad, sawu kandidata gadu kalpodams, winsch turpinaja skolotaja darbibu pee dascham skolam. Stoleni un skolneejes winu loti

mihlejuschi. Rad leelineeki ari winu apzeetinajuschi, tad widusktolu skolneeki un skolneezes sapulzejuschees un farihkojuschi demonstraziju, lai atlaisch winu skolotaju; to wini ari fasneeguschi . . . Ras ta war eeguht jaunibas firdis, tahdos zilwefos deg fewischta uguns. — Sagad schi uguns ir isdsehsta. Nahkamâ leelineeku waldischanas laita nomaitajuschi ari kandidatu (tad laitam jau mahzitaju) Sommeru. Isdsehsta brutals neprahts til dauds ehergijas, til dauds prahta, til dauds firds uguns. Waj teescham igauku tauta ir til bagata, ta ta war isschlehrdet sawus spehtus.

Pehz pusdeenas Sommers mani isweda no pilsehtas us stazijas pusi. Pahra reises farkanee gwardi muhs gan aptureja, bet Sommers wineem kautko igauniski paslaidroja, un wini apmeerinajâs. Nepilnu wersti no pilsehtas aischlihrâs no stazijas zela kahds seemas zelsch, kas weda atpafal, pahr esereem, pilsehtu atstahjot pa labai rofai. Pa to mehhs nogreesamees.

Gahjam runadamees pahr balti apfniguscho, faulê wifoscho ledus klajumu. Pilschta ar sawu ustraikumumu palika mums drusku ais muguras. Sommers jau gribeja greestees atpafal, bet es winu luhdsu, lai panahk wehl drusku man lihdsi lihdsi pirmsajem krummeem; tur winsch man waretu palihdset bahrdi noztript.

Gahjam wehl kahdu gabalinu. Rahds mums ais muguras kautko kleeedsa pa igauniski. Sommers apstahjâs un teiza, lai es rotas zelot augschâ. Pazehlu rotas un atflattijos: diwi farkanee gwardi ar milsigeem rewolwereem mums strehja pafal no pilsehtas puses.

Nu Somers wineem atfal kautko paslaidroja, Tad weens no milisicheem teiza freewischi, schis to leetu sinot; schis esot mani redsejis mahzitaja muischâ . . . wifs esot pareisi. Es warot eet.

Sommers aptureja kahdu garam brauzeju igauni un paluhdsâ, lai mani pawed gabaltnu. Zetu winsch jau man agrak bij isstahittjis. Tas nebij gruhht atronams: pa esera ledu gar krahta birsi . . . ais tâs buhschot muischina, un ne-tahl' ais tâs Sommerpales stazija. Utwadhjamees us redsechanos. Schai faulê schi redsechanâs nu waitrs neisnahks.

No igauka lamanam iskahpis es turejos bes eemihâm pehdam us norahdito birsi. Birses' malâ bij diwas egles

peeswehlfuschàs no frasta pret uhdeni, tà fà sari bij eefalufchi ledù. Rad apsehdaš stary ſchàm eglem uf lehſenà frasta, tad fehdetajš no ſahneem wairš nebij eeraugamš, bet weenigi no preeſſchàs, stary abàm eglem. Tur mani neweens newareja pahrsteigt. Tur eefodu lihdsdoto launagu un tad lehroš pee bahrdaš zirpſchanàš. Spogula nebij; zirpu tapai ar tauſtiſchanu. Pee tam domajoš no uhfam wehl maſu druſzin aiſtaht pehž anglu paraſchàs. Bei eš tomehr neeeteiktu ar tauſtiſchanu zirpt bahrdu, it ihpaſchi neprezeteem pulſcheem ne. Wehlat eš ſpoguli dabuju apſkatiſ ſawu rofu darbu. Tad man bij brihnumš, kadehl maniš neapzeteinaja pirmatiš zilwekš, kurſch manì eeraudſija ar manàm bahrdaš atleekam.

Nozirpto bahrdu fattnu taiš dokumentoš, turi mani apſihmeja waj nu tà mahžitaju Needru, waj tà Widſemeš gubernàš ſemneeku padomeš lozekli, waj ari tà tahdu, kam teeſiba, neſt eerotſchuš. Wiſu kopà tad pabaſu ſem egleš ſakneš, aiſliku ſuhnàš preeſſchà. Nu eš biju miruſchajš kurſemneekš, kurſch no Pleſkawaš gahja uf dſimteni. Tur winam bij palikuſe ſeewa un meita. Dehlš deeneja latweeſchu pulkoš un peedereja pee Kreewijaš ſarlanàš armijaš nodalaš.

Saulite patlaban laidàš reetet, tad eš tuwojoš Sommerpaleš ſtažijai. Man deguna preeſſchà nogahja wilzeenš uf Wallaš puſt; bet uf to nokluht wairš neſpehju.

Saktu gaidit uf nahtamo wilzeenu. No Walkaš puſeš nahza daudš wilzeenu; bet uf tureeni negahja neweens. Brauza projam latweeſchu ſtrehneeki waj ſarkonee gwardi. Wilzeeni daſchfahrt lihgojàš no dſeefmam. Eš ſtahweju par gabaliku ſehtmalà un noluhkojoš, fà iſiſt lihduanneeku tauta.

Sametàš jau krehſla. Rahdš wilzeenš, no Walkaš nahtdameš, ilgi kawejàš ſtažija. Uf krehſlu un nozirpto bahrdu palaudameeš, eš peegahju pee ſcha wilzeena un jautaju kreewiſti tahdam ſaldatam, ſak, waj ſchee uf prelim nahkoſcho wilzeenu gaida? Saldatš paſtatijaš uf mani un atbildeja latwiſti. Eš neliku nemaš manit, fa ſaprotu latwiſti un aſahrtuju ſawu jautajumu kreewiſti. Saldatš zeeſchi manì noluhkojàš, tà ſchaubidameeš, bet tad ſahra runat kreewiſti. Staidribaš par wilzeeneem wiſch man

pateikt newareja. Bet es manijos, ka teeku atkal tahlaf no tautas brahleem.

Beidsot wilzeens aifgahja us Werawas pufi; pretim nahzeja nefagaididams. Nospreedu, ka us Walkas pufi wilzeenus laifam wairs nefuhtis; tadehl jaluhlo eet kahjam.

Nahkamà waj aifnahkamà stazija bij Anzene. Pee tàs dsihwoja kahds igauru tautibas ahrstis, mahzitaja Martensena draugs, kurfch man bij apsihmets kà tahds, kam war ustizetees. Tà tad tuwakais usdewums pastahweja eelfch tam: nokluht lihds Anzenei.

Pa semes zelu eedams es fatiku diwpadfmitàs armijas wesumneekuš, starp teem ari dauds latweeschus. Bet pa dselszela stigu eedams es wareju no pretim nahzejeem buht drofchs. Wilzeenu, mani eeraudstijufchi, tatschu neaptures.

Naktis atmetàs arween aukstata. Nolaufchu zelmala speeki un dewos us preefchu.

Raschozinsch bij weegls; nefamà nekahda nehlj lihdsi. Tadehl eeschana fezas labi. Rahdà dselszelneeku buhdà paluhdsu tehju. Dselszelneeki ari talsijàs iswahktees, bet bij baschàs dehl wilzeena. Runaja ari par to, ka Werawà fchoriht isbehgufchi dauds wahzeefchi; leelu dalu gan faguhstijufchi, bet ziti wehl flehpjotees. Pee tam eefahnsch fkatijàs us mani. Dirs atmeta ar rolu un novuhtàs: Deews weenigais finot, kuram te esot tairniba. Matkas par tehju negribeja nemt. Es klufam isgahju no buhdas un dewos tahlaf. Kam west zilwekus fahrdinafchanà!

Anzenè nonahzu ap pušnakti. Tur bij leela fustiba. Apmehram peezi wilzeeni, pilni ar farlaneem gwardeem un wiku familijam, warbuht pa dalu ari ar dselszelneekseem, stahweja us fleepdem zitis zitam blatam un eepakaisch. Wifur runaja latwifli. Es pamafam isprafiju, fur dsihwo man minetais ahrstis. Wina dsihwolli wifs bij tumfchs; bet tifam swaniju un klaudstinaju, kamehr winsch pamodàs un isnahza preefchnamà. Prafija, kas tur esot? Atbildeju, ta kahds mahzitaja Martensena fuhtits zilweks.

Dakterim es nu atkal isstahstiju fawu stahstu un luhdsu wiku, waj winsch newaretu man fagahdat kahdu brauzeju us Walku, jo kahjam es wairs newaru faweem spehfeem ustizetees. Biju jau stipri noguris. Winsch tuhlin fageht-

bàs un aifgahja pee lahda finama brauzeja. Es tilàm pee fpogula istaiſijos daudi maſ pehz eiropeeſcha.

Atnahza brauzejs, bet praſija par braufumu lihds Wallai — apmehram trihšdefmit lihds trihšdefmit peežas werstes — peezi ſimti rublu. Man bi; tilai 140 rbl. lihdsi, es winam walraf par weenu ſimtu ſollit newareju. Tad winſch ſahka ſchaubitees, waj es neefot tilai no teem, kaſ ſchodeen Werawà iſbehguſchi. Dakteris gan ſahka apleezinat, ka es efot pawifam zltš zilwetš. Bet no daktera balſš un iſtureſchanàs katrš wareja nopraſt, ka leeta naw gluſchi ſkaidra. Brauzejs tila domigs. Schis eefſhot ar ſeewu aprunatees. Man ſirdš bi; nemeeriga. Warbuht winſch teeſcham griš aprunatees ar ſeewu. Taš nebuhtu tit ſlititi. Ur ſeewu aprunatees wajaga. Bet warbuht winſch griš aprunatees ar ſarkano gwardiſju. Taš man pawifam nepatika. Tadehl es iſgahju laukà aif dahrſa ſtuhra un gaidiju, ka taš brauzejs nahſš atpafal: weenš patš, waj topà ar milliziju.

Gaidiju, gaidiju, bet ſalš tila weenumehr greeſigatš. Un brauzejs nenahza. Beigàs wairš newareju aif aukſtuma iſturet, uſ weetáš ſtahwet; bet ſtaigat newareju aif noguruma. Tadehl gahju atpafal pee ahrſta un teizu, ka neſinaſchanà pallit negribu. Ja brauzejs negrib braukt, jeb winam prahtà nodewiba, tad man labat buhtu pa tumſu do-tees projam . . . un ſaut ar rahpus buhtu jaeet uſ Wallaš puſſi. Lat tadehl winſch wehl reiſ aifbildina manu uſbahſibu, lai paklauſa manu luhgſchanu un lai aiſeet lihds braujejam pahrlleezinatees, ka leeta ſtahw.

Behz brihtina ahrſiš atnahza ar braujeju. Nakti winſch beſ peezi ſimti rublu nebrauſſchot. Eſot jabaidáš, ka pretim nahzeiſ ſaldati atnemſchot ſirgu. Bet ja es warot gaidit lihds pulkſten ſeptineem no rihta, tad winſch man warot aiſweſt par ſimtu rublu. Se efot palikufchi Anzenè daudi zekineeki, kaſ braufuſchi no Petrogradaš, tee ar griſbot tilt uſ Wallu. Tad ſchee ſataiſſchotees walrafi braujeji topà; beſ tam ſchis panemſchot wehl otu pajafſcheeri, un tad pa malu zeleem, kur naw karafpehla kuſtiba, ſchis man aiſwedifſchot.

Taš bli ſkaidri pahreddſamš un dabifšš domugahjeenš. Sur man iſſuda neuſtiſziba. Norunaſam, ka brauſſim no

.igta. Meerigu firdi apgulos uf kufchetes dattera darba istabâ. Ja schis datteris wehl ir dsihws, tad labpraht winam buhtu wehl reis pateizibâ speedis roku par tam puhlem un nemeeru, to winsch manis dehl usnehmâs.

Otrâ rihâ pirms aisbrautchanas ahrtis man usbudinats pastahstija, ka nakti atsuhtis kahjam no Walkas atkal weens pulks guhstefnu. See efot salitt uguns dsehseju beedribas mahjâ. Ta bij beidsamâ partija no Zehsim, kurâ es ar' biju puhlejees tilt eefschâ. Stary teem man bij dauds tuwu zilwefu. Tagad es braukdams tikai to mahju redseju, kurâ wini uf ihfu brihtinu atpuhtâs. Un tad atkal trihs no wineem es wehl reis fastapu jau tais dehlu mahjâs, kurâs wini atpuhschas, dsimtenê atgreesufchees, lihds augschanzelfchanas deenai. Winku mihlos, wehlat sakropotos fejus man wairs nebij lemtis eeraudsit. Utleef mums ta jaukâ zeriba, ka reis muhschibâ fateekotees, wairs nebuhs nedf afinku schais fejas, nedf rehtu, bet tikai sapraschana un peedofchana par wifu, to brahlis brahlim war nodarit schâs dsihwes ehnainâs gaitâs,

Uf Walku brauzâm pa malu zeleem, arweenu tuwaf duhmeem un sprahdseeneem. Satikâm art pretim nahzejus, gan atklidufchos saldatus, gan farkanos gwardus, gan ari ziwilpersonas, pat feeweetes, ar flintem pahr muguru.

To esmu wairakahrt nowehrojis: tahdos brihsos katrs steep few lihdsi smagos eerotfchus, kur kufultis maises un fltu drehbju nastina buhtu nefalhdsinami derigakas.

Sprahdseeni atfahrtojâs weenmehr beeschali. Wareja dsirdet ari jau flintes schahweenus. Par to man bij brihnumâ. Jo wahzeefchi, uf preefchu eedami, bij usalzinajufchi freewu armiju, lai atkafpjas bes kaujas, un ta ar' bij nospreeduse to darit.

Waj tad tee bij igauni, kas pee Walkas turejâs pretim? Leeta isftaidrojâs weenfahrschali. Sizijâ dega munizijas noliktawas. No tureenes nahza daudsee sprahdseeni. Kreewi, aiseedami, bij nometufcht eelas malâ daudas flintes un istafijufchi patronas. Tâs bij jalafijufchi Walkas puikas, un tagad no wiseem stuhreem adfchaidija wahzu aeroplanu, kas lidoja pahr pilsehtu. Kam nebij flintes, tas schahwa ar rewolweri. Brihnumâ, ka paschi few

nenodarija wairaf kaites. Zeiza, ta tilai diwi waj trihs
tikufchi eewainotti no nejauſcham lodem.

Igaunis mani usweda us kahda tirgus laukuma. Sur
es iskahpu un samalsaju winam par wedumu norunatos
100 rbl. Zil wareju noprast, tad wina ihstais noluhls bij —
eepirftees zukuru un millus no aisejofcheem saldатеem. Waj
tas winam isdewas — nestinu.

Sameleju kahdu pusisdausitu weefnizu, kur apmetos
sem miruschà kursenneela wahrda. Kad pahra stundas
wehlaſ isgahju us eelas, tad eeraudsiju jau wahzu patruku
eegahjam pilsehta.

Us eelam wifs peepeschi pahrmainjas? Nosuda flin-
tes, nosuda kreewu kaschozini un woilata sahbaſi. Parah-
dijas wifur glihti gehrti zilweſi. Seeweetes meta wahzu
saldатеem ar pukem, kehras firgeem ap kallu, aizinaja ka-
reitwus us kaseju. Wifs katoſteem sobeem nestais ismifums
likas wehl kaut kur pamale gulam ka melus negaisa mahko-
nis; bet pahri wifam lausas jau faules stari, apgaismodami
apſpeesto iswahrguschas fejas. Schur, tur pazehlas mutau-
tinsch, lai uskertu kluſu asaru. Bet pa starpam bij ari zitadi
fkati. Redseju lauschu puhliti, gan wahzeeschus, gan igau-
nus, par kautko kaisli farunajamees. Kahda wahzu dama
ſwehroscham azim gahja igauneem wirsu un atfahrtoja:
„Bet nu mehſ jums rahdifim, bet nu mehſ jums rahdifim!“
Tad kahda igaunu tirgus feewa winai gauſos wahrdos
atblideja kautko . . . un muhscha naidſ pileja no scheem
man ſweſcheem wahrdeem. Tad apklusja wisi un isschlihras:
igauni us sawu pusi, wahzeeschi us sawu.

Pehz wahzeeschu eenahlschanas ari es wareju jau do-
tees pasihstams. Man neaahſa no prahta ahra tee nelai-
mige, kas schoricht palika Anzené. Bij kahda neprachtiga
zeriba, ja wahzu karaspehls to finatu, warbuht winsch wehl
waretu scho grupu aiskert un atſwabinat. Tadehl ilgi puh-
lejos, lihds peetikſu pee jahneeku nodatas lomandeera,
neatminos kahda ta graſa, mllſigi gara, teewa zilweka.
Stahstiju winam par leelineeku guhstiekneem. Winsch it ka
islikas us mani klausamees, bet tai pascha brihdi farunajas
ar sawu waktmeistarſu par sirgu noweetofchanu. Es no-
pratu, ka aifwestajeem japalaischas tik us Deewa schehlastibu,
un nogahju pee malas.

Par to atkal Wallas wahzeeschi ischumeja tà bites ap komendanturas durwim. Urahdija, fur dabut telpas falsdateem, fur sirgeem, fur atradas freewu armijas eestahdes, fur noliktawas, kuras ehlas buhtu nemamas wahzu karaspehka apfardsiba; jo gahja walodas, ka daschas, it fewischi elektrisko zentrali, leelineeki wehl gribot usspriidinat.

Behz tam dewos pasihstams Wallas latweeschu tà fauktajeem fabeedrifkeem darbineekeem, lai aprunatos, to darit tahlat. See bij iskliduschy. Daschi bij flehpuschees no leelineekeem, daschi no wahzeescheem. Ras buhtu tahlat darams, par to nebij neweenam nekahdu domu. Weenigais — jaisdob awise latweeschu waloda. To ari atlahwa; titai nolika fem wahzu zensuras.

Orthj us itrgus lautuma, pee basnizas, ari ispildija pirmos fokus: pakahra weenu igauni un otru freewu. See bij nokerti, tà runaja, pee munizijas noliktawu un dselszela darbnizu usspriidinaschanas behz kara spehka aiseefchanas.

Sprahdseent turpinajas wehl wisu deenu. Behz kahda milfiga dahrdeena pazehlas leels tumschs duhmu kalns us augchu. Runaja, ka tur ussprahdsis wilzeens waj wagonis ar pirotfillnu. Mani mozija stupra sinkatriba nokatitees, tà sprahgst gaisa munizijas noliktawas. Tadehl gahju us dselszela darbnittschu pusi. No sprahdseeneem tika leelgabaluhahdini un granatas sweesti gaisa, kuri tad tarfschekdami wehlàs pa eelu. Ja kahda granata nokrita tuwumà, tad mehsh metamees garschlauku, jo teiza, ka granatas warot sprahgt puschu, ja gadotees krist ar degunu pret eelas brugt. Man brillu nebij, tadehl man bij jaaisleen lihds beidsamai mahjai, lai tuwat redsetu eksploosiju weetu. Bet wairaf neko neredseju, tà titai uguni un duhmu, no kureem pa reisei pajuka us wisam pufem fokus schkerbeles, dehlu gabali un granatas. Tadehl nahzu atpakal us pilsehtu.

Wallà buhdams nu es wareju fahki aplausitees ari par to, tà wisaptahrt bij norisnajas es kihlneeku kerschana uu aifweeschana. Wispirmas breefmu sinas peenahza par kahdu gubsteku pulzitu, kuru atrada nofistu turpat netahl no Wallas. Sur bij frituschy gubstekni wiswairaf no Gaujenes puses: Gaujenes mahzitajs Udolst ar kundsi, dakters Elljafs, wirts-meschfargsh Rikweils ar kundsi un wehl daschi ziti. Kahdas bij bijuschas wiku beidsamàs minutes, neishdewas issinat.

Daschi stahstija, fa winu dsinejeem gahjuschi ari seeweefchi lihds, laifam farfano gwardu peederigt. Teem bijuschi kstirgi lihds mantu weschanai. Wisi stipri baldijuschees, fa tikai wahzeefchi winus neeelenz, un skubinajuschi guhstekus, lai eet ahtraf. Kad tee, it ihvaschi seeweefchi, newarejuschi deesgan ahtri ifeet lihds, tad fahkuschi winus fist un schaut nost un tad aplaupijuschi.

Starp nokautajeem man bij daschi pasihstami. Zeiza, fa fatropotee efot fawesti kahda kapehtas kambarki. Gahju us tureeni, lai pahleezinatos, waj teescham mani pasihstamee ir starp kriuscheem. Bet jau pehz dascham werstim fatiku igauni ar firgu, kura ragawas bij diwi palagos eethti mironi. Kahda kundse no Walkas gahja nofkumuse lihds. Apwatajos. Dabuju sinat, fa radineeki wed no kapehtas kambarifcha taifni manus pasihstamos. Alfedsu palaga stuhri, pastatijos winu aukstajās, skumju pilnās, asinim atraipitās fejās, nowehleju wineem muhschigu meeru un atwadijos. Greesos lehnai atpatak us pilsehtu.

Dru pulzinu atrada nokautu netahl no Strentscheem. Par teem dabujam tuwakas sinas, jo daschi no wineem isglahbas. Pa nakti Strentschos bij fawestas kopā diwas guhsteknu grupas: weena no Matifchu pufes, kur es fenat biju par mahzitaju; otra no Walmeeras pufes, tās widū ari mahzitajs Beldaus un swehrinats adwokats Antons. Weenat grupai ir bijis jagul froga augšejās istabās, otrai apatshejas. Bet fartanās gwardijas wadoni nakti fanahkuschi kopā un spreeduschi, ko ar guhstekneem darit. Weenam no walmeereeschu grupas nejauschi ir gadijees lautlo no schās spreeschanas usfert. Matifchneeku fargi ir bijuschi preesch tam, fa nelon schos „furus“ tahlak westjaatnem nauda un janoschauj. Walmeereeschu fargi tam ir pretojuschees. Drušku wehla weenam no walmeereeschu guhstekneem zaur pawehrtam durwim gadijees eestatitees, fa matifchneekem pallaban leef zitam pehz zita atdot naudu. Sawus nowehrojums kopā apspreesdami, schee diwi walmeereefchi tad ir fapratusch, fa matifchneeku littenis ir ischkirts. Ras notiks ar pascheem — tas wehl ir bijis tumfa slehpts. Somehr norunajuschi nerunat tahlak par dsirdeto, lai welti neustrauktu zitus.

Kahds no walmeereeschu fargeem, redsedams, fa schee

diwi ir usbudinati, peenahzīs un tā meerinadams teizis: „Nebihstatees, mehš juhs neisdošim!“ No ta wini spreedušchi, tā matišchneeku fargi ir peeprafijušchi ari walmee-reeschu noschauftchanu.

Uš rihta puš matišchneeku pulšs ir pirmais dewees zelā. Pehz kahda laizina kautkur attahlat ir dširdejušchi wairafas salwes; tad wišs palizis klušu*).

Walmeereeschi ar faweem fargeem isgahjušchi wehlat un pamafam nonahkufchi gandrihs lihds Waltai. Bet pa zelam wini farunajušchees ar faweem fargeem, islikufchi reem, tā leelineeku leeta Widsemē ir saudeta, un tā wini, fargi, newarēs wairš nefad atgreestees uš dšimteni, ja buhs guhstefkus ašwedušchi. Ja turpretim wini greeštos ar ne-aišstahrteem guhstefneem atpafak, tad uš wineem newaretu frist nekahda waina. Un pee tam ari pašchi šhee guhstefni wahzu eestahschu preešchā winus aišstahwetu tā fawus glahbejus. Sargi bij lahwušchees pahreelinatēes, un wersties peežas schaupuf' Waltas wiši bij greešufchees atpafak uš Walmeeru, pa seemas zeku, kufsch wed no Waltas zaur tihreli uš Jehrzenu Ranneneekeem. Tā isglahbās mahzitašs Beldaus un ziti, štattā ap 18 — ja nemaldos.

Matišchneekus turpretim atrada noschautus un pa datat aplaupitus. Tur krita Matišchu mahzitašs Šchischto, muišchu nomneekš Osolinsch — kreetnš, zentigš, godigš zilwekš, ar to allasch bij preekš draudšē kopā strahdat, tirkotajš Kligerš, kalejš Kruhminsč ar dehlu un ziti. Apteekneekš Heise bij isglahbbees zaur to, tā noschauftchanas brihdi puš sekundes par agri nokritis semē un islizees par mirušču. Weens no fargeem gan peenahzīs un kuhstijees, tā winam mugurā esot jauns mehtelis, — šchehl to atstahť. Otrš panehmis wina roku un pazehlis uš auaschu, bet tad isbijees un to laidis frist: wehl esot filts. Otrš šahzīs wina apšmeet: waj tad šchis nefinot, tā noschauts zilwekš tifat pamafam atdšeestot.

No šcha apteekneeka, waj no kahda zita, las bij eefkrehjis meščā, dabuja ari sinat par šcho mozekku beidsamo gaitu. Noschaujamo ir bijis apmehram otrutif, zil fargu.

*) Šihlafas sinas par matišchneeku nobendefchawu war atrast ta laita „Rigasche Zeitung“ no kahdas isglahbuščhās azuleezineezes.

Osolinsch pastahwejis us to, ka wajaga wiseem reisê mestees us fargeem un toß atbrunot. Bet mahzitajs Eschischto tam bijis pretim un atrunajis ari zitus: warot zihnæs briedi tomehr gaditees, ka weens waj otrs saudejot dshwibu. Gan jau sargi lauschotees peerunatees. Esot tatschu zilweiti, ne swehri . . .

Weens no matischneekem, eewainots, bij tahdu gabalu wehl fshchjis pa meschu, bet tad sakimis. Winu at-rada us zela . . . waj nu nosaluschu, waj no eewainojuma miruschu, newareja sinat.

Tad wehl daschi atfewischki upuri krita Alukfne un zitur. Wisschausmigakà negehliba tomehr bij nottkuse pee Pleskawas. Par to dabujam gan sinat wehlat.

Sa guhsteknu partija, ar turu es ismijos Anzenê, bij no tureenes westa tahlat ar wilzeenu. Sa nahza no Zehsim un aplahrines. Stary ziteem tur bij starpa ari wisi poltistkee zectumneeki, ta von Bukowstis, Woldemars Teikmanis, wina swainis kapitans Damberg, Mahrsneenu muischas nomneeks Valodis, uradniks Osolinsch un ziti. Bet bij peelikti flahit ari wehl daschi ziti, kas pascha beidsama briedi bij tikusch Zehsis eesuhitit; ta Kaunas mahzitajs Adams Jende, Smiltenes apteekneeks Bergmanis un ziti. Warbuht wint sautkur ir tikuschi saweenoti kopà ar tahdu zitu pulzinu. Sargi, farlanee gwardi, nahkuschji pa dalai lihdsi no Zehsim. Transporta wadonis ir bijis tahds pa dalai pahrlatwiskojees igaunis Koro no Zehsim. Dala sargu, laitam, ir bijuse ari no Wallas, jo stary wineem ir atraduschees igauni.

No scha wilzeena guhstekni pa zelam sahkuschi behgt projam. Ra weens no pirmajeem isbehdsis von Bukowstis. Alpmehram pee Petschoru stazijas winsch luhdsis sargus, lai atlauj winam masu drusku atbihdit wagona durwis; winam esot masa wajadsiba. Sargam tur nefas nebijis pretim. Bet ta wilzeens sahjis drusku ahtraki eet, ta Bukowstis atbihdijis durwis masleet plaschak, islehjis no wagona un durwis aishbihdijis zeeti sargam preetsch pascha deguna. Sas apjukumà nesapratis, fo darit: waj fert papreetsch pehz slintes, waj bihdit durwis wakà. Rad beidsot atbihdijis durwis un pakehris slinti, tad wilzeens ghjis jau labi ahtri. Sargs isschahwis gan wehl reises diwas, bet

tad atmetis ar roku un nowehlejis von Bukowskim laimigu zela wehju.

Täpat no ſcha wilzeena bij aifbehdſis uradniks Ofollnſch ar kahdu beedri un wehl kahdi. Tas ſargu wadoni arween wairaf ſakaitinajis.

Buhtu warejuſchi iſbeht ari ziti, jo uſraudſiba ne- bijuſe wiſai ſtingra. Bet wini domajuſchi peekululot ſargus un tad aiſeet no wilzeena ar wiſeem ſargeem. Tas wineem lizees wiſehrtaf Pleſkawâ iſdarams; jo Teikmanis ſenaf tur dſihwoja, un piſſehitâ un apkahrtnê winam bij dauds paſih- ſtamu. Lihdſiga kahrta to bij iſdarijis no zita tranſporta kahds walzeneetis: wiaſch bij peekululojis maſchinistu; tas ſakurinajis katlu, atahlejis maſchinu no wilzeena, abi uſleh- tuſchi uſ maſchinâs un laiduſchees lapâs uſ Wallas puſi.

Tâ puhlotees ar ſargu peerunaſchanu un ar behgſchanâs domam, augſchâ minetâ grupa ir nonahluſe lihdſi „Полковой развѣздъ“, pahrmainâs ſtaziſai netah' ſchripus Pleſkawâs. Tur nahzees wilzeenam palſt uſ weetas ilgaku laiku. Nakti iſplatijuſchâs walodaſ, ſa wahzeefchi ir jau pee Pleſkawâs un ſa guhſteknâ wilzeens wairs newarêſ tiſt zauri. Laikam tas ir bijis tas galwenais eemeſſ, kadehl tranſporta wa- donis Koro noſpreediſ, ſawus guhſteknus nomaitat.

Wakarâ wehli wiaſch eenahzis tajâ wagonâ, kurâ at- raduſchees Zehſu zeetumneeki, un ilgi un uſbudinatti pa igauniſki apſpreeduſchees ar ſargu — igauni. Raſ wagonâ ir bijuſchi par guhſteknem, to ſargi naw ſinajuſchi; wini toſ turejuſchi par wahzu baroneem.

Guhſteknî noguruſchi atlaiduſchees ſeenâ ſnauſt. Nakti atbihdijuſchâs durwis un pa tâm eenahzis tranſporta wa- donis Koro ar rewolweri rofâ; aiſ durwim blijuſchi manami wehl ziti ſargi. Kapitanâ Dambergâs hijis nomodâ un pee- zehlees. Bet redſedamâ, ſa Koro taiſâs wiku ſchaut, tas metees winam wirſu un ſahzis zihnitees, pee ſam abi iſ- frituſchi no wagona. Sprahguſchi daſchi ſchahweeni, un Koro uſlehzis kahjâs; bet Dambergâs palzizis gulam un iſ- lizees par miruſchu. Koro noſkaiſtees meklejis ſawa rewol- wera, kuru zihnas brihdî iſlaidis no rokam. Kahds ſargâs deenahzis pee Damberga, nonehmis winam ſudraba papiroſu etwiju un naudaſ mafu. Tad wagonâ iſzehlees tâ tâ ne- ilgâ trolſniſ; Dambergâs wehl dſirdejis ittâ Teikmana baſſi:

„Brahli, to juhs darat!“ bet tad wilzeens eefwilpees un aifgahjis. Dambergß neufdrofchinajees wehl kufstetees, jo dßirdejis tuwumâ folus. Peenahkufchi diwi faldati, paflatijufchees, noteikufchi: „Et, te ar' leellneeki diwus ir no-fchahwufchi . . .“ un aifgahjufchi. No fchâs winu farunas Dambergß tizis ufmanigs uf to, fa wajag buht tuwumâ wehl kahdam guletojam. Pazehlis galwu un eeraudfijis netahl no fewis gulam pee fleepdem wehl kahdu zilweku. Tas bijis weens no guhstefneem, aldaris no Aluffneß, ahrsemneeks. Wehl winfch bijis drufku dßihws un lung-ejis. Bet pee famanas wais nenahzis.

Dambergß bij atnahzis atpafal lihds Werawai. Bet kad wahzeefchi eegahja Plefkawâ, tad winfch dewâs turp atpafal, mellet fawu beedrus. Tos winfch atrada kahdâ tufchâ preffchu wagonâ pee Plefkawas, nomaitatus, fadaufitâm galwâm un lihds freklam aplaupitus. No ta wagona, furâ wini kopâ brauza, tifai weens wehl bij palizis dßihws: apteekreeks Bergmanis. Tas eelihdis feendâ, kamehr zitus galinajufchi. Bet buhtu ari winfch beigts, ja pa ftopam nepeenahktu fina, fa zelfch uf Plefkawu wehl efot fwabads.

Ur fcho pahri palikufcho neefmu tizees, tadehl ari par fawu draugu beidsameem azumirkleem nefa flaidra nefinu. Efmu dßirdejts tikal wehl to, fa mahzitajs Jende papreefch bijis eewainots wehderâ un tad luhdßis, lai fchaujot winam galwâ. Nahkamais fchahweens waj duhrens fehris faklu. —

Plefkawâ un winpuf Plefkawas bij ifbehgufchi daudfi guhstetnai. Ras negribefa waj newareja behgt, warbuht nefpehjtigo peederigo dehl, tos afsweda uf Krewliju lihds Sibirijai, ifwahrdßinaja un ifwadaja no weetas uf weetu, lihds beidsot uf meera lihguma pamata atfuhrtija atpafal. Ja nebuhtu Sweedru Sarfanais Krufßis wineem fuhrtijis fawus laudis lihdsi, kas ruhpejas par winu wajadßbam, tad nefin, zil no wineem buhtu atgreesufchees.

Septitã nodala.

Okupazija un patstahwiba.

No Walkas pahrbrauzu zaur Zehstn mahjãs. Wifur jau leelneeki bij aislaiduschees projam. Ras jutãs masat wainigs, taš flapstijãs waj taifija newainigu feju.

Wifur bija manama tahda fã nogaidiſhana: ko atnefiš jaunã wara ?

Bet tad wifur eestahjãs tã fã wilſchanãš fajuhã. Nenahza taš, no fã bij baidijuschees, waj ko bij gaidijuschi.

Preeziga wilſchanãš bij teem, faš ſchahdã waj tahdã fahriã tuwat bij ſapinuſchees ar leelneekem un ar beſsemneeku diktaturu. Tee baidijãš, fã wahzeeschi nahkš tã ſoda ekſpedizija; jau atdſihwojãš 1906. gada atminãš. Bet iſrahdiãš, fã wahzu wifur eerihkõlãš komendanturaš uš to neeelaidãš. Gan netruhã wišwiſadu denunziãtju un rihdiſchanu. Gan apzeetinaja ari weenu, otu, aiſſuhãtja leelneeku beedruš kaut kur projam. Bet tahdu noſchauſchanu zekmalã, tahdu pehrſchanu un mahju dedſinaſchanu, fã 1906. gadã, it nefur nedſirdeja. Uri no apzeetinateem drihſ atnahza ſina, fã wint wehl dſihwi. Wineem gahja gruhã, bet wint bij preezigi, fã tiſuſchi walã beſ noſchauſchanãš, waj pehreena. Tãpat ari dſirdeja, fã atſewiſchkaš leetaš teef iſmekletaš, fã nepeeteef ar weena, waj otra aiſrahdijumeem ween, lai zilwekš ſaudetu dſihwibu.

Tahda ihgnuma pret okupazijaš armiju nemanija, fã pret ſoda ekſpedizijam 1906 gadã, bet tahdu bailu, ſinamš, ari ne. Daudſi, faš wahzeescheem eenahlot jau bij gatawi, greeſt par labu wiſu, ko bij noſeeguſchees pa beſsemneeku waldibas laiku, tagad ſahla apdomatees un nogaidit: „Rad teefa iſſpreediš, gan jau tad wehl buhš laika deefgan, wiſu iſdarit.“ Tã prahtoja it ſewiſchki tee, faš bij patwãktigi pahrgroſijuschi — ar beſsemneeku peetriſchanu, ſinamš — ſawuš darba un nomãš lihgumuš. Ras bij nodaritš pret

leelgruntneefceem, to pa leelakai dalai gan pasteidsās no-
fahrto: ſamafaja pa otram lahgam malku, to bij no leeli-
neefceem pirkufchi if muiſchās meſcha; ſamafaja otrreis nomu,
to bij eemafajufchi beſſemneeku padomem. Muiſchu puſ-
graudneeki, to beſſemneeki bij padarijuſchi par muiſchu
daku-nomneefceem, atkal pahrwehrtās par puſgraudneefceem.
Muiſchās lopuſ un darba rihkuſ atdewa atpafal, ifgahja
no patwallgi eenemteem dſihwofleem, waj iſlihgā dehl teem.

Tiſa daſchſ taſ greetiſ par labu, it ihpaſchi no tahdeem,
tam bij taſ to ſaudet, un no tahdeem, tam bij dariſchanāſ
ar muiſchneefceem. To pirmfahrt — baileſ no muiſchneefceem
paſtiprinajāſ zaur atminam no 1906. gada, un otrfahrt —
muiſchneefceem bij weeglaſ, ſtahteet ſafarā ar wahzu kome-
danturam, — tāſ pa leelakai dalai bij muiſchāſ, — tam dot
pahrfkātu par nodaritām netaiſniabm un iſdabut kaut ſahduſ
rihlojumuſ.

Surpretim maſgruntneeki no ſchāſ nofahrtoſchanāſ
maſal to manija. Winku leetas bij ſihkakaſ, to bij miſſum
daudſ, pee tam nereti tāſ ſihkumoſ bij itl ſareſchgitaſ, ſa
wahzu komendantem, weetejo walodu un weetejoſ apſtah-
kluſ repaſiſtot, pee labatāſ gribaſ nebij eeſpehjamāſ, to
wiſu iſmeklet un dot kaut ſahduſ rihlojumuſ. Tadehl winki
luhkoja no tahdām leetam iſwairiteet un wiſu noraidit uſ
teefu eeſtahdem.

Bet teefaſ eeſtahſchu nebij. To beſſemneeki, puſ-
graudneeki un ſihknomneeki drihſ nomanija un un ari no ſawas
puſeſ gaidija uſ „teefaſ iſſpreeſchanu.“ Tā turpinajāſ beſ-
ſemneeku waldibaſ raditaiſ ſajuſumuſ un poſtiſ, tā gruhſt
ſlogſ maſgruntneefceem.

Ar ſchahdu „lehnibu“ no okupazijaſ armijaſ puſeſ
nebij meerā nedſ leelgruntneeki nedſ maſgruntneeki.

Okupazijaſ eeſtahdeſ uſſkattija beſſemneeku diſtaturu tā
politiſku zihnu un tamlihdſ wiſuſ ihpaſchneeku ſaudejumuſ
tā ziwilā teefaſ zekā nofahrtojamuſ. Leel- un maſgrunt-
neeki turpretim ſajuta beſſemneeku diſtaturā ne politiſku, bet
patwalibu un laupiſchanu, ne tiſkai ziwillo atteezibu trauze-
jumu, bet ari kriminaliſkuma pahrfahpſchanu. Tadehl winki
taiſnibaſ ſajuhta bij uſbudinata par to, ſa noſeegumuſ paleek
neſoditiſ, ſa zaur to teek tautā wahjtnata atbildibaſ ſajuhta
un audſinata leela teekſchanāſ — atfahrtoſ ſchāſ patwalibaſ

pee pirmās isdewibas: ja isdodas — ir labi; ja neisdodas — naw nekās pasaudetš.

Šahla masgruntneeki bij šagaidijušči, ka nahšs atkal špehā parasjās paščpahrwaldibas eestahdes, it ihpašči pagasta paščpahrwaldiba un pagasta teša. Bessenneeki bij pagasta dšihwi gandrihs pilnigi šajaukušči: pagasta manta bij isputinata, štolas neapghdats, leelineeziftee štolotaj aishbegušči, nespehjneeki bes pahrtikas. Šur nu bes kaweschanās bij jašeras pee darba tā pagastu, tā draudšču paščpahrwaldibam, lai pagastu un draudšču dšihwi daudš mas atkal dabutu us šleedem.

Bet okupazijas eestahdes ašleedša paščpahrwaldibas organeem darbotees. Kadehl taš notika, to es wehl šcho-deen nesinu un neisprotu. Šas buhtu šaprotams, ja atzeltu wišas paščpahrwaldibas eestahdes, taš bij radušās eepreefščešā wafarā us wišpahrejo balššteesibu pamata. Šas bij pahršwarā bessenneeku eestahdes un pagastu wajadsibam nepeemehrotas. Draudšes šhās wišpahrejšs balššteesibas wehl nepaguma eewest. Bet mums tatschu bij šen parastā paščpahrwaldibas šahrtiba no preefššrewoluzijas laika, taš ir — šura šila pahštraukta škat wehl nepilnu gadu eepreefš. Kadehl okupazijas eestahdem neeenahza prahtā us to eet atpakal, ta es nesaprotu. Šo bes paščpahrwaldibas organeem pagastā un draudšē mehš pawišam neware-jam šstikt.

Warbuht okupazijas pahšwalde domaja, ka okupazija naw šaweenojama ar paščpahrwaldibu. Bet tad wina is-laida is azim diwas leetas: pirmšahrt, ka wahzu armija eenahza Wišsemē ne šā eenaidneeka šemē: winas eenaidneeki bij kreewi, ne latweešči; otršahrt: ka wišas Latwijas paščpahrwaldibas eestahdes jau bij peemehrotas tam, ka wiša šeme atronās šem šweščas walššs un tautas usraudšibas. Šagad wahzeefšči weentahršči wareja eenem šenatās kreewu birokratijas weetu, weetejo paščpahrwaldibu usraudšidami un — pehž wajadsibas — wadidami. Bet wahzeefšči apštureja wišu paščpahrwaldibu, nedodami atbildi us to, kaš nu lai usnemas winas darbu.

Paščpahrwaldibas weetā wahzu militarpahšwalde eezehla pagastu un draudšču preefššneelus (Oršš- un Umššvoršteher), pee tam nebuht nerehškadams ar pa-

raštām draudšchu robeschām. Pagastu preekschneetus nehma no pagastu šaimneeku widus, draudšchu preekschneetus no leelgruntneekem. Bet tad no pehdejeem drihs daudsi at-
 teizās, tad wīnu weetā peenehma šewišchēus algotus eerednūs. Bes tam blakam šheem pagastu un draudšchu preekschneekem darbojās wahzu komendanturas. Pagastu preekschneeki bij padoti tā draudšes preekschneekam, tā ari komendantam; bet draudšes preekschneeks šanehma šawus riškojumus no aprinkā preekschneeka, šamehr komendants — ja wīšai nemaldos — klawstija šawai koraspehta nodalās preekschneezibai. Pee tam robeschās štarp draudšes preekschneeka un komendanta dar-
 bibu neweenam nebij šinamas; komendanta un draudšes preekschneeka geografiskais darba lauks ar' nesafrīta kopā. . . Pagastu preekschneekus trenkaja tā šakus uš wīšām pušem drihs weena, drihs otra, drihs trescha preekschneeziba.

Šagad ie, Austrum-Pruhšijā dšihwodams, eš šaprātu, ša militārā pahrwalde ir grībejuše Widšemē eewešt wīnai pašihštamo un parašto Austrum-Pruhšijas pahrwaldeš šahr-
 tibū. Bet pee tam wīna naw šinajuše un naw no wīnās weetejeem padoma dewejeem tikuse darīta ušmaniga uš to, ša pee mums ir dašhadās šawadības, kuras — šamehr wīnās naw nowehrštas ilgu gadu darbā — nemas nepeekauj Austrum-
 Pruhšijas pahrwaldi. Wišpirms jau muhšu pagasts, draudšes un aprinkī Widšemē ir nesafrīhdšinami leelaki, nekā Pruhšijas aprīnki. Dīrkahrt: aprinkā šapulžēs peedalās tikai leelgruntneeki, kuri pagasta dšihwē un paščpahrwaldibā ne-
 nem ne mašako dalību, šadeht ta wīneem ir šwešča. Bet taišni pagasteem ir ušlīkti wiššwarigakee komunalee ušde-
 teešas uštureššana, šawštārpeja ugunšapdrošinasšana, wešelibas kopsšana. Neds aprinkā preekschneekam, neds aprinkā šapulzei naw preeksch šchām leetam nekahdu lihdselku; leelgruntneeki ari ir atšwabīnati no šča peenahluma, lihdsi gahdat šchos lihdselkus; tos šagahdā šemneeku pagastī weeni pašči paščpahrwaldības zelā. Bet šči paščpahrwaldība bij atzelta; lihdselkus školam grībeja dot šarawalde, bet wīnai to apruhka. Šar nespehjneekem nedomaja neweens. Un ja ari pagasta preekschneekam weenam pašcham dotu teešību, šastahdit pagasta budšchetu un peedšiht nodoklus no pagasta ložetkeem, tad ari tas nebija išwedams. Mums ir

ne dšihwešweetas pagasts, bet peerakšifčanās pagasts, tas ir: nodoklus pagastam maksā newis tee, kas pagastā dšihwo, bet tee, kas pee pagasta ir peerakšitti. Tagad pagastos no Kurfemes bij šapludhdis milsums eezetotaju, kuri muhsu pagastos nebij peerakšitti un tadehl tur nodoklus nemaksaja. No pagasteem bij turpretim, lihds ar frontes un winas darbu pahrzelschanos no weenas weetas us otru, ašgahjuschi projam loti dauds nodoklu maksataju. Neds pasts, neds polizija wairs nestrahdaja; ašgahjeju dšihweš weeta nebij šinama, tadehl nodoklus no wineem eekafet newareja. Aprinkis turpretim nodoklu leetu newareja nemt šawā šinā tapeh3; ša mums galigi wehl nebij eewests eenahlkuma nodokls, tadehl us to newareja atbalstīt komunalo nodokli.

Es esmu pahrleezinats, ša neds toreiseja militarpahrwalde, neds ari winas mulšchneeziškee padoma deweji, balteeschi, pašči nemas neapšinas, šahdu putru wini pee mums bij eewahrijuschi. Okupazija pastahweja Widsemē tikai šahdus astonus mehneschus; bet jau tad wiša komunalā dšihwe jula ahra no wišam pušem. Ja šahda „šahrtiba“ pastahwetu wehl otruš astonus mehneschus, tad pašči „pahrwalditaji“ pluhkiu šew matuš un bahrdu.

Nodewas tika daudsmas šahrtigaki peedšhtas tikai preeksch karakpehka. Ženas bij šemas; bet nodewas nebij špaldigas. Pee tam tās gulās tikai us šaimneekem, tadehl tur kurneschana masat bij manama. Šaimneekus meerinaja, ša preeksch wineem no ahresemem atwediš nepeezeeschamatās prezes apmainai. No eefahlkuma tam tizeja.

Wairaf usbudinaja tas, ša militarpahrwalde aptureja wifu zekineeku kustibu šemē, ne tikai pa dšellszeleem, — to peezeestu weegla, bet ari pa lauku zeleem. Kolihds zilweks gribeja braukt us pilšehtu, waj pahri aprinka robeschaj, tā wjadšēja atlaujas no aprinka preekschneeka. No tas praškē nosthmeja, tam mas šeemehrs. Ubas manas draudšes šaet robeschā ar Rigas aprinkē, bet no Žehšim, šawa aprinka galwenās pilšehtas, tās ir ap 100 werstes attahlu. Man nu šnahza reiš neatleekama wjadšiba, braukt us Rigu. Us to wjadšēja aprinka preekschneeka atlaujas. Tas dšihwoja Žehšis. Ša tad peh3 šhās atlaujas bij jabrau3 us Žehšim. Bet lai brauktu us Žehšim, tad aikal wjadšēja no wina pašča atlaujas. Ša bij jaišgahda eepreeksch žnur

draudses preekšneeku. Aisbrauzu weenreis pee draudses preekšneeka, wina naw mahjās; isgaidōs lihds wālarām — winsch neatbrauzā. Aistahju rakstītu luhgumu, lai isgahdā man atļauju no aprinkā preekšneeka — braukt pee wina, un aisbrauzu mahjās. Utbrauzu pehz tšhetrām deenam — atbildēs no Zehsim wehl naw. Aisfuhtijām telegrafistu luhgumu — tuwatā stazija bij 15 werstes — un brauzu mahjās. Otrā deenā fuhtiju kutscheeri pehz atbildēs — naw. Atnahza tikai treschā deenā. Telegrama un estafete, man, sinams, bij jafamatsā.

Aisbrauzē pa semēs zelu us Zehsim. Pa dselsšzēlu braukt newareja, jo preekš tam wjadseja atļauju no armijas šhtaba: dselsšzēsch gahja pa diweem aprinleem.

Gefneedu aprinkā preekšneekam luhgumu dehl atļaujās — braukt us Rigu. Sirgu es buhtu aistahjis Zehsis, aisbrauzis us Rigu pa dselsšzēlu, isdarijis sawas darischanas un tad zaur Zehsim atkal brauzis mahjās. Bet aprinkā preekšneeka tanzlejā man pateiza, lai peenahlot pehz atbildēs apmehram pehz kahdas nedelas. Ešot wjadšigs eepreekš par mani eewahkt sinas.

Zehsis palikt es newareju, fwehtdeenā man wjadseja buht us deewtalposchanu atpafal. Tad man nu buhtu jamehro wehl reis schis zēsch us Zehsim, tas istaisija turp un atpafal wišmas trihs deenas. Ratra sirdsineeka deena toreis maksaja diwdesmit peezi rubli; tā tad katris brauzeens kopā ar usturu un weefnizu pahri par šintu rublu. Es biju jau nokawejis wairaf par tšhetrām deenam, buhtu janokawē wehl kahdas trihs, lai dabutu atļauju. Bet ja wjadšigās sinas wehl nebuhtu eewahktas, tad buhtu jabrauz wehl reis. Tā man šchi atļauja labatā gadijeenā ismaksatu diwi šimti rublu, drustu wairaf, nekā es toreis maksaju par wīšu sawu mahžitajmušchu (ap 900 puheweetas) semēs nodoklus gadā. Bes tam wehl wefela nedēla laika, kur man katru deenu darbs tā maltin malās. Un kam par labu, kahdai wišpahribas wjadšibal man bij janes sčee saudejumi? It neweens nedabuja no ta neka. Al ja: par atļujās isneegšchanu buhtu jamatsā weena marka aprinkā kasē.

Pa tam, sinams, mans terminsch notezeja, un us Rigu wairš newjadseja braukt. Šik tur man isnahza saudejumu, tas militarpahrwaldi neinterezeja.

Schahdas leetas muhs wareja kaitinat lihds afaram taifni tadehl, ka mehš neredsejam winas nekahda prahia eelshä.

Warbuht, ka eenaidneeka semë tas wišš tä ir waja-dšigs. Bet Widseme tobrihd' wehl nebij wahzu armijai naidiga. Dašči domaja, ka tahdä finä gribot aifturet leeltneekuš no aishbegšchanas. Ja, waj tad tee prafija atlauju, ja gribēja pahreet uš žitu aprinki! Seem tal wiši mešči, wiši purwi bij walä. Wehl žiti domaja, ka tä gribot apturet agitatoru zelošchanu. Tee zelöja šlepeni. Bet taifniba bij Rigas preešštahwim, kas oktobri kahdä šapulžë teiza militarpahrwaldeš eeredneem: „Žizat, žungi, ka neweens agitators nebuhtu warejis laudiš pret žumš tä šaniknot, ka taifni šhee nešaprotamee un pežž muhšu domam newajadšige špaidi!“

Šči kustišas aptureššana milšigi šadahrdšinaja wišas prežes tirgotawäs. Jo ari preešš pretšču pahrwadafchanas wajašjeja šewiščku atlauju. Tadehl prežes tiša pahrwadatas pa semes žeku un tä kontrabanda. Pilšešneekeem šazehläš pahrišas ženas, it ihpašči ridšeneekeem. Jo Rigas aprinkiš bij išpoštits, bet no žiteem aprinkeem lauzineeki Rigä eebraukt newareja beš šewiščkam, gruhli šafneeššamäm atlaujam.

Nešinu, kur šchahdas okupazijas metodeš ir išštrahdatas un šo ar winäm gribēja šafneegt. Bet neitžu, ka hij nodomats, laudiš ušbudinat pret šewi. Šä tad tur wajašjeja buht wišä ščai šistemä eelshä kahdai kluhdai.

Paušču, it ihpašči mašgruntneeku nešapraššana wehl peeauga, kad nahža šinamš, ka teekot šagatawota semes paščpahrwaldiba. Kaš winu šagatawo, kahdi buhš winas pamata wilžeeni—ta neweens nešinaja. Ratra finä latwiškas aprindas tur nellišas buht lihdsdarbä. Bet ja jau lihds ščim militarpahrwalde bij tiš maš pašštama ar latweešču paščpahrwaldibas leetam un ušdewumeem, kaš tad ta buhš par paščpahrwaldibu, kuras noteikumuš išštrahdäs laudiš, kaš tiš tahlu šahw no ščejeenes dšihweš?

Aprili atnahža šteidšiga šina, lai pagastu preeššneeki pa tuwat norahditeem eezirkneem šabrauz šopä un lai išwehl uš šatru eezirkni weenu delegatu uš semes šapulži. Tee tad buhšot tur ušštatami ka šemneežibas preešštahwi. Beš

tam fatra aprinkā prahwestu usstatifhot par ta aprinkā garidsneezibas weetneeku. Mulschneekem un pilsehtneekem fawulahrt bij peeschkiris tuwak noteikis weetneeku flaitis.

Pee fatras fopejas organisazijas Latwija pirmats jautajums ir: zil weetu tur buhs latweescheem un zil wahzeescheem? Ko lihds weena puse israhdas pahrwarz, ta otra puse atmet wisam ar rofu.

Semes sapulze nu bij ta farihkota, ta wina bij neapfchaubams un neapgahschams pahrwarz nodroschinats wahzeescheem. Ar to peetika, lai wisu scho sapulzi latweeschu azis nostahditu par wahzu leetu, kura latweeschus usazina tikai delorazijas dehl. Pee tam wehl schi nelaimiga ideja: usstatit militarpahrwaldes eezeltos pagasta preekschneekus par latwju semneezibas preekschstahweem. Gan starp wineem bij ari daschi wihri, kas senaf eenehna amatus pagastu paschpahrwaldiba; bet tomehr pee eezelschanas isfraudsija tikai tos no wineem, kurus eeteiza weetejee mulschneeki. Tadehl semneeki negaidija no scheem preekschstahweem no peeinu usstahschanos pret mulschneekem.

Bes tam ari paschi schee pagastu preekschneeki apsinajās, ta wini naw wehl darbojuschees wispahribas jautajumos, kas eet pahri pagasta un draudses robescham. Samas weetejas leetas wini pahrsinaja labi, bet baidijas taisit isschlofchu spreedumu par leetam, kas attezas us wisu Latwiju.

Schahdu baschu waditi muhsu eezirkna septinpadsmitt pagastu preekschneeki bij nospreeduschi fuhitt mani, ta fawu weetneeku, us semes sapulzi. Bet no Zehsim mani nelaida tahlak: es neefot pagasta preekschneeks. Wehl gan es mehginaju dot lihdsi apzerejumus un jautajumu usstahdischanu iswehleteem eezirknu delegateem.

Muhsu usstatu todols pastahweja eefsch tam, ta schi semes sapulze nekad newar tift usstatita par Latwijas domu isteizeju, un ta tadehl buhtu japastahw ne us preekschstahwju isfraudsichanas prinzipta, bet us kaut to dauds mas wehleschanam lihdsigu. Bet muhsu aprinka prahwestis Awots tomehr pagastu preekschneekus bij Rigā peerunajis, usstatit sapulzi par pilnteesigu un spehjigu spreest par Latwijas likienti. Un schis spreedums tad ari bij isnahzis — ta tas pee wahzu pahrwara zitadi nebij sagaidams — ta widsemneeki wehlotees, lai par Widsemes waldneeku nahktu pruhschu

karališ. Dušmaš us prahwestu Awotu bij leelas; bet ja jau Wahzija schai karà uswareja, tad Patwija tà fà tà bij pare-
dsama wahzu wirskundšiba; tad protesti neko nenofihmeja.
Un ja Wahziju fakawa, — par to gan toreiš pee mums
retaiš eedomajàs — tad wiši schahdi spreedumi iſgaita
pašči no fewiš.

Tapat wehšš naidš pahrgulàs pahr latwju wairaf at-
tištittam schkram ari pret Baltijas muischneeziibu. Pee
pirmàs eefpehjas wina atkal uslika šawu papehdi latwee-
scheem us pakaušča.

Schàs šapulžes rabito semeš padomi neweens tahtaf
neewehroja. Laikam ari pate militarpahrwalde ar wiku
wairaf nerehškinajàs pehž tam, tad bij isklaušita „tautas
balsš“ par Widsemeš apweenošchanu ar Pruhšiju personalunija.

Ra šči politiškà komedija tika uswesta ne wišpah
balteeschu, bet fewiščki tika Baltijas muischneeziibas rešhija,
mešš spreedam no tam, ka išteikta tika wehlešchanàs pee-
weenotees Pruhšijat, newiš wahzu walšij tà tahdai. Wah-
zija bli muhšu muischneeziibat par daudš demokratiska.

Beidsamà atbalsš atklatiba šchim semeš padomeš
spreedumam noškaneja oktobri us Widsemeš sinodes. Tur
lika preeškà, nošuhit keisaram Wilumam apšweiššchanas
telegramu, fà to bij darjuše Rursemeš sinode. Šas buhtu
latweešču draudšes tižis tà ištulkotš, ka muhšu garidsnee-
ziba ar to grib israhdit šawas politišlās teekšmes, kuras ar
draudšes lozeklu usflateem pawišam tad nefaškanetu. Šai
neepihtu garidsneeziibu schahdà politiškà žihnà, šeptinpad-
šmit latweešču un igauņu mahžitaji protesteja pret telegramas
šuhišchanu. Šomehr wahzu tautibas mahžitaji muhš pah-
balsoja ar milšigu majoritati.

Pa tam nahža wahzu armijas šaudetàs kaujas Fran-
zija. Šas wišš atšaužàs us Widsemeš okupaziju: militar-
pahrwaldiba tika fà šlahbaka, fà nolaidigata. Šad Wahzija
peedahwaja šabeedroteem pameeru. Nu ari wiššturigakeem
Wahzijas peekriteejeem atwehràs azis, ka us Wahzijas uswaru
wairš naw šo zeret.

Reiše ar to wiššaur eefahšàs wahzu armijas šabru-
šums. Šan šas negahja iik ahtri, nedš ar iik žiniski, fà
šabruka kreewu armija. Bet atkahrtojàs wiššas mums jau
pašištamàs pašihmeš. Wairojàs deserteeri. Ušlahba

disziplina. Armija sahka pahrdot sawus laupljuma krah-
jumus. Senaf latru neezinu krahja un suhtija us Wah-
ziju, tagad milsu manta aisgahja par smeekla genu, ja til
gadijās kas pehr. Ja, sahka nodakas pahrdot ari jau kara-
spehka mantu.

Tad sahka daudsinat, ka wahzu armija drihsumā
atstahschot Widsemi.

Nu iszehlās jautajums: kas lai pahrwalda Widsemi,
kad wahzu armija aiseet?

Jaatzeras, ka bessemneeku diktatura Widsemē ispostija
latru zitu pahrwaldibas formu. Leelineekeem aisbehgot,
wahzu armija nehma semi sawā pahrwaldischanā, bet few
blakam neatjaunoja paschpahrwaldibu. Tagad, Wahzijai
karu saudejot, neweenam wairš newareja nahki prahtā, pee-
weenot Widsemi Pruhšijai. Tikpat mas mums nefās
prahtš us leelineezisko Kreewiju.

Sabeedrotee par mums tobrihd' wehl nelikās finot.
Tā, no wiseem atstahleem, mums neatlikās nefas zits, kā
nostahtees pascheem us sawām kahjam, lai zil wahjas schās
kahjas ari buhtu. Bes tam us tām paschām domam muhš
wedinaja ari sabeedroto proklametā tautu paschnoteikschanās
teesiba.

Tagad mums pahrmet kreewi un daka no sabeedro-
teem, ka latweeschī esot noseedsigā kahrtā „atkrituschī“ no
Kreewijas. Lihds 1918. gada rudenim latweeschu sapai
nefad naw gahjuschi tahlat par wairaf waj masaf plaschu
Latwijas autonomiju demokratiskās Kreewijas fastahwā. Ja
minetā rudeni mums radās domas par Latwijas passtah-
wibu, tad weenigi tikai tadehl, ka mums nebij neweena, tam
peefleetees, un otrkahrti tadehl, ka mehš itzejām uswaretaju
prinzipam par tautu paschnoteikschanos.

Bei ja nu mehš bijām 1918. gada rudeni speestli radlt
preeesch Latwijas jaunu waldibu, tadehl ka winas lihdschi-
nejās bij isbeiguschās, tad iszehlās pats no fewis jautajums:
kas to lai dara? Kas lai nem waldibas organiseschanu
sawās rolās?

Wahzu militarpahrwalde, balteeschu padomeem klausī-
dama, bij isneekojuse sawu laiku un isdewibu ar nedsihwās
semes padomes radischanu. Tagad winai wairš nebij neds
laika, neds eespehjas tertees par jaunu pee Latwijas wal-

dibas organisefchanas. Nahzàs atdsihwinat kahdu no fenakàm organisofzjam, kas lai fcho leetu waditu.

Rura lai buhtu fchi atdsihwinamà organisazija?

Sur domas fchlihràs. Ur newar teift, fa domas fchlihràs, jo winas nemas newareja tiht ismaintas un falih-dfinatas. Bet radàs diwejadi projekti.

Semturu padomes aprindam jautajums lifàs buht weenfahrfchs. Lihds 1917. gada martam Latwija tika pahrwaldita pehz diwejadeem prinzipeem.

Kreewu waldiba te rihfojàs birokratifki, ar eezelteem eeredneem; blakam birokratifai pastahweja pagastu un pilsehtu paschpahrwaldibas ar eedsihwotaju wehleteem amata wihtreem. Rewoluzija fajauza wifu fcho eelahrtu. Rerenfki gan puhlejàs; radit weetà to jaunu, fashawinadams birokratifju un paplaschinadams paschpahrwaldibu. Bet tà, tà wifàm, ari paschpahrwaldibas wehlefchanam bij janoteef uf wispahrejo balfsteefibu pamata, tad fchee mehginajumi noweda ari muhs, tàpat tà wifu Kreewiju, pee proletariata diftaturas.

Sagad nebij wairs neweena, kas pee mums waretu atjaunot birokratifju. Aliftàs weenigt paschpahrwaldiba. To atjaunot nenahzàs gruhti, jo nebij wehl pagahjis gads no rewoluzijas; parasià paschpahrwaldibas kahrtiba wifseem wehl bij atminà un faprotama.

Tadehl semturu padomes aprindas ufftatija par weenigt parelso: pagaidam atjaunot bijufcho paschpahrwaldibu, pilsehtàs un uf lauteem, un usdot fchàm organisazijam: pagaidam turpinat fatwu darbu un pee tam wadit Latwijas pagaidu waldibas organisefchanu.

Scho organisefchanu mehš eedomajamees tahdà kahrtà, fa paschpahrwaldibas weenibas, kuras aptwer wifas semes eedsihwotajus, tà pagasti, pilsehtas, draudfes, landtags, sinode, iswehletu delegatus uf paschpahrwaldibu kongrefu; fchee delegati tad iswehletu pagaidu tautas weetneefus un usdotu fastahdit pagaidu waldibu. Ur to tad buhtu wifai semes paschpahrwaldibai radita apweenofofcha galotte, kuras rihzibat klaufitu atfewischtàs paschpahrwaldibas organisazijas.

Pagaidu waldiba un tautas weetneeziiba tad bes pahrfsteigfchanàs waretu fagatawot fatwerfmes fapulzi.

Šahdâ zelâ, atbalsiidami jauno pagaidu valdību un parastās pašpahrwaldības, mehš zerejâm fasneegt diwus labumus: pirmfahrt — tauta fajustu jauno valdību tā kaut ko liku migu, jo wisi tās rihlojumi nahktu zaur parastâm pašpahrwaldības eestahdem; un otrfahrt — tahdâ finâ pagaidu valdības rihzibâ ar weenu rahweenu stahwetu wifš pašpahrwaldības eerednu aparats un winas nodoklu sistema; nebuhtu jakawê laifs ar leeku organiseschanas darbu.

Bet semturu padomes lozekli dsihwoja iskaiſiti un laufeem. Bes tam padome 1917. gada rudeni leelneeku pahrtraukta, wehl nebij atjaunojuse ſawu darbu; militarpahrwalde to nepeelaida. Basts nestrahdaja. Zeloschanat wajadseja ſewiſhtu atkaju, kurās wareja eeguht tikai pehz nedelam. Tadehl mums nahzās pahrat gruhti ſawâ starpâ ſasinatees.

Greesamees pee Zehsu aprinka preekschneeka ar luhgumu, lai atkauj Zehsis ſapulzetees jel ſcha aprinka ſaimneeku delegateem. Islitâm winam ari, ap ko leeta grosas. Winam ta islitās tit ſwariga, ta winsch neufdroſchinajās to isſpreest, neaprunajees ar ſaweem balteescheem-padoma de-wejeem. See winam bij dewuſchi padomu, lai ſafauz winsch pats ſaimneeku delegatu ſapulzi. No muifschneekt ar ſchahdu taktiku gribeja ſasneegt, mums palika neisprotams. Waj wini wehlejās tahdâ finâ isjaukt muhsu nodomu (warbuht par labu ſawai ſemes padomei), jeb waj wini teescham zereja, delegatu ſapulzē pašchi dabut ſaimneeku wadiſchanu ſawās rokās, nemahktu teikt. No winu eeteiktās ſapulzes nekās neisnahza. Uzinati bij delegati tikai no wiſtuwalās Zehsu aptahrtneš; no semturu padomes lozekerem neweens netika peelaiſts. Apſpreeſchamee jautajumi bijuſchi — ja nemaldoš — par kaut kahdu semtopibas kameru dibinaſchanu, kurās leelgruntneeki un maſgruntneeki strahdatu kopâ.

Reiſe ar luhgumu dehl atkaujās, ſapulzetees Zehsu aprinka ſaimneeku delegateem, lihdsigu luhgumu eefneedsa militarpahrwaldes augſtatâm eestahdem ari semturu padomes Rigâ dsihwojoschee beedri. Wini luhdsa dehl atkaujās, ſaaizinat Rigâ wifšas Latwijās semturu delegatus un kongrefu. Ja ta nepeelautu, tad wiſmaj lai nekawê ſapulzetees Rigas aprinka delegateem. Uri tos nomulſinaja ar atbildi, neteiſa neſj ja, neſj ne.

Ramehr semturu padomes lozekli wehl zihnijās ar wišām ūche aprahditām gruhtibam, tikām winai aisseidsjās preekschā ziti laudis. Tee bij tee paschi darbineeki, kas Rerensta laika bij wadijuschi wehleschanas uš ūatweršmes ūapulzi. Rā jau mineju — wehleschanas uš ūatweršmes ūapulzi bij noliktas tahdā sinā, la politiskās partijas ušstahdija kandidatu ūarakstus, par kureem wehleitaji nodewa balšis. Zit balsu bij nodots preeksch tatra ūaraksta no wišu balsotaju kopsumas, pehz ta ūamehra nehma kandidatus no atteezigeem ūaraksteem.

Pehez ūchās metodes bij wajadūigas „politiskās partijas“. Tahdu mums tobrihd — sozjalistus aissaitot — wehl tikpat tā nemas nebij. Tahdehl 1917. gada waūara tika ar ūtubu organizetas wišdaschadals partijas, siarp kurām tikai semneeku ūaweeniba ūatneedsa leelaku beedru ūlaitu. Bet pee wehleschanam uš ūatweršmes ūapulzi wišas ūcho partiju ušstahditās kandidatu listes dabuja — ūamehrā ar sozjalistu listem — tikai apmehram weenu treschu daku no nodotām balsim. Drihs pehez tam, bessemneeku diktaturai ūahkotees, wišas ūchās politiskās partijas issuka un winu wadoni isslihdā. Wahzu militarpahrwalde nelahwa winām wairs atjaunotees.

Rigu wahzeeschi eenehna 3. sept. 1917. gadā (pehez jaunā stila) pirms leelineeku uskundeschanās. Tahdehl tur kaut kas no poltikstu partiju drupam wehl atlika, kaut ari neezigā ūlaitā. So preekschstahwi apweenojās blokā, lai ušturetu mošchu protesta garu pret wahzu okupazijas eeweūchanu. Uklahtibā winu darbiba gan newareja parahditees.

Tagad, kur Latwijai wajadseja waldbas, ūchee bijuschee wehleschanu waditaji atzerejās ūawa neisdewigā darba. Wini stahjās ūatarā ar tā ūautto nazionalpadomi. Ta bij Latweeschu behglu inteligenzes grupa, kas organizēs Rreewijā. Pa-preeksch ūchee laudis strahdaja tikai preeksch latweeschu behglu apgahdaschanas Rreewijā, kuri desmiteem tussoscheem bij atstahjuschi Rursemi un wehla Rigu. Bet tā tā waldbas doto lihdselku peetika ari blakus leetam, tad minetā inteligenzes grupa ūahla nodarbotees ari ar poltiku un radija no ūawa widus mineto nazionalpadomi. Tās galwenais usdewums bij nosūaidrot ahrsēmēs, it ihpaschi ūabeedroto semēs, latweeschu intereseš un prasibas un protestet pret wahzu politiskām ūilziem Rursēmē un wehla ari Widsemē.

Wahzija! karu saudejot, daudsi no nazonalpadomes atgreesas us Latwiju, papreekš gan tikai us robeschpilschetu Walku. Tur wint apweenojās ar pagahjuschā gada wehleschanu wadoneem. Un tur tad radās domas, lai nazionalpadome paplaschinatos, daschadeem politiskeem darbineeem winā eenahjotees, un lai tad nazonalpadome organisetu Latwijai pagaidu waldbibu. Uklitās wehl noskaidrot diwus jautajumus: kahda wirseena laudis eenemt nazionalpadomē un kahdā famehrā no katra wirseena? Tur leetas eerosinataji weenojās, usnemt wisu politisko wirseenu preekščstahwus, isslehdšot tikai balteeschus un leelinekus. Šchi isslehgšchana gan sihmejās štaita šinā us leelato no mantas šinā — us bagatako eedšiwotaju daku. Samehru, kahdā lai stahwetu atšewišchko politisko wirseenu preekščstahwi, noteiza tahdu, kahdā bij nodotas balsis preekšč katraš listes gadu eepreekšč us šatwersmes šapulzes wehleschanam. Rigā lika par pamatu nedelu preekšč wahzu eenahščhanas šdarito pilšehtas wehleschanu resultatus. Kad Walkā par nazonalpadomes paplaschināschanu bij weenojuschees, tad stahjās šakarā ar Rigas blotu, lai ari tureenes „partijas“ šuhtitu šawus weetneekus nazonalpadomē. Tās bij zitadi ar meeru, het prašija pirmkahrt — lai nazonalpadomes weetā dibina pawišam jaunu organišajiju, Šautas padomi, un sozjaldemokrateem lai dod apmehram weenu treschu daku weetu Šautas padomē. Uštahdija ari noteiktu platformu, šura bija jaatšihst un jagarantē katrai politiskai partijai, šura gribeja peedalitees. Šalwenā prašiba bija: wišpahrejās šeschastainās wehleschanu teesibas. Pilsoniktee politiki peekahpās.

Šautas padome šastahdijās, išfludinaja šawu „platformu“, taš ir — Latwijas pamata likumus, šuri jagarantē katram, taš grīb buht Latwijas pilsonis un peedalitees šatwersmes šapulzes wehleschanās, un proklameja 18. nowembri 1918. g. Latwijas pašstahwibu. Nodibinaja Latwijas pagaidu waldbibu ar Ulmani preekščgalā.

Wahzija pasteidsjās šcho waldbibu atšiht. Winai ta bij wajadšiga, lai waretu šlehgst ar Latwiju lihgunus. Šcho lihgunu noluhšs bij štaidri rebsams: atšeedama wahzu armija tomehr gribeja šaistit draudšigus pawedeenus šarp

Wahziju un Latwiju, padarot Latwiju ſaimneezifkã un militariškã ſinã no fewiſ atkarigu.

Wiſpirmſ aijejoſchã armija ſlehdſa ar Latwijãſ pagaidu waldibu daudſuſ lihgumuſ par karãſpehka nodaku un militarpahrwaldeſ daſchadeem mantu kraſjumeem waj eetaiſem, to wairſ newareja uſ Wahziju aiſweſt. Tad 7. dezembri noſlehdſa lihgumu, ka Wahzija apgahdãſ ar uſturu, apgehrbu, eerotſcheem un kara materialu, kã ari algoſ, jaundiblnamo Latwijãſ armiju. Dezembra 29. deenã Ulmanis, kara-ministrſ Sahlts un tirdſneezibãſ ministrſ Paegle parãſtija ſolijumu, ka Latwija peeſchliſ pilſonu teeſibãſ katram ahrſemneeku karawihram uſ wina peepraſijumu, ja winſch buhſ iſchetraſ nedekãſ peederejiſ pee tahda karãſpehka, kaſ Latwijã zihnaſ pret leelneekeem.

Tã tad weegli ſaprotamſ, kadehi Wahzija paſteidſãſ aſiſht Latwijãſ pagaidu waldibu. Sabeedrotee wehl nogaidija, tomehr aſfuhtija nowehroſchanai karãluguſ uſ Rigãſ oſtu.

Mehſ, ſemturu padomeſ lozelli, ſtiopi bijãm uſtraukti par Sautãſ padomeſ uſſtahſchanaſ augſchã aprahdiã lomã. Wiſpirmſ jau mehſ newarejãm few it neſã iſſtaidrot, uſ tahda, kaut ar' jel ta neezigatã, pamata Sautãſ padome few peeſawinaſ likumdoſchanaſ teeſibãſ. Otrſahrt — ar lahdu teeſibu wina iſſlehdſ weſeluſ eedſiſhwotaju ſlahnuſ no lihſdalibãſ wehleſchanu wadibã. Bet treſchfahrt: muhſ wiſwairã uſbudinaja Sautãſ padomeſ uſſtahdiã „platforma“. Tur galweno weetu eenehma ſtarp wiſãm zitãm demokratiſkãm brihwibãm ari wiſpahrejãſ wehleſchanu teeſibãſ. Man jauffwer, ka ſemturu padomeſ aprindaſ ar wiſpahrejãm wehleſchanu teeſibãm jau ſen bij apraduſchãſ. Wiſãſ maſgruntneeku beedribãſ un organiſazijaſ nemaſ nepaſiſht ſawã eelſchejã dſiſhwẽ zitadaſ wehleſchanu teeſibãſ, kã weenigi weenlihdãgãſ, wiſpahrejãſ. Bet mehſ winãſ ſaprotãm tã, ka katram teeſibãm ſtahw pretim ari atteezigee peenãhſumi. Rolihdſ wehleſchanu teeſibãſ war tiſt preetſch tam iſleetotaſ, lai fewi atſwabinatu no katra peenãhſuma pret wiſpahribu un uſkrautu wiſuſ peenãhſumuſ tiſkai ſabeedribãſ minoritãtei, tã tãſ wairſ naw demokratiſkãſ wehleſchanaſ. Wiſpahrejãſ wehleſchanaſ war tiſt peenemtaſ tiſkai tahdã lauſchu ſabeedribã, kura wiſeem weenadi mehrki, un domu ſtarpiba paſtahw tiſkai eelſch tam, kã winuſ ſãſneegt. Turpretim

tahdā fādeedribā, kur masafuma intereseš ir teefchi pretejaš wairakuma interefem, wišpahrejaš weenlihdšigaš wehlešchanu teešibaš katru reiš išwehrtišeš par warmahzibu pret masafumū, ja netiškš gahdata wīnu interešču objektīwa apšardšiba.

To mehš tikto tā blijam gadu atpakaļ išbaudījušchi, to mehš redsejam wehl katru deenu no Kreewijas peemehra. Un tomehr Sautas padome mums atkal gribeja ušspeest wišpahrejaš wehlešchanu teešibaš, neradidama it nekahdu apšardšibu masafuma pretejam interefem.

Mums škadri bij paredsams, tā leetas atrišinafees tahlaf. Kolihdi komunalās wehlešchanas pagastoš un pilsehtās, waj ari wišpahrejaš wehlešchanas uš fatwerkmeš šapulzi išdaritš uš wišpahrejo wehlešchanu pamata, tā wairatums beš runas peekristu pilsehtas strahdneeteem un lauku bešsemneeteem. Un tad mums atkal atkahretojās proletariata diktatura. Ar to tikto išpoštita wiša lauku un pilsehtu paščwaldiba. Tad bij jaišnīhst Latwijas wiškreetnakai lauzineeku wīduššēkirai-mašgruntneezibai, kuru Wafar-Eiropā puhlejadš wišeem špehkeem paplaščinat un ušturet. Un ja nihta beidšamās organišazijas Latwijā, wīnas paščpahrwaldibas, no kureneš tad lai eefahktos Latwijas organišchanās par walšit? Organišazija dšimst tikai no organišazijas.

Tā tad mehš šajutām Sautas padomeš rihzibu tā newehlamu preekšč Latwijas nahlamibas, it fewiškēki preekšč wīnas paščpahrwaldibas organišazijam. Mehš wehlejameeš katrā finā eeguht — ja ne wairat, tad to droščibu, ka zaur wehlešchanam newaretu išzelteeš proletariata diktatura.

Sadehl nolehman šafaukt semturu delegatu kongrešu Rigā uš 20. dezembri. Šhoreiš aizinajām ne tikai Wīdšemeš šaimneeku delegatus ween, tā 1917. gadā, bet ari Kursemeš un Latgaleš. No katra pagasta šaimneeku šapulze lai šuhtitu weenu waj dīwuš delegatus. Šapulzeš weeta bij Latweešču beedribas namš.

Ustotà nodala.

Ïdsihtti.

Wahzu armija sahla atlahptees no Pleflawas un Latgales robeschas. Leelneeku farlanà armija bes kawefchanàs eenehna wahzu atsiahtos apgabalus. Bes tam Kreewijas padomju republikas wadoni bij nospreeduschi, nodibinat ari Latwija leelneezišku republiku, kura wahrda pehz gan skaititos par patstahwigu, bet pateesiba strahdatu rok'rotà ar Kreewiju. Rà leetas waditajs bij norihkots Peteris Stutschla us Latwiju. Nahza winam lihdsi ari wisi ziti Latwijas leelneeku barweschi, kà Danischemstis un ziti.

No sahkluma mehs lolojam neprahtigos zeribas, ka wahzeeschi atlahpdamees sapridsinàs dselszoku tiltus un ka tadehl leelneeki pa semes zeleem tikai gauši warès tikt us preekschu. Tikam mehs paguhsim jau sawus pulkus organiset. Jo kara materialu wareja no wahzeescheem dabut zil useet. Sapat ari netizejam, ka farlanà armija waretu buht lahds nopeetns spehls Nahza sinas, ka wahzu saldati brahlojas ar farlanarmeescheem, pahrdod wineem eerotshuk., atdod bes kaujas, pret samaksu, fwarigus dselszoku mesglus... wehl arween netizejam. Dsirdejàm, ka latgaleeschos kautkur taisas baltà gwardija. Nodomajàm, ka ar to peetiks, lai atturetu farlanàs bandas, ja tahdas kur rastos.

Bet tad nahza sinas, ka Wez-Gulbene jau atdota farlanarmeescheem, ka Krustpili ir bliuse brahlofchanàs. Daudsi tika jau ustraukti, sahla suhtit projam peederigos us pilsehtu.

Sitam ari mehs domigi. Nospreedàm, ka wispirms buhs jaaisuhhta pahris wesumu ar pahrtiku un drehbem us Rigu. Paschi tad mehs waretu palikt Ralsnawà, lihds leetas galigi buhtu noslaidrojuschàs us weenu waj otu pusi. Bet nu wairs newareja ne weena brauzeja sadabut, kas par maksu aiswestu muhsu leetas. Weenigats pascha

firgš man bij wajadfiğš draudšes darišchanàs. Lihđi Rigai mums bij ap 130 werštes.

Rahđà wařarà eebrauza pee mums nakiřmahjař mef-ledams řahđš ofizeeru pulzińř, đamu pawadibà. řa galwa bij řatgaleř balidš gwardijař organijeťajř řřanafiweř. řřahđijař, řa ari winřř ar řaweem jahtneeťeem atřahpjař, daudřu řatgaleř muifřneeđu pawadiťš. Pee wařarinam winřř man řahđija, řa řatgaleř muifřneeziřa preeřř řwina nodalař řariřkofřchanàř iřdewuře ap đwi miljoni rublu, řirguř un pahřřifu. řur řřim bijuřřař điktatoriřkař piln-wareà. Un řad nu řahřa peħřř, řo winřř iħřři řur iřd-riťš, řad iřrahđijař, řa winřř it ne weenà weetà nebij ar leelineeťeem řatizeeř, řet atřahpeeř řau řen preeřř řo eerařřhanàř. Weeniğà řauja, řurà wina nodala bij pee-đaliťuřđš, notiťàř Murmařtenè pret manu řuru pařřřřamuru adwořatu Reinholdu řamřteru. Uřřahđiřřu řřo notifičumu řà, řa řo teħloja řamřterš.

řamřterš bij ari nodomaťiř, no leelineeťeem apđraudetř, atřřahť řawuř ihpařřřumuru řatgalè. Lihđi winřř bij paneħmiř řawuř labakoř řirguř, labalař đreħbeř, welu un automobili. Automobiliř, ja nemaldoš, bij đruřřu maťtajeeř un řawed ar řirgeem. řa naki winřř bij apmeteeř pee řahđa řawa pařřřřama Murmařtenes muifřà. řřanafiweř ar řawu pulku ar' bij patlaban atřahpřřhanàř zelà. řehž řřanafiweřa řahřteem iřnahž, řa winřř řamřteri noturejiř pař řahđu leelineeđu řomifaru, řurř řauř řawà auto-mobli.

řamřterš řau biťiř nolizeeř pee meera, řad uřreif muifřà iřžehleeř trořřniř: lauluřřeeř eeřřà řweřři řarawihri. řamřterš, řa ari wiři řiti muifřař eedřřřwotaťi, biťiř řa iř đomàř, řa tee ir leelineeťi waj laupitaju banda. řamřtera řuřřeereř eeřřreħjiř pee řamřtera ar řinu, řa nupať đraud breeřmař. řamřterš, nepilniği apgeħrbeeř, pařehřiř rewol-weri un aiřřeidfeeř pee đurwim, řauđđamš, lai nelausař eeřřà, řa řiťš řřauťš. řet no aħra biťuře đřirdama lamařřhanàř un pawehle, lai řuħlin laiř eeřřà, řitadi wiřuř pařahřřřot. řà đurwiř řřraħguřřař wola, řa ari řamřterš iřřahwiř, redřejiř řahđu řriřřam, řet řad meteeř uř oťru puř pa logu lauťà. řur biťuřři gan nořřahđiťi řarğalđati,

kas no abeem mahjas stuhreem us winu schawuschi, bet tomehr winam bij islaimejees pa tumfu isbehgt.

Ufanassjewes un wina ofizeeri, stary teem diwi latweeschji, stipri lamajäs par Lamsteri: buhtu winu dabujuschji rolä, tad us weetas palahrtu. Jo winsch — ja nemaldos — bij eewalnojis weenu no Ufanassjewa saldateem. Sagad wini bij paturejuschi ilai Lamstera firgus un zitäs mantas.

Es wareju Ufanassjewam paskaidrot, ka Lamsters neskad naw leelneeks bijis, ka tur wajag buht notikuscham fahdam pahypratunam. Wehlaß Rigä Lamsters ari panahza Ufanassjewa nodalu. Bet nolaupitos firgus un mantas wairs atpafal nedabuja.

Wairaf zihnu Ufanassjewa nodalai nelsnahza neds pret leelineekeem, neds ari pret weetejeem. Zaur muhsu apgabalu zauri jahdami wini gan panehma daschäs muischäs pajuhgus un pahrittu, apfahwa lopus. Bet pretim neweens neturejäs; tadehl ari kara nekahda nebj.

Behz „baltäs gwardijas“ atkapschanäs sahla pahreet us pilsehtu wisi apfahrtnes muischneeki, mahzitaji, chrsti, muischu nomneeki . . . ar wahrdu fakot wisa inteligenze, kura nedomaja leelineekeem peeweenotees. Peenahza ari deena, kad no muhsu apgabala gahja projam beidsamäs wahzu nodalas. Winu apfardsiba aigahja beidsamee muhsu tatsini. Bij tä sawadi, noskatotees, ka turigi zilwek no wisa sawa muhscha puhlina neta wairaf newareja panemt lihdsi, tä to wesumu, us kura paschi fehdeja tä brauzeji. Jo saime pa leelakai dakai, ja bij ustizama, tika atstahtha pee atkluschäs mantas, ja bij schaubiga, tad jau tä ka tä nebrauza lihdsi. Un pee tam, kur zilweku list, sweschumä aisswedis, kad pahritkas pats preeksch fewis newareja panemt lihdsi peeteekoschä daudsämä. Mahjäs mehß bijäm pallkuschi feema, meita, wezalais dehlß, studentis, mana fliba mahfa un es. Upbrunojuschees mehß bijäm deesgan labi, gan ar rewolwereem un militarslintem, gan ari ar rolas granatam. Bes tam muhsu dschwollis, pagahjuschä gadu simtena fahlumä zeltis, ar sawäm beefajäm muhra feenam, ar daschadäm esam un pograbeem, bij tä radits preeksch aissahweschanäs. Wehl weenmehr mehß bijäm tai pahrlееziba, ka mums war isnahkt darischanas ilai ar lee-

lineeku laupitaju bandam. Un no tam mums fewischli bail nebij.

Somehr nopeetni palika ap firidi, eedomajotees, fa nu esi ar sawejeem palizis it fa us weentulas salas, fur tumschi uhdeni pluhst un kustas un zelas arween augstat un daschs juhras neswehrs isbahsch galwu no uhdenz un paslataz fahràm azim us tewi. Gan mums wehl bij sinamas tumwumà un tahlumà daschas ustizamas firidis; bet kuru tad lai wiltu breefmàs lihdsi eefschà? Un beigàs — zil ilgi war turetees atfewischli zilwefi pretim puhlim, tas netrauzets aug un aug weenmehr leelàs?

Man bij peenemts palihgàs; bet tas nedsihwoja pee mums. Swehtdeena eekrita us 8. dezembri. Deewkalpofchanu tureja mans palihgàs. Man bij nolikta sapulze Gribanu skòla. Bet darischanas fagreesàs tà, fa newareju turp nokluht. Tas, laikam, man glahba dsihwibu. Jo otrà deenà wareja nowehrot, fa pa zelum meschinà us mani bij gaidits.

Watarà kaut fas sawads bij fajuhtams gaisà. Schur tur pa schahweenam; kaut fur tà meschoniga eegawilefchanàs, tà dschraja dsiefma. Un tahda fajuhta, it tà no tumsas us tewi kaut fas gluhn.

Nolikamees jau ap pulksten dewineem pee meera. Gulamistabà dega lampa. Es lasiju gultà guledams.

Ze us reis norihb ne wisai tahli schahweens, otz, treschs, zeturts. „Muhz apfchauda!“ seewa eesauzàs. Nodschescham uguni, fagehrbjamees tà ne tà pa tumsu, famel-lejam eerotfchus un dodamees pee behrneem.

Schahweeni pa tam sprahgst arween beeschali un tà leelas arween tuwaki, un loschu atfisto kalku grabeschanu war schur, tur dsirdet istabàs. Gefkanas ari pa ruhtei.

Ra schahweeni mehrketi us muhsu dsihwolli, par to newareja waitz buht schaubu. Bet kadehl muhs apfchaudija? Wareja peenemt diwejadus zehlonus. Jau dasch s nedelas atpafal lihdsigà kahrtà bij apfchaudits sawà mahjà kahds fainneekz, kursch negribeja padotees bessenneeku wirekundsibat. Warbuht fa lihdsigà kahrtà gribeja eebeedet ari mani un pamudinat us aiseeschanu no draudses. Bet atfal zltàs weetàs laupischanas usbrukumi notikàs tahdà sind, fa ar apfchaudischanu aistureja eedsihwotajus dsihwolli, lamehr

istulſchoja kuhiti un flehti. Man paſſam domas ſwehràs uf to puſt, ka mums ir darifchanaſ ar laupitajeem.

Saimneeziabas ehtaſ mums Raſnawâ bij tâ eerihkotas, ka wiſaſ winu durwiſ wareja redſet no muhſu dſihwolka logeem. Upſtaigaju toſ, gan faleezeeſ, tikai pa loga ſtuhriti gluhnedamaſ, bet nekur nefa nemaniju. ſchahweeni tomehr weenmehr turpinajaſ. Wiſwairaf lodeſ nahza no pee-brauzamàs werandaſ puſeſ. Norihkoju kalponeſ, lai nezelas no gultaſ augſchâ, lai neeet pee loga, jo eefſchâ mehſ neweena nelaidiſim; un ja ar' kahdſ eelauſtoſ — winſch mekſeſ muhſ, ne kalponeſ. Tad iſdaliju ſawuſ laudis. Seewa, meita un mahſa lai palittu lejâ un klauſtoſ, waj kahdſ nelauſchaſ pa durwin waj logu eefſchâ. Wiſwahrigaſaſ mums bij ſittla durwiſ no dahra puſeſ. Mehſ paſchi ar dehlu uſgahjâm behninoſ ar to aprehlinu, la pa behninku gala logu warbuht kaut fur eeraudſiſim uſbruzejuſ. Pee tam eſ rehlinaju, ka pa behninku widu deefgan droſcha ſtaigaſchana. Jo ja ar kahdſ gribetu ſchaut uſ jumta, tad winam tomehr buhtu jaſchauj uſ augſchu; tâ tad lodeſ ari no paſpahrneſ nahldamaſ mums tomehr eetu pahr galwam. Eſ biju zeeſchi eedomajeeſ, ka ſchautſ teeſ turpat no pagalma. Wehlaſ, otrâ rihtâ, mehſ gan ſapratâm, ka newajadſigâ kahrtâ bijâm dewuſcheeſ breeſmâſ, jo ſchautſ bij tiziſ no kahda ſokeem apauguſcha palalnina, kahduſ pahra ſimſ ſoluſ attahlumâ, tâ ka lodeſ zaur paſpahrni nahldamaſ wareja lehſeni eet pahr greeſteem, ja daudſ — pehdu puſotru augſtumâ pret mahjaſ widu.

Bet tomehr ar wifu manu neprahtu mums bij it kâ Deewa ſargaſchana. Râ otrâ rihtâ redſejâm, armehram puſe no wiſeem ſchahweeneem bij gahjuſchi jumtâ. Uri mehſ augſchâ ſtahwedami un mahjai no weena gala uſ otu ſtagadami paſtahwigi dſirdeſâm, tâ lodeſ ſiâſ jumtâ un dſchingſtedamaſ gahja pahr behnineem; bet muhſ neſehra neweena. Eſ neſad tâ ſem lodem nebiju ſtahwejiſ, tadehl ari biju pilniad neſapraſchana, ſo noſihme ſawadee pliſhſchki uſ jumta. Man tâ ween iſlitâſ, it kâ kahdſ uſ jumta ar rewolwert ſchauditôſ. Bet labi ſinaju ka tur zilweſ newar buht.

Iſſkattijufcheeſ pa behninku logeem weenâ galâ, otrâ, un newaredami nekahdi tikſ ſtaidribâ, no ſureeneſ ſchahweeni

nahl, mehš atkal nošahpàm lejâ. Šahweeni usreis apluša. Šgaidijamees, neka tuwata nemanijàm. Te pehž kahdaš zeturdal stundas šchaidišchanaš atkal eefahkâš, bet nu wairaf tà tà no otras pufes. Škaneja stikli; bliššškeja turpat tà aš loga waj werandâ. Mehš šagatawojamees uš ašstahwešchanoš; bet atkal neweena žilweša nemanijàm. Otrâ rihtâ, lošchu zaurumuš apštatidami, šapratàm, ka ari šchoreiš šchahweeni bij nahkufšči pahp upitt no mešcha malaš; bet lodeš bij bliššškejušchaš logeem waj durwim zauri eedamaš.

Weidsot kaut kur attachlaf šahka darbotees lošchmetejš. Pee mums šchahweenti apluša. Raš taš bij par lošchmeteju, kaš un kur ar winu šchahwa, to mehš wehl tagad škadri nesinam. Laikam bij šchahwušči šarkanarmeešči pa dšelfzetu braukdami.

Ušbruzeji bij nodomajušči, ka mums wlašch ešot, un bij laidušchees projam.

Wehlataiš ušbrukums tilka šarihšotš wišwairaf šcha lošchmeteja dehl.

Wehl kahdu pušstundu nogaidijušči, mehš likamees gulet. Man širdi bij ruhgtums. Ja ar' leellneeki ušštatija mani par šawu pretineeku -- un taš eš biju un ešmu -- tad eš šaprotu, ka wareja man ušgluhnet no kruhmeem un mani nošchaut. Šodigi taš naw, bet wišmaš tur ir šawš aprehkšins eefšchâ. Bet tà apšchaudit manuš behruš, šewu, mahšu, deenestneekuš . . . ja, to ar to gribeja šašneegi?

Wehl ruhgtaka man tilka širdš, kad otrâ rihtâ no pehdam wareji noprašt, kaš bij šchai ušbrukumâ peedalijušchees. Bij tur widû šehni, kuri pašči nesinaja, to dara; bet bij ari šaudiš, šureem nahža materialli labumi, neezigi materialli labumi, ja maniš peetruška. Šur tad eš mahžijoš šaprašt, žil mašwehrtiga ir žilweša dšihwiba, ja šuhd atbildibaš šajuhta un ja nošchajušamam naw jašlatâš ažiš.

Nu ari eš šahlu nopeetnaki apradinatees ar domam, ka familiju nedrihžstu paturet Rašnawâ. Wišmaš tee jaalšfuhta projam, kaš pašči fewi ašstahwet newar.

No aššeošchâ wahžu šarapehka eš biju Mahrzeenâ nopiržiš wairaf tà 1000 kara wahgu, kahdaš 30 kara šuknaš, 4 leelgabaluš un dašchu to žitu. Šo liku tai laitâ notahršot. Bet pirmdeen turp aššbraužiš netiku. Peewakarê atbrauža

pee manis zilweks, kas pasinoja, ka nopirkās mantas stipri
šahlot sagt un laupit, lai labat ūhtot kahdu zilweku turp
usraudzibai.

Tas pats zilweks pastahstija, ka ūrtanarmeeschi jau
parahdijushees Mahrzeenas stazija.

Man pascham otrdeenā bij jabrauz us Weetalwas
draudsi, pee tam man bij tilai weens ūrģs. Tadehl
wafarā norihkoju nahkoschās deenas darbus tā, ka mans
dehls ar kutscheeri un manu ūrgu lai brauktu us Mahrzeenu
un waditu tur nolahrtoschanas darbus, bet es pats ūru-
naju ūrgu no ūawā pusgraudneeka brautšchanat us Weetalwu.

Somehr nakti us rihta puūt man bij ūawads ūapnīs.
Redseju, ka mana ūehwe, ar ūuru es brauzu nu jau dem-
nus gadus, tā kā Mahrzeenā jautri laūstija, bet tad us reis
klupa un pahrlausa kahju. Man neatlikās nekās zits, tā
winu noschaut.

ūswilku rewolweri un peeliku winai pee peeres. Wina
aistaiūija azis, un us reis es redsu, ka tas ir mans dehls,
to es taisos schaut. Man eesahpejās ūrds un es peetruhos.

Tai paschā azumirkli man isgahja zaur prahtu, ka dehla
es schodeen nekahdi nedrihstju ūhiit us Mahrzeenu. Kā
bijuschu ūarewti ūrtanarmeeschi winu nekahdi netaupīs,
ja kahds no weetejeem winu usrahdis. Tadehl es norih-
koju, lai brauz kutscheerim mana mahja lihdsi; winas neweens
tur nepastihst, un ūeweescha ari neweens neaistiks.

Dehlu es pānehmu lihdsi ūawā brauzeenā us Wee-
talwu. Norunajām ar ūewu, ka wina ūahls jau ūlehpt
pahrtiku. Atpakal es teizos braukt ar lihumu, jo usgluh-
neschana tuwejā meschinā wareja atlahrtotees, ja ūinaja, ka
es esmu us Weetalwas puūt aisbrauzis. Bessenneeku ūpeegi
man bij turpat blakam.

Weetalwā es gribeju isnemt daschus dokumentus, kas
man glabajās krahstases dsels ūlapi. Bet israhdijās, ka
patlaban bij nospreests, kases grahmatas un naudju aissuhtit
projam, un maneem dokumenteem tadehl wajadscha jau at-
raūtees pee weena no kases direktoreem. Brauzu us to, bet
neatradu mahjā. Greesamees atpakal us Rasnawu, bet wer-
stes ischetras no mahjas, ūur zeli dalas, nogreesamees no
parastā zela pa freis, lai eebrauktu mahjā no zitas pusēs.
Pahra minutes pabraukuschi dsirdam, ka kahds muhs ūauz.

Atskatamees: eeraugam manu feewu tais kamanas, kuras
schorht mahfu aissuhthju us Mahrzeenas pusi. Wina bij
muh8 mellejusi Weetalwa, bet tur wair8 neatrafdama gree-
suf88 us mahju. Ja pusminutes wehlat wina buhtu pee-
braukusi zeta juhtis, kur meh8 nogreesamees, tad wina
muh8 wair8 attahluma dehl nepasihthu un tadehl ari turp
pafal nebrauktu.

Sa atkal bij brihnischliga sagadischanas, ja lahds
negrib peenemt augstaku wadischanu. Leeta bij nopeetna.
Mana mahfa Mahrzeena nonahkusi bij nostattijuf88, ta wee-
tejee bejsemneeki brauz pehz farkanarmeescheem, panem pa
diweem, pa trim no teem lihdsi, un tad drahsch pehz turi-
galeem falmneekem. Tos nopratinajuschi zitu pehz zita.

Sapat farkanarmeeschi jau bijuschi sakurinati pret mani
un manu dehlu: meh8 esot beedrojuschees ar baltajeem
gwardeem, tee pee mums gulejuschi pa natti. Sas, laitam,
sihmej88 us Usanajewa ofizeereem. Gabalos muh8 fazir-
itshot, tad dabuschot rok8! Tad mahfa bij skubinajuf88 ar
sinu atpafal, ta farkanarmeeschi drihs ari pee mums sagai-
dami. Seewa tadehl bij steiguf88 ar to paschu sirgu man
pafal us Weetalwu, lai man pasnotu par draudofcham
breesmam.

Norunajam, lai feewa brauz atpafal un lai saht fra-
wat wiswajadfigalas mantas kop8. Lai wina brauz us
mahju ar grandneeka sirgu, ta tas lai neetu sudiba, bet
meh8 ar dehlu paturefim manu lehwil un braufim ar to
lehnem us mahjas pusi. Mahjas tuwum8 meh8 nonahkim
krehla un atstahfim sirgu mescha. Ja tad naw mahja
breesmu, tad lai usleek degofchu swezi us sinama loga. Ja
fwezes neredesfim, tad meh8 nahkim fargadamees.

Mana feewa ajsbrauza atpafal. Meh8 braufajam
lehnem, schur tur pa lauku un mescha zekeem, lihdsi faulite
laidas us reeteschanu. Tad greesamees us mahjas pusi.
Bet atkal brihnischliga sagadischanas: es apmaldijos pus-
lihdsi pasihstama weeta, ta ta atkal nolawejam lahdu pus-
stundu. Nebuhtu meh8 schas pusstundas nolawejuschi, tad
es sirgu buhtu noslehpis un pats ar dehlu palizis tai
mescha un gandrifs tai pascha weeta, kur wehlat weetejee
leelineeki kop8 ar dascheem farkanarmeescheem bij apmetu-

ſchees un ſaluhruſchi uguni. Tad mums aif muguras buhtu leelneeki un preelſchâ klajs lauks.

Beidsot mehš ismuhdijamees pa daſchadeem meſcha zeleem un pahr grahwjeem uſ ta zela, kaš no mahžitaja muifſchas wed uſ Apſchurinki. Manš nodoms bij — ſirgu noſlehpt mahžitaja muifſchas meſchinâ netahl' no zela, kaš nahł no ſtažljas zaur meſchu. No tureenes weegli war pahrſlatit mahžitaja dſihwolli, kâ ari trihš zelus, kaš wed uſ mahžitaja muifſchu. Ja buhtu manamaš kašdas breefmaš, tad mehš pa tuwejâš upiteš krajeem un pa meſchu flehpdamees warejam no otras puſeš eelkuht mahžitajmuifſchas dahrſâ un tad ari dſihwolli.

Bet tikko no meſcha puſeš pahr upiti pahrbrauziš un uſ Apſchurinka zela uſgreesees, eš dſirdu meſchâ pa labi klaigaſchanu, ſmeeſchanoš, ſprahgt ſchahweeni, rofaš granataš, un zaur toſeem eeraugu ugunškuru.

„Tur ir ſapulzejuſchees leelneeki un gatda frehſlaš, lai waretu uſbrukt mahžitajmuifſchail“ eš nodomaju. Nu wairš nebij ko domat, flehptees ſchâi weetâ. Bet azumirkli ari bij jaiſſchiras, ko darit tahlal? Apſtahteš nedrihſteja, jo manam ſirgam wajađeja no ugunškura buht redſamam; atpaſat greest ſirgu ari newareja; taš aišdomaš buhtu wehl drihſat ſazehliš. Tadehl peeſitu noguruſchajam ſirgam un laidu ſtrauji uſ preelſchu, uſ klajumu ſtarp meſchu un mahžitajmuifſchu. Ta bij weenigâ zeriba, ka leelneeki, warbuht, neeſſatâš, kaš ſehſch kamanâš. Ur nodomu eš biju uſlikiš neparaſtu zepuri un bahrdu eewilziš apſaklê (bahrda no Werawas laiſeem man jau bij atauguſe). Starp meſchu un mahžitajmuifſchu bij kruſtzeleš. Tur tad wareja no-greestees pa kreifai roſai uſ Weetalwas puſi tuwejâ meſchâ un atſtaht ſirgu tur, lai paſchi dotos palihgâ ſawejeem.

Norihbeja mums aif muguras wehl daſchi ſchahweeni; bet tee nebij uſ mums mehrleti. Kruſtzelam tuwojotees eeraugu, ka mums pa zelu no mahžitajmuifſchas nahł pretim kašdas zilwets kareiwja drehbêš. Muhš eeraudſižiš, wiſch ſahl tezius ſtreet uſ muhſu puſi. Eš nelahdi negribeju eerahdit, ka eš eſmu tumumâ. Paſaudamees uſ ſawu neparaſto zepuri un puſaiſſlehpto ſeju, eš kruſtzelos ſirgu ſtrauji pagreesu uſ kreifo puſi un nobrauzu pa peeſalni lejâ,

upitel pahri, meschâ eefschâ. Zilweks pastrehlâs wehl gaba-
linu palat, bet tad nosuda mums ne azim.

Meschâ apbrauzâm ar lihumu, tad augschpuf mahjas
eegreesu sirgu nost no zela meschâ, dauds mas slehtâ weetâ,
atstahju dehlu tur, panehmu weenu flinti un gahju us
mahju.

Urween apklaufidamees, katru toku un truhmu islee-
todams kâ slehtuwi, es isgahju no mescha, pahrgahju pahr
plawu, pahr upiti un beidsot zaur dahrsu nonahzu pee fawa
dshwolka. Tur sweze gan dega norunatâ istabâ, bet ne us
loga. Tadehl biju nefapraschanâ, waj kahdas breefmas
draud, waj ne. Bet mahjâ nebij dsirdams nekahds trofniis.
Peeklaudsinaju ar flintes stobru pee loga. Neweens neat-
fauzâs. Tad gahju klusam us werandas pusi. Tur stah-
weja mana mahfa, us nahzeju gaididama, un prafija, kas
tur esot? Atbildeju, ka mums sagaidams usbrukums un ka
es nahzu, lai us to sagatawotos. Mahfa atbildeja, ka wijs
jau esot garam. Es nefapratu: kas garam? Jau leeli-
neekt te esot bijuschî, wifu isdausijuschî un islaupijuschî, un
i ilko preefch zeturdakstundaâ aifgahjuschî. Un fur tad
mana feewa un meita? Meschâ eebehguschas, gaidot manis
ar sirgu tur aif tillina. Kalpones winâm aifnesuschas
daschas drehbes un pahritku.

Es isgahju zaur dshwolki. Wisi flapji, kâ ari galdu
un fumodes atwilltnes bij walâ; fur nebij atraduschî
atflehgu, fur bij durwis fadausijuschî. Wifs bij peekaifits
ar papireem, ar falmeem, ar toka schkerbelem, apgahsts, fa-
fwaidits. Wahji plitwinajâs par wifu swezes gaisma.
Man sirdi pahrnehma schpigs aufstums. Ahtri atwadijos
no mahfas un kalponem un aifgahju tumfâ.

Utradu dehlu fnauscham lamanâs. Usgreesâm sirgu us
zela un brauzâm us to pusi, fur bij teiktis, ka feewa un
meita mani gaidot. Tâs atradu fehsham netahl no zela us
drehbju nastnam. Steidsigi wifu sapakajâm lamanâs un
dewamees projam. Baididamees, ka kahds no weetejeem
bessenneeem muhs nepamana. Newareja ari sinat, pret
ko wehl ir wehrsta weetejo leelineeku atreebschanâs. War-
buh, ka pa zelam usgruhshamees kahdat bandat wirfû.

Mana schwhite tai deenâ bes ehshanas un atpuhtas
bij nofrehjuse jau watraf par peezedemit werstem. Sagad

wina! bij kamanâs deesgan dauds smaguma un bes tam wehl mehš tschetri brauzeji. Bij paredsams, ka tahlu bes puhtinašchanas wais newarešim tist. Bet atkal neblj tuwumâ kur apstahteš, ja gribeja iswairitees no zilwekeem. Pee tam apstahteš wareja tikai tahdâ weetâ, kur bij dabujams ari uhdens sirdsina padširdišchanai. Pa zelam eegreesamees pee muhšu ustizamâ drauga, skolotaja Rudsišča. Tas mums eedewa zirwi un uhdens spaini.

Weenu weetu zelmalâ es sinaju, kur ap pušnakti zilweki labpraht nerahdijâš. Tur wafarâ bij pakahrees kahds kursenneekš. Ari šklaidri newareja šinat, waj winsch bij pakahrees, waj pakahris, jo deenu eepreefš winsch wehl bij staigajis pa kalsnaweescheem, mekledams gowi pirkt. No ta špreeda, ka winam wajašejis buht kahdai sumai naudas šlaht. Bet pehz tam winu atrada karajamees pee koka starp upiti un leelzetu. Tuwumâ dšihwoja zilweki, kureem bij šlikta šlawa. Naudas pee mirušchâ neblj.

Šča nelaimigâ kursenneela beidsamee brihschi palika nenošklaidroti. Bet lai nu ša: laudis baidijâš. nakti štaigat gar to weetu, kur winu atrada. Tad tur, ša wina nelaimigâš ehnas apšardšibâ, ari es nodomaju šawâ behgla zelâ taišit pirmo peestahtni nogurušchâ sirdsina dehl. Un tur tad seewa un meita man ari pastahstija, kahdas bij bliuščas winu beidsamâš štundas Kalsnawâ.

No Weetalwas mahjâ pahrbraukufe, mana seewa kopâ ar meitu un kalponem tuhlin bij kehrušchâš pee krawašchanâš. Winam bij palihdšejis kahds zilweks, kursch bes wiltus turejâš pee mums. Šahlita zuhkas galu kalpones bij noslehpuščas, pa dalal to ašnaglodamas ar plahneem dehlšcheem sem galda wiršas un galbu nostahdidamas pakrehšchlainâ weetâ preefšnamâ. Seewa bij šahkufe bahst labatâš drehbes un welu maišos. Dala welas jau senal bij šapakata kurwoš.

Še usreis zaur kuku eebrušuchi mahjâ kahdi septinpadšmit kreemu šaldati, wiš apbrunotti. Kur esot mahžitajš? Ššbrauzis. Kur wina dehlš? Ššbrauzis tehwan lthdš. Kas šchi tahda esot, prašijuschi manai meitai? Šchi esot kalpone. Un kas ta wezaka seeweete esot? Tas šhmejees uš manu seewu. Šo mana meita ari notekufe par kalponi. Bet kur mahžitaja seewa esot? Raut kur išgahjufe. Ne,

wina! wajagot mahjâ buht. Nu, tad lai meklejot. Kur esot eerotšchi? Šchâs nekahdu eerotšchu nestnot. Lai rahdot listabas.

Eefahklusēs mahjas pahrmelleschana. Bet mahjineekeem tomehr bij palaimjeeš, eegrühst eerotšchus lahda patrepju lambariti, kur bij noslehptas ari zitas leetas, un durwim aistumti škapi preeškâ. Pee tam mekleschana bij tiluse gausata zaur to, ka bij eefahklusēs laupischana. Tomehr škhi pirmâ partija wehl bij nehmuše faudsigat, laikam tadehl, ka newareja usreš dauts ašwest. Bij panehmuschti no kumodes lahdu daku no wihreeschu welas; no pahrtikas leetam bij nehmušchi galu, medu, eewahrijumus. Tad bij panehmuschti ari sahbatuš; us manas meitas, ka kalpones, luhgumu, nemakfatas algas weeta atšweeduschti preešk winas brahla diwus sahbatuš, abus gan weenas kahjas, ka ari preešk winas paschas manas seewas lapšahdu kaschoku. Wairaki šedli, pajuhgi un wišpah ahdas leetas bij wišas paremtas, ko ween bij pamanijuschti. Bet laupischana! sahlotees naw warejuschti nozeesteš art tee saldati, kas bliuschti ap mahju nostahditi par fargeem. Ari tee šanahkuschti eekšâ, lai dabutu šawu teesu. Šikai kahds garšch, jauns zilweks, pehz drehbem špreešot weetejais, naw nahzis eekšâ un ari seju weenumehr tiniš šhallê un us pagalma šahwedams greešees no muhsu dšihwokta logeem projam. Žiti weetejee leelineeki bij palikuschi meškâ, kur mehš pamanijam wku ugunškuru.

Manai seewat ir bijis loti bail, ka mehš neebrauzam mahjâ taisni, kamehr šarkanee gwardi wehl ir turpat. Tadehl wina luhguš to zilwetu, kas palihdseja kalponem galu flehpt, lai eet us zeta un lai aistur mani, ja es brauzu mahjâ. Wina tad mehš ar bijam redsejuschti mums pretim šreenam un no wina mehš noslehparees meškâ. Ba tam kahds saldats, kopâ ar weetejo leelineeku, bij apjautajees pee attahlakeem mahjineekeem, waj teekšam mahžitajs neesot mahjâ? See teikuschi, ka esot talsniba: šchoriht winsch ašbrauzis. Širgu atbraulusi wina kundse mahjâ. Bet kur ta kundse esot? Šai wajagot buht tepat mahjâ.

Šenahzis muhsu dšihwokli škis saldats teizis us žiteem: „Waj sineet ko? Mahžitaja seewa ir mahjâs. Wajag wku meklet!“ Šo nejauschi dširdejuš mana meita un eewa-

dijufi melletajus dšihwolla weenâ pufê, bet pate metufês uf otu pufi, kur bij mana feewa. „Mammin, tewi meklê, behdſ!“ wina paguwufe tai pateikt. Mana feewa, lâ ratlaban ir ſtahwejuſe iſtabâ, tikpat weegli apgehrbuſês iſgahjuſe pa werandu dahrfâ, zaur dahrfu uf zetu un pa zetu upitei pahri uf meſchu. Saldati, ar laupifchanu nodarbo-damees. winu naw pamanjuſchi. Tâpat ari mana meita iſgahjuſe mahjai 'pa otu pufi dahrfâ un zaur dahrfu meſchâ. Sinams, meſchâ winâm pee toreifejâ auktuma buhtu jaatſeet bojâ, ja muhſu kalpones, par dšihwibaſ breeſmam nebehdadamas, nebuhtu winâm uf meſchu aiſnefuſchas drehbeſ. Weena no winâm bij gahjuſe ar naſtam trihſ reiſes turp.

Rad tâ redſ zilweſa firdeſ gaiſmu blaſam tai tumſai, kaſ miht zita firde, tad naw eeſpehjamſ, zilwezi eenihdet. Tad gribetos wiſam tam neglihtam un nezilweziſgam no-eet garam lâ kaut kam ſlimam un apſtahteſ pee tâs brihniſchâſ nelo nedomajoſchâſ waronibaſ un ſewiſ aiſleegſchanas, kaſ ſeed tik daſchâ firde, lâ teiktâ paparde ſudraba ſeedeem . . .

Man ir ſchehl, ka wehl nedrihtſtu wiſuſ ſchoſ zilwekuſ ſaukt wahrdâ, kaſ gruhtos brihſchoſ firde aiſpirdſinaja ar ſawu zilweziſbu. Jo wehl jau breeſmas preekſch wineem naw beiguchâſ. Wehl jau war atgreeteſ ta „waldiba“, kuraſ ſoga preekſchâ zilweziſbu ir noſegumſ.

Aukſtâ nakti, zitiſ pee zita ſaſpeeduſcheeſ, mehſ pahrlaidâm kaſhdâſ ſtundaſ wehl kaſnawaſ draudſes robeſchâſ, lai ar' tai kalnina, no kura zitiſ baibaſ. Tad brauzâm taſlaſ. Gauſnejeeſchoſ, Weetalwaſ draudſe, wehl eegreeſameeſ kaſhdâſ mahjâſ, kur muhſ ſanehma un iſwadija ar ſenato firniſbu.

Tad ſtarp Gauſneju un Chrgleem panahzâm ari zituſ behgluſ no kaſnaweekſheem un ſatikâm milizi A., kurſch pahrfteiztiſ mant uſſkatiſa. Somehr patihkama ſchi ſatikſchânâſ preekſch manis nebij, jo newareju wehl ſinat, ziktahl' ir noſahrtota ſaſinaſchanâſ ſtarp atſewiſchko pagafu beſſemneeku padomem un rewoluzionarâm komitejam. Nakti pawadiju Chrgloſ puſlihdſ noſlehptiſ un nevaſihtſ; tur ar' nozirpu ſawu atauguſcho bahrfdu. No Chrgleem greeſameeſ uf Zehtim, kur mumſ trihſ puſſent gahja ſtolâ.

Baidijamees, ka tee, atlaisti us Seemas fwehtku brhw-
deenam, nealsbrauz us Ralsnawu.

Zehfīs laudīs ari jau bij stīpri ustraukti. Tomehr us
tahdām deenam familiju tur wehl wareju atstah. Titai
jau gan bij jadomā par to, kā sagahdat peederigeem pahr-
tiku, ja wineem Rigā isnahl ilgata palikšana? Nekas zītš
neatlikās, bij jamehgina braukti atpatal us Ralsnawu un atwest
no tureenes wehl tahdu wesumu ar pahrtikas mantam.

Zehfīs noliku šawu familiju un sirgu pee pasihstameem.
Pats aishneamos zitu sirgu, kas Ralsnawā nebij pasihstams,
panehtmu šawu trescho dehtu lihdsi un brauzu atpatal us
Ralsnawu.

Zaur westeneescheem brauzām pa maseem zekeem, lai
isfargatos no Behrsones muischas. Swehtdeenās deena
laidās jau us wafaru. Laiks nebij auksts, un mehš paleh-
nam kusteamees us preekschu, jo negribejam kalsnaweeschos
eebraukt ar gaismu.

Bet lihds ar krehflu issuda fwehtdeenās šajuhta. We-
steneeschos patlaban bij šarihkōta šaimneeku wajaschana.
Wareja pa walara krehflu dsirdet, ka puishu bari eedseh-
ruschees gahja no mahjas us mahju. Weenā weetā dsee-
daja: „Kur tu tezi, kur tu tezi, gailiti manu?“ Zitā weetā
šahwa reisi no reises ar saldatu slinti, atkal zītā mahjā
plikšheja wefela rinda rewolwera šahweenu. Suni wisur
rehja, kautkur waimanaja ustrauktas balsis. Bet mums
garam palaida aseem rikscheem zilweks ustrauktu šaju, ra-
gawās eemetees, par tihromeem un grahweem, zelu ne-
mekledams.

Mehš isfraudsijam weentulu weetku upites malā un
tur atpuhtinajām un paehtdinajām sirgu. Uprehtins mums
bij tahds, ka mahjā lai ilga kaweschandās netsnahktu: pa-
nemtu, šo wehl waretu dabut, un tad steigtos tuhlin
projam. Sirgu atkal puhtinatu ahrpus Ralsnawas robescham.

Nepamaniti mehš aishbrauzām lihds Ralsnawas mah-
zitaja muischas robescham, pabrauzām tai garam, atstahjām
sirgu šafegtu muischas meschinā us tahda zela, pa kuru
seemā nebraukā, un paschi gahjām pahr mahzitaja muischas
bijušcho purwu us mahju. Pee tam mehš turejamees tā,
lai starp mahzitaja muischu un mums atrastos wezu behrsu
puduritis.

Mahjâ gar fleht un dahrſu nonahkufchi, mehſ papreekſch
apklauſijamees, waj wiſſ klufu. Tad eſ aiſſlehpooſ tuwumâ
tâ, ka wareju pahreddſet uſgaidamâſ iſtabaſ un kufnaſ
durwiſ, un tad manſ dehlſ eegahja kufnâ apſlatiteeſ, waj
mahjâ naw ſweſchu kaulſchu. Ja winſch uſ tahdeem tur uſ-
durtooſ un tee winu paſihtu, tad winſch iſllitooſ, ittâ ir at-
brauziſ no ſkoloſ, par wezaku litteni nefa neſinadamâſ. Ja
winu tomehr apzeetinatû, tad man bij jagahdâ, kâ winu
atſwabinat.

Manſ dehlſ atrada mahjâſ titai manu mahju un
abaſ kalponeſ. Tad ari eſ dewooſ uſ ſawu dſihwoſſi.

Jirahdiſjâſ, ka manu dſihwoſſi weetejee leelineeki jau
diwaſ reiſeſ bij kratijufchi dehl eerotſcheem. Bet nedſ
patrepju ſambari, nedſ eerotſchuſ ne fatru reiſ nebij atra-
duſchi. Eerotſchuſ kufſcheeſ bij noſlehpis pagrabâ jumta
ſkaidâſ, kaſ tur bij ſameſtaſ weenâ kaktâ tadehl, ka krewu
ſaldati winâſ iſleetoja ehdeena wahrifſhanai. Tâpat kra-
titaji nebij atraduſchi noſlehpto gaku un wehl daſchaſ leetaſ.

Dehlſ aiſgahja uſ meſchu peh3 ſirga. Mahjineeki
man titam pahreſtaſtija, kâ bij gahjiſ peh3 manaſ aiſbrauk-
ſchanaſ pa pagafu.

Revoluzionarâ komiteja, gan maſuleet' zitadâ faſtahwâ,
atkal bij nehmuſe pagafu rihzibu ſawâſ rolâſ. Apzeetinati
bij: tahdſ ſaimneekſ, kaſ ſaimneeku organiſſchanaſ darbâ
bij weenſ no dedſigakeem un paſchailſleedſigakeem.

Sirgu nolitâm aiſ mahjaſ pee ſchluhniſſcha, un ſahkâm
bahſi maſfoſ to, kaſ mumſ ittâſ buht wiſwajadſigakaiſ:
miltuſ, putrainuſ, ſirkuſ, gaku, zuturu, ſeepeſ, ari wehl
daſchaſ drehbeſ. Tâpat iſnehmâm ari eerotſchuſ no pa-
ſlehptuweſ, lai mahjineekeem nezeltooſ nepatliſchanaſ, ja
toſ tomehr atraſtu.

Kamehr wehl krawajameeſ, uſdſiſſſcham uſ zela daudſu
zilweku baſſiſ. Nodſehſſcham mahjâ uguniſ, pakeram
eerotſchuſ. Tur lehnâm brauza uſ mahzitaja muſſchu
weetejee milſtiſchi un revoluzionarâſ komitejaſ lozekki. Wini
laktam bij ſauttur bijufchi darbâ; par turpwedeju wint bij
iſrihkojuſchi weenu no maneem graudneekeem. Tagad wini
ſabrauza muſſu pagalmâ un atlaida braujeju. Ja wineem
eenahktu prahâ wehl reiſ apſlatiteeſ manâ dſihwoſſi, tad
mumſ neatliſta netaſ zitiſ, kâ „tureteeſ lihdſ beidſamam“,

Ià to teiza mans dehlis, flnti uswilkdams. Bet ià ta militfchi tilai pahra stundas eepreefch muhsu mahju bij kratljufchi, tad fchoreif wini algahja, muhs netrauzedami.

Teju padfchruftchi, un lihdfi nemamàs mantas fakrah-wufchi wesumà, mehš dewamees zela. Schoreif neusdrofchinajamees braukt pa masajeem zelineem zaur westeneefcheem, jo fawas tuwredfibas dehl es tur nakli weegli buhtu apmaldjees.

Behrsoni zauri isbraufufchi, mehš bijàm puslihdj drofchibà. Tu wajadseja apftatitees pehz lahda meschina, tur pahrgulet pa nakli. Beidsot eegreesamees lahda birfè, tur zelfch likàs tilai uf plawam wedam. Tur, nolufkofufchees weetinu, fur ar wesumu wareja apgreestees, mehš nogreefàm wesumu no zela, nojuhdsàm firgu un apmetamees uf nakts atpuhtu.

Schi nakts mums nebij weegla. Bet tomehr es efmu preezigs par winu. Wina lahwa man eefstitees zilwefa dsihwè no tahda stahwolka, lahda es wehl nefad nebiju atradees.

Pahr birfi puhta deefgan paaufts wehffch. Mehš tomehr bijàm puslihdj aifwehjà. Tilai raifes bij, ià dabut uhdeni firdfinam un pascheem few. Bleka spainis mums bij lihdfi; bet upites tuwumà nemanijàm. Un ja wina ar' tur buhtu, ià lai islausch ledu?

Zitadi buhtu, ja waretu uskurinat uguni. Tad atkaufetu fpaini fneegu. Tad waretu ari paschi apfilditees un paehst walarinas daudfmas gaismà. Upftatgajàm birfi, waj neatradifim kautkur lahdu fhogaru blahli. Senal tahdi tur bij ufufchi, bet nu jau aifwesti projam. Wina weetas bij apfnigufchas. Tomehr pa farinam fchur, tur wehl fataufitjàm apafsch fneega un iswiltdàm. Ja tos eeliftu degofchà ugunsturà, tad wini, warbuht, eefiltu un fahktu degi. Bet ar wineem eekurinat uguni nebij eefpehjamš.

Tad fahtdàm mellet eekurus. No dascheem behrfeem noplehdàm drufku tahfs. No fhypas iswillà n pahra faujas feena. Eglem patauftjàm fem apafchejeem fareem; tur atradàm pa tumfu daschas nokaltufchu faru atleekas. Eenahza prahtà tautas dseefma: „Sihli behrsa fhagarini paschi puhta, paschi dega.“ Peelaufijiu daschas faujas ari jaku behrsa fhagaru.

Sad pehz ilgàm puhlem, ar wisleelako usmanibu un pazeetibu strahdajot, beigàs atspthdeja masa uguntina fà willa aztina. Nu litàm klast farinu pehz farina, katru apfwehrdami, waj nebuhs par leelu, lai eefiltu neezgajà leefminà, lihds beidsot leefmina sahka zeltees us augfchu un mehš winat drihstfejàm dot arween nopeetnaku darbu.

Sad atkal gahjàm, taustidamees pa tumfu, meklet nokal-tufchus krumus waj tozkus, to waretu nolauft. Paspehràm ar kahju satram zelminam, waj naw jau tikahl' fatronejis, fa waretu winu atdabut no semes nost. Pee tam nedrihstfejàm pahraf tahlu aiseet no ugunš, lai neaismalditos. Jo eeturet wirseenu nekahdi nebij eespehjamš. Trolfchyna taifit neufdrofchinajamees. Beidsot bijàm famellejuschi pahra khepifchus sneegà mirkufchu saru un warejàm us brihtinu atpuhstees un topt leefminu.

Ur waru man mahzàs wirfù domas, zil tahlu nu atfweesti atpakal wifì mani nodomi un puhlini. Wifa genfchanàs nu sawiltufes us to, fà fadabui preefsch fawejeem us pahra mehnescheem pahritkas, tur tatschu wehl daschus mehneschus atpakal man litàs, fa esmu winus jau apdrofchinajis us wifu muhschu. Un tas patš masuminfch man bij jafog fà sagllm bascham no faweem krahjumeem. Un tagad, naltš widù, es peeleeu wifus sawus meefas un gara fpehtus tam weenam mehrëim : usfurnat uguni.

Sinams, tuhlfstofch gadus atpakal manu sentfchu paroziba laitam nefneedsàs pat lihds sagahdam preefsch diweem, trim mehnescheem; wini tàpat puhra fuhrlstofchàm azim duhmaind ugunstura fahkumà, fà es. Wifì meefas un gara fpehli wineem tàpat tilko peetika, lai dezembra nakti waretu fafilditees un pakaufet drufku sneega. Bet wini nepasina neta plaschaka. Wini nejutàs atfweesti atpakal no tuhlfstofch gadu tuliuras us to wisnepeezeeeschamako, bej fa tawai meefat jaet boja, jaisnithst. Un pee tam wini bli wefelt. Winu mustuli bij fpehzigi. Wineem nebij jaapstahjas it pa defmit, peeypadfmit folu, lai atguhtu elpu. Ro tad mums ir lihdsėjuschi fchee tuhlfstofch gabi kulturàs dshwè? Muhsu meefa ir nowarguse, no dabas mehš efam atfweefchinajufchees, wifu seedojuschi fawa gara islopfchanat . . . un nu fchis garš top leetš, bet meefa atfpirgt wairš newar.

Bet uguni statotees tomehr sahla gaist schis druhmäs domas. Islikäs, fa newarefim eekurt uguni sneegä ar fareem, fas wilkti no sneega apatschas, un tomehr eekuhräm. Islikäs, fa nefas newar peespeest sneegaino saru degt; un tomehr eefilt un deg. Sifai pirmsahkuma ugunim wajag, tikai pirmäs eefildifchanas. Zits wifs tad naht arween weeglat un weeglat.

Waj tad wifs mäns tautas audsinafchanas darbš naw tahds patš ugunsturs? Wisaplahrt tikai sneegaini sari, lä lai winus eefilda un uspuhsch leefmäs, fas kausē sneegu par spirdsinofchu uhdeni, fas šafilda lozekkus un apgaismo tawu aplahrtni? Sifai pirmäs eedegfchanas wajag, pirmäs leefminas lä wilka aztinas peefniguschä biršē. Un tad ruhpiigi litt farinu pee farina, katru nofstatit, waj naw par leelu, gaufi eefildamu. Un pazelfees schi leefmina, augš wina, no fihleem behrfa fchagarineem, no muhsu behrneem, no garä nepeeaugufcheem wina usplauks, schi ugunšpule tumfchä, wehšä nakti. Pahri par tautas blifi puhtis šapat aukstee wehji; bet mums apatschä, aifwehjä, buhs atkal faws gara uguns un zeriba, fa atmantofim to weenä, diwäs paudsēs atpakat, fo tauta bij krahjufe tuhštostofch gados, bet fo rewoluzija ispostija lä šapni . . .

Un es šlaidri redseju šawu turpmato zeku nošlaidrotu: kolihdi peederigee us šahdu laizinu buhs apgahdati ar pahrtiku — eet atkal pee šawa agitazijas un organifazijas darba, kurt šawu uguntinu peefniguschä biršē.

Rihtš wehl bij tahlu un us neezigajeem fchagareem sneegu isfaufet newareja. Bij jameklē pehz rupjafas malkas. Sawahzu wehl krahjuminu šaru, lai ugunsturs neifšifstu, atšahju dehlu, wiku usmanit, un patš gahju meklet leelaku malku.

Išgahju biršei zauri, pahrgahju pahr dascheem plawu ftruhreem, lihds beidsot kaut fur eeraudifju ti lä fchluhnt. Aifgahju turp, zeredams, fa atradifchu šahdu mafaku grihdas foku. Bet fchluhnis bij tufschš un wifš grihdas koki jau fadefdinati. Aif fchluhna turpretim fchiganeem šahdreif bij bijufchas telšis. Semē šapraufstee telšis koki, zitreis šakti, tagad jau bij pawihtufchi, pee tam pa dalai apdegufchi. Man isdewäs daschus no teem nolauft. Šapat wiku uguns turu weetä wehl bij atlikufchäs daschas rupjafas pagales

un lahds patews blufens, us kura wini bij fehdejuschi. So wifu sakrahwu us plezeem un taustidams pehz pascha eemhtam pehdam, nefu projam, apmehram puswersii tahlumâ, us sawu ugundturu, preezadamees par to, kas tshiganeem bij pallzis pahri. Warbuht mehß relß preezafimees ari par to, kas buhs palizis pahri tshiganeem-leelneekeem.

Nu mums peetika turinamâ lihds rihtam. Nu meerigi warejam atpuhstees un ehst wakarinas waj brofastis, ta fatram patika scho ehdamo reisi nosautt, un kaufet sneegu preeksch fewis un sirdsina. Spaini gan bij peegrahbees lihds ar sneegu ari dauds nobiruschu fluju, tapat ari tur peebira dauds ogtu un spriffstu; bet reti tad man lahds dsehreens ta ir gahjis pee sirds, ta pascha kaufetais sneegs.

Nahkamo deenu zelsch wehl turejäs labi, it ihpafchi par Peebalgas augstumeem. Bet deenu wehlaß, Zehsim tuwaß nahkot, laiks ta allaidäs, ta sneegs dauds weetäs no zela nokusa. Gruhti mums nahzäs tift augschâ no Watwes lejas. Wilka sirdsinsch, willtam un bhdijam paschi. It pa desmitt sokeem stahdamees un puhsdamees, tomehr pehz pahra stundam ilkam augschâ. Bet peebraufuschi netah! no Preefuleem pee schosejas, redsejam, ta ar ragawam tahlaf tift newar. Schoseja bij gluschi faila. Wakars jau bij wehls, zilweki wifur apauhlufchees. Tad dehls isjuhdsä firgu un aissjahja zauri Zehsim pehz manas lehwes. Es paliku zela widu us wesuma.

Pehz pahra stundam dehls atbrauzä ar ratos aissjuhgo lehwi. Pahrtrahwam ratos sawu wesumu. Tutschäs raga was noguruschais sirdsinsch tomehr wareja pawillt. Zehsu millizija toreis atradäs sozialdemokratu rokäs, kuri paschi stipri teezäs us leelineeztsma pusti. Ihstent nemot wisi leelneeki, kas wahzeescheem eenahkot polka Widsemé, usdewäs par masineekeem.

Millizija nu bij isdewuse preekschraftu, ta Zehsis bes pagasta ispidu komitejas rakta nedrihtsteja eewest nelahdu pahritku. Man, sinams, schahda rakta nebii. Ras bes atlaujas pahrwadaja pahritku, tam to atnehma. Sas pats draudeja ari man, tad pilsehtä eebrauzot mani aptureja lahds millizis un atrada, ta man wesumâ pahritka. Likäs ta nu wifas muhsu puhles ir bijufchas par welti. Bet tad es millizim ihsumâ pastahstiju sawu situaziju, tad winsch to

šaprata. Tomehr, lai nepahršahptu šawu amatu, wiņšch man ušbrehža, lai eš brauzot uš milliziju, bet ne pa galweno eelu. . . lai brauzot pa šahnu eelu; šchis buhšchot millizija pretim. Eš šapratu, tadehl wiņšch man leet braukt pa klusu šahnu eelu, kur millitšchi nebij nostahditi; firdi pateizos nepašihštamajam šargam un aišbrauzām pa nomali garam Žehsim ar wifu išglahbto pahrtiku.

Millizija mums ta leeta buhtu tituse nepatihlama ari tadehl, ka sem pahrtikas waifineem mums šlehpās eerotšchi, munizija un rotas granatas.

No Žehsu apgabala man bij jaskubinas uš Rigu, kur uš 19. un 20. dezembri bišām nolikufšchi semturu delegatu kongrefu. Wišas mantas mums weenā wesumā nebij aišwedamas, it ihpafšchi, kur dašchi no mums nebij špehjigi tahdu atstatumu noet šahjam. Tadehl eš ar trescho dehlu aišwedām weenu datu pahrtikas papreefšch uš Rigu; tad dehls brauz atpakal pehz atlikufšchām mantam un pehz manas feewas. Ziti behrnt aišbrauza pa dšelfšzelu.

Semturu kongrefam tagad bij jarehšinas pawišam ar zitateem apstahkleem, nekā tee bij paredseti wiru šaiznot. Uzinats wiņšch bij gandrifs ar to noluhku, lai pahrbauditu tautas padomes platformu un uštahšchanās teefibas. Bet tagad, kur leelineeki patlaban pluhda Latwija eefšchā, kur behgli no maleenas jau bareem lašijās Rigā kopā, tagad buhtu bišis nepeedodams neprahts, šcheltees widus šchiram šawā starpā. Uš glahbšchanu mums atlikās diwas zeribas. Almanis bij nolihdšis ar wahzu waldibas preefšstahweem, ka Wahzija palihdšes organiset un apghdās Latwijās armiju. Ja mehš tagad Almanim atrautu šawu pabalstu, tad wareja ari šchis lihgums šaudet šawu nošihmi. Dru zeribu mehš likām uš Angliju, kuras fugi stahweja Rigas oštā, un konsuls atradās Rigā. Mehš rehšinajām, ka Anglija neklaus leelneekem nemt Rigu, ja redšs, ka te šahf nostipriņatees un attihstitees pilsoniska waldiba. Tadehl mehš kongrefā gan ušwehram tos prašjumus, kuras mehš uškatijām par neišbehgameem preefšch pilsoniskās waldibas, bet tomehr sistematiski išfargamees no katras waldibas kritikas un nošpreedām, wiru pabalstii, tai zeribā, ka wina eeturšs muhfu šihmetās robesčas. Tautas padomes jautajumu atstahjām neaiškertu.

Lai Anglijai rahditu, ka semturu kongress leet ſawu zeribu uſ winu, ſà ari to, ka pilſoniſſee elementi pulzejaſ ap Ulmani, kongress iſwehleja iſchetruſ delegatuſ pee angļu konſula. Kongreſa wahrðà apſweizàm Anglijas juhrneekuſ, ſaſ eeraduſcheeſ Riga, iſſumà peeminejàm Latwiſjaſ ſtahwolli un iſteizàm ſawu zeribu, ka Anglija muhſ ne-lainè neatſtahſ. Konſulſ tomehr pateiza ſauſeem wahrdeem, ka Anglija muhſ labpraht pabalſtiſ ar eerotſcheem un muniziju, ja mehſ paſchi organiſeſim ſawuſ ſpektuſ. Bet lai mehſ nezeram uſ Angļu ſahpſchanu malà. „Высадки не будут“, wiakſch wehl reiſ atfahrtoja.

Ur to nu ſabruka muhſu galwendà zeriba. So nemaſ nedrihſtejam atſtahtitt kongreſam, kurſch jau taiſtjàs ſawuſ darbuſ beigt. Noſpreedàm teitt titai to, ka konſulſ iſka kongreſam pateitteeſ par ſweizeeneem un apoſlija muhſ apgahdat ar eerotſcheem un muniziju, ja mehſ organiſeſim ſawu karapſektu. Sà ka to paſchu bij ſolijufchi ari wahzeeſchi, peedahwadami ari apgehrbu, algu un pahrtiku, tad praktika ſchim angļu ſolijumam gan nebij nekahdaſ noſihmeſ.

Maſa zeriba mumſ wehl atlikaſ. Ulmaniſ 7. dezembri bij noſlehdſiſ ar wahzu waldibu lihgumu, ka pehdeja pabalſtiſ Latwiſjaſ armijaſ organiſeſchanu, ſcho armiju nemdama pilnigi ſawà apgadiba. Paredſetſ bij, ka jaun-dibinamà armija eetilpſ tà Baltijaſ wahzu, ſà ari latweeſchu nobalaſ, pehdejaſ diwreiſ leelaka apmehra, nekà wahziſkaſ. Lihgumu paraſtiſtjuſchi bij patſ Ulmaniſ un toreſejaſ apſardſibaſ miniſtrſ Sahliſ, taſ patſ Sahliſ, kurſch wehlat Leepaja tit aſi agiteja pret wahzeeſcheem.

Jautajumſ paſtahweja eekſch tam, zil ilgà laika iſdoſeeſ organiſet jaunò armiju? Deenejuſchu karawihru mumſ netruhta. Kreewu diwpaſmitai armijaſ iſſuhkot, no latweeſchu ſtrehlineeku bataljoneem (toreiſ jau par brigadi ſaweenoteem) daudſi bij palikuſchi atpaſal, tàpat bij pehzi meera noſlehgſchanas atgreekuſcheeſ no zliàm kreewu armijam daudſi karaiwu mahjaſ. Ja tee tagad titai pa daſai eeſtahtoſ jaunformejamà armija, tad ap diwdeſmit tuhſtoſchu zilweku weeglittem ſadabutu. Un tà ſà eerotſchi bij dabuſjami neaprobeſchotà wairumà, tad zihnai pret eebruhkoſcheem

leelineekeem buhtu droščas isredseš. Jo eebuzeju štatts — zif bij noprotams — nepahrfneedša 10,000.

Bet nelalme pastašweja eefšch tam, ta, pirmahrt, wiša rihloščandš eefahkšs pahraf wehli un, otrahrt, — ta leela dala no bijuščeeem kareiwjeem nedomat nedomaja, eestahteeš no brihwa prahta latwiškā armijā: faimneeku lahrtas kareiwji domaja katrs wairaf til par šawu mahju, waj ar bij apniziš karot; bessemneeku kareiwjt turpretim juta lihdi leelineekeem. Wehlu eefahkot organifešchanu, wareja wairš isleetot tilai ridšineekus, no kureem daudši eestahjās armijā teefši ar to noluhfu: leelineekeem tuwojotees pahreet pretneeka pušē. Šajuhšma uš zihnu parahdijās tilai starp studenteem.

Pawišam tila no latweešču pušē šahkšs formet šchahdas nodalās: Zehšis weena rota, Rigā studentu rota un wehl diwas zitas. Beš tam ofizeerus un apakšhofizeerus pulzinaja turpmakām wafadšbam femiškā nodalā. Wahžu nodalu uštahdiščana gahja sekmgaki.

Tad wehl mans wezakašs dehšs gribeja formet partišanu nodalu. Bet tā ta eš wiku uškatišu wehl par jaunu preeļšch šcha ušdewuma, tad wiņšch, kopā ar diweem šaweem jaunakeem brahleem (jaunakais bij nepilnus 16 gadus wežš) eestahjās studentu rotā. Domas par partišanu pulzina dibinaščanu eš patureju šawā šinā.

Studentu rotā eestahjās ap 200 jauneklu. No teem leelalā dala bij jau bijušči kara deenastā; wairaf tā 100 bij kēewu armijā bijušči ofizeeru lahrtā. Zehšu rota, leelineekeem tuwojotees, pa dalai isjula; uš Rigu atkahpās tilai lahdi 30 zilwekl. No tautiškām korporazijam studentu rotā štatta šinā wišwairaf peedališās Selonija.

Otra Rigas latweešču korporazija Salawija turpretim peedališās masaf; no teem, kas eestahjās rotā apmehram iščetredesmit procenti Jelgawā atkal iškliha.

Žitu korporeku, turpretim, tā Serbatas lettonu un maslaweešču, štatta šinā gan bij masaf, bet pee rotas wini wiš uštizigi turejās šaunās un labās deenās. Salawijas wahjata peedališčandš armijā gan laikam ištaldrojama ar tās korporazijas femiškām administrazijas špešjam, jo Ulmanim uš Rigu atgreeschotees taisni šchās korporazijas

lozekli un fillstri wiswairaf un wismihlaf eestahjās waldbas amatoš.

Par weenu no jaunformetajām rotam ap seemas ūwehſkeem arween notekſtaft ſahla runat, ſa wina pret leelneekem nelauſchoteeš. Šho rotu formeja Semitang, taš patš, taš wehlaſ komandeja latweeſchu karapſehku Seemel-Widſemē. Teiža, ſa daudſi ſchaf rotā eestahjoteeš ilkat tadehſt, lai dabutu eerotſchuš rokā; pret to ſchee eerotſchti tiſſchot greesti, taš iſſtaidroſchoteeš wehlaſ.

Dezembra 28. waj 29. deenaš rihā ap pulkſten ſeptineem ſahla Rīgā rihbet leelgabalu ſchahweeni. Šchautš tika no Daugawas puſeš. Granataš trija Suworowa eelā ap pareiſtzižo ſeminaru. Eš ſteidſoš turp, bet atduhroš uš patrolam, taš nelaida tahtaf. Uš eelam bij noſtahditi loſchmeteji ari ar ſtobreem uš ſeminara puſi. Laudiš gahja walodaš, ſa diwaš latweeſchu rotāš eſot ſadumpojuchāš pret ſawu preekſchneeziibu un Uimana waldbibu; taš tagad teekot no anglu tugeem apſchautāš. Pehž ſahdeem 17 ſchahweeneem bombardeſchana apluſa.

Wehlaſ iſſtaidrojāš, ſa leelineekem tuwojoteeš teeſcham weena rota bij atteiſuſeš eet žihniā pret teem. Pee tam wina leedſāš atdot eerotſchuš. Somehr ſemeš ſargu wahžu nodalam iſdewaš winu agri no rihā eelenkt. Peeitka ar nedaudſeem artilerijaš ſchahweeneem, lai peeſpeeſtu winuš padoteeš. Wini iſnahža no ſawām kaſarmem bej eerotſcheem, bet dſeedadami: „Ar taujaš ſauzeeneem uš luhpam.“ Wehlaſ ſazelſchanāš barweſchuš noteeſaja uš nahwi. Rahduš trihš, laiſkam, noſchahwa. Bet leelneeki eenahža Rīgā pirms ſpreedums pee žiteem bij iſpilditiš. — Šchi nebij weenigā reiſe, kur wahzeeſchi ſemeš-ſargi paglahba Uimana waldbibu.

Sazelſchanāš gan bij apſpeeſta, bet lihdi ar to ari atteezigā rota iſjulufe un iſjuluchāš ari zeribaš, ſa latweeſchi ar ſaweem ſpehkeem warēš aiſlawet leelneeku eenahſchānu Rīgā.

Šiutſchka jau 19. dezembri iſlaida manifeſtu, kurā iſſludināja padomju republiku un ſtrahdneeku diſtaturu Latwiā. Waldiba ſahla krawateeš un teižāš 2. janwari pahrzelameeš uš Jelgawu. Jelgawā wina gan waj nemaš nebij apſtahjuſeš, bet no tureeneš tuhlin dewuſeš tahtaf uš

Leepaju. Titai 29. dezembri wina wehl paguwa noslehgt ar wahzu waldbibu lihgumu, ka wahzu karawihri, las buhs tschetras nedelas peederejuschi pee tahdas karaspehka nodaläs, kura zihnas Latwijä pret leelineekeem, tiks us wina peeprašjumu usnemti Latwijas pawalstneeziä. Baltijas muischneeziba sawukahrt scheem pascheem kareiwjeem bij apfolijuse pahrdot semi par to zenu, kahda pastahweja Baltija pirms kara. Ur scho lihgumu Uimana waldbiba zereja peedabut kahdu daku no wahzu karaspehka us zihnu pret leelineekeem. Wahzu waldbiba sawukahrt gribeja schahdä zelä saweem blijuscheem saldатеem sagahdat semi preelich koloniseschanas.

Schis ir las lihgums, no kura wehlat iszehläs tik dauds fareschgljumu. Wahzu aprindas weermehr apgalwoja, ka Umanis esot apfolijis wahzu brihwprahtigajeem Latwijä semi, kamehr Umanis sawukahrt id noleedsa. Pateefiba pastahweja eelich tam, ka semi apfolija Baltijas muischneeziba; bet Uimana waldbiba apfolija scheem pascheem kareiwjeem pawalstneeku teefibas, bes kuram wineem nebuhtu bijis attauts semi Latwijä pirkt. Lihguma lauschana no Uimana puses pastahweja eelich tam, ka wina waldbiba us antantes wehleschanos atteizäs dot apfolitäs pawalstneeku teefibas un zaur to padarija scheem kareiwjeem par neespehjamu, eeguht to semi, to muischneeziba wineem bij apfolijuse.

Isbeidsäs schee fareschgljumi zaur to, ka wahzu waldbiba sem antantes speedeena atteizäs no 29. dezembra lihguma ar Latwijas waldbibu.

Dewitâ nodata.

Sem leelineekeem.

Otrâ jarwara peewakarê atskrehja weens no maneem
puiseneem pee manis atwaditees: esot jaejot projam us Jel-
gawu. Iswaizajis, fâ man fatikt sawus zitus dehluš, aif-
gahju us Aleksandra bulwari, tur toreis studentu rota bij
eewheetota. Pee atteeziçâ nama durwim bij leela bursma:
nahja, gahja studentu sawos baltajos pušlaschozinos, slintem
pahz plezeem. Pee durwim stahweja pahra peekrautu we-
sumu. Pa starpam štan komanda pirmajam, otrajam poſ-
mam. Sautâ weenu, otu beedri. Peederigi atnahkuschî
atwaditees. Ziti taišâs eet studentu rotai lihdi, paneh-
mušchi slintes, stahw tâ notaunejuschees sawâ pilsehtneeku
meheli, weeglos apawos, warbuht tikai sobu fuselkitiis un
zilgaru kahrba kabatâ . . . Weenu dehlu fatiku us trepem.
Sedewu tam drusku naudaš ari preeksch wina brahleem,
atwadijos, liku sweizinat. Augschâ usgahjis redseju, ta fa-
meklet weenu waj otu wairš naw eespehjamš: peekaiſtiš
wiš ar šalmeem un seenu, gulamâš lahwinâš ismehtataš.
slintes šašlâiſtitaš kaktos, patronâš iškaiſitaš pa grihdu.
Kahdš man paſištams ofizeeris, Marluš Gallitiš, dâlĵja
slintes katram, kaš gribeja nemt. Ari man eedewa weenu,
eebehra ari wehl pahra ſaujaš patronu kabatâ. Wehlat
gan ſchiš paš ofizeeris, eezeltš par waldbiſâš pilnwarneeku
Seemel-Widsemê, lita konſiſzet wiſu manu mantibu. Par
weenu slint un ſauju patronu taš ir gan tâ tâ par daudš.
Bet wehl jau muhſu rehĵinš naw noflehgts.

Pejâ nonahziš pahrlaidu neweenadâ luktura ſpihdumâ
wehl reiš ſtatu pahz jaunajeem augumeem un ſejeem, kaš
ſteigâ un jaunibaš uſbudnâjumâ kuſtejâš ap weſumeem un
pa trotuaru un eelu, nodomaju, zil daudš tautâš un wezafu
zeribu ſaiſtiĵâš taiſni ap ſcho pulzinu, tad uſmetu ſawu

flinti plezōš un pagreesōš gar Wehrmana dahrsu uš tum-
ſchalām eelam.

Sawuš peederigoš eš biju nometinajis strahdneeku
apdſihwotā apwibū, strahdneeku dſihwolli ar pušotras iſta-
binas, ſinamš, ſem peenemta wahrda un uš ſweſcheem do-
kumenteem. Pašs ſew nonehmu tuwumā lihdsigu dſihwolli
ſem zitada wahrda, jo newareja paredset, ziſ ſihki un no-
peetni leelineeki kontrolēs eedſihwotajuš. Wehlatu gan
iſrahdijās, ta strahdneeku eezirknoš kontrole bij deefgan
pawirſcha.

Ari zītadi ar wiſu dokumentu raibumu gahja pee lee-
lineekeem ſchā un tā. Tā par peemehru: man bij eepſeh-
jams, tiſt par zeetuma uſraugu zentralzeetumā. Šho
eepſehju eš neiſleetoju tiſtai tadehſ, ta tauptju wiņu tam
brihdim, tad uſbrukumš Rigai jau buhš ſagatawotš.

Paſatbam, ſinamš, par to wehl nebij ko domat. Lee-
lineeku preeſchpulkti, jahtneeki, parahdijās no Aleſſandra
gaifa tilta 3. janwara pehzpušdeenā. Wiņu bij neleelš
pulztiſch. Tee paſchi tad jahdeleja pa wiſām eelam truſtam
un ſchlehrſam, lai rahditoš eedſihwotajeem. Daſcheem bij
ſtaſti ſirgi, laiſtam jau Wiſſemē „eemantoti.“

Galwenōš ſpehkuš gaidija eenahlam no deenas uš
deenu. Wiſleelā gaidiſchana bij ſwehtdeen, ja nemaldoš
5. janwari. Šchihdini bij iſgahjuſchi ar ſarkaneem karo-
geem eenahzeem pretim. Aiſgahjuſchi lihds Kopascheem,
bet bijis janahſ tuſſchā atpaſat.

Wehlat tomehr Rigas eelās parahdijās wairaf ſarkan-
armeeſchu, peepildijās ari daſchas kaſarmes. Stahtija, ta
ſarkanarmeeſcheem bijuſe apſolita dſeramnauda par Wallas,
Walmeeras, Zehſu un Rigas eekemſchanu, pawlſam kopā
kahti 800 rbl. uš ſaldatu. To tagad laiſtam ſaldatni treeza
noſt. Rahjam eſam wiņuš maſ redſeja. Weenmehrwint
brauza ſlaigadami un dſeedadami fuhrmanoš, gan paſchi
ween, gan kopā ar eelu meitam un ziteem paſiſtameem.

Wiſpahrigi — garaſtahwolliš uš eelam bij pazilats.
Raš no leekneekem baidijās, tee wiſi bij nolihduſchi pee
malas. Reti kur pamantija kahtu pilſoni waj wiņa kundſi,
apgehrbuſchoš wiſwežakā mehteli, luſam aiſſlihdam pa no-
malatām eelam. Stahti un ar paſchajuhtu turpretim ſtai-
gaja iſchalodami pa eelam it ihpaſchi tee, tam bij kahti

radineeki farlanā armijā. Kam tahdās laimes wehl nebij, tee zentās ņawus wihreeschus peerunat uš eestahšchanos. Un teesham: kasarmes pildjās ar refruscheem. Wehlat šchi eestahšchanās ņahre teezās uš millziju, jo israhdijs, ka tur laupišhana un zitada „eedšhwofchanās“ bij ehrtata un ar masal breesmam ņaweenota.

Wišpahr jaatsihst, ka pašchi ihstee ņarkanarmeeschi laupija deesgan mas. Ka wini isdewibu nelaida garam, to jau man pašham gabijās peedšhwot Ralsnawā. Bet te, Rigā, wineem tahdās isdewibas nebij. Wišpirms jau wini wišij bij ar naudu bagatigi apghdati. Japeeshmē, ka tas no leelineeku pušes bij weikls tattišs panehmeens: laist ņawus ņaldatus pilsehtā ar naudu apghdatus; tas wineem peewilla daudj peekritejus.

Otrahrt: dšhwoflu kratišchanas netika nodotas ņarkanarmeescheem, bet weetejai milizijai, ka tad gan saga un laupija, to naqi neņa, — atkal zaur to daudsuš peewillkdama ņawās rindās. Weikalu laupišchanas nenotika gandrihs nemas, jo ņahrtibu uš eelam palhdseja usturet ņarkanās armijas patrulas.

Ramehr leelineeki nodarbojās ar Rigas pahrwaldibas ņanemšchanu, titam wehl nebij ņajuhtama netahda leela pahrgrosiba. Gan jau Stutščla bij 19. dezembri išfludinajis Latwiju par Kreewijat draudšigu, bet zitadi paštahwigu padomju republiku; tāpat bij atjaunota ari proletariata diktatura; bet Rigā šho wahrdu ihstā nošhme nahza ņapro-tama un ņajuhtama tilai pahra nedelas peh3 leelineeku eenahšchanas.

Jaatsihst, ka Rigas pahrwaldibas pahrahrtošhana norišinajās deesgan ahtri, — wišmas uš papira un wajadšigo eestahšchu radišchanā. Šchi pahrahrtošchanās notikās reišē no diwām pušem un peh3 diweem prinzišpeem. Wišpirms leeta eesahdās no augšhas peh3 wezā birokratijas prinziņa. Lenins Stutščlu bij eezehlis par komisaru Latwijās leetās. Stutščla eezehla ņew par palhgeem komisarūs preešč wišam ņwarigalām pahrwaldišchanas nosarem: finansem, droščibai, isglišibai, darbam, ruhņeezibai, ņemkopibai, teesleetam u. t. t., — pawišam ņahduš 15 waj watral. Šhee komisari ņawukahrt ņadalija ņawu darbu nodalās, apatščnodalās, ņelzijās u. t. t., kurām katrai nolika preeščgalā

darbineeku, lihds wisa semeš pahrwaldiba bij eetwerta ſchai birokratijas tihlā.

Bet reiſē ar to eesahlās ari proletariata paſchpahrwaldibas uſbuhwe no apaſchās, pehz padomju ſistemaš. Katras fabrikas, katra uſnehmuma ſtrahdneeki iſwehleja no ſawa widuš „padomi“, kura lai aľſtahwetu winu labumu un rihtotu winuš, buhtu — tā fakot winu liſumbeweju eeſtahde. Šchi padome tad iſwehleja „iſpildu komiteju“, kaš winaš lehmumuš lai iſweſtu dſihwē. Uſſewiſchke uſnehmumi beš tam apweenojāš pehz arodeem plaſchalās ſaweenibāš, kuraš radija ſawaš „padomeš“, iſwehlejaš no aſſewiſchto uſnehmumu padomju delegateem. Šhāš ſaweenibaš ſawulahrt atkal iſwehleja delegatuš uſ wehl plaſchaku apweenibu padomju wehleſchanam. Tā tam wajadſeja eet lihds paſchai augſchai, lihds kamehr wiſaš semeš ſtrahdneezibaš preeſchſtahwi buhtu apweenoti weenā galwenā padomē, kura tad buhtu wiſaš semeš liſumbeweju eeſtahde. Šchi galwenā padome iſwehletu ſawu iſpildu komiteju; ta tad buhtu Latwijāš padomju republikas waldiba. Ur Kreewijāš padomju republiku Latwija ſtahwetu ſakara zaur ſaweem delegateem, ko winaš galwenā padome ſuhittu uſ Kreewijāš padomju delegatu kongreſu.

Rā lai nu turpmaš ſaweenotu abuš ſchoš pahrwaldiſchanāš prinzipuš: birokratiſkoš komiſaruš no weenaš puſeš un paſchwaldibaš padomeš no oiraš puſeš?

Teorijā leeta laiſkam bij domata tā, ka eezelte komiſari uſſtatami titai par noſahrtiſchanāš eeroſinatajeem, weizinatajeem, organiſetajeem un uſraugeem. Rolihds atteezigā noſarē buhtu jau nodibinotaš wajadſigāš padomeš, tad tāš paſchāš iſwehletu ſawai noſarei komiſaru jeb zitu tamlihdſigu darbineeku, warbuht to paſchu, kaš lihds ſchim darbojāš tā eezeltiš, bet warbuht ari zitu.

Pratiſē tomehr leetaš negahja tit gludi. Wiſpirmš jau jaewehero, ka eezeliā, birokratiſkā komiſara rolāš atradāš deeſgan leela wara. Wiſch bij taš, kaš ſarihkoja un wadija agitaziju ſawā noſarē pehz ſawa prahto; wina rolāš atradāš wajadſigāš naudaš ſumaš; wiſch peenehma eerehdnuš. Šchi pehdeja leeta bij toteeš ſwarigaka, ka beigāš, iſhtajam komuniſmam eesahkoteeš, gandrih wiſa

komunistu partija pastahweja tikai no eerehdneem ween . . .
komunism̄s bij iswehrtēs par birokratijs̄s oligarchiju.

Bet no otras̄ pufes̄ atkal padomju iszelschanās un
pahrwēdoschana bij til maš eetwerta noteikumos̄ un til
weegli iswedama, un komifara weeta bij til willinoscha, ka
usnehmigās firdis̄ tika taisni willinat willinatas̄, issehbdinat
otru no tautu poda un eesehstees̄ pašcham weeta. Buhtu
padomju republika pee mums̄ ilgaš pastahwejuse, tad tas̄
lailam nowestu pee leelām eelšchēm zihnam; pašahkumi
jau bij manami. Uswaretu, sinams̄, no šahuma birokra-
tiskais̄ prinzijs̄, lai ar' us ahreeni tiktu istaitis̄ tā, itkā ko-
mifari teel eewehleti. Bet wehlaš zihna norišinatōs̄ starp
komunisteem-waldneekēem un starp strahdneezibu, kura nepa-
galam negribeja lihst komunā eelšchā. — un tur tad eefahktōs̄
wišas̄ leetas̄ šabrutums̄.

Rigā tiktahl' nēmaš nenonahza. Bet tai lailmetā, par
kuru patlaban runaju, wišs̄ bij tikai organizschanas̄ šahkumā.
Tur bij wajadšigs̄ tikdauds̄ darbneeku, ka weetu atrada
šairs̄, tas̄ daudsmaš mahzeja rakstis̄ un šam bij šahds̄
krusttehws̄ sehdejis̄ zeetumā. Kreewija dewa Stutščkam til-
dauds̄ naudas̄, ka ar algam wišs̄ bij apmeerinati. Burschuju
inteligenze šahla jau ar šlaudibu nostatitees̄ us wišu to
lešputriju, šo wina weegprahtigi bij palaiduse garam. Jau
daššs̄ labš šahla aptaujatees̄, tur waretu šadabui strahd-
neeku dšeesmu telstus̄ . . . ešot interesanti ar šahdām leetam
eepašihtees̄.

Sewišchku wehribu leelneeki peegreesa agitacijai. Miš-
tinus̄ šarihkōja wišur, tur til bij plaščakas̄ telpas̄: beedribu
namos̄, us laukumeem, bet wišmišklaš̄ basnižās. Runataju
wineem gan nebij šewišchki dauds̄; tee pašchi wahrdi atšahr-
tojās arween mihtinu programās. Uri šewišchki labu ru-
nataju nedširdeja šlawejam, tā par peem. šawā lailā šlaweja
Jahni Usari. Par pašchu Stutščku, kursch ari usšahjās̄ tā
mihtinu runatajš̄, laudis̄ pahrnahkuschki domigi grošija galwu.
Šahla išplatitees̄ walodas̄, ka wišsch šahdas̄ wezas̄ šaites̄
dehl šahlot jukt prahtā, newarot wairš usšuret domu pawe-
deenu un daščlahrt isšafot gluschki behrniščligās̄ leetas̄.
Turpretim no eewadraksteem, šo Stutščka rakstija leelneeku
galwenā organā „Zihnā“, šchahdas̄ nekšaidribas̄ domās̄ wehl
newareja nowehrot. Patš wina netiku dširdejis̄ runajam.

Rad ar runam ween wairš newareja laudis peewilfti, tad mihtnauš ņahka paplašĥinat ar konzertu. Ar to bij taiņis illis muhtu mahtņlineekeem uš maišes turwot pee leelineekeem. Mahtņlineeki ušreis atrada, ņa mahtņla ešot bešpolititņka, žiteem wahrdeem: war peemehrotees ņatrat polititņai. Par mahtņlaš komiņaru bij eezelts Andrejs Apitš. Teatros taš gan raudņižās uš to, ņa lai titu ušwestas titat polititņkaš lugaš, un tā ņa latweešĥeem polititņku lugu rakņneeku wehl ir maš, tad iņnahza, ņa bij jaņrahda reiši no reišes pašĥa Apišĥa lugaš ar Raini peedewam. Bet mihtinu konzertos išwehle nebij tit ņingra. Tā wareja gaditees, ņa dašĥā baņnižā uš leelineeku mihtinu dņeedaja ari manas dņeefmaš, — tāš pašĥaš, ņuraš Ulmana waldbā neefot lahwuņe wairš pat frogā dņeedat.

Reiši no reišes ņarihtloja ari leeluš aptahrtgahjumus pa pilņĥetu ar karogeem un muņitku. Gemeslu tam nehma dašĥadu: 9. janwari, rewoluzižās žihnā kritušĥo pahrweņĥana uš Eņplanadi un apglabaņĥana tur pee katedrales (ņtarp teem ari gan pahra laupitajuš, to atrada uš eelaš noņĥautuš), 1. maiju u. t. t. Pee tam tika pilņĥeta gresnota waj ņarihtlots žitš ņaš, azim ušņtatamš.

Ja ņĥi tattika — nodarbinat lauņĥu prahtuš un nelaut wineem waku apdomatees — tika iņleetota ar nodomu, tad wina bij jaatņiht par weilki išwestu. Ja turpretim pašĥi leetas dirigenti itzeja ņĥahdā zelā radit ņautlo pavalēĥamu, eštetitņižās juhtas un ešitluš ņpreedumuš padņitinoņĥu, tad — ņinamš — taš wišš bij behrniņĥĥigu diletantu darbš.

Teiža, ņa Rižas išgresnoņĥana uš 1. maiju iņmaņa-juņe ņahdi peeži milņioni rublu.

Bet eš eņmu aiņņteidņees par tahtlu uš preetņĥu.

Leelineekeem eenahkot eš paliku Riģā ar diwejadu noluhku: wišpirms eš gribeju ņaweem peederigeem ņagahdat pahritku, to ištitt lihdš pawaņarim; un otrĥahrt eš gribeju pahrleezinatees, waj ir eeņpehjamš nodibinat partisanu pulžinuš leelineekeem aiš muguraš.

Pahrtitku wareja ņagahdat titat uš laukeem. Tadeht bij wehreis jabrauz turp. Pee tāš pašĥaš reišes gribeju nodibinat ņararuš wehlaņeem noluhkeem un apņtatitees, tā un tur partisani waretu wišlabat peemestees un darbotees.

Cekihlaju sawas Jeshu mahjas, lai tiktu pee naudas. Sagahdaju sirgus un pajuhgus, ari drusku eerotschu; bes tam alfrunatas tila wehl daschas fastes ar flintem un munitiju, apmehram kahdeem 170 wihreem. Weenu datu eerotschu un munizijas es glabaju pats; alfrunatos eerotschus apfargaja leelneeki, paschi ta nesinadami.

Manš nodoms gan bij, braukti us laukeem, kolihds leelneeku fronte buhs pahrgahjuse Rigat pahri us Kursemi. Gribeju ismantot to laikmetu, kamehr wehl teel wehletas pagastos weetejas bessemneeku padomes un pirms tas ir stahjuschas sawa starpa safaros. Jo wehlat bij paredsama usmanigaka zelu apfargaschana. Bet laiks algahja ar augschâ mineito sagatawoschanos, tadehl wareju isbraukti tilat ap janwara widu.

Lihdsi man brauja ar otu sirgu kahda seeweete, kura teizas wifus zelus labi pahrsinam. Wina ilgus gadus bij nodarbojusis ar ehdamleetu uspirtschenu us laukeem.

No Rigas isbrauzam bes sewischiem kawelkeem. Bet werstes 20 ap Rigu us wifem leelakeem zekeem bij aplahretejee pagasti nostahdijuschi militschus. To usdewums galwenâ kahrtâ gan likas pastahwam eefsch tam, lai neittu no Rigas iswestas prezes bes wajadfigas atlaujas. Kadehl bij norihlota schahda tirdsneeziabas aprobeschoschana, wehl tagad lahga nesinu; warbuht tadehl, ka bij nodomata wifu tirdgotawu pahrnemschana „tautas“ rihziba un ihpaschumâ, un tagad negribeja peelaut, ka daschas mantas jau pahreet priwatihpaschumâ. Bet militschu us zekeem scho rihlojumu ispildija ar leelu preeku. Kur atrada wesumâ mantas bes atlaujas, tur tas konfliktēja. Kwihles pretim neisdewa.

Tâpat ari bij isdots rihlojums, ka no laukeem nedrihstēja eewest pilsehtâ pahrtikas leetas bes pagastu bessemneeku komitejas atlaujas. Zits tila konfliktis. Utka militischeem tas bij preeka pilns un eenefigs darbs,

Ko ar scho otu rihlojumu leelineeki domaja safneegt, ar' skaidri neisprotu, ja negribu turet winus par tahdeem behrneem, kas ta zereja paseminat pahrtikas zenas un isklasti privato tirdsneeziibu.

Ihstais panahlums pastahweja eefsch tam, ka gandrihs wifa tirdsneeziiba starp laukeem un pilsehtu pahrgahja bessemneeku komiteju lozeku waj winu draugu privato rihziba.

Jo neweens newareja nefahdi kontrolet, waj atlaujas, kas isdotas ar komitejas sehgele un preekschneela parastu, teescham ar' ir isdotas ar bessemneeku sinu un peekrischanu. Kukulofchana usseedesa; kas wis nahza pretschu zenai klast.

Daschi mantu eewedeji — spekulanti gan eegahdajās eerotfchus, fatalijās leelos baros un nelaida militfchus faweem wesumeem nemas tuwumā.

Daschahrt tas isdewās; bet zitu reis isnahza apschau-dischanas pat us Rigas eelam. Ziteem atkal bij sinamas wiskas weetas, kur stahw militfchi, tā ari zeli, pa fureem apbraukt schām weetam aplahrt. Daschu reis gan nahzās braukt ap 20 werstes lihtumā; bet leeta atmaksajās. Us wesuma wareja nopelnit — statotees us to, kahdas mantas weda — no diwi lihds peezi tuhlfstofchi.

Mehs nogreesamees ap 16. wersti aif Rigas no Rigas-Pleslawas schosejas pa mescha zeku. Bet tomehr pee kahda frogā, kur pahr upiti bij tilts, muhs aptureja militfchi. Mums nefahdu iswedamu mantu ragawās nebij. Manu eerotfchu miltzis neatrada; aptaustija gan sabataš, bet ne-ufgahja ihsto.

Birno nakti pahrgulejam werstes peezeftmit no Rigas. Isbraukufchi bijām pehzvudsdeenā, tadehl firdsineem ar weenu juhgumu un bes ehdinafchanas tas gan isnahza pahral tahlu. Bet tas bij tas ispostitais apgabals ap Rigu: teescham tuwat nebij, kur apmestees aukstā laifā. Nahlamo nakti gulejam Wez-Beebalgas Sila frogā. Tur sabrauzā ari delegati no bessemneeku padomem Kalsnawas apgabalā. Tee brauzā patlaban us Zehstī us laut kahdām plafchatām wehleschanam. No fahkuma man wajadsesa buht loti usmanigam, jo wareja starp wineem kahds gaditees, kas mani pasihū ari bes bahrdaš. Bet par laimi — krod sineeks leelo istabu neap-gaismoja; un zelineeku paschu swezites it tā pasuda ar fawu leesminu tumfā. No tām wareja weegli issfargatees.

Bij tur Mahrzeenas delegats Wasflis, kurfch teizās peederam pee pascheem pirmajeem sozialdemokratijas partijas beedreem tai apgabalā. Bij ari Behrfones delegats, kahda falmneeka waj nomneeka dehlš, zil wareja noprast. Bij ari ziti. Es ar leelu interesi noklausijos wīnu farunās, wehlat ari tais eemafidamees. Sewifschkl nopreezajos par dabiflām dahwanam, ar kahdām Wasflis prata fawas domas otram

eedwest par wina pascha domam. Wiſi delegati bij pret komunizmu, kura programu pehz barweschu taktikas ſapulzei wajadseja peenemt. Waſkis nopeetni puhlejās agitet pret to, ſoldamees zela beedreem, ka ſchis uſſtahdiſchot tahduš un tahduš preeſchlikumuš baſſoſchanat . . . tee bij domati maſineeku gara un ne beſ ſawa pamata. Bet wehlaſ no laikraſſteem tomehr bij manamš, ka tahlaſ par Sila frogu ſchee preeſchlikumi nebij tikuſchi. Tapat ari ſkaidri bij iſmanamš no Waſka runam, ka winam ſtipri gribejās tahda leelaka amata. Weenumehr wiſch uſſwehra to, ka amatoš jawehlot tee, kaš wiſu rewoluzijas atbildibu taiſjuſchi zauri un eſot beedri jau no 1905. gada.

Wiſi ſchee delegati bij beſ augſtaſas iſglihtibaš. Somehr taš, ko wini runaja, bij no ſinama ſtahwolka til leetiſchēš, ka man taiſni ſchehli tika: tik ſtaſtaš dſirnawas maſ tuiſchā. Taš ir tapat pee latweeſcheem, tā pee treeweem: wini paſiſt itlai konſtruktīwu politiku, iſdomatu, no ſinaweem pamata teikumeem atwaſinatu. Wineem truhtſt dſihweš nowehroſchanas un teeſcho ſpehku kombineſchanas. Tadehl bij janahl ſchihdeem un tatareem, lai rabitu kompromiſu ſtarp politiſku konſtrukziju un teeſchu ſpehku un aſſtahliu kombinaziju: iſweſt a priori uſſtahditu ſiſtemu, taktiſki iſleetotot wiſaš dſihweš warbuhtibaš un winaš poſtitwoš un wehl wairat winaš negatiwoš ſpehtuš.

Pa zelam eš eegreešoš ſchur un tur pee uſtizameem zilwekeem, gan paſiſtamš, gan nepaſiſtamš. Somehr ihſtu ſakaru tihliu nobibinat neiſdewaš. Laudis bij par daudſeebeedeti. Uſ laukeem bij jau eefahzees pilnigš beſſemneeku diktaturas teroš.

Interesanti bij noſſatiteeš, tā ſchis teroš bij organizeeš. Rā jau to pahrſtahtiju par Raſſnawu, tā ari ſchoreiſ waru pagastoš bij ſagrahbuiſchi ſawāš rolaš nedaudſi zilweki, peezi, ſeſchi, wiſaugſtais deſmit. Beſſemneeku padomem wairš nebij tāš noſhmeš, tā primo reiſ. Wiſi bij wairat iſweſtš uſ komunizma birokratiju waj diktaturu. Pee tam daudſāš weetāš ſchee uſurpatori nebuht nebaudija deeſzil leelu uſtizibu pee beſſemneeeem, nemaſ nerunaſot par ſaimneeeem. Wīnu wara nebuht nepaſtahweja plaſchu aprindu peekriſchana.

Bet kas wina waru darija bihstamu, tee bij rewoluzionaree tribunali. Gadu eepreefsch to bij wehl mas. Winu eefpaids tadehl bij gaußs un reti manams. Pee tam atsewischlam rewoluzionaram komitejam nereti grubit nahzas dabuht ifraudstos upurus pee tribunala.

Tagad leeta bij nostahdita pamatigaki. Rewoluzionaree tribunali nu bij us ahtru rotu eerihkoti Walfä, Ulufnê, Wez-Gulbenê, Madonä, Stutmanos, Wez-Peebalgä, Zehstis, Rigä, Walmeerä, Limbaschos. Turflaht pee scheem tribunaleem bij eerihkoti strejoschi millizijas pulzini. Pagastu komitejas padewa us tribunalu tilat sinu; no tureenes tuhlin bij guhstitaji flaht un aifweda apfuhdseto. Daudsfahrt zilweks nosuda, ka nemas nedabuja finat, kas winu apfuhdsojis un par kahdu watnu, jo fuhdsjetaja waj denunzetaja wahrdu tribunali pa leelafai datai tureja noslehptu. Wiswatrat gabijas, ka fuhdsjetajs patß bij ari leezineeks; uereti faweenojas weenä perfonä fuhdsjetajs, leezineeks un teefnefis.

Tahds gadijums bij ar Tirsas mahzitaju Osolnu. Wina draudsê dshwoja no wihra schlihrufes tahda kupratna seeweete, kura fawu ruhgtumu par dabas maltato augumu islehja politika. Wahzeescheem 1918. gada pawafari Widsemi eenemot wina tila apzeetinata. Winas mahte bij greefufes pee mahzitaja Osolina ar luhgumu, lai atfwabinot winas meitu no apzeetinajuma. Mahzitajs bij atteizees eemafitees schai leeta, pee tam wehl peebilsdams: „Naw jau nepelnits.“

Wahzeeschi atgahja; kupratno seeweeti atfwabnaja. Tagad wina ta politiski zeetufe tila eewehleta Wez-Gulbenes tribunala.

Tuhlin no tureenes nahza pawehle, apzeetinat mahzitaju Osolnu ta politisku nodeweju un kontrewoluzionaru. Nahza wehl flaht Osolina nesalausehamä daba un wina tiziba, ka leelineezifms japahrwar zaur mozella zeeshanam, — un wina liktenis bij paredsams. Weenu no teefnescheem waj millisheem-leezineeleem (skaidri nesinu) winsch wehl smagi bij nokaitinajis, to bahrgi norahdams, kad tas bij apgalwojis — mahzitajs melojot. Winu noteefaja us watrat gadu spaidu darbeem. Kahdu laiku wehl dsirdeja, ka winsch strahda weenä waj otra weeta; bet maija beigäs atlahp-

damees leelineeffi winu (tapat ta Ralsnawas ahristu Senteli) panehma lihdsti us Kreewisu; tahlat wairs neka neefmu warejis par winu fallausit. Beidsamaiz, kas winu bij redsejis, stahstija, ta drehbes winam bijuschas stipri noplifuschas un pats nowahrdjis. Lat Deews dod, ta wina stipra palahwiba us mozetia zeefchanu spehtu nestu sawus auglus.

Ofolinsch buhtu warejis tilt wala ari ar naudas fodu, tas ir — atpirktees. Lihdsigi peedahwajumi winam bij taisiti. Bet winsch tos atraidija . . . neweenu kapetku leelineeffi no scha nedabuschot. Schi zihna neefot ar naudu iszihnama. Ziti, kuri jutas ne zihna stahwoschi, bet nelaimê krituschi, isleetoja scho glahbschanas zelu. Ta zits no apfahrtines laudim ar bij apzeetinats par to, ta wahzu okupazijas lalka bij eenehmis kaut tahdu amatu pagasta. Starp wina teefnescheem pee tribunala bij ari weens, kursch fenat pee wina kalpodams bij winam nosadsis sirgu, tizis peekertis un noschdejis diwi gadi zeetumâ. Apzeetinatais wiswairaf baidijas no scha „teefnescha“ atrebibas. Bet isnahza zitadi. Taisni schis saglis bij nodewis sawu balfi preefsch weeglaka foda; bet tribunala preefschsehdetais, tahds bijis fabrikas strahdneeks Lahzis, ar skaidri isteiktam sadista teefnemem, pastahwejis us nahwes fodu. Simifumâ tad noteefata radi no wisam pufem seedoja sawu mantu, lai sadabutu naudu, to peekufulot teefneschus. Ur 5000 rbl. tas wineem ari isdewas.

Surpretim par tahdu zitu Sirsas fainneeku, weenu no strahdigakeem zilwekeem, tahdus ween es esmu pasinis, pat newareja issinat, kadehl winsch apzeetinats. Reises diwas wina firma, weza mahte (winsch bij neprezejees) tam wehl suhtija pahrtiku us Wez-Gulbeni; bet trescho reisi jau bij pateikts, ta nu wairs newajagot. Pehz leelineeku aifbehgschanas winu atrada topa ar ostoneem ziteem isgehrbtu un setli eeraktu purwainâ parka stuhri. Siahstija, ta drehbes noteefateem nonehmuschti jau zeetuma telpas un tad winus pustailus dsinutchi zaur parku, pee kam tad parka atlahlata stuhri no muguras pufes noschahwuschti . . . Luubis domaja, ta scho tirmaleeschu fainneeku Behzi pasudinajuschti diwi Sirsas bessemneeku wadoni tadehl, ta Behzim nejauschti bij gadijees redset, ta schee diwi 1905. gada noddsinajuschti Sirsas mulschas schkubni.

Wifas ſchitās leetas norīnājās taiſni tai laiſā, tad eš apzeloju ſho apgabalū, ſawas ſenatās dſimtenes apſahrtņi.

Eš biju rehlējais uš to, ka wifa ſhī warmahziba un netaiſnība buhš laudis ſanitnojufe lihds aſinim, ka tur man weegli nahſfees ſaſtahdit no apzeetinato tuwineeſem pulziru, taš atſwabinatu zeetumneekuš un apzeetinatu tribunalu tā ari apſahrtneš rewoluzionarās komitejaš.

Bet eš ſtipri wihloš. Kad eeſaktu walodaš wadit uš to puſt, tad gan dašhi atſauzās: kaut buhtu bijuſhi tikat eerotſhi! Bet kad peefoliju eerotſhuš, tad nobihdija zītš uš zita: taš eſot ſoltjees peedalitees un taš . . . Zit loti pagastu ſaimneeki zaur rewoluzionaro tribunalu bij eebaiditi, tam ſchahdš peemehrš: neleelā pagastā rewoluzionarā komiteja 120 pagasta ſaimneekem uſlika maſkat 100,000 rubku, un nedaudšās deenās taš bij ſamaktatš. Wehl weenš loti taupigš ſaimneekš, turam ſeewa wehl taupigaka, bij luhkojīš iſloziteeš ar to, ka neeſot naudaš. Bet kad ſabraukuſchi guhſitaji, ſaſehjuſchi wīnu un gribejuſchi zelt ragawāš, tad wīnſch nahzīš pee zitadaš pahrlīſchanaš. Un tad ſeewai wehl bijīš gruhit iſwehleteeš ſtarp wīhru un naudu (kaſdeem 2000 rbl.), tad wīhrš ſkubinajīš wīnu: „Seew, taiſ' leetu, taiſ' leetu! See naw joki! . . .“

Tapat ari ſaimīnu pagastā Piſumā ſaimneeki nemāš nelahwa leetai nonahkt lihds tribunalam, bet katrš maſkaja weetejai komitejai, zit ta praſija. Sodi tur groſtjās no 500 lihds 25,000 rbl. Weetejai komitejai ari tā bij patihſamaſ, kad tik ſmuka naudina nebij jalatſch tribunala kaſē. Gan nahza no zentralajām eeſtahdem riſkojumš, kaš weetejain komitejam aiſleedſa paſchām pehz ſawa atſinuma uſlikt ſodus. Bet neweenš uš to nellauſtjās. Ta leeta bij grehla wehrīš. Un ſchehloteeš neweenš negahja, jo ſinaja, ka pee tribunala nebuhš lehtaſ.

Ar daſcheem pulzīneem gan iſdewāš nodibinat teeſhuš waj neteeſhuš ſakarūš; weenam no teem bij pai ſawš loſchmeteješ. Tikai praktiſti iſleetot ſchoš ſakarūš man wairš neiſnahza. Bet pa leelakai datai ſaimneeki bij tiktahl' eebeedeti, ka neufdroſchinajās apſolit manuš laudis iſwadat uš wajadſigām weetam. Manš nodomš bij, partiſanu uſbrukumuš taiſit tikai tur, kur uſbruzejuš neweenš nepaſihſt.

Bet tad wajadseja winus pa nakti aiswest werstes 20 waj 30 tahlu un atkal no usbruktuma weetas projam. So falmneeki neusdrofchinajās tadehl, ta sčee tahdus isbraukumus no faweem bessemneekem nekahdi newarot noslehpt. Ra wineem bij pilniga talsniba, to peeredseju wehlat. Pawafari tirsmalesčhu jaunakee falmneeki bij fataisjusčees eet kraulneesčhem palihgā. Bet winus nodewa tahds pusgraudneeks waj rentneeks, kursč tā zereja eemantot fawa falmneeka mahjaš.

Leetu tā wispušigi apšlatijs un pahrdomajis, es nahzu pee pahreezibas, ta partisanu kursč buhtu latrā sinā afs lihdsfelis pret leelineeku teroru, pee tam ari ne pahrat gruhti isleetojams. Bet sčahdu karu newar west laudis, kam jadsihwo us weetas un kopā ar bessemneekem; partisanus nedrihst pasiht, nedrihst finat, kur wini atrodas un las wineem palihds. Kam manta waj mahja satru brihd' leelneekem fasneedsama, waj panemama, tee partisanu karam neder, pirms sčho mantu naw saudejuschi.

Ja leelineezifms wehl reis nahttu pahr Latwiju, tad partisanu kursč bes sčaubam usleesmotu. Tikal gan pehz zitadas metodes, nekā sčini pawafari.

Maleenu apbrauktajis, es eegreesos ari dslak wideenā, apmekleju tur dasčus laudis un dewos tad us Ralsnawas pušt. Zela es biju eegahdajis ari dasčus pahrtikas lihdsfelus preeksč peederigeem un zereju tos Ralsnawā papildinat. Mums mahzitamuisčā bij dasčs las noslehpts, to nesinatajs weegli newareja atrast.

Pullstens bij tā ap dewini, tad mehš eebrauzām Ralsnawas mahzitaja muisčas meschinā. Sirgus noslehpām grantsbedrē. Mana lihdsbrauzesa palita pee sirgeem; es gahju ispehtit, waj mana mahja wehl ir manā dsihwokli. Par deenestneezem wareju buht puslihds drofšs; bet wareja buht, ta bij nometusčees mahzitaja dsihwokli kahdi sčewechi laudis.

Nogahju pa zeku mahzitamuisčai garam un tad lihdu gar dahra malu atpakał us fawu dsihwokli. Aļ krahmajem ilgi isgaidijos, waj nemanisčhu kahdu statgajam, bet wišs bija klusu. Tad gribeju eet klaudsinat pee ta loga, aļ kura mahja guleja. Bet eeraudsiju zaur dahrsu gar

mahju sneega eemhtu zellnu. Sas manî pahrsteidsa, jo pa to puſi mahjai neweenam newareja isnahkt nekahda ſtaigaſchana, ja muhſu ſaimneezibâ paraſtâ kahrtiba nebij pahrgroſita. Paſſatijoſ tahlaſ: ſchahdu zellnu wareja eemht, ja buhtu ſmehluſchi uhdeni no dahrsa awotina; bet uſ to puſi winſch neaisgreesâs. Tâpat ſcho zellnu wareja eemht, ja buhtu ſahluſchi muhſu dſihwolli ſtaigat pa dahrsa werandu, tur ſitla durwiſ pa ſeemu ſtahweja aiſſproſtotaſ. Bet uſ werandu neweens nebij gahjiſ. Tadeht zellnam wajadſeja eet ap mahju apfahrt. Sas liſa ſpreest, ſa mahja teef apwakteta.

Notlauſſjees un nekahda troſſſchna nekur nejusdams, ſagatawoju rewolweri ſchauſchanai un aiſſlihdu lihds werandai. Tur no werandaſ wareja muhſu dſihwolli ſahl eekſtitees pa logu un pa ſitla durwim. Beſ tam ſitla durwiſ nebij aiſſlehdſamaſ; pa nakti winâm mehdsâm aiſſiſt no eekſchâs dſelſſſ kahrti preekſchâ. Weenai ruhtei tur ſtuhriſ bij iſſplihtiſ, ar papiru aiſſipinatſ, jo ſitla wairſ newareja dabut. Eſ nu rehlinaju apſtatitees, waj ſahl neweena naw. Tad eſ wareju a'bhidit no iſſlihuſchâs weetaſ ſitlu, atzelt aiſleekamo kahrti, atwehrt durwiſ un tâ eektuht ſawâ dſihwolli. Bet titko eſ werandu biju ſaſneediſ, tad iſdſirdu pa zelu kahdu brauzam. Troſſniſ tuwojâs un beigâs apkluſa aiſ muhſu klehtſ. Klehtſdurwiſ, tâ garam eedamaſ maniju, bij aiſſlehgtaſ diwâm atſlehgam. Tâ tad muhſu labibat un daſchadâm zitâm mantam tur wehl wajadieja buht eekſchâ. Eſ panahzoſ atpalaſ, lai waretu pahrſkatt pagalminu klehtſpreekſchâ, jo man eenahza prahtâ, ſa kahdi ſinataji grib — warbuht kopâ ar weetejeem laudim — pa nakti iſweſt labibu no klehtſ. Toſ eſ tad nodomaju eeproſtot klehti, kolthds wini tur buhs ſagahjuſchi. Bet nemaniju it neſa zita, tilai kahda ſeeweete peenahza pee draudſeſ uſgaidamaſ iſtabaſ durwim, kaut ko ſarunajâs un eegahia eekſchâ. Melnſ ſchuneliſ palika pee durwim.

Eſ klufu gahju atpalaſ uſ werandu, bet ſchuneliſ bij ſadſirdejiſ manuſ ſokuſ un neganti ſahla reet. Titko dabuju werandâ aiſrautees aiſ ſtuhra, ſaſ bij apaudſiſ ar meſcha wiſnu. Gaidiju ſaſ notliſ tahlaſ. ſchuneliſ rehja kahdaſ deſmit lihds peeſpadſmit minutes, bet palika turpat mahjaſ galâ, nepanahkdamaſ ap ſtuhri uſ werandaſ puſi. Mahjâ wiſſ palika klufa. Beigâs apklufa ari ſchuneliſ.

Nu es peegahju pee sahles stikla durwim. Mehnefš pa reisei atspihdeja, tadehl wina atblahsmâ masu druftu wareja ko nowehrot. Irahdijs, ka aš stikla durwim bij no-likti puſu folini, tã tã bij maſ zeribaš, toš ar durwim nobihdit pee malos. Beſ tam aš sahles, ehdamã iſtabã, ſpihdeja ugunš. Rahdš tur peezehlãš un ſmageem ſoteem nahza uſ sahles puſi. Eš ašrahwoš aš ſeenãš, bet ſlaidri wareju dširdet, ka ſtaigatajš ir wihreettš ſmagoš wihreeſcha ſahbakoš. Nu man wairš nebij zeribaš eekluht nepamanitam dšihwofli.

Alſgahju atpaſaſ uſ meſchu. Sawu lihdsbrauzeju aiſfuhtiju uſ ſaimtku mahjam it tã zela iſpraſit uſ mahzitajmuſchu. Pee tam wina waretu ari iſſinat, waj mana mahſa wehl ir tur.

Lihdsbrauzeja atnahza ar ſinu, ka mana mahſa gan wehl eſot mahzitajmuſchã, bet manš dšihwofliš teekot no trim wihreem aſſargatš; ſchowakar teikufcheeš likt iſchetruš. Tur nu man wairš nebij nekahdaš eeſpehjaš, no mahjaš iſweſt kaut kahdu pahriktu. Tadehl noſpreedã, maſu brithtinu wehl atpuhtinat ſirguš, tad braukt tahlaſ un tuwejd Wirſtaš frogã toš paehdinat.

Pa tam bij peenaktuſe jau puſnaktiš un ſazehlees loti nejauktš un auktiš wehjiſch. Irahdijs, ka Wirſtaš frogã zeltneeekeem wairš peemeſchanãš naw. Iſnahza ahrã uſ manãš lihdsbrauzejaš klaudiſinaſchanu ari trodſineeka brahliš, ſenakaiš Raſſnawãš pagãſta rakſiwediš, un luhloja muhš pahrlleezinat, ka nekahdi muhš newarot laiſt ſtadulã. Strãdſini gan mumš bij ſaſegti, tomehr man bij bail, ka winſch neeeſkataš manã kehwe. Runat ari nedrihtſteju, jo no balſš winſch mani uſreſi buhtu paſiniš. Somehr doteeš paſiſtãš winam negribeju; zaur to eš wiku buhtu gahſiš newajadſigãš breeſmãš. Tã winſch mani aiſraidija no ſawãm durwim auktiã ſeemaš nakli, paš ta nemaš neſinadamaš.

Brauzãm tahlaſ zaur weſteneeſcheem, bet ſamalদিာ-
meeš. Weidſot uſ rihta puſi bij jaegreeſchaš kahdãš mah-
jaš netahl no eſera, atpuhſteeš un praſit zela. Tur uſde-
wameeš par pahriktãš pirzejeem no Rigãš. Saimneeekeem
bij aiſleeğiš, pahriktu pahrdot; tomehr mana lihdsbrauzeja
aut ko nopriſka. Par laimi, laudiš maniš nepaſina, kaut
gan runaja par manu darbu un likteni.

Pa deenu nahzàs wehl fçhur, tur eegreestees, bet ari dasçhà weeta nemt leelu lihçumu, lai iswairtoš no tam weetam, fur millitfçi stahweja us zela. Pa Çhrçlu kalneem taš nebij weegli. Dasçhureiř sirdřini eegrina sneegà lihçf auřim. Pa nakli mana lihçsbrauzeja ar řirgeem guleja Çhrçlu frogà; eš eewahzu titam řinaš.

Bet taš wiřwahrigalaš pehç Kalřnawaš mumš wehl stahweja preekřhà: eebrault atpatal Riga zaur millitfçu fordonu. Mumš bij jabrauz pahr Rangareem, taš ir — pahr řmilfçu řahpu, zaur plařcheem purweem, fur newar no-greestees nedř pa labi, nedř pa kreifi. Šçi weeta no řenfeneem laifeem teel Wiřsemè peedaudřinata řa laupitaju mitekřiř, řaš tur uřgluhnejuřçi zekneefeeem, řad tee ar nandu un dasçhadàm mantam brauzu no Rigaš mahjàs. Šçhoreiř laupitaju gan tur nebij; bet leeta tomehr neřtahweja labat. Ropařçneeku rewoluzionarà komiteja tur bij nolikufe millitfçu pořteruř, řuri aptureja un iřkratija řatru brauzeju un atnehma pahr-tiku, uř kuru nebij iřdota eewedamà atřauja. Ropařçu ap-gabalaš peedereja pee iřpořtitajeem. Laudis tur teefçham zeeta truhçumu. Tadehł millitfçi řewiřçkř ruhpiçi uřmanija zelu, lai řaut řo eeguhtu.

Mana lihçsbrauzeja teizàs řinam zelu, řa warot ap-brault millitfçheem garam. Tadehł man bij jaatřaujaš winaš wadiřçhanai. Sataiřřameeš řopà wehl ar ziteem pahrtilkaš kontrbandiřteem, jauneem řalokřçneem zilwefeem no řraukle-neefçheem, un brauzàm.

Rahdà frogà dšehřàm tehju. Tur eš wareju nořlau-řiteeš, řa řraukleneefççi řpreeda par řawu turpmařo zelu, řa ari par řawu weikalu wiřpahrigi. Tur tita pahrrunataš tit daudř warbuhtibaš, řa eekriřt gruhtibaš, un řa no tam iřbeht; tit daudř aplehřibaš, ahřraš iřřçkřiřçhanàš un drořmeš bij iřdřřdamš no winu řawřřarpejeem řahřteem, řa man newikuš uřmahzàs řautajumš: waj řalarà ar řçahdu pahrtilkaš kontrbandu nebuhtu weegli eefpehçamš nodi-binat partřřanu pulřinuš, neřa toš řařahdit no eebeedeteem, iřřamifuřçheem laudim?

Šřigi řraukleneefçheem bij labati, neřa mumš, tadehł wini atřteidřdàs mumš preekřhà. Bet řad pahrbrauzàm pahr Rangareem, tad winuš lihçf ar daudř ziteem atradàm uř zela pee řahda frogu. Šřigi bij titai řa iřkřiřçhanàš pehç

peegreesti us froga pußt, bet wareja noprast, ka wißt brau-
zeji kaut ko gaidija, lai us pirmo rihkojumu dotos atkal
zeld. No otras puses pa zelu tuwojās frogam diwi wiß-
reeschi, kurus es notureju par militischeem un to ari teizu
fawai lihdsbraujejai. Es gribeju greest ari mußfu sirgus
pee froga: bet mana lihdsbraujeja ussauza, lai brauzu til
us preeßchu, un tà tad mehß wehl turpat pee froga eebräu-
zâm taisni militischeem nagoß.

Warbuht, ka manas wadones aprehlins pastahweja
eelßch tam, ka militischi gribes apstatit leelo wesumu rindu
pee froga, kurß teescham bij eelßchâ dauds mantas, tà to
noskattijamees, tad wedeji fawu mantu mescha malâ pah-
krawaja un labat nosleþpa. Mußfu neezigos wesumirus
tahdâ gadijumâ wini, warbuht, laistu weeglaß zauri. Sa-
deht wina pastahweja us to, schai neefot walas kawetees;
ja gribot — lai nahkot lihds. Militischi tà sâ drußtu us-
skaitas; wesumneeki wehl peebsttija: mums efot wißadu
mantu pilni wesumi . . . un tà militischi teescham atstahja
daudsus wesumus neiskratitus, bet nahza kopâ ar mums
atpakaß us fawu peenemshanas weetu, kahdu pußispostitu
muischeli. Laikam wini zereja, ka ziti wesumneeki teem to-
mehr garam netiks.

Mums lifa Rangarmuischinâ nojuhgt sirgus; pascheem
eerahdija tahdâ tulfchâ kambari guleschinu. Es ihscham
negribeju tur gulet, bet paliku pee sirgeem, zeredams no-
luhlot brihdi, tad warès laisteß lapas. Militisjus pee
tam allasch patureju notahlem azis.

See staigaja pa zelu us preeßchu un atpakaß, palika
daschu reis ari ilgi projam . . . laikam aistaigaja lihds fro-
gam atpakaß. Es tikam iskattiju wißu muischinas apfahrini:
Gar ispostito kuhiti mehß buhtu loti weegli warejuschti is-
braukt no pagalma un tad aiß kuhits lejas gala usgreestees
us leelzeta. Bet mana lihdsbraujeja no tam negribeja ne
dsirdet: waldishanai nedrihtstot buht nepaklaufigs. Kad
mehß behgshot un mußß nofershot, eelitsshot wehl zee-
tumâ. Domaju pat behgt weens pais, bet atkal bij balles,
ka lihdsbraujeja fawâ paklaufibâ pret waldishanu neet par
tahlu un neisstahsta, kas es ihstenibâ esmu. Wina sinaja
ari, kur dsihwo mani peederigee Riga.

Pa tam millitschi atkal atnahza. Drihs peebrauza ari pahrtikas kontrbandisti zits pehz zita, pahrrunaja pahra wahrduß ar millitscheem un brauza netrauzeti tahlal. Laikam jau bli sawu multu nomakajuschy. Tad millitschi eegahja apfilditees kahda ehla otra pusê zelam. Es usstahweju, ka jafajuhdi sirgi. To isdarijam, un buhtu warejuschy ari tagad wehl aisbrauft; bet nu manai lihdsbrauzejai bli jaeet us atu pehz uhdens, to dsirdit sirgus. Uta bli taisni preti tai ehkai, kur fildijäs millitschi. Pee tam tur pagalmä bli nejauks funis; tas gahja waj wisu Rangarmultschinu aplahri. Isnahza millitschi, atnahza muhs apstatit un tad, sinams, no behgschanas wairs nebij ko domat.

Alisweda muhs us Ropaschu pagastmahju. Tur pulzejäs seeweeschy un wezischy dehl pahrtikas un pukojäs par „kungeem“, kas newarot ween isguletees. Isnahza seewam ari sabahrschanäs. Weena tur waren gribeja uskundsetees, bet zitas bruka winai wirsu ka wahrnas wanadjenel: waj tadehl, ka schai dehls komiteja, nu schi ar' gribot par wisu pagastu waldit?

Mums sirgeem wairs nebij baribas. Cedewa fapuwuschu seenu, kas bli palizis te no ta, ko pagastis sawedis preetsch leelineeku armijas sirgeem; muhsejee ta neehda.

Pehz ilgas gaidischanas, ta apmehram us walara pusti, nehma ari muhs preetscha. Sinams, mehß ari no tureenes wehl buhtu warejuschy aisbehgt, jo neweens no sahuma nesinaja, tadehl mehß tur pee sehkas stahwam. Bet mana pawadone stahstija katram; kas gahja pahr pagalmu, zit newainiga wina te atwesta; un ta drihs sinaja wis pagastis, ka mehß efam apzeetinati. Tad wairs aisbehgt newareja.

Sikai to gan tad norunajam, fai' lai mana lihdsbrauzeja usdod wisu to pahrtitu par sawu; es buhschu itkai par maksu peenemts brarzejs, winai zitadi sweschß. Jo man bli jafargas, ka nesahl rewidet manas tabatas un mant istaujat par maneem tuwaleem apstahlkeem. Ja tur mums walodas nesakristu, tad es weegli wareju eegahstees.

Es gribeju ar sawu lihdsbrauzeju pahrrunat ari to, ta lai wina istaidro sawu wedamo. It ihpaschi es litu swaru us to, ka man par braulschanu maksa nosolita ne naudä, bet ausäs. Ta es zereju glahbt — ta ihßs proletareetis — preetsch saweem sirgeem dalu no ausam. Preetsch nodod-

matām ekspedizijam man Rīgā bij eegahdati trihš firgt, un teem ņagahdat baribu nahzās gruhti.

Bet mana lihdsbrauzeja ņlehpa no manis ņawu aishahweņchanās planu, laikam gribeja mani pahrssteigt ar wina genalltati.

Deemschehl, pahrssteigums isnahza gan, bet us otru puņi. Wina isņlaidroja komitejai, ka esot bijuņe Tirņas pagastā un tur ņanehmuse no pagastā pahrtiku preelņch ņahdeem ņeņcheem pagastā neņpehjneekem, taņ ņņihwojot Rīgā pee radeem. Beņ tam ņcho neņpehjneeku radi esot ņcho, to preelņch wineem eedewuņchi lihds. Bet nu isnahza trihš nelaimes: pirmkahrt — pehz leelineeku noteikumeem pagastam wairš nebiņ jagahdā par teem neņpehjneekem, taņ ņņihwoja Rīgā; otrkahrt: ja pahrtika nahktu no pagastā, tad pagastā komiteja buhtu dewuņe wajadņigo pawadraņtu lihdsi, un treschkahrt: waj tad tee neņpehjneeki ausaņ ehdot?

Tad wina groņtija ņawuņ isiteikumus un apgalwoja, ka labibu esot pirkuņe preelņch tahda Kopaschu ņalmneeka ņehllai. Bet komiteja us ņcho ņalmneeku netureja labu prahtu un ņahka pratinat, waj ari taņ neesot ņpekulantis? Lai parahdot pate ari ņawu paņi. Ta bij gluņchi raiba no usraņsteem, ka tad un atkal tad isdota atkauja, no Rigaņ isbrauft. So komiteja uņņattija par pilnigu peerahdijumu, ka pafes ihpaņchneeze nodarbojaņ ar ņpekulaziju . . . Leeta grima ar ween dņilak ņurwā. Tad mana lihdsbrauzeja darija to prahtigako, taņ bij eespehjamš: atteizās us tahlakeem jautaju-meem atbildet. Nu weenš no komitejaņ lozelleem, Waldmanis wahrdā, ņahka iswaizafchanu nowadit us politisko lauku: ņahds tad Rīgā tagad esot karaspehks, ņarlanais waj baltais? Un kursch esot labais? Tur tad apmulņinatā ņee-weete aikal tila atpakaņ pee ņawas parastās apņehribas un atbildēja, ka ņchi neesot redņejuņe ne ņarlanu, ne baltu ņaldatinu; wiņi tahdi paņchi peleti ween esot, un wiņi esot labi. Riaht efoņchee ņahka ņmeetees, un ari komitejai bija jau apnizis kirzinatees tā laikim ar peli. Isbehra muhņu labibu, atnehma wiņas ausaņ un datu no meescheem, un tad palaida.

Eš paliku nenopratinats un neiņkratits. Bet Rīgā pahrwedu pahrtikas deesgan maņ.

Nu kehros par jaunu pee partisanu melleschanas. Bet panahltumi bij masi. Domaju, ka tee ofizeeri, turi bij speesti Rigā slehptees no leelineekeem un dshwot us swescham pasem, kat' tee labprahit peedallsees elspedizijās. Wiswairaf mani fairinaja usbrukums Wez-Gulbenes tribunalam, tur man wajadsigās sinas wifas jau bij sawahktas. Bet kollhdš leeta tika nopectna, tā dalibneeku štatts palika arween mafas. Beidsot fapratu, ka partisanus nebuhs eespehjams agraf šapulzinat, pirms nebuhs fronte atkal tuwumā. Tahdā gadljumā ari Rigā drihšaf wareja zeret us kautlahdu organisechanos. Bes tam mums bij neisprotams, kadehl waldiba lawejās leelineekeem usbrukt, jo to spehks israhbijās wifai wahjsh. So wifū apzeredams nolehmu, papreeksh dotees pahri pahr fronti us Leepaju, lai tur isliktu, zil mas leelineekeem spehla un ka peekrišana wineem eet masumā; tad tur norunat, us kuru laiku apmehram waretu šagaidit usbrukumu, un tad atgreestees atpakal us Rigu un Widsemi, lai us to paschu laiku farihktu jufas leelineekeem aismugurē. Ra šhai leetai janoteel lihds marta beigam, to es tureju tadehl par wajadsigu, lai semtureem neisputetu nahkamais šaimneezibas gads. Leelineeki ar šawu komunismu buhtu laukšaimneezibu stipri lawejushī un postijushī; un pehz sehjas laika to wairs newaretu greest par labu. Bet ari wehl zits eemesls speeda skubinatees ar usbrukumu. Leelineeki wifur puhlejās organiset šarkano armiju. Millzija, kas no šahkuma bij domata polzijas usdewumeem, tika arween wairaf apmahzita un eewillta armijā. Šapat bij isfludinata mobilizacija. Un wisbeidsot: pahriklas truhkums tika arween asals, ihpashī starp teem gariga darba strahdneekeem, kas negribeja eestahtees leelneeku deenestā. Man tr sinamas šenaf turigas šamilljas, kas tagad tā leelu gahrdumu us šwehtkeem zepa pihragus no kasejas beesumeem un kartupelu misam. Pats ilku redsejis, ka gliht gehrbushchees zilweki us eelas šalafija putrainums un lahpostilapas, tad šahdam bij apgahsees ehdeena trauzinhsh.

Sahla ari tribunali strahdat weenmehr rofigati. Rigā tomehr, tā par brihnumu, no šahkuma nahwes špreedumu bij mas. See šahkās wehlat, tad nahza pee waras Beika, Bergis un ziti no Amerikas pahrnahktushī swehri zilweku sejd.

Nesinu, tã tas nahjãs : waj preefch agitazijas wairš netika isdots til daudš lihdsleku, jeb waj zilweli fahka no pirmã pahrsteiguma atšehgtees un pahrdomat, latrã siã fajuhfma par leelineezismu pee strahdneekeem atritãš toti drihs.

Lenins — un tamlihdš ari Stutfchka — bij isfludinajis strahdneezibas distaturu. Warbuht ka no fahsuma wini pašči tizeja šchai formulat. Steidsigã attihstibã leetas no-nahza fawã dablfã stahwofki. Drihs radãš diwas jaunãš priwilligeto šchiras : šarkanã armija un komunistifã birokratija. Šãm pretim stahweja weena helotu un wergu šchira : bijušee burschuht. Starp jaunajeem aristokrateem un jaunajeem wergeem widũ stahweja ihšã strahdneeziiba. Jhšã strahdneeziiba nebij un newareja buht nekaš wairat, šã leela balfojamã mašchina, kuru uswilkã komifari pehz fawa prahta. No strahdneeziibas išauga waj winai peemehrojãš jaunã aristokratija. Bet eefscheligi wina no strahdneeziibas bij un palika šchirta, lai ari fawoš ussaulumos un laifraftoš wina nes' tã deewojãš, ka ešot taulš no strahdneeziibas taula un meefa no strahdneeziibas meefaš. Ja jau ir kahdš nekahdš pamats wehšturifšajam materiafšam, ka zilwela domafšanas šahrtibu un pašauies usfšatu weidojot un noteizot wina nodarbofšanãš un ahrejee apstahli, tad te tam jo štaidri wajadseja parahditees : armijaš un birokratijaš nodarbofšanãš un ahrejee apstahli tatfchu ari atšchlihrãš no strahdneeziibas tã wišã darbã, tã jo fewifchli materialoš apstahlioš.

Leeta wišpirmš bij ta, ka leelineefi wareja darbu dot weenigi gariga darba strahdneekeem, bet nespehja, pee labatãš gribas, nedš atjaunot, nedš no jauna noorganifet fišfšo darbu. Gariga darba strahdneefi šapluhda nesfai-tamãš kanzelejãš un tifa labi atalgoti, dabuja ari labaku pahriku. Bet eerehdnu bars tilai pa datai šalašijãš no maš išglihtotãš strahdneeziibas. Kaš ween prata rafštit un rehšinat, tas no tureenes tifa išnemis. Bet wišleelajam strahdneeku wairumam bij japaleef fahrfch un janofkatas, ka kanzelejãš pa patãldurtinam šalhda eenihsto burschuju inteligenze. Weentahrfcheem strahdneekeem, turpretim, — ja tee newareja waj negribeja eestahtees šarkanã armijã — eefahfãš šatgafšana no weenaš komitejaš pee otras.

Īstahwejās rindā pee weenas kanzelejas deenas diwas, trihs, tad dabuja finat, ta eepreefsch „jaregistrejas“ zitur. Īstahwejees atkal dāschas deenas pee norahditā biroja, tad dabuji finat, ta eepreefsch jaeestahjas arodneeziflā beedribā. Gaidiji ņawu ņahrtu arodneeziflās beedribas birojā; tur beidsot noņkaidrojās, ta pa starpam preefsch tawas ņpezialitates nodibinajufēs jauna arodneeziflā beedriba, un tr jaeet tur. Ja tad nu beidsot pehz nedeku gaidiņšanas bij pareisā arodneeziflā beedribā eerastits, tad bij atkal wiņ tee paschi biroji par jaunu jaeet zauri, latrā japeerastas un jaisnem apleeziba, lihds tad nonahzi pee darba-birņsas. Tur tewi tad peerastija un teiza, lai gaidi, ņamehr gadifees darbs. Sinams, ņņim „darbam“ tad neweens wairs nettzeja.

Es ņho „ņahrtibu“ iņtudeju tā „ņmagals wesunneeks“; bet lihds 10. februarim wehl zauri netktu. Manai ņewai un behrneem, kuri palņka Rīgā, bij gahjis wehl raiba. Lihds 20. maijam ari winu leetas wehl nebij noņahrtotas, kaut gan ihpaņņi mana meita par wiņu wari gribeja iņt strahdneekos. Kaweņchanās pee tam zehlās ne tadehl, itkā ņahdam buhtu aisdomas pret mums; muhs teefņam uņņlatija par strahdneekem. Weenigais, kur wehl wareja ņhad un tad darbu dabut, bij ņneega tihriņšana un transņeju rakņhana. Bet tad warat ari eedomatees, ņahda bij ņajuhta strahdneekos, ņas ņala puņapgehrbti auņstā wehja uņ klaja lauka, pret teem komunistem, ņas ņehdeja ņiltā iņtabā un nehma augstu algu! Un ja ņtundu waj diwas ņtundas noņlauņjees rindā ņahwedams, to runaja ihstā strahdneeziba par kanzelejas eerehdneem, tad ņkalbri wareja ņaprast, ta te pamasam weras starp diwām ņņņiram dauds dņilals beņdibens, nekā tas, ņas pastahweja starp zara birokratiju un ņemako strahdneezibu. Jo tām abām toreis iņnahza deesgan reta ņopā ņanahņšana.

Weenigais arods, kur uņ pawasari darba buhtu deesgan, bij ņemkopiba. Bet pilņņtneekus dabut atpaka uņ laukeem pee ņemkopibas naw eespehjas; un lauku strahdneekus komunisti ņaniknoja ar ņawu „komunu“, kurā latweeņņu strahdneeki ne pagalam negribeja lihst.

Sawas praktiņtās komuniņma birokratijas ņtudijas dņihdams, no biroja uņ biroju eedams un rindā ņahwedams

es papuhlejos ari ustahdit masu statistiku par strahdnee-
zibas garastahwolli. To dariju tahda sinâ, ka neufkrih-
toščâ kahrtâ isajinaju klastefošchos us isrunaşchanos par
jauno politikaş wirseenu un wina labam un launam
pušem, un tad skaltisu, zit runâ komunismam par labu un
zit wiku noşoda. Ja tâ tşchetrâş, peežâş weetâş bij is-
darita skaitişchana, tad zaurmehra skaitliš bij puşlihdş droşchi
noşakamş. Ap 5. februari leetaş stahweja tâ, ka pret
komunismu bij apmehram 75% un preekşch wina 25% no
ihstâş strahdneezibaş, kaş melleja darbu.

Otra fakne strahdneeķu ihgunumam pret komunismu t
ta, ka laupijumu no fakautâş burschuaşijas fagrahba tilai
armija un birokrattja. Strahdneeziĭai atmeta tilai pawişam
neeziķu dalu, apmehram kâ medineekş řawam řunim pamet
tilai řaka řahjaş. Şchis laupijums bij milřigş. Atnehma
wiřu derigo naudu, labakâ gadijumâ to apmainija pret le-
renkam. Wlita nedřirdetuş nodokluş un kontribuzijaş,
dařam pagastam pa 100,000 rbl., taş peķ řenatâ řamehra
istaiřija řcha pařcha pagasta 20 gadu budřetu. Panehma
muisçaş ar wiřu inwentaru, namuş un dřihwolkuş ar
wiřam mebelem un trauteem, gandriř wiřaş labakâş dreh-
beş un weķu . . . Peķ Rigaş eenemřchanâş mehş atradâm
weřeluş řahrduş dařchadaş wekaş, kaş jau bij řawesta kopâ.
Nehma lopuş, nehma labibu, nazionalizeja wiřaş tŗgotawaş
ar wiřam prezem un řaweda tâş kopâ leeloş kŗahjumos.
Ruhviķi aplařija wiřaş řelta un řudraba leetaş, atlausa
bankâş wiřuş řeřuş, panehma wiřu skaidro naudu no
bankam, tâpat wehrtşpapiŗuş. Un řur tad wehķ leelâ
kukulofchana! Beř tam wehķ nahza no Kreewiķaş gandriř
neaprobefchotaş řumaş. Teiza, ka par teem peezeem meh-
neřcheem, řamehř leelneeķi pahřwaldija Widřemi (Rursemê
wini mař dabuja riķkoteeş), wini řanehmufchi no Kree-
wiķaş wairal kâ puşmilřardu rubķu. Eş řaku: laupijums
no burschuķeem un ziti cenahumi bij milřigi; bet taş wiř
ar řoti mařeem aifritumeem poliķa birokrattjai un armijai.
Iřtâ strahdneeziķa nekahdi neworeja pee řchi bagati pluh-
toščâ awota peetikķ kļahķ. Rur wiř řchis laupijums ihsti
palķa, man naw ideweēş nořkaidrot. Iřtabaş leetaş, kâ
teiza, řuhrijufchi us Kreewiķu, it řewiřķi us Mař-Kreewiķu,
apmainai pret pahřtkaş liķdřekķeem. Bet řchee pahřtikaş

lihdsekti neatnahza, stahstija, ka zela kreewi islaupijuschi. Wela wehl neblj paguhia alffuhitit, tapat ari weena dala no nazionaliseldam tirgotawu prezem. Bet millsums gan jau bij aillaisis „pa draugam“, bes tahdas kontroleš. Wehlat man bij isdewiba eeskaittees daschos no schahdeem trahjumeem. Pa leelakai dalai neweens nesinaja, las winos eescha. Nollitawas pahrsinis un fargi wareja gon kopā, gan katrs us sawu roku rihkotees bes tahdas kontroleš. Bet weegli eedomatees, tahdu trihzoſchu ſkaidibu tas radlja pee mala stahwetajeem: otrs sog, to nagi nes, un man ja-paleel bescha? Waj tad es ſliktats?

Treschais galwenais jautajums bij — pahrtika. Lee-lineeekem nekahdi nebij eespehjamš, ſagahdat pilsehtneekeem peeteekofchu pahrtiku. Daudsinaja pat, ka no ſahkuma wlneem biis jaſuhia pahrtika ari us Kreewiju. Warbuht tas isſtaldrojams ta, ka trahjumi preeſch Latwijas ſarkanās armijas tilka glabati Kreewija; bei war ar' buht, ka Stutscham bij ar padomju Kreewiju kahdi fewiſchli lihgumi schai ſinā, jo naw domajams, ka Kreewija gluschi bes tahda pretpakalpojuma dewa sawu karaspehku Stutscham palihgā.

Wiswairat, ſinams, bli jaruhpejas par pahrtiku preeſch armijas. Tas bij weens no galweneem dsinekkeem, las dauds strahdneekus ſpeeda eestahtees ſarkanā armija, ka tur wareja dabut ehft. Pehz tom wi labat bij apghdati pahrtikas nodalas eerehdi. Milizija few taſija blakus eenahlumus; ari ta bij pahrtikufe. Burschuji, kam wehl bij las to atdot, eemalnija pret sawas mantas atleekam no ſpekulanteem scho waj to. Bet wisgruhtof gahja ihtstajeem strahdneekeem. Raut gan teorija smaga darba strahdneekeem wij jadabon wiswairat maiſes, tad dsihwe tas tomehr isnahza pawisam ztadi. Nebij waldibai us ſahrtinam to isdalkt. Un ja ar buhtu — tas ar bli jaſamatja, bei strahdneekeem nebij nekahdu eenahumu. Tad fimteem un tuhſtoſcheem strahdneeku gahja kahjam gan us leischeem; gan pa Kurfemi, gan us Widsemi, lai kaut tur nopirktu, waj no radeem isluhgtoš masuminu pahrtikas. To tad wint neſa us plezeem fimtu un diwiſimti wersteš lihds Rigai, lai Rigā weenu dalu dahrgi pahrdotu, no otras dalas pašchi kahdu laiziru mittinatos. Bet daudſreis milltschi atnehma pat scho masuminu.

Sautas lehkos waldija netthriba un tika sagts. Kas tur eetaisjās par lihdsstrahdneeku, ta gimene un radi bij pahrtikuschi. Bet par to atkal muhschigs ihgnums greesās pret wineem no weenkahrfschu strahdneeku pufes.

Tā sanahza zits pee zita. Bet katram nowehrotajam bij staidri redjams, ta leelineekeem weenigais drofchais atbalsts ir wīnu eeredneeziba. Leelineezifms bij pahrwehrtes par birokratiju.

Drs leelineezifma atbalsts — armija — wairs nebij drofchs. Wispirms jau winas staits bij neezigs. Tur man sinas sneedfa ofizeeri. Bes tam mums bij isdewiba, zaur weenu no muhsu beedreem pastahwigi issinat wīnu pretspionaschas panahkumus. Artilerija bij neeziga; munizijas truhka. Birka pat no laudim patronas, to tee fenal bij paglabajufchi, kreewu karaspehtam aisejot. Mobilisazijai bij neezigi panahkumi. Bes tam saldati wairs neredseja teescha mehrka preefsch azim. Senat bij foltis, ta buhs meers, kolihds eenems Rigu. Tas dsina karaspehtu us preefschu. Sagad Riga sen bij eenemta, bet meera nebij, maises nebij. Senat daudsi ilgojās tilt no Kreewijas atpakaļ us dsimteni. Tiltai ta bij papreefsch jaisihra no „baltajeem.“ Sagad „baltee“ bija aisdihit aif Wentas, bet us mahju neweens netika atlaisis. Senat jautrinaja saldatus, ta ees us Wahziju, fazels tur pasaules rewoluziju; paschi saldati tur zereja eedfihwotees burschuju mantā. Sagad bij jabradā pa sneegu un mefcheem us Wentas frasteem, uu tahlak netika. Saldatos wairs nebij tizibas us drihsu uswaru.

Bet leelineeki arween bij mahzejufchi atrast pretlihdselkus, kolihds nomanija truhkumus un kaites. Ja wineem palahwa laiku, tad ari Widsemē wīnu stahwoflis us brihtinu wareja uslabotees.

Wareja atfaukt jaunus palihga spehtus no Kreewijas. Wareja mobilisaziju iswest stingrat; bads wareja sadfihit daudsus armija. Pilsehtneekus wareja pahrtikas sinā glahbt, ja upureja lauzineekus; un us laukeem wareja eeguht par jaunu bessemneekus, ja atteizās no komunas un upureja fainneekus bessemneekem.

Bes tam: tur maista, tur ehrgli kafrahjas. Kur laida laudis pusmilijarda par pusgadu, tur bij jafagaida, ta tahdai grupai peefmehrefees arween plashafas aprindas,

fà tas pee latweeschu inteligenzes jau fskaidri bij noma-
namš. . . Ur weenu wahrdu : bij jafagaiba, fa organisetà
laupifšana taps arween wišpufigata un tadehl pulzindš
arween zeešhafi ap ſewi ſawuš darbineefuš ; bet iſlaupitee
tiš arween wahjafi un tuſſhafi un arween neſpehji gaki uſ
preitim tureſhanoš.

Nolehmu, ne mehlat, fà lihđſ februara widum
doteeš zaur leellneefu fronti pee Latwijāš waldbiſaš un
armijaš. Šam eš gribeju iſlikt leetu ſtahwołkt un norunat
par darbibaš ſaſtanofšanu abāš puſeš fronti.

Desmità nodala.

Pahr fronti.

Preelſch taſhlaſeem iſbraukumeem man toreis bij eegah-
dati trihs ſirgi. Tos wiſus gribeju dabut pahri pahr fronti.
Jo pirmsahrt: manai ſeewai nahktos gruhti preelſch wineem
ſagahdat baribu, un otrahrt — eš rehkinaju uš to, ka no
winpuš frontes warbuht braukš lihdsi daſchi ofižeri uš
Widſemti, lai waditu partiſanu tara militariſto puſti. Tadeht
eš peedahwajoš, iſweſt no leelneeku eenemtà apgabala uš
Leepaju tahduš zilwekuš, kam te dſihwiba bli apdraudeta.
Tur wiſpirms eš domaju par ofižereem, kaš Rigà ſlehpàs
no leelneekum, taſhal par tahdeem jaunelleem, kaš negri-
beja klaufit leelneeku mobilizazijaš rihkojumeem, tad ari par
tahdeem, kaš tila dſenati un meletti preelſch teeſaſchanaš
tribunalos.

Bet ari ſchoreis man bli japahrleezinaš, ka daudſi
ſlehpàs ne titai no leelneeku armijaš ween, bet no armijaš
wiſpahri.

Un otrahrt: latweeſcha dabà ir — tàpat, tà pee
kreewa, tilai druſku maſakà mehrà, — kaut kaš loti paſiws:
lauj poſtam nahkt arween tuwat un tuwat, waimanà un
ſchehlojaš, bet newar atraſt ſewi til dauđš ſpara, lai pee
laila zihntos ſchlm poſtam pretim waj luhkotu iſbehgt no
paredſamàm breeſmam. Eš ſaprotu, ka zilwekš war ſwahr-
ſtiteeš, ja warbuhtiba uš iſglahbſchanoš ir tikpat leela, tà
warbuhtiba uš neiſdoſchanoš. Bet tad 90% ir preelſch tam,
ka leelneeki tewi noķers un tilai 10% preelſch tam, ka tew
laimefees iſwairiteeš, un tad tomehr wehl palikt pee nogai-
diſchanaš, — taš jau ir gribaš wahjumš.

No ſaktuma man peeteizàs lihdsbrauzeju deeſgan.
Sagatawotš man bij wiſš: ſirgi, pahrtika, eeroiſchi, drehbeš,
dokumenti. Bet tad peenahza aiſbrauzamà deena, tad aiſ-
brauzeju pulziſch palika arween maſakš un maſakš, lihds
beidsot palika man weenš weenigš lihdsbrauzejš — manš
brahltš.

Trihs no schein neaisbrauzejeem ir jau frituschi no leelneejeem; par daschein truhst sinu.

Diwi firgi man bij jaatstahj Rigà. Isbrauzàm tikai ar trescho.

Mans aprehkìns bij dibinats us to, ka neds baltajeem neds farkanajeem nebij eespehjams, usturet nepahrtrautu fronti. Galwenàs kaujas — zil nu winas par kaujam wareja fault, — toreis norisijnàs us Wentas ap Strundu, eepretim Saldum. No tam es spreedu, ka galwenàs leelneeeku reserwes laifam atronas Saldù. Bes tam pa jahtneeeku pulzinam — zil wareja nowehrot no laikrastu sinam — parahdijàs drihs weend, drihs otrà aprinka pilsehtà; palhdseja tur gahst duspilsonisko pahrwaldi un eerihlot rewoluzionaru komiteju diktaturu. Bet tad tur palika weetejee militfchi ween.

Ja nu leelats spehtu fakopojums bij domajams Saldù, tad tuwakais garnisons us Wentas wareja buht tikai Ruldigà.

Bet stary Saldu un Ruldigu Wentas krashti ir meschaini; zaur schein meschein wed tikai nedauds leelati zeli; bet weetejeem eedstiwotajeem gan buhs sinami daschadi malkas zeli. Tadehl man likàs, ka wisweeglat pahr Wentu warès tikl pa mescha zekeem stary Saldu un Ruldigu. Gruhti bij eedomatees, ka katrs masz zelsch tur buhs apfargats. Un ja tas ar buhtu — ar wajadsigo usmanibu fargu posteneem wareja apbraukt aplahrt. Pee tam man bij lihds leelneeziiski papiri. Ja laut kur usdurtoš us kahdu jahtneeeku patrolu, tad es toš rahditu preefshà. Ja muhs aisturetu un buhtu tikai diwi waj trihs zilweti patrolà, tad mehš eelalstos zihnà. Mums, tà pirmajeem usbruzejeem, bij daschas preefshrozibas; bes tam muhsu usbrukuma metode un muhsu eerofchi tà bij eelahrtotit, ka ar trim mehš weegli tiktu galà. Ja patrola buhtu leelata, tad mehš isliktoš par tahdeem, kas nomaldijuschees. Sinams, ja muhsu ragawas un drehbes loti ruhpiigi mellelu zauri, tad mehš bijàm pagalam. Somehr warbuhtiba us isdoschanos bij leelata, netà us neifdoschanos.

No R-gas isbrauzàm 11. februari pehz pusdeenas. Pirmo natti gulejam Blodneešos, pee Babischa esera. Tas bij netahl no daudsinatà loschmeteju kalna. Uptahrnè ehkas

bij nopostitas, ta, ka pat mahjas weeta bij aisauguse ar ne-
sahlem. Bet Blodneeki ta par brihnumu bij palikufchi ne-
ispostiti. Isdaukitee logi ta ne ta atkal bij salahpiti, tapat
ari durwis. Bij sanahzis mahja atpatat jau dauds fenato
eedsihwotaju un kaiminu, jo sche peemesdamees kaimini
strahdaja pee sawu ehlu atjaunoschanas.

Salmneeki muhs nosalufchus usnehma loti weefmihligi,
laut gan nesinaja, kas mehs esam. Es usdewos par bish-
kopibas instrukturu, ko waldiba fuhita us Kursemi apskatitees,
waj tur waretu wehl sadabut lahdas bishu salmes ta ee-
fehllim preeksh ispostiteem Widsemes apgabaleem.

Blodneekos ari fenak bij koptas bites. Bet pa fara
laiku tas wisas bij ispostitas. Tikai weena salme, neatras-
dama few wairs zitur mitelli, bij eeweetojuses mahjas
krustbuhwe stary feenas dehleem. Man isnahza guleschana
twu pee scham blitem; tad nejaufchi peeduhras pee feenas,
tad winas eefanejas; ta tad bij spirtgas. Es buhtu loti
preezigs, ja reis dabutu sinat, ta Blodneeku weefmihligageem
salmneekem ir isdewees atjaunot sawu bishu dahrsu no
schas weenas salmes, kas palika ta weenigee eedsihwotaji
mahja, tad apfahrt ploshjas fara trofnsis.

Pabrauzam gar Kalnzeemu, gar wisam tam weetam,
tur zitfahrteeje latweeschu bataljoni fewi aplahja ar newih-
stochu slawu . . . zit sawadi: Breedis ir noschauts, un
Osols tagad Riga ir tautas waronis. Pusdeenu turejam
Dschuhksties dasnizas frogā. Dschuhksteneeschi sawu beedribas
namu, pagasta namu un zitas sabeedristas ehlas bij is-
pufchlojufchi sarkaneem karogeem. Pa bijufcha frogā telpam
stalgaja lahds jauneklis ar rewolweri pee sahneem un prah-
toja, ta tur eerihlot maschinu darbnizu. Dsirdeju, ta winsch
pats esot lahdas techniskas skolas audseknts. Winam zih-
tigi peebalsoja lahds wezals wihrs, pehz fejas wina tehws,
kursch us dehlu litas waren lepns buht. Galwenda prahto-
schana bij, ta eerihlot darbnizas waditaja kabinetu: tur
list dihwanu, tur telefonu. Muhs wini nealstika; bet se-
wilschi simpatiska mums satikschanas ar wineem nebij, ta-
deht sirdsinu paehdnajufchi, skubinajamees projam.

Muhfu nodoms bij — issargatees no pilsehtam un
tahdam weetam, tur krustojas dauds zelu, jo sagaldjam,
ta tur buhs sargu postent. Tapat gribejam patahlu turetees

no zela, kas no Jēlgavas ved uš Saldus puši; tur, lai-
 lam, kustejās šarkanarmeeschu referwes un tadēht newareja
 buht beš etapam. Lihds Dschubkštei mums bij laba karte
 (M. Silina); bet tahlak mums nahzās istitt ar nowezofu-
 škos wahzšfu Baltijas karti, uš kuras bij atšhmeti titat
 pašchi galwenee zeli. No šhās kartes nu wehrojām, ka
 mums jaturās pa freiši no Sufuma un pa labi no Jaun-
 pils; ari Lesteni wehlesamees atstahť pa freiši. Išbraukt uš
 Saldus — Ruldigās zela gribejām ap Lutrineem un tur-
 pat dotees šhofejai pahri. Uš šhofejās baldijamees no
 patrolam.

Bet uš zelem kustejās loti maš kauschu. Daudšahrt
 zelarahditaju nebij nemas; daschureiš no wineem newareja
 ittt gudrš. Watrakkahrt uš labu laimi, gan pa labu, gan
 pa freišu greešdamees, tomehr — pret pašchu gribu — is-
 brauzām uš Lesteni.

Tur fatikām pirmo militšču patrolu. Pahra jaunēkti,
 saldatu mehťeli, šarkanām lentam pee kruhtim un ap flintes
 stobru, gohja zaur mulšču, pawaditi no mulščas jaunibas.
 Bet tee muhs neaistika. Wineem bij preeks par šawām
 flintem un ka ar tām wareja taitit blihtščki. Wini šhau-
 dija wahrnās, kas laidās dušet.

Laimigi zaur Lesteni istikuschī mehš turesamees pa labi
 tai zeriba, ka siarp Lesteni un Jaunpili wajag buht tahdam
 zelam, kas atstahi Jaunpili par kreišo rotu. Bet leelzelsch
 ar wari teezās uš kreišo puši. Weenu reiš pat ilhšchi brau-
 zām no zela nost, tahdās mulščas mahjās waj pu mulščā
 eekščā, lai iswatzatu, waj naw tahda zela kas atšwed
 garam Jaunpilei. Bet tur mums paššaidroja, ka preeščā
 tur esot purwi un upe; tilts esot titai pee Jaunpils.
 Brauzām ar bagascham tahlak. Mums bij teiktš, ka zeli-
 neeki drihtstot pa zelu kustetees titat lihds pulstien 8 watarā.
 Domajām pagreestees Jaunpilei jel pa otru puši garam.

Satumša. Pa labai rotai redšejām gan eegreeščamees
 meščā kahdu zelu: diwas štrinas winam pahrlēhza pahri.
 Bet neušdrošchinajamees greeštees nakti meščā eekščā, tur
 preeščā šinajam purwus. Wehlat gan noprātām, ka pa
 šho zelu mehš buhtu warejuschi Jaunpilei pabraukt garam.

Beldšot wairš nekahdi newarejam iswairitees: bij
 jabrauz Jaunpili eekščā.

Peebrauzâm pee muſſhaſ. Pa labai rotai bij dahrsſ ar augſtu muhra ſehtu; pa treikſai rotai bij ſtahwſ upitesſ krasſis. Apturejâm ſirgu. Eſ gahju muſſchâ eelſchâ iſſta- ittees, waj war iſbraukt zauri.

Zelſch weda pret paſchu pilli un tad nogreesâs pa treikſat uſ leju pahr tiltu. Pils preeſſchâ mani apſauza fargi: kaſ tur ejot? Utbildeju, ka metteju weetaſ, kur ar ſirgu palſti pa nakti. Kur man ſirgſ eſot? Saſ' druſtu atpaſal. Lai brauzot eelſchâ.

Gahju atpaſal un domaju, ka wehl waram ar ſirgu aiſgreetees atpaſal, ja fargſ man nenahſ paſal. Jo no pils pa trehſlu muhſ ſaredſet newareja. Pee brahla pee- nahtdamſ winam lluſam praſiju, waj man nahſ kahdſ paſal? Ja, nahſot. Tad litu brahlim braukt pa preeſſchu, bet patſ ſawu rewolweri un patronaſ noglabaju aiſ maſa ehrlſſchu krumina pee dahſa muhra. Biſu taiſ domâſ, ka muhſ iſtratiſ.

Muhſ ſanehma diwi fargi. Teem teizu, ka eſ brauzu deeneſta dariſſchanâſ un ka tadehl man ir loti patſſkamſ, te atraſt pajumil. Bet lai ir tit labi, lai pagahdâ weetu ari manam wedejam un wina ſirdſinam. Taſ ſchodeen taſlu ir nogahjees. Weenſ fargſ aiſgahja manam brah- lim lihdsi, otrſ weda mani pilli, tur komiteja wehl eſot kopâ. Man peh3 ſchâſ komitejaſ gan leela ilgoſſchanâſ nebij, bet iſwairitees ari wairſ newareju. Par laimi mumſ zekâ nah3a pretim diwi jaunekli, laitam ſwarigi komitejaſ lozekt. Sargſ teem par mani ſaut ko teiza; bet winee n nepatiſâſ greetees atpaſal. Rihâ to leetu notahrtoſſot.

Mani eeweda pahr kahdu pils pagalmu leelakâ iſtabâ, kur aiſ gara galda pawezatſ wihrſ nehmas ar rakſtiſſchanu un daſchadu leetu iſſpreeſſchanu. Beigâſ waizaja ari man, to eſ wehlotees? Utbildeju, ka eſmu no waldibaſ ſuhitiſ deeneſta dariſſchanâſ un luhdsu natſ mahju ſew un ſawam wedejam un wina ſirgeem. Ja, to dabuſat. Peh3 maneem dokumenteem nepraſija.

Eſ uſelpoju weeglat. Ja wareja rihâ agri tilt pro- jam, pirms atkal ſanah3a komiteja, tad mehſ iſtiltu beſ nopratiſſſchanâſ.

Mani uſweda diwaſ trepeſ augſtal un tur eewetoja kahdâ iſtabâ, kurâ bij gulta ari kahdam no weentahrſſcheem

komitejas lozekleem. Komiteja, tā israhbijās, te dsihwoja pili lihds ar milisheem, laikam us muishas rehēina.

Jaunpileeshos nesen atpakaļ bij partisanu usbrukusht komitejai un weenu waj diwus noschawuschi. Tadehl tagad wini lītās itf stingri apfargatees. Pee tam beejajos pils muhros wini arī jutās droščaki.

Es paluhdsu tehjas uhdenti un notaisijos us ehrtu isguleschanos.

Te usreis, man tehju dserot, teef atgruhstas istabas durwis un tais parahdas mans brahlis, ischemodanu rokā, un pamet man ar azim un eepleshch rokās, it tā nu buhtu nelaimē kļah. Uf wina eeraugu saldatu ar farkanu lentu pee krukstim.

„Ah, waj mans beedrs ar tepat pee manis gulēs?“ es jautaju.

„Welns sin, kur winsch gulēs!“ saldats nīkni atjehrt. „Nemat fawas leetas un nahkat!“

Mans brahlis nosuhd lihds ar saldatu, atstahdams mani nemeerā. Es leetu eedomajos tā, ka buhs pahrmelle-tas muhsu ragawas un tur atrastās leetas, kurām pret mums katrā finā wajadsetu fazell aisdomas: Kurfemes zelu tartes, gumijas desā ar skrotim pildita, neleels dselss lauschamals u. t. t. Zahlat es spreedu, ka manu brahlī nu aishweda us nopratinaschanu un drihs aizinās arī mani.

Par brahla isteikumeem es nu gan nebaidijos. Mums bij norunats, ka isliskimees weens no otra nefa dauds nesinam. Rīgā es melleju brauzeju, atradu Stuhrstepa eebrauzamā weetā scho widsemneeku, kursch bij gataws par 25 rbl. deenā diwas nedelas man! wadat manos deenesta brauzee-nos. Senal mehš nepasinamees, un muhsu lihdschinejā zēlā winsch mani wed, kurp es leeku. Tā tad wisa atbildiba kriht us mani. Par zitu nu es dauds neraisejos. Gluschi bes eeroticha braukt newar, tadehl pats parehmu to gumijas desu lihds un preeleshch brauzeja fischanaī parozigu dselss gabalu. Bet man bij kļah daschi desmitt neispilditu pasu blanketu. Tos noslehpū aif lahdas bildeš pee seenas. Weenas raises man tītai wehl palika, kurām itf weeglt newareju garam tikt. Man bij no semkopibas komisariata bishkopibas nodalas isdota apleeziba, ka esmu northkots us Kurfemi, nosfaidrot us weetam bishkopibas nazionalischanu,

un wisaš eestahdes teef usaižinatas, mani manā usdewumā pabalstii. Rā pamats šim rihkojumam bij usdots nodalās šehdes protokolš no 6. februara. Rā redsat: apleezibas teksts bij pirmās sortes. Uri tas mani daudš neuštrauza, ka es pais par to nebiju skaidribā, waj tahda biškopibas nodala pee semkopibas komisariata pawisam pastahw, un waj winas preekšneeku tā sauž, tā winsch us mana dokumenta bij parakstijees. Es biju pahrllezinats, ka Jaunpils komiteja ari šho jautajumu nepahrstin labak par mani. Bet tas bihtamais bij tas stempels us mana dokumenta. Pehž sawas ahrejās formas winsch gan lihdsinajās toreisejās Rigas milizijas stempelim: ahmurs frustojās ar zirpi. Bet kad daudšmas wehriški us winu paklatijās, tad zehlās stipras schaibas par to, waj winsch til naw ar rolu sihmetš. Isglihtotam zilwekam wku pawisam nedrihtsteja rahdit. Šis dokumentš man bij nemts lihdsi tilkai tam gabijumam, ja nahktos atrahditees kahdai patrolai us zela. Man tagad bij leela schaubischanās, waj pee nopratinaschanas šho dokumentu rahdit preekšhā, waj ne? Ja wku peenemtu par pilnu, tad jau gan es weegli tiktū walā. Bet ja komitejai zeltoš aisdomas, tad wina telegrafiski weegli wareja isfinat, ka tahds biškopibas instruktors no Rigas us Kursemi naw isfuhitš. Tad jau weeglat bij isgrošitees mutes wahrdeem bes kompromitejofcha dokumenta. Beigās nospreedu, rihkotees fastanā ar apstahlicem: ja rewoluzionarā komitejā nebuhs isglihtotu zilweku, tad sawu apleezibu rahdichu preekšhā; ja buhs widā kahds isglihtots, tad luhkofchu istikt ar sawu godigu šju un ar to nenoleedsamo faktū, ka bes usdewuma un wajadsibas tat neweens nees til aulstā laikā braukat pa Kursemi un taujat pehž bitem, pee tam maksat brauzejam 25 rbl. par deenu! Un preekš kam tad tur wajadšigs kahds dokumentš: es tal bites newedichu projam, bet til eewahfichu sinas par tam.

Tā sawu turpmako istureschanos pahrlzišs, luhkoju aismigt. Somehr jaatšihstas, ka wisai labi to nakti neguleju. Nebiju wehl deesgan apradiš ar lihdsigām situazijam.

Gultā wahladamees pahrdomaju wehl, waj nebuhtu derigati, a iswaižaschanu es nemtu sawā rokā, nelaudams komitejai nemas tikt pee pastahwigas domaschanas. Somehr to wareja isšhirt tilkai tad, kad redseja, kahds ir komitejas fastahwš.

No rihta es jau ap pulksten sešceem biju angšča. Mani mozija tas, ka nesinaju, kur atrodaš brahlis un kaħdā stahwofli. Upgehrbos, un islikdamees, it lā mekleju mas-gojamo uhdent, isgahju koridori.

Pee trepem, kas weda us leju, sehdeja saldats un rotajās ar šawu slikti, to par jaunu peelahdedamš. Uš mani winsch paskatijās neustizigi un uš maneem jautajumeem labpraht neatbildeja. Wehlat es šapratu gan, ar kaħdam domam winsch tobrihd bij kawees. Man wina skateenā likās gluhnam kautkas garigi sliks . . . apmehram tāpat, lā to wehlat redseju pee Umana ofizeereem Stapanana un Osolina. Šča saldata brahli bij noschahwuschi partisanu pee šawa usbrukuma Jaunpils komitejai. Bet tas galwenais bij: muhsu šargš schonakt bij bijis darbā, kas nespehziģeem nerweem feras klat.

No koridora otra gala kautkur isnahza zits pawezaks komitejas lozellis, kusch labpraht eelaidās walodās. No ta es wispirms isšinaju, lā eet ar bischlopibu Jaunpils apgabālā. Tad garam ejot iswaižaju, waj scheem ir deefgan skolotu spehku, kas wed komitejas rakstus? Waj ir no ahreenes kaħdš rakstwedis, waj preelšneeks, jeb waj isteek pašči ar šaweem spehkeem ween? Skolotu spehku neefot; bet lā nekā jau kukotees pašči zauri. Es baidijos, waj tas ilgi tā wardš eet? Šaktu iswaižat, lā scheem eet ar komunas eeweschanu? Šai nu gan neweens negribot peedalitees. Nu ja, bet lā tad šche domā to leetu iskaldrot zentralai waldibai Rigā? Šo man ir usdots šawahkt sinās ari par šchahdeem jautajumeem. Ko lai es rakstu Jaunpils komitejai par aishildinashanu? Ja, komiteja pehz balto usbrukuma bijuse aishbeguse; ilka preelš kaħdam diwām nedelam atgreesufes. Bes tam muischas kalpi, kam ween šawa gows, neparko neejot komundā. Wini prasot, lai do-dot wineem algu un deputatu joprojam un lai šaimneekojot komiteja. Bes tam schitās leetas pašrsinot zits komitejas lozellis. Šrahdljās, ka ari zitas leetas nebij eelahrtotas tā, lā to bij paredsejuse Stutschkas waldiba. Muischas komitejas un pagasta komitejas rehliat bij šalaisi kopā. Komitejas lozelli, pretim waldibas riklojumam, bij par daudš. Komiteja pallasan tureja apzeetnatu kaħdu mul-

ſchas nomneeku tadehl, ka winsch nematsjaja komitejas peepreestu ſodu, ja nemalbos, 5000 rbl.

Nu man materiala bij deefgan. Zaipnâ, tehwiſchlä balſi ſahku komitejas lozekli pamahzit, ka pehz padomju waldibas rihkojuma komitejat naw wairs teeſibas, lahdam uſtkit ſodu waj turet ſoda neſamalkafchanas dehl wiru zee-tumâ. Waj lai nu wiru laiſch walâ, waj lai leetu noddod tribunala iſſpreefchanai. Tâpat naw pareiſi, ka komitejas lozekli ſtaits naw pamafinatſ tiltahl, ziktahl to praſa padomju waldibas rihkojums; pahrejee nedabus algas. Bet ſchee taf wiſi ir darba zilweti, bej algas neweens newar dſihwot. Tadehl wajag pahrejos komitejas lozeklus pahrdewet waj nu par eerehdneem, waj par leetpratejeem, waj ar peenemi wirus uf deenas matſu daſchadeem uſdewumeem.

Ra daſchi komitejas lozekli waretu ſaudet algu, taſ manam ſarunu beedrim wiſwatraſ lehrâs pee ſirds. Winsch tuhlt aiſſteidsâs pehz lahda beedra, un abi kopâ mani aip-wilka lejà uf lahdu ſapulzes iſtabu, kur ſabungaja kopâ wehl lahduſ trihs komitejas lozeklus, ſtarp teem ari weenu ſeeweeti. Ari teem es pahrtastiju, ka jarihkojas pareiſaki, un tad gribeje: ſteigtees projam . . . deenas man bij pahraſ dahrgas, un wiſs taſ gahja uf tautas rehlika. Bet wini mani nelaida: eſot likuſchi modinat paſchu preekſchneeku, taſ tuhlin buhſchot klahl, lai tam ari paſtaidrojot jaunos noteikumus. Neko darit: kad bliju pahrlehziſ to ſuni, bij jalez ari pahr aſti. Genahza nomeegojees jauns zilwekſ, ſema auguma, nemagatu mutt, laſatiriu ap ſaklu, un ſtahdijâs preekſchâ par komitejas preekſchneeku Bulliti. Ur to es domajos titt weegli galâ, un tadehl, ihſi paſtaidrojitiſ, ka mans ſewiſchläis uſdewums gan ſihmejas uf biſchkopibu, bet ka mumſ, inſtruktoreem, ir uſdots, ſawahſt ari par zlitam leetam ſinas, greeſos pee wina tuhlin ar paſtingreem jautajumeem: tadehl naw wehl eerihkota komuna? Kadehl muſſchas komiteja ir ſalaiduſe ſawus rehlinus kopâ ar pagafſta komiteja? Kadehl komiteja uſleel pate no ſewiſ ſodus, leetu nenoraiddama pee tribunala? Kadehl komitejat titt daudſ lozekli, kur tatſchu „Zihnas“ 10. numura ſtaits zeekſchi norobekſchotiſ? . . .

Bullitiſ iſſtaidrojâs ſchâ un là; bet par komitejas lozekli ſtattu winsch man ſahka runat preti: waj es neeſot

pahrflatiiees? Spildu komitejas lozeklu skaitis esot noro-
 beschots, bet beifemneeku komiteja warot buht tif leela, zit
 to prasot wajadstiba. Es nu nebiju pilnigi drofchs, turam
 no mums ir taisniba; tadehl jautajumu pahrsweedu zitadi,
 fak' ne nosaufums te ir no fwara, bet tas, waj tee zilweki
 dabus algu, waj ne? Ja wini paleel sem komitejas lo-
 zeklu nosaufuma, tad par skaitu pahrejee nedabus algu.
 Wajag tadehl winus pahrdewet zitadi. Bullitis gan gri-
 beja wehl runat pretim, bet beedri winam atgahdinaja, ka
 es esot spezialists no Rigas, — un winsch peelahpas. Tad
 winsch isluhdjads no manis wehl aifrahdijumus un pasfai-
 rojumus daschos jautajumos, turu kodolu winsch iszehla
 deesgan weikli. Es nu atbildeju un pamahziju, ka man
 „tas gars to dewa ifrunat“; bet waj Stutshku Peteris ar
 manu instruktora darbibu buhtu bijis gluschi apmeerinats,
 neusdrofchinos apgalwot.

Beigds runu nowadiju uf to, ka redsu, fchee nopeetni
 ir strahdajusch un latru leetu pahrdomajusch. Un ja ari
 daschs kas wehl nefaskan ar padomju waldibas noteiku-
 meem, tad gan laikam tif tadehl, ka fchee rikhojnmi te weh-
 lu un nelahriigi peenahl. Tadehl nowehlu fcheem wifu la-
 bu un sekmes darba.

„Bet Jums taf gan buhs tahds papiritis lihdsi?“
 Bullitis uf reis eejautajads.

„Ra ne!“ es atbildeju un azumtrkli pahrdomaju situ-
 aziju. Mehš abi stahwejam tahjads pee leela galda; galda
 widu karajads elektriska lampina ar tumschu segu loti semu,
 ta ka tikai pats galda widus bij labi apgaismots. Bet
 istabas widu karajads zita lampina, furas gaisma mehš ru-
 najamees. Rabatas grahmatinu no kruschju kabatas wilt-
 dams es pagreesos ta, ka stahweju starp augstako lampinu
 un Bulliti; manai ehnai wajadseja krist uf vapiri ko Bulli-
 tis turetu rola. Tad es winam eedewu jau augscham pee-
 mineto apleezibu.

Tekstu winsch islasija usmanigi un bij ar to apmeeri-
 nats.

„Bet ta Jums ta stempele tagad tahda?“ winsch jautaja.

„Ta muhsu weza stempele..“ es atbildeju; „Juhš
 sinat, ka tagad teel isstrahdata jauna stempeles forma“.

„Ul ta..“ winsch noteiza un pasneedsa man apleezi-

bu atpatak. Es to faloziju un eebohsu kabatâ atpatak ar tahdu paschu fajuhstu, kahda man bij, kad no stalascham man reis uskrija smags tapu dsenamats koka ahmurs us galwas, bet meta taifni tai brihdi kuhleri un titai druftu man peespeeda zepuri.

Tad komiteja mani usajzinaja us brokastii. Es biju newaligs. Bet galds patlaban esot jau klasts. Man bij leels preeks, pabuht ar tautas darbineekeem wehl brihtiku kopâ, bet esmu atkarigs ar no sawa brauzeja. Tai tadehl ir tif labi, lai man parahda ehdamo istabu, es usmellefchu pehz tam sawu brauzeju, un ja ween warës, tad luhkofchu eekahrtot ta, ka waru baudit jaunpilefchu weefmihlibu.

Ehdamo istabu man parahdija. Galds bij klasts ar muifchas ihpaschneeta trauteem wizmas kahdeem 12 zilwekeem. Bet gar trepem atpatak nahlot, fatiku manu we-
deju ar manu ischemodanu: esot mani mellejis, laiks fen jau braukt. Nu ari komiteja redseja, ka man naw eespeh-
jams pallit; atwadijos un isfchlihramees. Pehz atkare-
dseschandâs daudj nekahroju.

Bet nu man bij wehl sçehl sawa rewolwera. Pils preefchâ stahweja fargs, kas wareja pahreddset wisu zeku gar dahrsa muhri. Sirgs mums bij noliktis stalkos, otrâ puse upitei. Ar kahdu eemeflu lai nu es eju meledams gar muhri pawisam us otu pusi? Panehmu weenu zimdu rokâ un jautaju brahltm:

„Waj Juhš, beedri, neatradat ragawâs manu zimdu? Man ir nosudis.“

„Ne, beedris neblj zimdu atradis.“

„Wakar wakarâ wehl bij . . .“ es teizu.

„Ja tif naw iskritis tur, tur winâ galâ apturejam firgu.“

— „Waj Jums zimds naw kabatâ?“ fargs pafalpiגי eejautajâs.

Pastatijos: teescham, winsch tutwu peenahdamg, bij man kabatâ eeraudstijis otu zimdu.

„Ne, tas man zits pahris . . .“ atguwos atbildet, un gahju meklet rewolwera.

Sargs bij izis usmanigs un nahza man lehnam patak.

Tad mans brahlis, manu stahwolli saprasdamg, no-
gahja us illtinu un aizijnaja fargu paprosus eepihpet.

Tas ar preeku peenehna peedahwajumu un nogahja no zela nost pee mana brahla. Titam es wareju samellet rewolwert, un otu pahru zimdu rola turedams, atnahzu preezigs, la zimdu atradu.

Tad wairs ar' nekawejamees. Szuhdsam strgu un dewamees projam.

Zela es dabuju sinat, la es bes kahdas wajadsibas biju dewees breesmas ar sawu komitejas rewisiju. Mans brahlis nebuht nebij hijis apzeetinajuma, neds ar' kahds bij domajis winu nopratinat. Saldats itlai bij meklejis preeksch wina weetu, tur gulet. Mehš buhtu warejuschi no rihta aibraukt bes kahdas tablakas kontroles no komitejas puses.

Breesmas tahdos kritiskos brihschos pa leelakai dalai nemas naw til leelas, la to pats eedomajees. Titai tu nesini, to dara taws pretineeks, waj winam ir pret temi kahdas aisdomas un waj winsch ir jau laut to nowehrojis. Schi nesinaschana leel breesmam liktees leelalam, neta winas ir. Gan ir no swara, jau eepreeksch pahrdomat atbildi us ktru warbuhtuju jautajumu. Tapat ir ari pareisi, nelaut isjautatajeem wehrt sawu domu pawedeenu, bet luhkot to dabuht sawos pirsktos. Bet ta bij pahrssteigschanas no manas puses, la es nenogaidiju, lihds israhditos, la teescham doma mani nopratinat.

Sinams, ja komitejai aisdomas buhtu bijuschas, tad mana taktila bij pareisa.

Ari mans brahlis mas bij tai nakti dabujis gulet. Saldats ar winu bij istaigajis dauds istabas, bet wisur atradis aismetas. Tad winam bij eerahdijuschi weetu gulefchanai leela istaba pee militscheem.

Brahlis newehlejees, la winu schi iswaizat. Tadehi nolihdis ar sawu maises nastiku un schzis ehst.

Daschi militschi itlam sariktojuschi kahrsku spehli us ngudu. Bet weena hala pee tas nepeedalijuses. Lai nu nekristu pehdejo sinkahribai par upuri, tad brahlis pawajazjis, waj buhtu atkauts ari schim peedalitees pee spehles. Militischi winu ar preeku usnehmuschi sawa sabeedriba. Ta nospehlejuschi bes leelam walodam garam pusnaktij.

Up pulksten diweem nakti usreis pils pagalmā iszehluses leela klagaschana. Militischi nosweeduschi kartis un

pakehrufchi flintes; daschi issteigufchees ahrâ. Bet tad tee eestrehjufchi atpatat, faufdami: „Noterts! Noterts! Nu reiff tas putns rolâ!“ Mans brahlis stipri pahrbijees, bet tad eeklaufjjees, ta runa eet par tahdu pusmuifchas nomneeku, kuru komiteja jau fen mellejufe, par fpekulantu un kontre-woluzionaru apwainodama. Weenmehr winfch finafis wet-lli isflapfstittees; bet fchonaft, ta pahrnahzîs pee fatweem peederigeem, ta tuhlin tizis apzeetlnats. Wina watna efot flaidri peerahdita, jo ifkratot wina mahju tur atrafîs rewol-wers.

Nu fahufchi apfpreeftees, ta wînu fchaut: waj lai fchau; pa weenam, lai fpekulants ilgat dabon baifotees un zeest, jeb fchaut wifweem reiff, lai mirft drihs? Pahrfwaru nehmuifchas pehdejâs domas: kad jau zilwefam reif jamirft, fadehl wînu wehl mozt? Tad pahrrunajufchi, tas lai wînu fchau? Wajagot fadabut kopâ tahdus defmit beedrus. Pafchâ pill til dauds militfchu nebijîs; gahjufchi wehl zituf mellef pa muifchu. Beidsot wajadsigais flaitis bijis kopâ. Wifî veelahdejufchi flintes un aifgahjufchi.

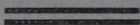
Tad laifam no fchi darba bij patlaban atgreesees jau-nats zilwef, tas augfchâ koridori rotalajâs ar fawu flinti, famehr azis wînam gaifejâs ahrprahta atmina.

No Jaunpils aifbrauzâm fleidsigi. Nahkamo nakti pahrgulejâm Lutrinu apgabala. Par fewifchi bihfstamu tur-rejâm Kuldigas — Saldus fchofeju. Pa to mums ifuahza braukt no Ruhtes dsirnawam lihds Ofcheneekeem. Tad no-greesamees no fchofejas uf Jrgi aif Wentas. Zela mums bij Duhres muifcha. Tai apbrauzâm apfahri, jo bijâm pahrleezinatt, ta tur latrà finâ wareja atraftees farkanarmee-fchu postentis, tas lai nowehrotu mefcha zeku no Wentas uf Ofcheneekeem waj Wahrmi. Bet fchi ufmaniba bij lee-fa, ta drihs par to pahrleezinajamees. Neweens te nebij manijîs farkanarmee-fchus. Ja, zela mums fahstija, ta femesfargi tai pafchâ rihtâ eenehmufchi Kuldigu, to gandrihs no wifam pufem eelenkdami. Schi fina israhbijâs par pa-reifû. Pee til wahja fargu deenesta tas nebij netahds brihnumâ.

Nahkamo wafaru tilal ar leelâm puhlem aif Wentas dabujâm naktmahju. Tur laudis bij koti neustizigi, ee-beedeti drihs no weena, drihs no otra karafpehta. Tah-

lat brauzot israhdijs, ta zeli pawifam jau notufufchi.
Modewam firgu un ragawas glabafchana (atpataf wina
wairs nedabuju), un pafchi aifbrauzam no Uifpufes pa
dfelfzefu nf Leepaju.

Uifpufu wehl nejaufchi fatku studentu rotu, zelâ uf
Strundas pofizijam. Tur wareju faweem degleem nobot
labasdeenas no mahfes.

S a t u r s.

	Kap. p.
1. Rà es Deewu luhdsu par wezo waldibu, bet wehl wairaf par jauno	3
2. Ofolinfeh un R.	20
3. Semneeku faweeniba un semturu padome . .	36
4. Rewoluzionara komiteja	47
5. Rewoluzionarais tribunals.	71
6. Rihlas.	94
7. Okupazija un patstahwiba.	127
8. Ifsicht	143
9. Sem leelineekeem.	167
10. Pahf fronti.	193

CONTENTS

1907

1. The first part of the book is devoted to a general survey of the history of the subject.
2. The second part is devoted to a detailed study of the various theories of the subject.
3. The third part is devoted to a study of the various methods of the subject.
4. The fourth part is devoted to a study of the various applications of the subject.
5. The fifth part is devoted to a study of the various results of the subject.
6. The sixth part is devoted to a study of the various conclusions of the subject.
7. The seventh part is devoted to a study of the various criticisms of the subject.
8. The eighth part is devoted to a study of the various suggestions of the subject.
9. The ninth part is devoted to a study of the various prospects of the subject.
10. The tenth part is devoted to a study of the various hopes of the subject.